

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ-САМУИЛ

ПРЕПИС – ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Протокол № 61
от редовно заседание на 14.06.2023 г.

- ❖ **Докладна записка с вх. № 61-02-948** от инж. Джевдет Азис - кмет на община Самуил.
- ❖ **ОТНОСНО:** Приемане на Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г. с раздел „Лечебни растения“ и Програма за управление на отпадъците на община Самуил за периода 2021-2028 г.

СПИСЪК

на поименно гласувалите общинските съветници
от 14.06.2023 г.

№	Име, Презиме, Фамилия	Гласуване
1	Бейтула Сали Мюмюн	ЗА
2	Айхан Хъкмет Исмаил	ЗА
3	Бюлент Кадир Али	ЗА
4	Закир Садула Билял	ЗА
5	Реджеб Осман Хасан	ЗА
6	Исуф Алайдин Съдкъ	ЗА
7	Реджеб Халил Назиф	ЗА
8	Гюнел Мехмед Юмер	ЗА
9	Ерсин Февзи Исмаил	ЗА
10	Динчер Али Чауш	ЗА
11	Юксел Адем Нури	ЗА
12	Абтула Мехмед Абтула	ЗА

13	Азем Хълми Шакир	ЗА
14	Вадет Мехмед Нурула	ЗА
15	Ердинч Хюсеин Халим	ЗА
16	Ергин Ерол Шефкъ	ЗА
17	Алпер Зикри Чауш	ЗА

Общински съвет – Самуил приема следното

РЕШЕНИЕ 61.942

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Самуил, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Самуил и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1). В тази връзка, ПООС на община Самуил съдържа раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и

програми, които се приемат в отделните сектори, като: въздух, води, почви, отпадъци и шум.

Разделът „Лечебни растения” (ЛР) към Общинската Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г. е разработен на основание чл.50, т.3 и чл.55 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и във връзка с разпоредбите на Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Общинската програма за управление на отпадъците се разработва на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл.15, ал.1, т.3, чл.57 и чл.59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Програмата за управление на отпадъците е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Самуил.

Програмата за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г. е разработена за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г.

Основната цел на Програмата за управление на отпадъците е да се предотврати или ограничи неблагоприятното

влияние на отпадъците върху човешкото здраве и природната среда.

Ключов елемент на програмата е спазването на йерархията за третиране на отпадъците:

- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Рециклиране, повторна употреба или извличане на вторични суровини и енергия;
- Екологосъобразно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.

Програмата е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Самуил и създава необходимите условия за успешна реализация на планираните мерки и дейности.

Съществуващите програми на Община Самуил за опазване на околната среда и управление на отпадъците са с изтекъл срок на действие и не са съобразени с новия Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г., поради което е необходимо да бъдат съгласувани с него и приведени в съответствие с последните изменения в ЗООС и ЗУО. Програмата за управление на отпадъците е актуализирана и съобразена и с новия Морфологичен анализ на отпадъците, генерирани на територията на община Самуил през 2022 година.

Приемането на двете програми от Общинския съвет е важно и поради факта, че проекти в областта на опазване на околната среда и управление на отпадъците могат да се финансират от Оперативна програма „Околна среда” за програмен период 2021-2027 г, от държавния бюджет или от

национални фондове само ако те са обосновани като приоритетни в общинските програми.

Програмите за опазване на околната среда и управление на отпадъците обхващат всички дейности, които произтичат като задължение на Общините и компетенции на Кмета, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закона за лечебните растения (ЗЛР) и техните подзаконови нормативни актове. Обхватът и съдържанието на Програмите за опазване на околната среда и управление на отпадъците е в съответствие с Методическите указания, утвърдени със Заповеди на Министъра на околната среда и водите.

Програмите са съгласувани с положително становище от РИОСВ-Русе и РЗИ – Разград.

На основание чл. 21, ал. 1, т.12 от ЗМСМА и на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл.15, ал.1, т.3, чл.57 и чл.59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и чл.50, т.3 и чл.55 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Общински съвет – Самуил със **„За”– 17 гласа; „Против”– няма; „Въздържал се” – няма.**

РЕШИ:

1. Приема Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г. с раздел „Лечебни растения“.
2. Приема Програма за управление на отпадъците на община Самуил за периода 2021-2028 г.

3. Възлага на Кмета на общината ежегодно да внася пред Общинския съвет отчети за изпълнение на програмите.

**ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА САМУИЛ
2021-2028 Г.**

АКТУАЛИЗАЦИЯ 2023 Г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩНСКИ СЪВЕТ - САМУИЛ №.....

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
Раздел I. Анализ на средата	6
1. Природо-географски фактори	6
1.1. Географска характеристика, местоположение и граници	6
1.2. Административно – териториална характеристика	6
1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси	8
1.4. Почви и полезни изкопаеми	9
1.5. Климат	10
1.6. Води и хидрографска мрежа	14
2. Социално-икономически фактори	15
2.1. Демографски и социални характеристики	15
2.2. Икономически показатели	19
3. Анализ по компоненти на околната среда	26
3.1. Атмосферен въздух	26
3.2. Води	33
3.3. Земи и почви	47
3.4. Зелена система и биоразнообразие	53
4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда.....	63
4.1. Отпадъци	63
4.2. Шум	77
4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	80
5. Управленски и финансови фактори	82
5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС	82
5.2. Сътрудничество с други институции и организации	84
5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС	85
5.4. Информирание на обществеността.....	87
Раздел II. SWOT АНАЛИЗ	87
Раздел III. Визия за околната среда на общината.....	89

Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда	90
1. Генерална стратегическа цел.....	90
2. Специфични цели	90
Раздел V. План за действие	92
Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата	103
Раздел VII. Мониторинг и контрол	104
Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка	105
Списък на таблиците, фигурите, схемите	110
Списък на често използваните съкращения	111

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 Г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Самуил, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Самуил. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Самуил и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2028 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да й бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Самуил съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони

по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Самуил н 2021-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Самуил, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

Община Самуил се намира в Североизточна България, в източната част на област Разград. Тя е разположена в южната част на Лудогорието на Самуилските възвишения.

Територията на община Самуил е 250,3 кв.км. Тя заема 9,5% от територията на област Разград и 1,7% от общата площ на Северен Централен район (СЦР, NUTS 2).

На изток община Самуил граничи с общините Хитрино и Венец от област Шумен, на северозапад с община Исперих, на запад с община Разград, на юг с община Лозница.

Община Самуил е една от седемте общини в област Разград. Тя е на пето място по територия и на шесто място по население сред общините в областта.

Фиг. 1: Карта на област Разград

В община Самуил към 31.12.2019 г. живеят 6408 души или 5,8% от населението на Област Разград и 0,82% от населението на СЦР. Средната гъстота на населението в община Самуил (25,63 души на кв. км. за 2019 г.) е много по-ниска от средните стойности за област Разград (46), от средната гъстота за страната (62,98) и за СЦР (53,10).

Таблица 1: Разстояния в километри от с. Самуил до някои големи градове

София	Пловдив	Разград	Русе	Шумен	Варна	Бургас
372	337	20,5	84	51	134	180

Източник: www.bgmaps.com

През територията на община Самуил преминава част от първата изградена в България ж.п. линия Русе-Варна с разклонение за Силистра. Това е линия с важно стратегическо значение както за Североизточна България така и за страната като цяло. Тя осигурява придвижването на туристически пътникопоток от Европа до Черно море.

1.2. Административно – териториална характеристика

Община Самуил е създадена с Указ № 2295/от 22.12.1978 г., обнародван в ДВ брой 101/26.12.1978 г., който определя седалищата и състава на общините в Република България. Съгласно настоящото административно-териториално деление на страната село Самуил е общински център на едноименната община. Селищната мрежа в територията на общината се е формирала в зависимост от природните и теренни условия и с оглед развитието на поминъка на населението.

По брой населени места (14), община Смуил се нарежда на пето място в област Разград. Урбанистичната структура на община Самуил се състои само от села: с. Богданци, с. Богомилци, с. Владимировци, с. Голям извор, с. Голяма вода, с. Желязковец, с.Здравец, с. Кара Михал, с. Кривица, с. Ножарово, с. Пчелина, с. Самуил, с. Хума, с. Хърсово.

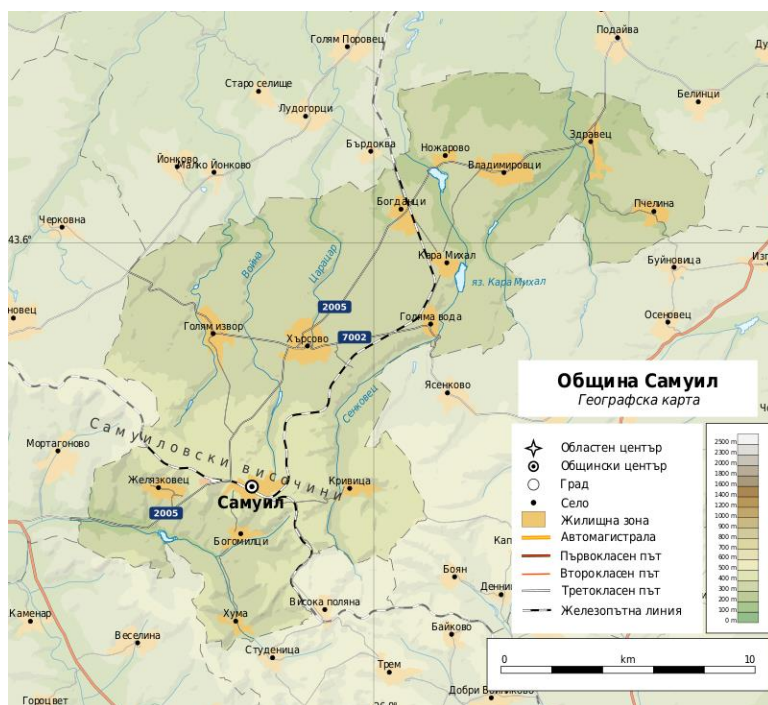
Гъстотата на селищната мрежа е близка до средната за страната - 6 селища на 100 кв.км. Равномерното разпределение на селищата по територията на общината е благоприятна предпоставка за формиране и функциониране на жизнената среда и териториално-селищна общност. Селищата са със сходни функционални характеристики и облик.

Съгласно йерархичната система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г., Самуил е определен на 5-то йерархично ниво. Това са малки общини със затруднено социално- икономическо развитие, разположени по периферията на района и централнат му част т.нар. вътрешна периферия”.¹ Община Самуил е сред 20-те слабо урбанизирани общини (периферни общини) в Северен централен район. Слабо урбанизирана община (периферна) – на малък град или село (rural) е тази, при която над 50% от населението е в населени места под 5 хил. жители или общината е с център град под 5 хил. жители.

¹ Йерархията на центровете е осъществена чрез оценка на тяхното значение и роля по редица критерии и показатели за динамика на населението и степента на развитие на техните обслужващи административни, икономически, транспортни функции и др.

Фиг. 2: Карта на община Самуил

Отстоянието в километри от административния център – с. Самуил до отделните населени места - села в общината е следното: Богданци – 15,4 км, Богомилци – 3,9 км, Владимировци – 20,7 км, Голям извор – 8,2 км, Голяма вода – 14,3 км, Желязковец – 5,3 км, Здравец – 26 км, Кара Михал – 16,9 км, Кривица – 4,6 км, Ножарово – 18,5 км, Пчелина – 31 км, Хума – 7,7 км, Хърсово – 8,9 км.

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Самуил включва следните категории населени места: 2 средни села (от 1000 до 2000 жители) – Самуил и Владимировци; 7 малки села (от 250 до 1000 жители) – Богданци, Богомилци, Голям извор, Желязковец, Здравец, Ножарово и Хърсово и 5 много малки села (до 250 жители) – Голяма вода, Кривица, Пчелина, Хума и Кара Михал. Застрашено от пълно обезлюдяване и изчезване е само с. Кара Михал (под 100 жители).

Броят на населените места в общината обуславя и стойността на показателя „гъстота на селищната мрежа – 5.6 на 100 км² (при 4.1/100 км² средно за Област Разград и 4.8/100 км² за страната). Селищната мрежа е сравнително устойчива и равномерно развита, като общинският център е традиционен средищен център на селата от общината.

Икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самозадоволяващ се производствен характер. Като цяло, в селата липсват възможности за трудова заетост, обезпечаваща жизнената кариера на младите хора. Структурата на първичния социален сервис е почти огледален образ на тази категория селища и възрастовия профил на населението им. Само в 3 /три/ от общо 14 села има функциониращи училища. В сравнителен план, сред населените места по степен на развитие на селищните си функции се откроява общинският център - с. Самуил. Интегриращите му възможности са основно по линия на административните и някои от социално обслужващите му функции - образование и социални дейности.

По отношение на икономическите и на другите обслужващи функции и влиянието им върху останалите селища в общината, с. Самуил изпитва силното конкурентно влияние на гр. Разград и гр. Исперих.

По степен на благоустроеност, селата имат сходни характеристики – всички са електрифицирани и водоснабдени, но в тях липсва канализация. Като пространствена структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се дължи на демографските и функционални характеристики. Общината има нужда от целево създаване на един допълващ център - с. Владимировци.

1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси

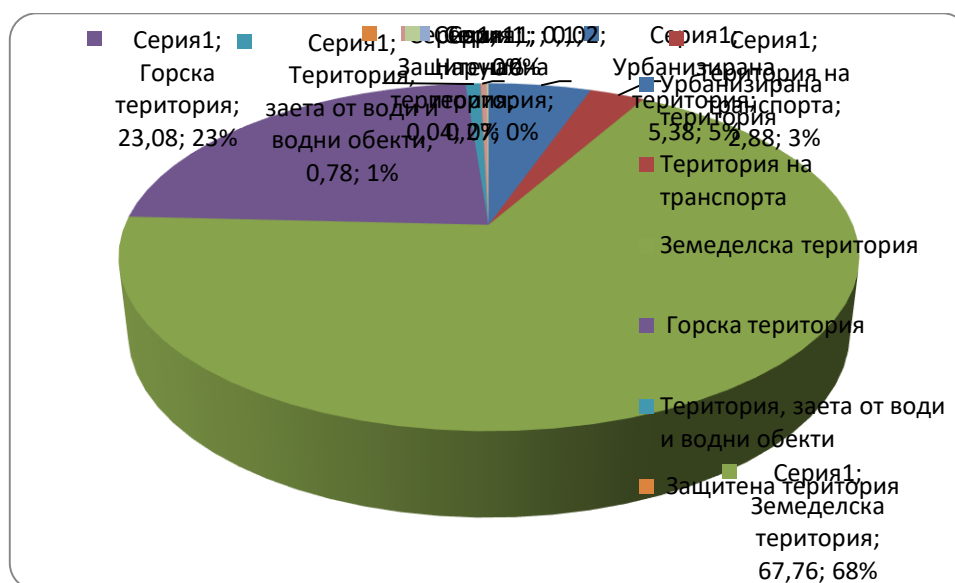
Релефът на община Самуил е разнообразен – равнинно-хълмист и платовиден, с надморска височина между 300 и 450 м. Според физикогеографската подялба на Република България общината попада в територията на Източна Дунавска равнина. Общинският център – с. Самуил е разположен върху Самуиловите възвишения, с височина 500 м. над морското равнище.

Таблица 2: Баланс на територията на община Самуил към 31.12.2021 г.

Общо		Урбанизирана територия		Територия на транспорта		Земеделска територия		Горска територия		Територия, заета от води и водни обекти		Защитена територия		Нарушена територия	
км ²	%	км ²	%	км ²	%	км ²	%	км ²	%	км ²	%	км ²	%	км ²	%
250,09	100	13,45	5,38	7,19	2,88	169,47	67,76	57,73	23,08	1,94	0,78	0,04	0,02	0,27	0,10

Източник: Национален статистически институт

Графика 1: Разпределение на площта на община Самуил по видове територии

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в територията на община Самуил заема земеделската земя - 169,47 кв.км. (67,76% при средни за страната 54,60%). На второ място са горите – 57,73 кв.км (23,08% при средно за страната 33,13%). Урбанизираните територии заемат 13,45 кв.км. (5,38%)

от общинската територия. За транспорт и инфраструктура са усвоени – 2,88%. От води и водни обекти са заети 1,94 кв.км. (0,78%). Защитените територии в община Самуил са едва 0,04 кв.км. или 0,02%, а нарушените територии – 0,27 кв.км. или 0,10%.

Южните райони на община Самуил попадат в централните, най-високи части на Самуиловските височини. Югоизточно от село Кривица, на границата с община Венец се намира максималната височина на общината от 498,5 м. Районите на север от Самуиловските височини попадат в централните части на Лудогорското плато, като релефът постепенно се понижава от юг на север. Северно от село Здравец, на границата с община Исперих, в коритото на река Ясенковец (десен приток на река Сенковец) е най-ниската ѝ точка – 240 м.

Община Самуил попада в обсега на лудогорско-добруджанската подобласт в геоструктурната област Мизийска плоча - стабилна, устойчива част от земната кора, слабо реагирала на нагъвателните процеси, със специфичен геоложки строеж. Характеризира се с почти хоризонтална покривка от седиментни скали с мезозойска и неозойска възраст, припокрити през кватернера от мощни лъсови наслаги. Формите на релефа са разнообразни – лъсови, суходолия, плата, низини, речни долини. Характерно за сегашния релеф е редуването на основните скали - силно пропусклив лъос, със слабо пропускливи глини и скални пластове. Лъсовите формации са се запазили в равнините, по платата и слабо наклонени заравнени била. В долините на реките са формирани алувиални наслаги от пясъци и чакъли.

1.4. Почви и полезни изкопаеми

Община Самуил се характеризира с относително голямо почвено разнообразие. Територията ѝ попада в Среднобългарската лесостепна зона, където преобладават карбонатните и типично черноземните почви. От почвеногеографските райони на България, общината попада в Лудогорско-Добруджанска провинция на Крайдунавската подзона на черноземите и в Източна Дунавскоравнинна и Хълмистопредбалканска провинция на подзона на сивите горски почви.

Фиг. 3: Почвено-географско райониране на територията на България

Почвата в община Самуил е главно чернозем, от следните видове: карбонатни, типични, излужени и деградирани. Хумусният хоризонт е от 60 до 80 см. Карбонатните черноземи имат мощност на хумусния хоризонт от 40 до 60 см и съдържат специфични образувания, така наречените карбонатни мицели.

Излужените черноземи са едни от най-плодородните. Това се дължи на техния тежък механичен състав и по-високата им водозадържаща способност. Деградираните черноземи заемат по-малка площ. При тях хумусния хоризонт се отличава с кафявосив цвят с мощност 40 до 50 см. Характерно за черноземите е високото им плодородие, благоприятни физични, химични и биологични свойства и високото съдържание на хумус азот. Срещат се и тъмно сиви горски почви.

От териториалното разположение на отделните почвени разновидности и техните агропроизводствени качества на територията на Общината се очертават следните райони.

- Район на черноземите: заема южната част на общината и включва землищата на селата – Желязковец, Хума, Богомилци и част от Самуил. Разпространени са и три те вида черноземи – карбонатни, излужени и оподзолени. Районът е подходящ за отглеждане на по- голяма част от селскостопанските култури;
- Район на оподзолени черноземи: Включва землището на селата Хърсово, Голяма вода, Кара Михал, Богданци и части от Ножарево. Известно разпространение имат излужените черноземи, тъмно сиви горски почви, но преобладават оподзолените черноземи. Подходящи са за отглеждане на култури с по – дълъг вегетационен период;
- Район на тъмно сивите горски почви: включва землището на селата Владимировци, Здравец, Пчелина, Кривица, Голям извор и части от Самуил и Ножарево. Почвите са най – подходящи за отглеждане на културите с по – дълъг вегетационен период и костилкови овощни насаждения, но се характеризират с по – ниско естествено плодородие от първите два района. Растителността е представена от широколистни и иглолистни горски масиви.

Почвите в Лудогорието са силно повлияни от особеностите на скалната основа и от характера на релефа, климата и растителността. Във връзка с лъсовата и лъсовидната основа, сравнително сухия климат и наличието на сухолюбива лесостепна растителност от север към юг е разпространението на карбонатните, типичните и излужените черноземи /оподзолените/ черноземи, които заемат 39% от обработваемата земя. Сивите и тъмносиви почви (61%) са образувани върху слюдести шисти, карбонатни пясъчници и др., под влияние на влаголюбива букова растителност, която постепенно е била унищожена и заменена с по-сухолюбива растителност. Поради изсичането на горите и интензивните ерозионни процеси, сивите горски почви се характеризират с маломощен хумусно-алувиален хоризонт, който варира от 5 до 30 см, като средно не надвишава 20 см дълбочина. Сивите и тъмносиви горски почви имат добра структура, пропускат въздуха и задържат влагата и бързо се затоплят през пролетта.

Полезни изкопаеми

В района на Община Самуил е открито находище на мергели, които могат да намерят приложение в керамичното производство. Зърнестите варовици и пясъчниците са подходящи за трошен камък за пътни настилки.

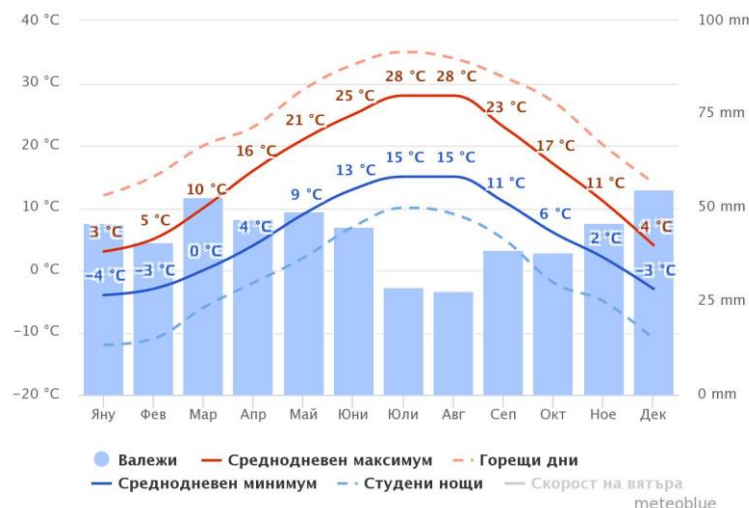
1.5. Климат

Според климатичното райониране на Република България, община Самуил попада в обсега на лудогорско-добруджанската подобласт. Това е умерено-континентална климатична подобласт на Европейско-континенталната област.

Климатът в община Самуил е умерено-континентален и се характеризира с горещо лято и студена зима. Най-студените месеци през годината са януари и февруари. Не са изключения и резките понижения на температурите през пролетта и есента. Като най-топли се очертават месеците юли и август. Типичен пролетен месец е април, а типичен есенен - октомври.

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Самуил

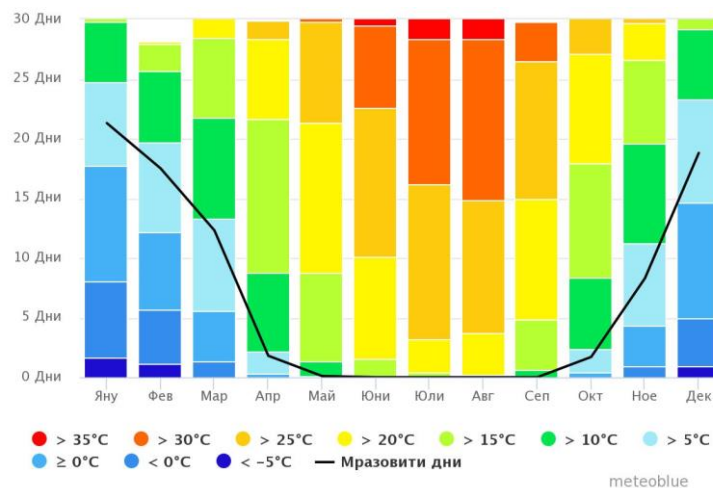

Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Самуил. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Средноденонощната годишна температура на въздуха е 10-12°C. Средномесечната максимална температура е през м.юли (26.2°C), а средната минимална температура е януарска (-5.8°C). Абсолютната максимална температура е 37°C, а абсолютната минимална -25.8°C.

Фиг. 5: Средномесечни максимални температури и мразовити дни в община Самуил

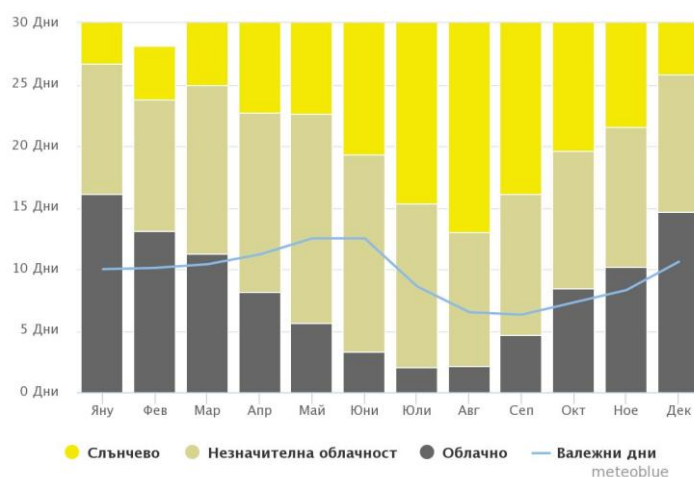
Източник: www.meteoblue.com/bg

Най-високи температури до 40°C са отчетени през месеците юли и август, а най-ниски през януари до минус 10 °C – минус 15°C. Продължителността на отоплителния сезон в община Самуил е около 180-200 дни на година.

Относителната продължителност на слънчевото греене за района на Община Самуил се изменя от 24-36 % през зимата, до 72-74 % през летните месеци. Сравнително високия брой часове със слънчево греене (средно около 2200 ч/год.) и високи стойности на слънчева радиация в района благоприятстват развитието на енергийни системи, захранвани със слънчева енергия и изграждане на фотоволтаични инсталации.

Фиг.6: Средномесечна продължителност на слънчевото греене в община Самуил (брой дни)

Източник: www.meteoblue.com/bg

Таблица 3: Продължителност на слънчевото греене в часове

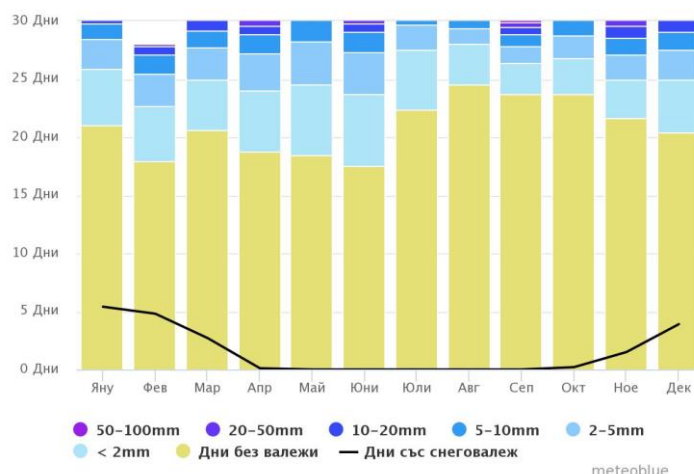
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
станция Разград	30	107	144	202	232	271	322	310	249	176	98	77	2 218

Източник: План за действие за устойчива енергия и климат на община Самуил до 2030 г.

Тъй като наблюдения върху радиационните потоци на територията на Община Самуил не са правени, в Таблица 39 са представени данни за приведени стойностите на слънчевото греене от основната най-близка станция - Разград.

Валежите са по-ниски от средните за страната, но зимните са по-обилни в сравнение с останалите области в Лудогорието. Годишният ход на валежите в този район има подчертано континентален характер. Максимални са валежите през пролетно-летния период и есенния период. Валежите от сняг са в периода ноември – април, снежната покривка се задържа сравнително дълго /над 3 месеца/.

Фиг. 7: Средномесечни количества на валежите в община Самуил (брой дни)

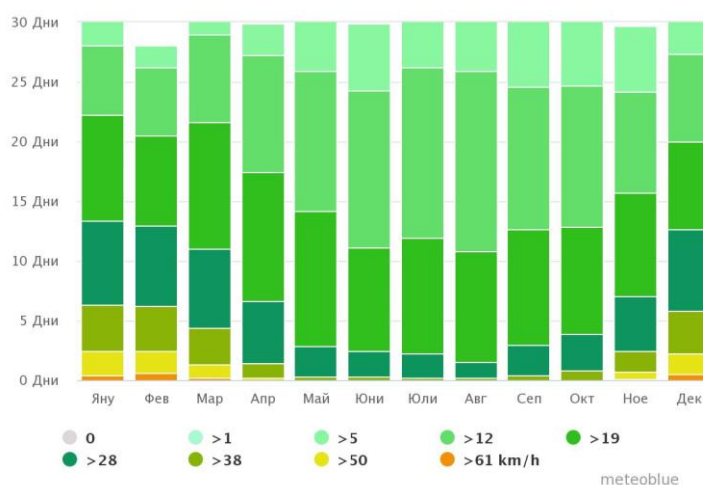

Източник: www.meteoblue.com/bg

Средногодишната сума на валежите в община Самуил е 67.4 мм/м².

В южните части на района, където се издигат Самуиловските височини, ветровата характеристика е по-различна от северните части. Средногодишната скорост на вятъра за Самуил е 3.1 м/сек,. С изключение на зимните месеци средномесечната и годишна скорост на вятъра е равномерна. Преобладаващите ветрове са западни и североизточни.

Фиг. 8: Скорост на вятъра в община Самуил (брой дни)

Източник: www.meteoblue.com/bg

Ветровата циркулация се определя от циклоналните и антициклоналните процеси и релефа. Основните характеристики на вятъра се дефинират от неговата посока и скорост. В района западните и северозападните ветрове са свързани обикновено с циклоналната дейност, а южните и югозападните – с антициклоналната.

Община Самуил попада в зона на малък ветроенергиен потенциал – включва равнинните части от релефа на страната (Дунавската равнина и Тракия), долините на р. Струма и р. Места и високите полета на Западна България.

Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 2-3 м/с;
- Енергиен потенциал: 100 W/m² ; (т.е. по-малко от 1 500 kWh/m² годишно);

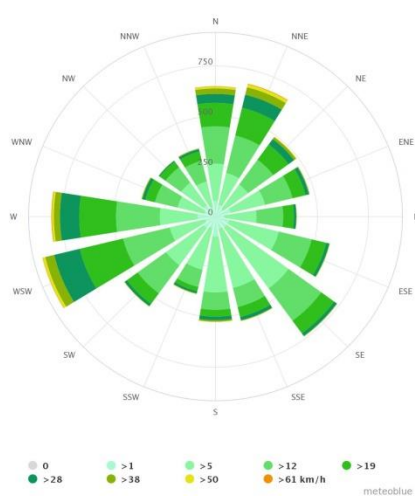

- Средногодишната продължителност на интервала от скорости $\sum \tau$ 5-25 m/s в тази зона е 900 h, което представлява около 10% от броя на часовете през годината (8 760 h).
Средногодишната продължителност на интервала от скорости $\sum \tau$ 5-25 m/s в тази зона е 900 h, което представлява около 10% от броя на часовете през годината (8 760 h).

Средният ветроенергиен поток за територията на община Самуил (W/m²):

- На височина 10 м над повърхността - 100 W/m²;
- На височина 25 м над повърхността - 156 W/m²;
- На височина 50 м над повърхността - 201 W/m²;
- На височина 100 м над повърхността – 255 W/m²;

Фиг. 9: Роза на вятъра за община Самуил

Източник: www.meteoblue.com/bg

Розата на вятъра показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

Ветровият потенциал за община Самуил по сезони в проценти от средногодишния: - Зима-41%, Пролет-29%, Лято-15%, Есен-5%.

От данните е видно, че на територията на Община Самуил енергийната мощност е в границите на 100 до 255 W/m² и няма условия за използване на вятъра като възобновяем източник на енергия, с цел опазване на природните ресурси и околната среда.

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

1.6. Води и хидрографска мрежа

Територията на община Самуил обхваща част от Дунавски район за управление на водите и включва поречията на река Русенски Лом, заедно с притоците ѝ Бели Лом, Черни Лом,

Мали (Омурски) Лом и т.н. (територията, разположена западно от подземния малм-валанджски водоносен хоризонт). Долинната мрежа на реките на Разградско-Самуилската подутина има радиално устройство. Морфологията на речните долини, врязани в миоценови варовици и пясъци се отличава съществено от морфологията на долините, врязани в плиоценските и льосови наслаги. Високите части на склоновете са заети от структурни стъпала, а върху по-ниските са развити речни тераси.

В източната част на община Самуил протича част от най-горното течение на река Сенковец (Сазлъка, десен приток на Дунав). Тя извира при село Висока поляна (община Хитрино, област Шумен) и след около 3 км навлиза на територията на община Самуил. Премахва покрай селата Кривица, Голяма вода, Кара Михал и Ножарово и северозападно от последното навлиза в община Исперих. По цялото си протежение в общината реката тече в дълбока, на места каньоновидна долина, всечена на 50-70 m спрямо околния терен. През село Здравец протича най-горното течение на десния ѝ приток река Ясенковец.

Поради по-високо издигнатия релеф на Самуил спрямо околните общини от нея водят началото си и протичат с най-горните си течения две по-големи реки: Царацар и Война. Река Царацар (Демирбаба, Крапинец, десен приток на Дунав) води началото си от извор-чешма в южната част на село Хърсово, преминава през центъра на селото и на около 6 km след него навлиза в община Исперих. Река Война също води началото си от извор-чешма в източната част на село Самуил, преминава между селата Хърсово и Голям извор и също навлиза на територията на община Исперих. В Община Самуил техните долини са плитки и с полегати склонове за разлика от тези надолу по теченията им.

Таблица 4: Водоеми на територията на Община Самуил

№	Воден обект	Полезен обем /м3/	Собственост	Форма на стопанисване
1	Водоем „Желязковец“	1 400 000	„Напоителни системи“ ЕАД - гр. Търговище	Частна собственост
2	Водоем „Голям извор“	9 000	общинска	концесия
3	Водоем „Хърсово“	427 000	общинска	общинска
4	Водоем „Кара Михал“	1 000 000	общинска	концесия
5	Водоем „Владимировци“	300 000	общинска	общинска
6	Водоем „Богданци“	540 000	общинска	Предстои нова концесия

Източник: Общ устройствен план на Община Самуил

Речната мрежа в общината е условно добре развита, но водните течения са незначителни, с малък отток и имат значение предимно за пълнене на микроязовирите.

На територията на община Самуил има изградени няколко микроязовира, водите на които основно се използват за напояване на земеделските земи в региона. По-големи от тях са: „Кара Михал“ (на река Сенковец), „Хърсово“ (на река Царацар), „Желязковец“ и др.

Водните ресурси в района включват плитко-залягащи води. Водите от Самуиловските височини се вливат в 6 микроязовира (водоема). Всички водоеми освен за рибовъдство могат ефективно да се използват за напояване.

На територията на община Самуил няма находища на минерални води.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Самуил продължават неблагоприятните демографски тенденции за намаляване и застаряване на населението. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Самуил с около 1% на година за периода 2015-2021 г.

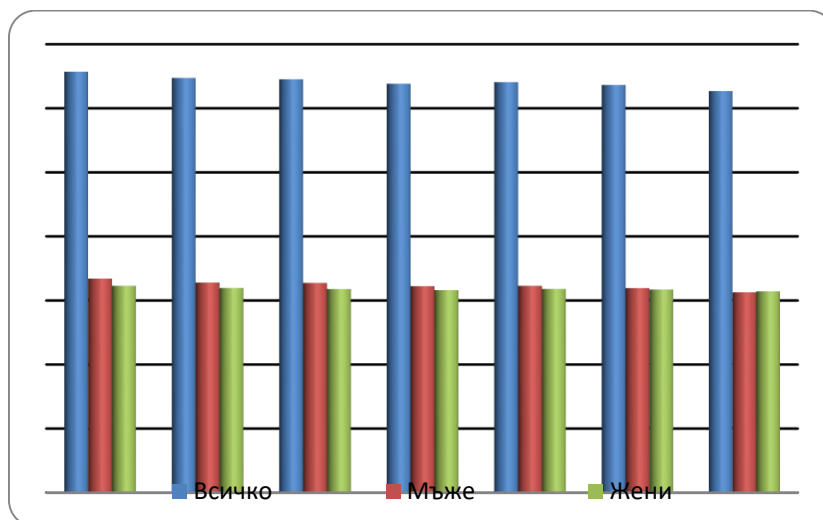
Таблица 5: Население в община Самуил 2015 – 2021 г.

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Всичко	6570	6474	6453	6384	6408	6365	6269
Мъже	3341	3279	3274	3223	3228	3194	3127
Жени	3229	3195	3179	3161	3180	3171	3142

Източник: Национален статистически институт

По официални данни на НСИ към 31.12.2021 г. в община Самуил живеят 6269 души (с 2% по-малко от 2020 г.). Относителният дял на мъжете е 49,88% мъже, а на жените 50,12%. Съотношението в половата структура на населението се променя в полза на жените.

Графика 2: Динамика на населението в община Самуил 2015-2021 г.

По данни на НСИ към м. декември 2021 г. в община Самуил живеят 6269 души или с 301 по-малко спрямо данните през 2015 г., като през посочения период единствено през 2019 г. има леко увеличаване на населението спрямо 2018г., следващите 2020г. и 2021г. продължава тенденцията за намаляване на живеещите. През посочения 7 годишен период, населението на общината намалява средно с 43 души.

Таблица 6: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2019 - 2021 г.²

	2019			2020			2021		
	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Жени
Общо	6408	3228	3180	6365	3194	3171	6269	3127	3142
Под трудоспособна	929	466	463	890	436	454	883	420	463
В трудоспособна	3903	2134	1769	3906	2140	1766	3841	2100	1741
Над трудоспособна	1576	628	948	1569	618	951	1545	607	938

Източник: Национален статистически институт

През 2021 г. под трудоспособна възраст е 14% от населението на община Самуил. Възрастните над трудоспособна възраст са 1545 души или 25%. Около 61% е делът на хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години.

Таблица 7: Население по възрастови групи в община Самуил – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Възраст	2011	2021
Общо	7005	5885
0-4	280	2743
5-9	315	219
10-14	352	238
15-19	451	252
20-24	433	229
25-29	428	283
30-34	447	301
35-39	485	317
40-44	549	358
45-49	534	433
50-54	451	527
55-59	488	560

² За 2021 г. тези граници са до 15 години и от 16 до навършването на 61 години и 8 месеца за жените и 64 години и 4 месеца за мъжете.

60-64	536	496
65-69	460	452
70-74	353	451
75-79	236	280
80-84	143	163
85+	64	83

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Сравнителните данни на НСИ от преброяване на населението през 2011 г. и 2021 г. показват, че възрастовата структура на жителите на община Самуил се влошава.

Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 32% на 25%. В същото време възрастните хора над 65 години се увеличават и дялът им нараства от 18% на 24%. Към 2021 година лицата на възраст от 30 до 64 години са 51% от населението. Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност през последните 10 години, които водят до отрицателен естествен прираст.

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 8: Население в община Самуил по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г. (брой)

	2011			2021		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Самуил	7005	3539	3466	5885	2924	2961
с. Богданци	514	250	264	401	204	197
с. Богомилци	277	147	130	215	104	111
с. Владимировци	1127	580	547	984	499	485
с. Голям извор	357	181	176	320	164	156
с. Голяма вода	298	157	141	221	113	108
с. Желязковец	663	340	323	552	272	280
с. Здравец	378	184	194	314	156	158
с. Кара Михал	63	31	32	44	23	21

с. Кривица	212	109	103	172	89	83
с. Ножарово	564	291	273	491	258	233
с. Пчелина	271	145	126	248	129	119
с. Самуил	1576	755	821	1310	607	703
с. Хума	241	131	110	205	106	99
с. Хърсово	464	238	226	408	200	208

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Самуил живеят 5885 души или с 1120 по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Населението на общината намалява с 16% за десет години. Демографската криза засяга всички населени места. Жителите на общинския център – с. Самуил намаляват със 17% в периода 2011-2021 г. и са 1310 души. Най-големите села в общината към 2021 г. са: с. Самуил, с. Владимировци, с. Желязковец и с. Ножарово.

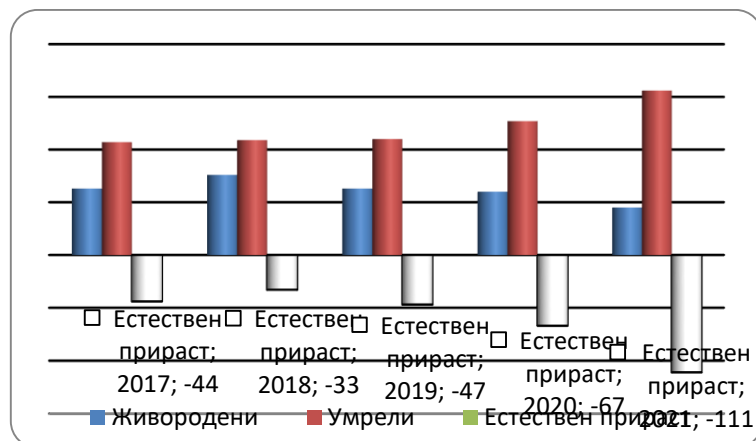
Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 9: Естествен прираст на населението на община Самуил 2017-2021 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	63	34	29	107	56	51	-44	-22	-22
2018	76	42	34	109	56	53	-33	-14	-19
2019	63	29	34	110	60	50	-47	-31	-16
2020	60	30	30	127	68	59	-67	-38	-29
2021	45	18	27	156	88	68	-111	-70	-41

Национален статистически институт

Графика 3: Естествен прираст на населението 2017-2021 г.

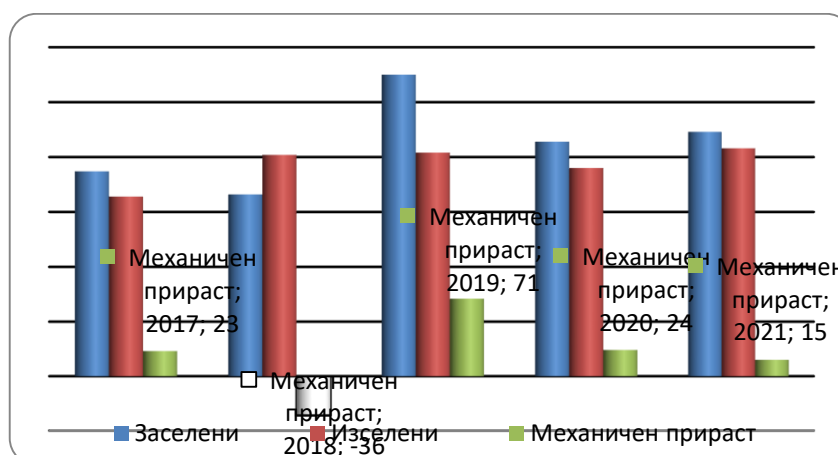
Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 60 души на година, като през 2021 г. достига минус 111. Средногодишният брой на живородените деца в община Самуил за периода 2017-2021 г. е 61. Средната смъртност за изследваните 5 години е 122 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза.

Таблица 10: Заселени, изселени и механичен прираст в община Самуил 2017-2021 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	187	80	107	164	63	101	23	17	6
2018	166	52	114	202	89	113	-36	-37	1
2019	275	128	147	204	92	112	71	36	35
2020	214	101	113	190	97	93	24	4	20
2021	223	84	139	208	81	127	15	3	12

Национален статистически институт

Графика 4: Механичен прираст на населението 2017-2021 г.

Механичният прираст на населението е предимно положителен, средно по +20 човека на година, като през 2021 г. е +15. Отрицателен механичен прираст отчитахме през 2018 г. – минус 36 човека. Положителната миграция влияе минимално върху демографските процеси и не успява да преодолее ниската раждаемост и висока смъртност. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло с 96 души.

Таблица 11: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Общо	Висше образование	Средно образование	Основно	Начално и по-ниско образование
5558	335	1942	2139	1142

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. само 6% от населението на община Самуил на 7 и повече години има висше образование (3358 лица). Със средно образование са 35%, а с основно – 38%. Общо 1142 лица или 21% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни по официални статистически данни към 2021 година са 252 лица или 5% от населението на 9 и повече години в община Самуил.

Таблица 12: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.

Етническа група	Общо	Майчин език	Общо	Вероизповедание	Общо
Българска	529	Български	505	Християнско	587
Турска	4482	Турски	4550	Мюсюлманско	4046
Ромска	294	Ромски	186	Юдейско	-
Друга	39	Друг	76	Друго	1
Не се самоопределят	88	Не мога да определя	85	Не мога да определя	299
Не желаят да отговорят	175	Не желая да отговоря	163	Не желая да отговоря	550
Непоказана ³	278	Непоказан	320	Непоказано	320
Общо	5885		5885	Нямам	82

Източник: Национален статистически институт

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), населението на община Самуил по постоянен адрес намалява с 0,5%, а по настоящ адрес с 1% през 2022 г. спрямо 2020 г. Жителите на общината по постоянен адрес са с 53 души по-малко, а регистрираните по настоящ адрес намаляват с 57 души. Регистрираните с постоянен и настоящ адрес в едно и също населено място намаляват с 1% или със 76 човека и към 31.12.2022 г. са 6376 от жителите на общината.

³В категорията „непоказана“ са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

Таблица 13: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2020-2022 г.

Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
11641	11578	11588	7147	7110	7090	6452	6415	6376

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Голямата разлика между населението по данни на НСИ и ГРАО се дължи на факта, че голяма част от хората избрали постоянен адрес в община Самуил имат настоящ адрес в друга община. Броят на жителите с постоянен и настоящ адрес в същото населено място, които формират реалното население на общината е близък до броя на жителите по данни на НСИ.

Домакинствата, живеещи на територията на община Самуил, по данни на НСИ от преброяването на населението към 01.02.2011 г. са общо 2487. Средният брой членове на едно домакинство е 2,7 човека. Актуални данни за броя на домакинствата по населни места ще има след обявяване на окончателните резултати от Преброяването на населението и жилищния фонд от НСИ през 2021 г.

2.2. Икономически показатели

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и производство на превозни средства (вагони) като водещо значение има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните й сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината.

Таблица 14: Брой предприятия (без финансовите) в община Самуил за 2016 – 2021 г.⁴

Икономически дейности	2016	2018	2020	2021
Селско, горско и рибно стопанство	22	27	30	30
Преработваща промишленост	8	10	8	9
Строителство	-	..	3	..
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	46	41	42	44
Транспорт, складиране и пощи	4	..	4	6

⁴ Към момента на изготвяне на настоящия Годишен доклад все още не са публикувани официални статистически данни за икономиката през 2021 г.

Хотелиерство и ресторантьорство	4	3	5	6
Операции с недвижими имоти	..	5	5	3
Административни и спомагателни дейности	..	3	3	3
Хуманно здравеопазване и социална работа	..	4	5	5
Други дейности	..	..	..	..
Общо за общината:	95	101	110	114

Източник: Отдел „Статистически изследвания“ - Разград

Броят на предприятията в общината през 2021 г. е 114 или с 4 повече спрямо 2020 г. и с 19 повече спрямо 2016 г. Най-много фирми развиват дейност в сферата на търговията и услугите – 44 (39%), следват селско, горско и рибно стопанство – 30 фирми (26%) и преработваща промишленост – 9 предприятия (8%).

Таблица 15: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2018-2021 г.

Година	Брой предприятия	Произведе на продукция	Приход и от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
	Б р о й	Х и л я д и л е в а						Б р о й	
2018	101	29895	37245	30596	33574	3524	281	500	411
2020	110	35297	45312	40479	38961	5883	127	519	416
2021	114	40469	55330	47090	48744	6429	534	523	428

Източник: Национален статистически институт

Основните икономически показатели на местните предприятия се подобряват. Произведената продукция нараства през 2021 г. до 40469 хил. лева, приходите от дейността са 55 6330 хил. лева, а нетните приходи от продажби – 47090 хил. лева. Печалбите достигат 6429 хил. лева. Броят на заетите и на наетите лица също леко се увеличава.

Около 37% от произведената продукция в общината и 32% от нетните приходи от продажби през 2021 г. са реализирани в сектора на селското и горското стопанство.

Около 95% от предприятията в общината са микро с до 10 заети лица, има едно средно предприятие - над 50 заети лица и 5 малки фирми с персонал от 10 до 50 лица. Към 2021 г. на територията на общината няма големи предприятия с повече от 250 работници и служители.

Средната годишна работна заплата в община Самуил се увеличава от 8754 лева през 2016 г. на 12737 лева през 2020 г., а през 2021 г. е 14985 лева.

Въпреки отчетения ръст заплатите в Самуил остават със стойности под средните за област Разград (15517 лева) и за страната (16687 лева). По-високи са възнагражденията на работещите в частния сектор – 16021 лева средногодишно, а заетите в обществения сектор получават средно по 13790 лева на година.

Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател за определяне размера на такса „Битови отпадъци“.

Като цяло община Самуил има потенциал за инвестиции и успешно развитие на екологично чисти производства и има наличие на неизползвани терени и сгради.

Традициите в земеделието могат да се използват за създаване на предприятия в хранително-вкусовата промишленост (преработка на мляко, месо, плодове и зеленчуци), които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. Влиянието на пандемията от коронавирус COVID-19 и на войната в Украйна, както и на последвалата световна икономическа и енергийни кризи ще бъде отчетено от статистиката през следващите години.

Промисленост

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и производство на превозни средства (вагони) като водещо значение има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места.

На територията на община Самуил, промишлеността е представена от:

➤ *производство на превозни средства/вагони/ – 1 фирма „Тракция” АД с. Самуил*
„Тракция” АД е дружество с основен предмет на дейност производство и ремонт на всички видове товарни вагони (открити, вагон-цистерни, циментовози, торовози и др.). Площта на терена на завода е 160 декара в които са разположени производствените и административни сгради на дружеството на площ от 26 000 m². , а заетите са от класа на големите предприятия.

➤ *производство храни - 3 фирми – Маслодобивна фабрика на "Октопод-С" ЕООД, мандри с. Самуил и с. Владимировци*

Маслодобивната фабрика на фирма „Октопод-С“ ЕООД гр. Варна е специализирана в преработка на растително олио. Заетите във фирмата са около 80 души.

От двете мандри, към момента постоянно работи тази в с. Самуил, като преработва 6 тона мляко дневно. Заети са 15 души.

➤ *производство на дървени въглища – с. Владимировци*

Община Самуил е отворена за диалог с бизнеса за предоставяне възможност за развитие на икономически активности на нейна територия.

Като цяло общината има потенциал за инвестиции и успешно развитие на екологично чисти производства и има наличие на неизползвани терени и сгради.

Традициите в земеделието могат да се използват за създаване на предприятия в хранително-вкусовата промишленост (преработка на мляко, месо, плодове и зеленчуци), които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

Селско стопанство

Земеделието е основния поминък на населението от общината, независимо от високия риск и ниската рентабилност. В общината преобладават малки по размер стопанства. Повечето от собствениците на земя не извършват никаква икономически доходоносна дейност извън домашното си стопанство.

Селското стопанство продължава да бъде един от водещите отрасли на общинската икономика в Самуил и запазва стабилни позиции през отчетната 2022 година. Секторът е сред основните източници на доходи и заетост в района. Наличните значителни поземлени ресурси, съставляващи 70% от общата територия на общината и благоприятните почвено-климатични условия са основен фактор за развитието на земеделието.

Приоритетно се развива растениевъдството, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти. Преобладават малки по размер земеделски и животновъдни стопанства.

Община Самуил е специализирана в производство на зърнено-житни култури, овцевъдство и говедовъдство.

Таблица 16: Баланс на земята по видове собственост към 2022 г.

Вид собственост	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Неустановена	81	0.32	162.570	0.06
Държавна публична	132	0.53	1866.035	0.75
Държавна частна	1061	4.24	62215.168	24.85
Общинска публична	3434	13.74	20062.800	8.01
Общинска частна	1503	6.01	7951.059	3.18
Частна	14833	59.33	118685.365	47.41
Обществени организации	2413	9.65	26798.596	10.71
Чуждестранна	247	0.99	2445.408	0.98
Религиозна	20	0.08	220.910	0.09
Съсобственост	455	1.82	5617.395	2.24
Стопанисвано от общината	713	2.85	3962.729	1.58

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Разград

Общо 47,41% от земята в община Самуил е частна собственост, около 26% са на държавата, а Общината притежава около 11%.

Таблица 17: Баланс по видове територии по предназначение към 2022 г.

Вид територия по	Брой	Брой	Площ дка	Площ

предназначение		%		%
Урбанизирана територия	7249	29.00	13446.558	5.37
Територия за транспорт	146	0.58	2210.001	0.88
Земеделска територия	16949	67.80	174514.960	69.72
Горска територия	500	2.00	57961.488	23.16
Води и водни обекти	148	0.59	1937.863	0.77
Нарушена територия	8	0.03	248.296	0.10

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Разград

Земеделските площи съставляват 70% от територията на общината, горите са 23%, водните обекти около 0,8%, а урбанизираните територии заемат 5,37% .

Към 2022 г. по начин на трайно ползване (НТП) със статут на ниви са 146 619.300 дка от земята в община Самуил. Овощните градини са 956.121 дка, а лозята - 556.717 дка.

Обработваемата земя е в размер на 120584,184 дка, а използваната земеделска площ, съгласно заявената за подпомагане по Схемите и мерките за директни плащания – 123527,228 дка. Общата площ на селскостопанския фонд за 2022 г. е 169445 дка, в това число: ниви, трайни насаждения, ливади, пасища и други. Използваната земеделска площ (ИЗП) се формира от обработваемата земя, трайните насаждения, разсадници, постоянно затревените площи и семейните градини.

Комасираната площ е в размер на 121875,250 дка, което се равнява на 99% от използваната земеделска площ /ИЗП/.

По-голямата част от площите в общината се засяват със зърнени култури - пшеница, ечемик, царевица, като добивите от пшеница и ечемик са над средните за страната. Значително място заемат и площите със слънчоглед. През последните години се обръща по голямо внимание и на култури като лавандула, кориандър, рапица и др.

Таблица 18: Брой регистрирани земеделски производители по стопански години 2017-2022 г.

2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
351	334	240	157	208

Източник: ОДЗ – Разград

Броят на регистрираните земеделски производители в община Самуил нараства от 157 през стопанската 2020/2021 г. на 208 през 2021/2022 г., но е значително по-малък от базовата 2017/2018 г. (351 производители).

На територията на община Самуил кооперациите извършващи земеделска дейност са общо 4 (четири), като всичките са със седалище и адрес на управление в други общини: Кооперация „Агро-Тида“, КПУ „Единство – 2002“, КПУ „Кооп-Партнерс“ и Кооперация „Агробизнес ПВД“.

В община Самуил към 2022 г. няма регистрирани сдружения за напояване и напоявани земеделски площи. Растениевъдството продължава да бъде монокултурно - интензивно зърнопроизводство, малък дял на зеленчукопроизводство, овощарството и лозарството.

Таблица 19: Основни видове отглеждани земеделски култури през 2022 г. (ха)

Култура	Засети площи дка	Среден добив кг/дка
Пшеница	54023,483	700
Ечемик	4919,371	600
Ръж и тритикале	41,203	-
Овес	35,493	-
Царевица	15812,788	400
Слънчоглед	27320,044	250
Тютюн	6000	110
Индустриални Маслодайни култур лавандула, соя, рапи	14975,571	Рапица – 250 Лавандула - 249
Картофи	1,420	-
Грах, фасул, бакла, леща и нахут	134,258	-
Пресни зеленчуци – домати, краставици пипер	57,500	Пипер – 1300 Домати – 1900 Краставици - 1000
Дини	56,088	2200
Люцерна	1954,919	-
Ябълки	3,200	1200
Праскови	10,509	700
Сливи	150,573	620
Череши	17,301	462
Вишни	2,600	-

Орехи	432,61	150
Лешници	21,004	-
Малини	24,253	170
Ягоди	7,532	800
Лозя	1,054	350

Източник: ОДЗ – Разград

Основните видове земеделски култури, отглеждани в общината към 2022 г. са пшеница, слънчоглед, царевица и рапица. Незначителни са площите засяти със зеленчуци. Средните добиви от декар на основните видове отглеждани култури през отчетната година се увеличават. Като цяло растениевъдството в община Самуил се развива устойчиво и успешно.

Таблица 20: Брой животновъдни обекти и животни по видови в община Самуил

Вид обекти/животни	Брой
<i>Говедовъдни обекти</i>	316
Говеда - общо	2058
в т.ч. крави	1582
<i>Биволовъдни обекти</i>	3
Биволи – общо	3
в. т. ч. биволици	1
<i>Овцевъдни ферми</i>	664
Овце общо	5116
в т.ч. овце майки	3919
<i>Козевъдни обекти</i>	101
Кози – общо	1047
в т.ч. кози майки	828
<i>Птицевъдни обекти</i>	746
в.т.ч. промишлени	1
в.т. ч. задни дворове	745
Птици-общо	62400
в.т.ч. стокови носачки	1906
в.т.ч. бройлери	59150

в.т.ч. пуйки	350
в.т.ч. други видове (патици, гъски)	1309
Регистрирани пчелини	27
Пчелни семейства - общо	3229

Източник: ОДЗ – Разград

От таблицата се вижда, че преобладават птицевъдните обекти – 746 броя, следвани от овцевъдните обекти – 664 броя, говедовъдните обекти – 316 броя, козевъдните обекти 101 броя, а най малко само 3 са биволовъдните обекти. Пчелните семейства в общината са 3229, а регистрираните пчелини 27.

Тенденцията в животновъдството през годините е постепенно намаляване на броя на отглежданите животни. Една голяма част от тях се гледат за задоволяване на собствените нужди. Няма изградени съвременни специализирани ферми за отглеждане на животни. Общите показатели в животновъдството през последните години имат значителни отклонения, като тенденцията е в намаляването на техния брой. Отглеждането на крави и овце за млеконадой е без перспектива за този отрасъл. Има и създадени традиции, които биха спомогнали за по-бързото приобщаване на населението към новите екологически изисквания при производството на мляко, месо и яйца. Броят на основните видове животни е с тенденция на намаляване. Причините са основно в крайно ниските изкупни цени на животинската продукция.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

При развитието на селското стопанство в община Самуил трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство използват екологично-устойчиви методи на земеделие. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват орната територия по начин, който насърчава биоразнообразието.

Горско стопанство

Горските територии в общината са 54917 дка, от които общински са 1822,5 дка, като 694,2 дка попадат в териториалния обхват на ДГС Разград, а останалите 1128,3 дка на ДГС - „Сеслав“ гр. Кубрат към РДГ-Русе на Северноцентрално държавно предприятие – ДП – Габрово.

Фиг. 10: Карта на РДГ - Русе

Горските територии в община Самуил към края на 2022 г. са 6 311 ха, като част от тях попадат в териториалния обхват на ДГС - Разград, а останалите на ДГС - „Сеслав“ гр. Кубрат към РДГ Русе на Северноцентрално държавно предприятие – ДП – Габрово.

По информация от РДГ – Русе, 85% от горските територии в община Самуил са държавна собственост, 11% общинска, 5% частни, а останалите временно стопанисвани от Общината. Общата лесистост на територията на община Самуил е 24%.

Таблица 21: Разпределение на общата горска площ на община Самуил по вид собственост към 31.12.2022 г. в хектари /ха/

Разпределение по вид собственост и територия	Всичко	в т.ч. по вид собственост:			
		Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост	Временно стопанисвани от
		хектари			
Общо, в т.ч.:	6311	5340	682	285	4
Горски територии	5974	5206	598	170	
Гори в земеделски	337	134	84	115	4

Източник: РДГ - Русе

Таблица 22: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд за 2022 г.

Ползване на дървесина през 2022 г. от горите в община Самуил	Общо лежаща маса	в т.ч. по категории дървесина				
		едра	средна	дребна	дърва	вършина
		плътни кубически метри				
Предвидено ползване	32 397	5 704	3 573	2 341	20 601	178
Добита дървесина, в т.ч.:	25 029	5 677	1 960	414	16 817	161
<i>Възобновителни сечи</i>	<i>17 658</i>	<i>5 452</i>	<i>981</i>	<i>368</i>	<i>10 758</i>	<i>99</i>
<i>Отгледни сечи</i>	<i>7 371</i>	<i>225</i>	<i>979</i>	<i>46</i>	<i>6 059</i>	<i>62</i>

Източник: РДГ – Русе

През 2022 г. е предвидено ползване на 32397 куб. м. дървесина, а е осъществено ползване на 25029 куб. м. или със 7368 куб. м. по-малко.

На територията на общината има 1 преработващо и дървообработващо предприятие и 2 пункта за изкупуване и преработка на билки. Регистрирани са 3 броя площадки, в които постъпва, обработва се или се експедира дървесина - в т.ч.: 1 бр. в с. Хърсово и 2 бр. в с. Самуил. Забелязва се тенденция за намаляване на планираното и осъществено ползване на дървесина от горския фонд в общината, но залесителните мероприятия са недостатъчни.

Общата лесистост на територията на община Самуил е 32,5%.

Община Самуил трябва да търси финансиране за залесяване и да осъществява такива проекти. Трябва да се избягват голите сечи в горите и по-внимателно да се следи състоянието им особено когато се отнася за естествени гори.

Горските територии в съответствие с преобладаващите им функции се делят на категориите защитни, специални и стопански. Защитни са горските територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии, сградите и обектите на техническата инфраструктура. Към тях се включват горната граница на гората, защитните пояси, както и горите, създадени по технически проекти за борба с ерозията.

Голям проблем са незаконните сечи и честото несъобразяване с лесоустройствените планове от страна на частните стопани. Дървесината се използва основно за отопление, което също е предпоставка за масови незаконни сечи, предимно от по-бедните групи от населението.

Боровите култури са залесявани не само заради бързия им растеж и ценната им (чамова) дървесина, но и на много места с макар и съмнителни естетически мотиви. С последното се обяснява и широкото им използване в парковете зони на града и селата. Днес на повечето места боровите култури са в лошо състояние. Тези гори силно променят състава на почвата и имат значение само за популациите на някои ядивни гъби (напр.масловката). В бъдеще практиката за залесяване на иглолистни в нетипичния за тях регион на равнината трябва да бъде прекратена или поне намалена до разумен минимум.

Тополовите култури се създават основно по поречията на малки вътрешни реки (дерета) и се срещат почти във всички населени места на общината. Те растат сравнително бързо и имат ценна дървесина. От друга страна са податливи на различни заболявания и лесно съхнат. Липовите гори заемат много по-малки площи, основно по северните и източните склонове. Те често са обект на набези по време на цъфтежа им, когато се събират цветовете за билки. Това довежда понякога до масови погроми.

През деветдесетте години значителна част от тополовите насаждения в общината са поголовно изсечени, в резултат на което терените са силно заблатени и ерозирани. За в бъдеще трябва да се разшири залесяването с местни крайречни дървесни видове – бяла върба, черна и бяла топола.

Някои други естествени и залесявани видове имат макар и нищожно участие в горската растителност на района. Такива са летния дъб, косматият дъб, брястът, и др. Те участват в растителността на района като много малки и деградирани гори или култури.

Общата оценка за състоянието на горите в региона е много тревожна. Горите са белите дробове на природата. В тях са съсредоточени, включително и на територията на общината ценни ресурси – дървесина, билки, гъби, богато биологично разнообразие. От друга страна те са най-застрашени от пряко унищожение. Този процес се задълбочава от фактът, че ниският жизнен стандарт на местното население, особено в селата го насочва към най-лесният за бързо оползотворяване на този ресурс.

Приоритетно Община Самуил трябва да търси финансиране за залесяване и да осъществява такива проекти. Трябва да се избягват голите сечи в горите и по-внимателно да се следи състоянието им особено когато се отнася за естествени гори.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното

население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Световната здравна организация (СЗО) определя замърсяването на въздуха като една от основните екологични причини за редица заболявания в Европа. Чистият въздух е предпоставка за качествен живот, но в реалността замърсяването на въздуха се е превърнало в значителна заплаха за общественото здраве. Замърсяването на въздуха има местно, регионално, национално и трансгранично измерение и изисква действия на всички нива на управление. Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации - ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на

държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензен, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Община Самуил е под контрола на РИОСВ – Русе като Регламентиран район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Самуил попада в „райони, в които нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове”.

В община Самуил, няма пункт за мониторинг на качеството на приземния слой на въздуха. В докладите за състоянието и опазването на околната среда на РИОСВ гр. Русе няма данни за замърсяване на територията на общината. На територията на община Самуил, няма изградена и/или функционираща Автоматична измервателна станция, като част от НСМОС. Не са извършвани замервания и с МАС за определяне качеството на атмосферния въздух. От националната мрежа за мониторинг най-близо е разположена автоматичната измервателна станция (АИС) „Възраждане” в гр. Русе и АИС в гр. Шумен, които не са представителни за територията на община Самуил. Най-близките пунктове за мониторинг, в който е извършвана оценка на качеството на въздуха с мобилна станция (МАС) са в гр. Разград и гр. Исперих.

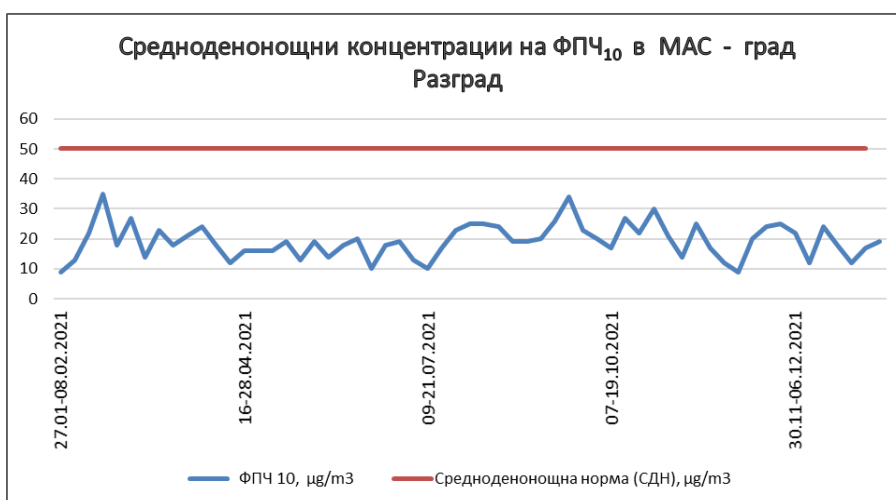
Фини прахови частици /ФПЧ₁₀/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Разград са транспортът, промишлеността, енергетиката и битовото отопление.

Норми:

- средноденоношната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;
- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ - допустимо отклонение – 20% от СГН.

Фиг. 11: Динамика на средноденоношни концентрации на ФПЧ₁₀ в пункт Разград

Източник: Годишен доклад за състоянието на атмосферния въздух през 2021 г. на РЗИ - Разград

През 2021 г. не са констатирани отклонения на средноденоношните стойности от нормата за опазване на човешкото здраве - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

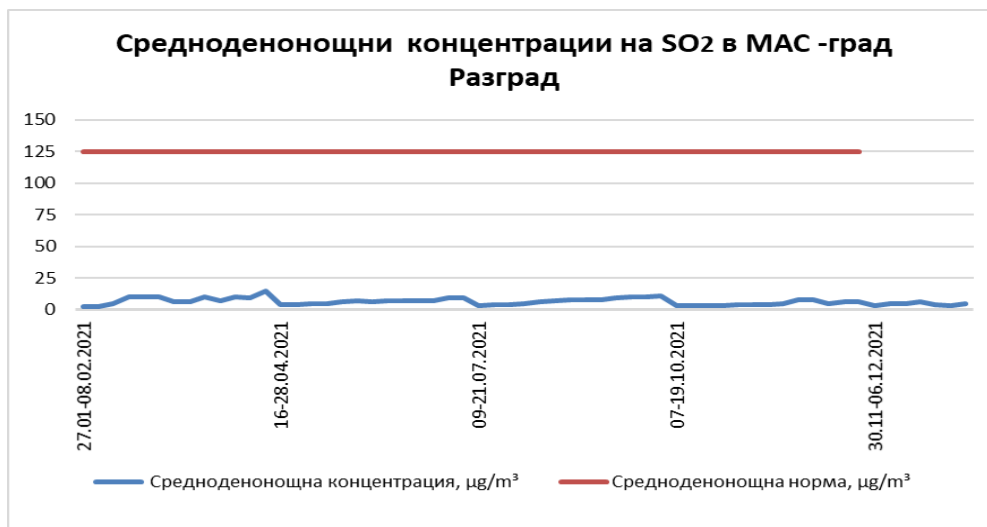
Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Норми:

- средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- допустимо отклонение – 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (43 % от СЧН);
- средноденоношна норма за опазване на човешкото здраве – 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- АП - алармен праг за серен диоксид - 500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ измерени в три последователни часа;
- ГОП – горен оценъчен праг за серен диоксид – 75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (60% от СДН).

Фиг. 12: Средноденоношни концентрации на серен диоксид в пункт Разград

Източник: Годишен доклад за състоянието на атмосферния въздух през 2021 г. на РЗИ - Разград

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя серен диоксид. Не са достигани стойности на АП (алармен праг за серен диоксид) и ГОП (горен оценъчен праг за серен диоксид) за показателя серен диоксид.

Азотен диоксид /NO₂/

Азотният диоксид се образува при горивни процеси. Основни източници са моторните превозни средства (МПС), топлоелектрическите централи (ТЕЦ), някои промишлени предприятия, тютюнопушенето. За района на Разград основен източник на азотен диоксид е транспортът.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 µg/m³ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – 40 µg/m³;
- ✓ АП - алармен праг – 400 µg/m³.
- ✓ ГОП – горен оценъчен праг – 140 µg/m³.

През 2021 г. не са достигани АП и ГОП за показателя азотен диоксид.

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най-голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната. За района на Разград основен източник на въглероден оксид е транспортът.

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

Измерените през 2021 г. в гр. Разград стойности на въглероден оксид не показват превишения на нормата 10mg/m³.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Норма: Средночасова стойност, праг за информиране на населението - $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Измерените концентрации на озон в атмосферния въздух в гр. Разград показват, че няма превишения на нормата.

Сероводород (H_2S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последствия за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Съгласно Наредба № 14/1997 г. (ДВ бр.88/1997г.) са приети следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух:

- ✓ максималноеднократна ПДК - $0,005 \text{ mg}/\text{m}^3$;
- ✓ средноденоношна ПДК - $0,003 \text{ mg}/\text{m}^3$.

Резултатите от проведения мониторинг и през 2021 година не отчитат превишения, както на максималноеднократната, така и на средноденошната ПДК за сероводород в района на Разград. През 2021 г., основният проблем с качеството на атмосферния въздух е разпространението на неприятни миризми в градовете.

Друг основен проблем, влияещ върху КАВ в населените места е използването на отпадъци от мебелната промишленост за отопление от промишлени обекти и частни лица. При извършен засилен контрол от страна на РИОСВ Русе на производителите на мебели, използването, продаването и в много случаи „безвъзмездно предаване“ на физически лица на горими отпадъци бе значително ограничено.

Община Самуил няма разработена „Програма за управление качеството на атмосферния въздух“. Предвид разпоредбата на чл. 27, ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, която гласи, че „В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл.6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение.“, тъй като на територията на общината няма превишаване на нормите не е необходимо да се разработва програма.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха в общината.

- Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- Неорганизиран източници

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

Община Самуил е с ниска степен на промишлено развитие. Застъпени са най-вече селското стопанство, преработката на хранителни продукти и металообработването. В общината са представени и отрасли като дървообработване, шивашка промишленост, млекопреработваща промишленост. На този етап промишлените източници на замърсяване на въздуха са незначителни. Данните от собствените измервания на предприятията показват, че изчислените концентрации на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух са по-ниски от ПДК или много близки до наложените от нормативната уредба.

В периода 2020-2022 г. на територията на общината не са извършвани измервания на качеството на атмосферния въздух. В общината няма големи организирани източници на вредни емисии. Основен проблем за качеството на атмосферния въздух, както и на голяма част от общините в Република България, е замърсяването с прахови частици през отоплителния период на годината, поради използването на твърди горива за отопление от жителите на общината.

В Община Самуил функционират следни обекти, с източници на вредни емисии в атмосферния въздух: „Тракция“ АД и „Октопод - С“ ООД. В периода 2020-2022 г. и двете посочени дружества са извършвали собствен мониторинг на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от организирани източници на площадките си. За установени превишения по показател – въглероден оксид, на „Октопод – С“ ООД е наложена текуща месечна санкция по чл. 69 от Закона за опазване на околната среда. „Тракция“ АД извършва дейност, попадаща в обхвата на Приложение №1 от Наредба № 7/2003 г за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации за което, ежегодно представя в РИОСВ-Русе за утвърждаване План за управление на разтворителите. И за трите посочени години плановете на дружеството са утвърдени с Решение на Директора на РИОСВ-Русе без установени нарушения.

Постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата на община Самуил се формира от: битово и административно отопление, производствени фирми, транспорта, селскостопански дейности и дейности върху открити площи с насипни материали (депа, кариери, сметища, строителни площадки и др.), като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните завърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно - зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор.

Основните замърсяващи вещества са: прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород и оловни аерозоли. При изгарянето на горивата в битовия сектор се отделят емисии от въглероден оксид, серен диоксид, полиароматни въглеводороди, диоксини, фурани и прах. Наднормени стойности от тези вещества не са регистрирани.

Замърсяването на атмосферния въздух от автотранспорта както обществения, така и личния е незначително. Транспортният трафик на Община Самуил е слабо натоварен. На територията на населените места липсва градски транспорта, броят на автомобилите е сравнително малък, но като цяло автомобилния парк се състои от стари автомобили.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Замърсяването на атмосферата от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на въздуха в общината.

Комунално-битовите дейности са едни от основните замърсители на въздуха, главно през отоплителния сезон. Замърсяването е причинено от използването на лошокачествени твърди и течни горива – мазут, нафта, въглища, брикети. Отоплението на територията на общината е с индивидуални отоплителни уреди, в повечето случаи, на твърди горива. Това увеличава източниците на вредни емисии в приземния атмосферен слой и влошава качеството на атмосферния въздух. На отделянето на вредни емисии от горивните процеси в битовия сектор най-съществено влияние оказва качеството на горивата и климатичните условия. Горивните процеси за отопление са предимно в сезона на облачни дни и мъгли с висока въздушна влажност, ниски температури и в дните за температурни инверсии. Като гориво за битови нужди се използва сравнително евтини горива – дърва и брикети.

На територията на общината няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

На територията на община Самуил няма:

- Обекти с големи горивни инсталации;
- Обекти с издадени разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове;
- Няма констатирани нарушения на Наредба 16 за ограничаване на емисиите на ЛОС през последните три години.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

ИЗВОДИ:

В община Самуил не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК. В общината няма съществени промишлени източници на вредни емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.

За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия – топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия – напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

3.2. Води

Управлението на водите в страната се осъществява и ръководи от Министерство на околната среда и водите (и подчинените му четири Басейнови дирекции), което е отговорна институция на национално ниво за прилагане на Рамковата директива за водите в страната. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води.

Оценката за състоянието на водните тела (повърхностни и подземни) е част от Плана за управление на речните басейни (ПУРБ) и се актуализира на всеки шест години. В ПУРБ 2016-2021 г. за Дунавски район е изготвена оценка за състоянието на повърхностните и подземни водни тела на база данните от мониторинга през периода 2010-2014 г. Допълнително Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР) изготвя междинни оценки за състоянието на водните тела и ежегодни доклади за състоянието на водите, включващи анализ на резултатите от мониторинга през предходните години. Мониторингът бива контролен и оперативен.

Съгласно чл.169, ал. 2 от Закона за водите (в сила от 28.01.2000 г. с посл. изм. и доп. ДВ бр.44 от 13 май 2020 г.), мониторингът на водите и на зоните за защита на водите осигурява съгласуван и изчерпателен преглед на състоянието на водите във всеки район за басейново управление. Мониторингът се извършва по одобрени от Министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики.

Екологичното и химичното състояние на повърхностните води се определя на база получените данни от програмите за мониторинг.

В рамките на Плановите за управление на речните басейни са застъпени следните видове мониторинг:

- **контролен** - целта на контролния мониторинг е да осигури необходимата информация за допълване и валидиране на резултатите от прегледа на антропогенния натиск и оценката на

риска, изготвени съгласно изискванията на Приложение II от РДВ, за ефективното планиране на бъдещите мониторингови програми; за оценка на дългосрочните промени в естествените условия; за оценка на дългосрочните промени, които са резултат от широкоразпространени антропогенни дейности;

- **оперативен** - целта на оперативния мониторинг е да се установи състоянието на онези водни тела, които са в риск по отношение постигането на добро екологично състояние; да се направи оценка на промените в състоянието на телата в риск, които са в резултат на изпълнението на програмата от мерки;

- **проучвателен** - който се планира за да се установят нивата и риска от случайни и залпови замърсявания в определена водна площ и предприемане на подходящите мерки за управление.

Мониторинговите пунктове се определят въз основа на оценка на риска, натоварването и агресивната дейност върху водните тела. Изборът на показатели за анализ е въз основа на вида и количеството натиск, изразяващ се в концентрацията на наблюдаваните замърсители. Оценката на химическото състояние на повърхностните водни тела, замърсяващите вещества се съпоставят с определени стойности на стандартите за качество, въведени с Директива 2008 /105/ на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите изразена в Наредба за стандарти за качество на околната среда. Рамковата Директива за водите въвежда екологични норми за качество на водните ресурси. Съгласно нея екологичното състояние на водните екосистеми се определя като много добро, добро, лошо или много лошо. При извършването на оценката на риска водните тела се класифицират в следните категории:

- водни тела в риск – не е необходимо допълнително охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които е възможно да са в риск, за които има вероятност да не постигнат екологичните цели, но са необходими допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които не са в риск – не е необходима допълнителна оценка и допълнителни мониторингови данни.

Водните ресурси на община Самуил са от повърхностни и подземни води. Състоянието на повърхностните, подземните, питейните и отпадъчни води и водоизточниците на община Самуил се контролират системно от РЗИ – Разград, РИОСВ - Русе и Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР) - Плевен. Извършва се наблюдение в мониторингови пунктове, като разширения химически анализ на водите се прави по различни показатели.

- **Повърхностни води**

При управлението на водите и анализа на антропогенното въздействие и определяне състоянието на водите, се ползва приета класификационна система регламентирана с Наредба Н-4/14.09.2012 г. за характеризирание на качеството на водите, съгласно Рамковата Директива на водите, определяща ограничения с цел, спиране на влошаването на състоянията на водите и защитаващи ги от замърсяване. Състоянието на повърхностните води основно е общ израз за състоянието на повърхностния воден обект, определена от неговото екологично състояние и от неговото химично състояние и водните количества. Качеството на водите най-често се определя от химичното състояние и е основната характеристика за общото състояние. Най-основната оценка за състоянието на водния обект се определя по физикохимичните показатели – разтворен кислород, активна реакция, електропроводимост, орто-фосфати, общ фосфор, общ азот, амониев, нитритен и нитратен азот и биохимична потребност от кислород измерена за 5 дни.

Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи – основни физикохимични (температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.); приоритетни вещества (33 бр. - силно токсични, устойчиви и лесно биоаккумулиращи се вещества) и специфични замърсители (органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества), като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

В Община Самуил попадат следните повърхностни и подземни водни тела, съгласно Плана за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016 – 2021 г. в Дунавски район, който е утвърден със Заповед № РД-293/22.03.2010 г. на Министъра на околната среда и водите:

Таблица 23: Повърхностни водни тела на територията на община Самуил

Код на водното тяло	Име на воден обект	Категория на водното тяло	Географски обхват	Естествен о/ СМБТ /ИВТ* ⁵	Екологично състояние / потенциал	Химично състояние
BG1RL900R1012	Бели Лом	река	р.Бели Лом след яз.Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	СМБТ	Не добър	Добро
BG1DJ109R001	Сенкьовица	река	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина	Естествен о	Добро	Добро
BG1DJ149R1002	Царацар	река	р. Царацар с притоци р.Лудня и р. Чаилек от извор до вливане на р. Дунав при Тутракан	Естествен о	Добро	Добро
Много малка част от BG1DJ109R1017	Без име	река	Пониращи реки от село Климент до Ветрен	Естествен о	Добро	Добро

Източник: БДДР – гр. Плевен

⁵ *СМБТ – Силно модифицирано водно тяло; ИВТ – Изкуствено водно тяло

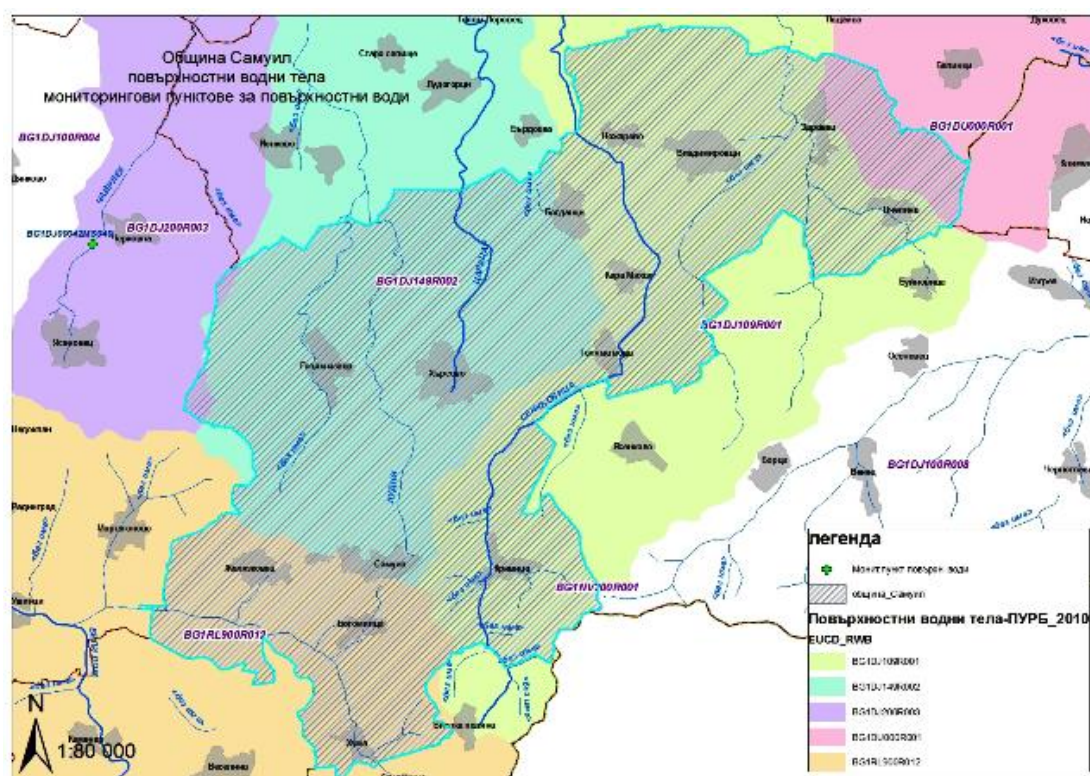
Речната мрежа в общината е условно добре развита, но водните течения са незначителни, с малък отток и имат значение предимно за пълнене на микроязовирите.

Таблица 24: Мониторингови пунктове и повърхностни водни тела в община Самуил

Код на мониторингов пункт	Име на мониторингов пункт	Поречие	Код на повърхностно водно тяло	Географско описание на водното тяло
BG1DJ00096MS1040	р. Сенкьовица при с. Голяма вода	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ109R001	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина

Източник: БДДР – гр. Плевен

Фиг.13: Водни обекти, повърхностни водни тела и мониторингови пунктове в община Самуил

Източник: Басейнова дирекция „Дунавски район“ - Плевен

РИОСВ – Русе няма компетентност и не участва в провеждане на мониторинг на повърхностни води. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води.

Съгласно извършен Анализ за състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление за периода 2020-2021 г., по отделни

елементи за качество, водните тела на територията на община Самуил са в следното общо екологично състояние:

- р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Доландере при Писанец, вкл. приток р. Наловска, код BG1RL900R1012 - наблюдава се чрез пункта на р. Бели Лом след гр. Разград, код BG1RL09391MS100. Водното тяло е силно модифицирано. От анализа е видно, че качеството на водите във водното тяло не отговарят на изискванията за добро състояние по физикохимични елементи за качество. При анализа на специфичните замърсители се установяват превишени концентрации над изискванията на СКОС (стандартите за качество на околната среда) за добро състояние по показател манган. Анализът на приоритетни вещества не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

Данните от хидробиологичен мониторинг за водно тяло BG1RL120R1012 от пункта при р. Бели Лом след гр. Разград от 2019 г. отчитат много лошо състояние.

Пунктът не е включен в мониторинговата програма за периода 2020-2021 г. Анализът на измерените физикохимичните показатели от предходните години показва запазване на умерен потенциал. Отклонение от СКОС за добро състояние се наблюдават при показатели - Азот амониев; Азот нитратен; Азот нитритен; БПК5; Електропроводимост; Общ азот; Общ фосфор; Ортофосфати и Разтворен кислород. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател манган. През 2021 г. не е извършван хидробиологичен мониторинг в това водно тяло. За периода на 2020 г. оценката, според анализирания биологични показатели (макрозообентос и фитобентос) отговаря на изискванията за много лош потенциал. При извършения анализ на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС на резултатите от мониторинга показват, че химичното състояние на водното тяло е в добро химично състояние.

- Река Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина е разположено едно водно тяло с код BG1DJ109R001 - Тялото се наблюдава от един пункт за мониторинг с наименование река Сенкьовица при село Голяма вода с код BG1DJ000096MS1040. Водното тяло не е планирано за анализ през периода на действие на последните три мониторингови програми по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Тялото е оценено в предходен период както следва: От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията по Наредба Н-4 за умерено състояние. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. През 2021 г. не е извършван хидробиологичен мониторинг в това водно тяло. За периода на 2020 г., оценката според анализирания биологични показатели отговаря на изискванията за умерено състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

- Река Царацар с притоци река Лудня и река Чайрлек от извор до вливане в река Дунав при град Тутракан е разположено едно водно тяло BG1DJ149R1002. За наблюдение на водното тяло се използват два мониторингови пункта: - река Царацар преди вливане на река Войка при село Малък Поровец, МП с код BG1DJ00043MS020; - река Чайрлек при село Черковна, МП с код BG1DJ00042MS040; В последните две мониторингови програми за наблюдаване на водното тяло е използван МП с код BG1DJ00043MS020. От анализа на физикохимичните елементи за качество за периодите 2020-2021 и 2021- 2022, водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние по показатели общ азот, азот нитратен, БПК5, общ фосфор, ортофосфати (като Р) и електропроводимост. При анализа на специфичните замърсители в МП не се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. От изброените по-горе мониторингови пунктове за периода на 2021 г. не е бил включен нито един пункт. През 2020 г. от биологични елементи за качество е анализиран само фитобентос, като състоянието отговаря на изискванията за добро. Тази оценка съвпада с

оценката от мониторинга проведен през предишни години. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

На територията на община Самуил попада и много малка част от водно тяло - Пониращи реки от село Климент до село Ветрен са обхванати от едно водно тяло с код BG1DJ109R1017. Тялото се наблюдава с един мониторингов пункт с код BG1DJ00973MS523 и наименование след ПСОВ Дулово. Пункта наблюдаващ водното тяло е включен в програмата за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води 2021- 2022 г., но за него няма налични данни в Географско информационната система за управление на водите и докладване. С писмо, РЛ Русе е информирала, за невъзможност за вземане на водна проба поради липса на отток. Оценка на физикохимичните и специфичните замърсители от предходен период, показват че в не достигащо добро състояние са оценени следните показатели: Азот-амониев, БПК, Електропроводимост, Общ фосфор и Ортофосфати. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. В това тяло няма възможност за избор на представителен пункт за извършване на хидробиологичен мониторинг. При посещение на гореописания пункт за мониторинг от регионална лаборатория Велико Търново, в протокола е отбелязано наличието на черни утайки, силна миризма на канал и наличие на *Sphaerotilus natans*, което свидетелства за силно замърсени води. Резултатите от анализиранияте показатели за оценка на химичното състояние не показват отклонение от СКОС за добро състояние.

Таблица 25: Междинна екологична и химична оценка от мониторинг на повърхностните водни тела към 2020-2021 г.

Код на водните тела	Име на водното тяло	Екологично състояние / потенциал	Оценка по биологични елементи за качество (БЕК)	Оценка по отделни физико-химични показатели					
			МЗБ	РН	БПК	Разтворен кислород	Амониев азот	Нитратен азот	Общ фосфор
BG1DJ109R001	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина	Умерено							
BG1RL900R1012	р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	Не добро							

BG1DJ149R1002	р. Царацар с притоци р. Лудня и р. Чаирлек от извор до вливане в р. Дунав при Тутракан	Добро							

Източник: Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район

Легенда:

Цветови обозначения - Екологично състояние

♦ много добро

♦ добро

♦ умерено

♦ не добро

За обект BG1DJ109R1017 - пониращи реки от село Климент до Ветрен няма данни в таблицата, тъй като пункт от това тяло не е бил включван в мониторинговите програми за 2020-2021 г.

Язовирите на територията на община Самуил са в сравнително добро общо екологично състояние. Няма данни за замърсявания, застрашаващи живота и здравето на хората и аквакултурите.

Повърхностните води на територията на община Самуил са подложени на различни видове натиск и въздействие в резултат от човешката дейност, което оказва влияние върху състоянието им. Тези източници на замърсяване се разделят на:

- *Точкови източници на замърсяване:*

- Зауствания на селищни непречистени отпадъчни води – към настоящия момент на територията на община Самуил не са изградени канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения;

- Земеделски източници на замърсяване на повърхностните води.

- *Дифузни източници на замърсяване:*

- Гори, преходно гористо-храстови масиви, неполивни ниви, земеделски земи, участъци с естествена растителност, урбанизирани територии;

- С битов характер от населени места под 2000 е.ж. без канализация и ПСОВ – както бе упоменато и по-горе при точковите източници на замърсяване към настоящия момент на територията на община Самуил не са изградени канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения;

Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела са попивните ями, и прекомерното наторяване на селскостопанските площи. Проблем за община Самуил е и липсата

на канализация и ПСОВ. Основни замърсители на повърхностните води в района на общината са и периодично възникващите нерегламентирани сметища. Сред останалите източници на замърсяване на водите в общината са промишлеността, транспорта и животновъдството.

Наличие на уязвими зони

Община Самуил частично попада в уязвими зони, съгласно Заповед № РД930/25.10.2010 г. на Министъра на ОСВ за определяне на нитратно уязвимите зони. В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата зона по надморска височина и карта на зоната.

Чувствителна зона

Община Самуил частично попада в чувствителни зони, съгласно Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на ОСВ. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти в териториалния обхват на БДУВДР: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България“. Съгласно заповедта водоприемниците в поречие Добруджански реки не са определени като чувствителни зони. Съгласно същата заповед водоприемниците в поречие Русенски Лом са определени като чувствителни зони.

На територията на община Самуил няма определени райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.143г от ЗВ.

При инвестиционно проектиране и реализация на конкретни проекти и дейности, включени в Програмата за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г. е необходимо да бъдат съобразени съответните забрани и ограничения, регламентирани в Закона за водите (ЗВ), включително:

- съгласно чл. 7, ал. 1 от ЗВ, основен принцип при отношенията, свързани със собствеността върху водните обекти е упражняването на собственост, без да се допуска нарушаване на целостта и единството на хидроложкия цикъл и на природната водна система.
- забраните на чл.134 от ЗВ за разполагане на животновъдни ферми, жилищни и вилни сгради и стопански постройки в заливаемите тераси на реките и принадлежащите земи на водохранилищата, както и складиране на пестициди, депониране и третиране на отпадъци; засаждането на трайни насаждения с плитка коренова система.
- изискванията на чл. 143. ал. 1 от ЗВ, съгласно които за защита от вредното въздействие на водите не се допускат дейности, с които се нарушава естественото състояние и проводимостта на речните легла, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици и използването им като депа за земни и скални маси;
- забраните на чл. 146 от ЗВ за застрояване в заливаемите тераси на реките и сервитута на хидротехническите съоръжения;
- при извършване на дейности, граничещи с води и водни обекти - публична държавна собственост е необходимо да се определят граници, в съответствие с чл.155. ал.1 от ЗВ;
- изискванията на чл. 44 и чл. 46 от ЗВ, в случай на водовземане и/или ползване на воден обект, включително чл.46. ал.4 по отношение на заустването на битово- фекалните води;
- изискванията на чл.198о, от ЗВ, че предоставянето на ВиК услуги на потребители се извършва единствено от ВиК оператор по реда на ЗВ и Закона за устройство на територията;
- изискванията на чл. 125 от ЗВ, че включването на нови количества отпадъчни води, следва да се съобрази с капацитета и ефективността на съществуващата канализационна система;

- при липса на канализационна система, предвид чл. 132 от ЗВ, лицата от стопанската дейност, на които се формират отпадъчни води, са длъжни да изградят пречиствателни съоръжения в съответствие с изискванията за заустване във воден обект.

Обобщено можем да посочим, че повърхностните води на територията на община Самуил са с умерено към добро състояние. Екологичните проблеми, свързани със замърсяването на водите е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на канализационни системи в селата и модернизация на пречиствателната станция за отпадни води. Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела са попивните ями, транспорта и прекомерното наторяване на някои селскостопански площи. Потенциални замърсители на повърхностните води в района са и периодично възникващите нерегламентирани замърсявания.

- *Подземни води*

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници.

Като точкови източници се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди. Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии.

Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води.

Съгласно изискванията на чл. 169 б от Закона за водите и Приложение V на РДВ ежегодно се разработват и изпълняват два вида програми - за оценка на качеството и за оценка на количеството на подземните водни тела. Програмите се разработват в съответствие с утвърдената „Методика за планиране на мрежи и програми за мониторинг на подземните води“ въз основа на анализ на получените резултати от мониторинга през предходните години и в зависимост естествените характеристики на подземното водно тяло (ПВТ), и местоположението на мониторинговите пунктове (МП).

Програмите за мониторинг на подземните води предоставят информацията, необходима за извършване на оценката за постигане на съответните цели; оценката на количествения статус на подземните води, химичния статус и значимите, дългосрочни тенденции в естествени условия, както и тези в резултат от човешка дейност. Програмите могат да бъдат допълнени от допълнителни програми за мониторинг, необходими за изпълнение на изискванията на чл. 7 от РДВ, отнасящи се за Защитените територии (напр. територии, обявени за извличане на вода, предназначена за консумация от човека).

По информация от Басейнова дирекция „Дунавски район“ – гр. Плевен, Община Самуил попада в териториалния обхват на следните подземни водни тела:

Таблица 26: Подземни водни тела на територията на община Самуил

Код на подземното водно тяло	Име на подземното водно тяло	Площ на подземното водно тяло, km ²	Химично състояние	Количество но състояние
BG1 G0000QAL021	Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му	136	добро	добро
BG1G000K1HB050	Карстови води в Разградската формация	4840	лошо	добро
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	13033	добро	добро

Източник: БДДР – гр. Плевен

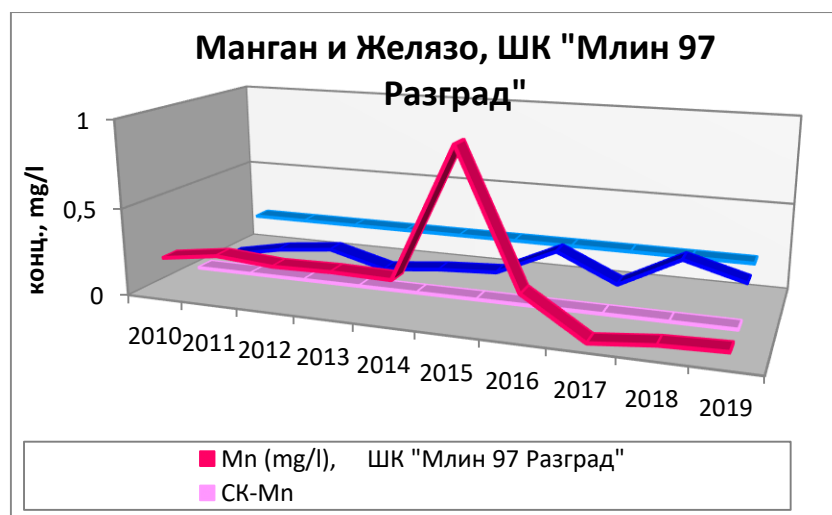
На територията на община Самуил няма пунктове за мониторинг на химичното състояние на подземните води в Дунавския район за басейново управление и в обхвата на РИОСВ-Русе. Най-близките пунктове за наблюдение са в общините Разград и Исперих, но данните са релевантни и за състоянието на подземните водни тела в община Самуил.

В естествено състояние подземните води на територията на общината имат добри питейни качества и отговарят на санитарно-хигиенните изисквания. Извършеният през 2019 г. мониторинг и междинна оценка на подземните водни тела от БДДР показват сравнително добро химично състояние на подземните водни тела, без отклонения от стандартите за качество.

• Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL021 и име „Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му” – представено с мониторингов пункт МР 392.

- Пункт с код BG1G0000QALMP392 и име Дренаж Водна централа - ВиК-Разград - СШ 3 при гр. Разград, община Разград, област Разград - в резултатите от проведеният през 2019 г. мониторинг се констатира концентрация на показател „нитрати“ превишаващи определената норма от 50,0 mg/l. Получената средногодишна стойност на концентрацията след статистическата обработка на данните е 49,68 mg/l, т.е стойността е гранична, но не превишава СК. Наднормени концентрации на показател нитрати се наблюдават и в резултатите от изпитаванията проведени през 2021 г.

Фиг. 14: Състояние на подземно водно тяло BG1G0000QAL021 2010-2019 г.

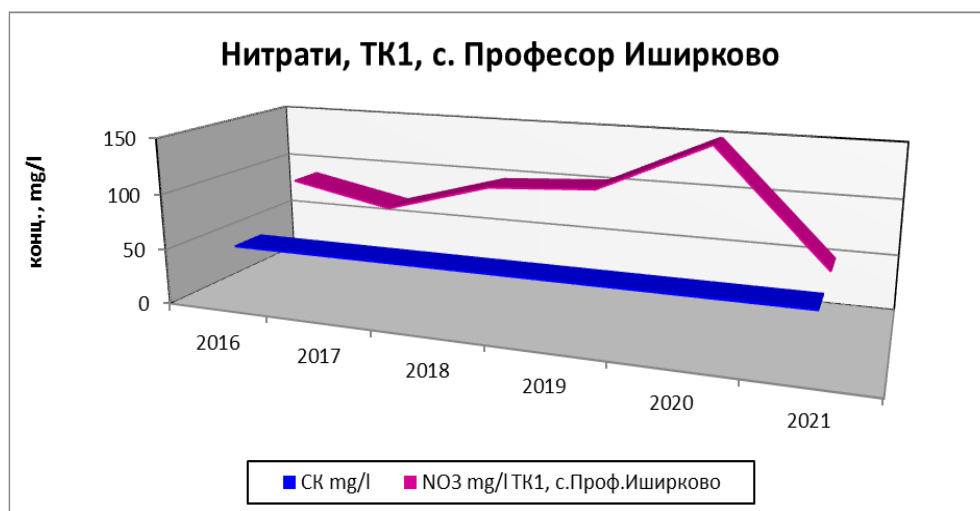
Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе за 2019 г.

- *Подземно водно тяло с код BG1G000K1HB050 и име „Карстови води в Разградската формация”* – наблюдавано от четири мониторингови пункта (МР 229, МР 231, МР 232, МР 307). От тях в обхвата на РИОСВ-Русе попадат три: МР 229 при с. Малък Поровец КИ резерват "Воден", община Исперих, област Разград; МР 231 при с. Малък Поровец, КИ ПС - ПБВ "Малък Поровец", община Исперих, област Разград; МР 232 при с. Кацелово ШК "Лакане" ПС "Кацелово", община Две могили, област Русе.

Оценката за „добро“ химично състояние на водата и в трите пункта, дадена в миналите години се запазва и през 2019 г. Анализът на резултатите показва съответствие със стандартите за качество (СК) за подземни води по всички анализирани показатели. Доброто химично състояние на водата и в трите пункта от предходните години се потвърждава и от резултатите от изпитване през 2021 г.

- *Подземно водно тяло с код BG1G0000J3K051 и име „Карстови води в Малм-Валанжския басейн”* – наблюдавано в девет мониторингови пункта, като в обхвата на РИОСВ-Русе попада само един: МР 420 при с. Професор Иширково, ТК1-ВиК Силистра - Проф. Иширково, община Силистра, област Силистра – в предходните години водата в пункта е била с отклонение от СК по показатели желязо и нитратни йони.

Фиг. 15: Състояние на подземно подводно тяло BG1G0000J3K051 2016-2021 г.

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе за 2021 г.

Анализът на резултатите от проведения през 2018 г. мониторинг, показва че по показателя желязни йони средногодишната стойност на концентрацията е 0,0898 mg/l при норма 0,2 mg/l, т.е отговаря на СК, съгласно Приложение № 1 на Наредба № 1/10.10.2007 г. Констатираните от предходните години високи концентрации по показател нитратни йони се наблюдават и през 2018-2020 г. В резултатите от проведения през 2021 г. мониторинг на водата в пункта се наблюдава значително снижаване на измерените концентрации на нитратни йони. Изчислената СГС на концентрацията на нитрати е 50,28 mg/l и превишава минимално СК от 50 mg/l. Видно от диаграмата по-долу се наблюдава значителен спад спрямо предходните години.

Мрежата за количествен мониторинг на подземни води обхваща 44 подземни водни тела в границите на БДДР. Общият брой на пунктовете е 170. Наблюдават се нива на кладенците и

дебити – на изворите. Съгласно чл. 171(2) т.2. и ал.(6) от Закона за водите НИМХ-БАН отговаря за извършването на количествения мониторинг на водите.

Значимите замърсители по отношение на химичното състояние на подземните води са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- Интензивното земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;
- Нерегламентирани сметища.

Потенциални замърсители за поровите и карстови води в района на община Самуил са животновъдните ферми и селскостопански дворове, интензивни наторявания на земеделската земя, образуването на нерегламентирани сметища, локални замърсявания и други.

На територията на община Самуил няма водоизточници на минерални води изключителна държавна собственост и публична общинска собственост.

● Питейни води

Водоснабдяването на населените места в община Самуил е услуга, която се извършва от „ВиК” ООД – град Исперих. Всички села на територията на общината са водоснабдени.

Дължината на водопроводната мрежа в община Самуил към 31.12.2022 г. е 195287 м. /82776 м. - довеждащи /външни/ водопроводи и 112511 м - разпределителни /вътрешни/ водопроводи/.

Таблица 27: Довеждащи /външни/ водопроводи в община Самуил към 2022 г.

община Самуил	стомана	чугун	АЦ	ПЕВП	Общо
изградена до 1960 г.	11569	14418,5	10091	0	36078,5
1961г.-1970г.	849	0	7573	0	8422
1971г.-1980г.	13	480	6749	0	7242
1981г.-1990г.	3740	0	23981	0	27721
1991г.-2000г.	0	0	0	0	0
2001г.-2010г.	0	0	0	0	0
2011г.-2020г.	0	0	0	2834	2834
2021г.-2030г.	0	0	0	478	478
ОБЩО	16171	14898,5	48394	3312	82776

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ООД - гр. Исперих

За съжаление водопроводната мрежа не е в добро експлоатационно състояние и загубите на питейна вода са големи. Водопроводите са положени предимно от 1931 година до 1960 година с малки диаметри и не могат да провеждат необходимите водни количества. По-голяма част са азбестоциментови и са амортизирани. Необходимо е да се реконструират и изградят нови водопроводи с по – голям диаметър.

Таблица 28: Разпределителни /вътрешни/ водопроводи в община Самуил към 2019 г.

общ. Самуил	стомана	чугун	АЦ	поцинкован а стомана	ПЕВП	Общо
изградена до 1960 г.	12822	5205	11599	1062	0	30688

1961г.-1970г.	0	0	51414	134	0	51548
1971г.-1980г.	0	0	26903	82	0	26985
1981г.-1990г.	0	0	0	0	0	0
1991г.-2000г.	0	0	0	0	0	0
2001г.-2010г.	0	0	0	0	2270	2270
2011г.-2020г.	0	0	0	0	902	902
2021г.-2030г.	0	0	0	0	100	100
ОБЩО	12822	5205	89916	1278	3290	112511

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ООД - гр. Исперих

Независимо от високата степен на изграденост на водоснабдителната мрежа не е постигнато оптимално задоволяване на нуждите от питейна вода. Водопроводната мрежа е с намалена надеждност и влошени експлоатационни качества. Недостиг на питейна вода през летните месеци има в селата Самуил, Желязковец, Богомилци, Голям извор и Кривица.

За периода 2017-2022 г. са реконструирани и обновени 4332 метра водопроводи, като най-много са в селата Хърсово и Голям извор (общо 2300 метра).

Прекъсванията във водоподаването са предимно при отстраняване на аварии. През летните сезони се наблюдава намаляване на дебита при по - плитките водоизточници и при необходимост се въвежда режим на водоподаването. Средногодишно възникват около 204 аварии по водоснабдителните системи. Броят им през последните шест години е както следва:

- 2017 г. - 153 бр.
- 2018 г. - 211 бр.
- 2019 г. - 254 бр.
- 2020 г. – 208 бр.
- 2021 г. – 213 бр.
- 2022 г. – 186 бр.

Таблица 29: Водоизточници на територията на община Самуил

№	Водоизточник	№ на разрешително	Разрешено водно количество по разрешително за водовземане м ³	дата на издаване	срок на валидност
1.	КИ Фаика	11 510 820	99 196	17.12.2012 г.	17.12.2027 г.
2.	Ш. Кл. Дервента	11 510821	15 768	17.12.2012 г.	17.12.2037 г.
3.	КИ Голям Извор	11 510018	150 738	05.04.2007 г.	05.04.2027 г.
4.	КИ Хвойна 1	11 510 883	14 515	08.10.2013 г.	08.10.2023 г.
5.	КИ Хвойна 2		12 635		
6.	КИ Баба Дочка	11 510935	26 751	28.01.2014 г.	28.01.2024 г.
7.	КИ Степана	11 510818	14 951	17.12.2012 г.	17.12.2027 Г.
8.	КИ Черен кайнак		46 206		
9.	КИ Шанлъка	11 510 934	46 206	28.01.2014 г.	28.01.2024 г.

10.	КИ Гюрлюкчана	11 510819	109 435	17.12.2012 г.	17.12.2027 г.
11.	Тр. Кл. ТКР-2ХГоляма вода	11 510 049	82 000	24.04.2007 г.	24.04.2032 г.
12.	Ш. Кл. Владимировци	11 510817	105 478	17.12.2012 г.	17.12.2037 г.
13.	Ш.Кл. Лудния/Хърсово	11 510 894	34 056	08.11.2013 г.	08.11.2038 г.
14.	Тр.Кл. Здравец	11 510 824	184 902	16.01.2013 г.	16.01.2038 г.
15.	Тр.Кл. Пчелина	11 510 893	22 849	06.11.2013 г.	06.11.2038 г.
16.	Тр. Кл. Кривица - собственост на Община Самуил	11 510 569	396 548	11.10.2010 г.	11.10.2016 г.
17.	КИ Кривица-ШК	11 510 896	2 956	11.11.2013 г.	11.11.2038 г.
18.	КИ Кривица-1	11 510 875	3 036	26.08.2013 г.	26.08.2028 г.
19.	КИ Кривица-2	11 510 876	2 956	26.08.2013 г.	26.08.2028 г.

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ООД - гр. Исперих

Община Самуил се водоснабдява от местни водоизточници, които се намират на нейна територия. На територията на общината има изградени 11 помпени станции, които са в експлоатация. В процес на изграждане е един дълбок сондаж Желязковец. Има 5 дълбоки сондажа, 9 шахтови кладенци, 13 каптажа и 11 водоема.

По данни на Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен, на територията на община Самуил са учредени следните санитарно-охранителни зони (СОЗ) по реда на Наредба№ 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-ботово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди:

Таблица 30: Санитарно-охранителни зони за водоизточници на територията на община Самуил

Заповед в определяне на СОЗ №:	Водовземно съоръжение	Населено място	Община	Област
СОЗ-145 14.01.2008	Карстов извор "Кайнаците"	Желязковец, БОГОМИЛЦИ	Самуил	Разград
СОЗ-205 15.12.2008	Д-ж "Желязковско лезе"	Желязковец	Самуил	Разград
СОЗ-213 12.02.2009	КИ Голям Извор - ВиК Исперих - Г	Голям извор	Самуил	Разград
СОЗ-413 10.04.2014	ШК Кривица-ВиК Исперих	Кривина	Самуил	Разград
СОЗ-414 10.04.2014	КИ 1 - ВиК Исперих -	Кривина	Самуил	Разград
СОЗ-415,10.04.2014	КИ2 - ВиК Исперих -	Кривица	Самуил	Разград

СОЗ-416 11.04.2014	ШК Лудня-ВиК Исперих-Хърсово	Хърсово	Самуил	Разграл
СОЗ-417 11.04.2014	СК Пчелина - Волоснабдяване и канализация -	Пчелина	Самуил	Разграл
СОЗ-420 29.04 2014	ТК Р-1 ЗОХ- Община Самуил-	Кривпиа	Самуил	Разграл
СОЗ-449 21.03.2015	КИ Тюплюкчана"	Голяма вода. Ясенково	Самуил, Разграл	Разграл. Шипов
СОЗ-450 21.03.2015	ШК "Дсрвента"	Самуил	Саму ил	Разграл
СОЗ-451 21.03.2015	ШК "Владимировци"	Владимировци	Саму ил	Разграл

Източник: БДДР – гр. Плевен

Към настоящия момент на територията на община Самуил са определени 16 броя санитарно-охранителни зони (СОЗ) по реда на Наредба № 3/16.10.2000 г. От всички водоизточници експлоатирани от „Водоснабдяване и канализация“ ООД - гр. Исперих на територията на Община Самуил само четири нямат издадени заповеди за учредяване на СОЗ. За същите са подадени заявления за издаване на заповеди за учредяване на СОЗ към БДДР-Плевен.

Средногодишно за територията на община Самуил през последните години са инкасирани по 220 000 куб. м. вода за питейно-битови нужди. Близо 75% от доставената вода се консумира от битови абонати, а останалите 25% от промишлени и стопанските абонати.

Таблица 31: Инкасирани водни количества по абонати от община Самуил 2015-2022 г.

Година	битови – м ³	промишлени – м ³	общо – м ³
2015г.	164193	46458	210651
2016г.	173070	60198	233268
2017г.	163618	59594	223212
2018г.	160938	59433	220371
2019г.	158481	53814	212295
2020г.	180808	44633	225441
2021г.	162091	52749	214840
2022г.	182054	65815	247868

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ООД - гр. Исперих

В населените места в Община Самуил няма изградена канализационни системи. Само отделни предприятия и заведения в Самуил и с. Владимировци имат локални самостоятелни канализационни клонове, отвеждащи отпадъчните води в близките дерета без пречиствателни съоръжения. Към маслodobивна фабрика с. Самуил има изградено пречиствателно съоръжение за отпадни води.

По данни на ВиК дружеството водите, доставяни на населението в община Самуил не са с много добри питейни качества. Системни отклонения от качеството на водите за питейно - битово водоснабдяване се констатира по показател Нитрати, вследствие на прекомерната употреба на азотни торове и неспазване изискванията на Наредба №2/16.10.2000г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Завишени стойности на

показателя се наблюдават предимно през пролетта, вследствие на обилно снеготопене и валежи от дъжд, които способстват за инфилтрация на нитрати в черпените подземни води от плитки водоизточници.

Контрол върху качеството на питейните води се осъществява ежегодно от РЗИ - Разград. Справка за периода 2016-2022 г. показва, че при взетите проби са установени отклонения със завишено съдържание на нитрати за зона „Самуил”- с. Самуил, с. Богомилци и зона Голяма вода за с. Голяма вода, с. Кара Михал, с. Хърсово и с. Богданци.

След направеното проучване от В и К операторите е установено, че завишените стойности по показател нитрати се дължи на наторяването на земеделските земи. Те от своя страна са предупредили арендаторите на земеделски земи в засегнатите райони.

Характерно за завишаване стойностите на нитратите в населените места на областта е варирането им в широки граници през различни периоди от годината в зависимост от наторяването на земеделските земи.

С цел подобряване качеството на питейната вода са провеждани срещи със ръководствата на водоснабдителните дружества.

От направения анализ е видно, че съществуват много нерешени проблеми при управлението и опазването на водите в община Самуил, свързани най-вече с остаряла и амортизирани водопроводи, техника и съоръжения и ограничени финансови възможности.

С цел намаляване загубите на питейна вода следва да се предвиди рехабилитация на водопроводната мрежа. Незадоволителното състояние и нарушаване на речните легла от хидроморфологични изменения пораждаат необходимост от корекция на реките и деретата за превенция от природни бедствия и ограничаване вредното въздействие на водите.

● *Отпадъчни води*

Дейността по провеждане на мониторинга на отпадъчните води на регионално ниво се осъществява от РИОСВ – Русе, съгласно чл. 151, ал. 4 от Закона за водите.

В населените места в Община Самуил няма изградена канализационни системи. Само отделни предприятия и заведения в Самуил и с. Владимировци имат локални самостоятелни канализационни клонове, отвеждащи отпадъчните води в близките дерета без пречиствателни съоръжения. Към маслодобивна фабрика с. Самуил има изградено пречиствателно съоръжение за отпадни води.

Битови отпадни води

Комунално – битовите дейности са основна причина за замърсяването на водите в община Самуил. Поради липсата на канализация и пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/ в населените места, всички отпадъчни води от бита попадат в реките, водоемите или дерета.

Като основен източник на замърсяване на реките в региона са вливащите се в тях битово-фекални води. Важен проблем за всички селища в обхвата на община Самуил е липсата на изградени канализационни мрежи и пречиствателни станции за битово - фекални води.

Формираните битови отпадъчни води от домакинствата се отвеждат в септични или изгребни ями, след което попиват в земята. Тяхното състояние не се контролира и това допринася за замърсяване на подземните води в района.

Минералните съединения в битовите отпадни води са представени от солите на амоняка, фосфати, хлориди, хидрокарбонати и др. Органичните примеси обикновено съдържат азот(

белтъци и продукти на тяхната хидролиза-пептиди и аминокиселини). В тях мога да се съдържат и безазотни органични съединения- киселини, спирт, алдехиди, кетони и др. Постоянен компонент на битовите отпадни води станаха ПАВ (повърхностно активните вещества), следствие от широко използваните в бита синтетични миешки препарати.

Производствени отпадъчни води

Производствените отпадъчни води са също източник на замърсяване на повърхностните и подземни води, особено ако се заустват във водните обекти без пречистване или с пречистване, но без удовлетворяване на нормативните изисквания. Само отделни предприятия и заведения в с.Самуил и с.Владимировци имат локални самостоятелни канализационни клонове, отвеждащи отпадъчните води в близките дерета без пречиствателни съоръжения. Към маслodobивна фабрика с.Самуил има изградено пречиствателно съоръжение за отпадни води. Контролът от страна на компетентните органи се осъществява от – РИОСВ Русе и съответната Басейнова дирекция.

На територията на Община Самуил извършват производствена дейност и формират отпадъчни води следните дружества:

Село Самуил:

- „Тракция“ АД - производство и ремонт на товарни вагони с издадено Разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води № 13140039/2007 г., актуализирано с Решение № 1228/2013 г. През 2021 г. и 2022 г. е извършен контрол от страна на РИОСВ-Русе. Вzeti са проби от зауствени отпадъчни води и е проведен собствен мониторинг. От извършения анализ не са установени отклонения от заложените норми в разрешителното за заустване. През 2021 г. и 2022 г. са направени проверки по компоненти и фактори на околната среда. Не са установени нарушения на екологичното законодателство.

- „Октопод-С“ ООД - производство на наливно рафинирано растително масло, слънчогледови мастни киселини и слънчогледов шрот за храна на животни. Не е извършван контрол по компонент води през отчетния период.

- „Булмилк 1783“ ЕООД – млекопреработвателно предприятие. Извършен е контрол 2022 г. Не са установени нарушения по компонент „Води“.

Село Владимировци:

- „Месомания“ ЕООД – млекопреработвателно предприятие, където се изпълняват ремонтни дейности и не е извършвана производствена дейност през посочения период.

Село Голям Извор:

- ЕТ „Рикота-4-Силвия Симеонова“ - интензивно отглеждане на пилета бройлери с издадено комплексно разрешително № 511-Н0/2015 г., актуализирано с Решение № 511-Н0-И0-А1/2018 г. Контрол по условията от комплексното разрешително е извършен през 2022 г. Не са констатирани нарушения.

Всички производствени обекти на територията на община Самуил извършват собствен мониторинг със заложена честота в разрешителните за заустване (РЗ) на отпадъчни води.

Резултатите от анализа са без превишения на индивидуалните емисионни ограничения, определени в РЗ.

Дифузни източници- Инфилтрираните води от нерегламентираните сметища

Инфилтрираните води от нерегламентираните сметища са сериозен източник на замърсяване на повърхностните и подземни води. Общината е изпълнява проекта за рекултивация на нерегламентираното сметище. Независимо, че е организирано централизирано сметосъбиране и сметоизвозване в населените места, съществува вероятност от инцидентно възникващи локални замърсявания.

Селско стопанство. Животновъдни ферми

На територията на общината има категоризирани животновъдни ферми за производство на сурово краве мляко и птицевъдни обекти за отглеждане на бройлери. Отпадъчните води от селското стопанство съдържат органични и неорганични суспендирани вещества, амоняк, нитрити, нитрати, микроорганизми. Животинския тор по степен на замърсеност с органични вещества и микробиална обсемененост значително превишава битовите фекални води. В твърдият и течен тор се съдържат повече от 30 вида непатогенни микроорганизми.

Екологичният проблем на общината свързан със замърсяването на водите е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на канализационни системи и пречиствателни станции за отпадни води.

В населените места, без канализация отпадъчните води се събират в септични ями и попивни кладенци или свободно се заустват, което води до замърсяване на подземните води.

Необходимо е проблемът с изграждането на канализационна мрежа и отвеждането на отпадъчните води да бъде решен, тъй като по този начин ще се подобри качеството на живот на населението, ще се подобри инфраструктурата, необходима за развитието на общината, и ще се работи ефективно в посока опазване на околната среда.

Формираните битови отпадъчни води от селищата в община Самуил се заустват в собствени попивни септични ями с почвена филтрация или изгребни ями. Това заварено положение определя селищата като дифузни източници на замърсяване. Други дифузни източници са малките животновъдни ферми с оформени торища.

Съгласно разпоредбите на чл. 87, ал. 1 от Закона за устройство на териториите /ЗУТ/ (изм. - ДВ, бр. 16 от 2021 г.): „В населени места и селищни образувания или в части от тях без канализация битовите отпадъчни води в имоти, предвидени с подробен устройствен план за ниско застрояване, се заустват във водоупътни изгребни ями или се заустват и пречистват в съоръжения за пречистване на образуванията в имотите отпадъчни води. Водоупътните изгребни ями и съоръженията за пречистване на образуванията в имотите отпадъчни води следва да отговарят на изискванията на чл. 41 и чл. 47, ал. 2, както и на санитарно-хигиенните и екологичните изисквания, както и на техническите изисквания, определени в наредбата на министъра на регионалното развитие и благоустройството за проектиране, изграждане и експлоатация на сградни водопроводни и канализационни инсталации.

В тази връзка и съгласно разпоредбите на чл.46, ал.4, т.2 от Закона за водите е необходимо поетапно да се предприемат мерки за ограничаване на вредното въздействие на формираните отпадъчни води, зауствани в попивни септични ями върху почвите, водите и околната среда. За обектите ново строителство разрешения за строеж ще се издават само ако в инвестиционните проекти са предвидени водоупътни изгребни ями за заустване на отпадъчните води.

ИЗВОДИ:

- Повърхностните и подземни води на територията на община Самуил като цяло са с добро качество. Проблемите са свързани главно с количеството и пречистването на питейните води, липсата на канализационна мрежа и пречиствателни станции за отпадни води в населените места на общината. Водопреносната мрежа също е остаряла, амортизирана и загубите на вода са значителни. Необходимо е да се предвидят мерки за подобряване на цялостната инфраструктура в общината, с акцент върху подобряване и доизграждане на ВиК мрежите.

Незадоволителното състояние и нарушаване на речните легла от хидроморфологични изменения пораждат необходимост от корекция на реките и деретата за превенция от природни бедствия, наводнения и ограничаване вредното въздействие на водите.

Съществуват много нерешени проблеми при управлението и опазването на водите, свързани с остаряла и амортизирана техника и съоръжения, ограничени финансови възможности, заустване на непречистени отпадъчни води във водоприемниците и др.

3.3. Земи и почви

Почвата е един от най-важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните екосистеми тя изпълнява определени функции: осигурява среда за развитие на растенията и реализиране на тяхната биопродуктивност, поддържа генетичните ресурси и обитанието на многобройни живи организми. Тя регулира и разпределя водния отток, съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции. Почвата е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството. Като компонент на околната среда тя е подложена на вредни въздействия и затова опазването и е от особено значение.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвената покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културната растителност.

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеродороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др.

Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението.

Почвеното замърсяване се изразява в изменение дейността на биологичните системи и в нарушаване на нормалните физични, химични и водни свойства на почвата. Замърсяването на почвата включва всички процеси и явления, които водят до нейната деградация. Замърсени са почвите, в които концентрацията на замърсителите е по-голяма от пределно допустимите концентрации. Замърсяването на почвата се проявява в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;

- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;

- Агрохимикали от растителната защита;

- Органични газове и течности - автотранспорта и др.;

- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Почвеният мониторинг в България, съгласно утвърдената от Министъра на околната среда и водите Програма, е организиран на три нива. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство, прието по - късно през 2007-2009г. (Закон за почвите и Наредба за мониторинг на почвите). Програмата за мониторинг е организирана на 3 нива, както следва:

Наблюденията по I ниво (широкомасшабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 км, и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели - 9 тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (рН) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители -16 РАН, 6 РСВ, 15-хлор органични замърсители, обемна плътност. Периодичността на наблюдение - 5 години.

Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси – киселяване и засоляване. Процеси на ерозия - водоплъдна и ветрова се наблюдават чрез специално разработени математически модели за оценка и прогноза. Почвеното запечатване се оценява на база статистически данни и картиране на земното покритие.

Наблюденията на III ниво се идентифицират с т.н. локални почвени замърсявания, в рамките на които следва да се извършва инвентаризация на площи със замърсена почва. Инвентаризацията е все още частична и нерегулярна, на база на налични данни.

Почвата в община Самуил е главно чернозем, от следните видове: карбонатни, типични, излужени и деградирани. Хумусният хоризонт е от 60 до 80 см. Карбонатните черноземи имат мощност на хумусния хоризонт от 40 до 60 см и съдържат специфични образувания, така наречените карбонатни мицели.

Излужените черноземи са едни от най-плодородните. Това се дължи на техния тежък механичен състав и по-високата им водозадържаща способност. Деградираните черноземи заемат по-малка площ. При тях хумусния хоризонт се отличава с кафявосив цвят с мощност 40 до 50 см. Характерно за черноземите е високото им плодородие, благоприятни физични, химични и биологични свойства и високото съдържание на хумус азот. Срещат се и тъмно сиви горски почви.

На територията на община Самуил няма определени пунктове от програмата за почвен мониторинг I и II ниво, както и такива за вкисляване и засоляване на почвите.

От локалните източници, представляващи заплаха за състоянието на почвите са наличните складове, съхраняващи забранени продукти за растителна защита. Складовете с негодни за употреба пестициди са обект на ежегодна инвентаризация от ИАОС/МОСВ, НСРЗ/МЗХ и МВР/ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“. Съгласно общоприетата на национално ниво класификация тези места се делят на 3 вида - централни общински складове, складове за негодни за употреба пестициди и ББ кубове.

Пестицидите са химични препарати за унищожаване причинителите на болести, насекоми, гризачи и акари при земеделските растения, в горите, както и за унищожаване на плевелите при посев. Пестицидите се подразделят на следните групи: инсектициди - химични препарати за унищожаване на вредни насекоми; фунгициди - химични вещества, които убиват и спират развитието на гъбични заболявания при растенията; хербициди - химически препарати за борба с плевели. При неправилна технологична употреба могат да бъдат класифицирани към групата на химичните замърсители на почвата. Установено е, че пестицидите не действат селективно. Едновременно с вредителите те унищожават и голям брой полезни организми.

При извършваните контролни проверки не са констатирани замърсявания с продукти от растителна защита. Земеделските производители не съхраняват на производствените си площадки препарати за растителна защита. Ползват се дози, които са необходими за третиране.

Излезлите от употреба препарати за растителна защита на територията на Община Самуил са събрани в склад, намиращ се в землището на село Владимировци. Същият е рехабилитиран със средства от ПУДОС. Количеството съхранявани излезли от употреба препарати за растителна защита по наличните в РИОСВ-Русе справки, възлизат на 16 188 т.

На 03.11.2020 г. е извършено преупаковане и изнасяне на 27,580 тона излезли от употреба препарати за растителна защита от нерегламентиран склад на село Владимировци, Община Самуил. Складът е почистен, но е с нарушена конструкция. Същият не се води в справките на ИАОС.

В РИОСВ-Русе няма данни за наличие на вкислени или засолени терени, както и за наличие на ерозия.

През периода 2017 - 2020 г. на територията на Община Самуил, Област Разград са констатирани, следните замърсени терени по населени места:

- Село Самуил - в района на Ромската махала по скат, водещ към дере, преминаващо покрай СОЗ са налични замърсени терени с битови, растителни и строителни отпадъци;
- Село Хума- част от преминаващото през населеното място дере в близост до футболното игрище е замърсено с битови отпадъци;
- Село Желязковец- в края на ул. "Камчия" е налично нерегламентирано изхвърляне на битови, строителни и растителни отпадъци на площ от около 1 дка;
- В края на ул. „Пирин“ на площ от около 2 дка са изхвърлени нерегламентирано отпадъци;
- Дере, преминаващо през населеното място, покрай Ритуалната зала е замърсено с битови отпадъци;
- Село Владимировци- на територията на бившето сметище, в местността „Кьолджек“ на площ от около 2 дка е налично нерегламентирано изхвърляне на битови отпадъци;
- По черния път от село Владимировци към село Лъвино от двете страни и ачерния път е извършено нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и наличие на замърсени терени;
- Село Кара Михал- на територията на бившето сметище са изхвърлени нерегламентирано строителни отпадъци.

Като цяло на територията на общината не е решен въпросът с третирането на строителните отпадъци. Налични са и терени замърсени с битови отпадъци.

Постепенно намалява замърсяването на почвите и водите с химикали и изкуствени торове, дължащо се на намаленото им потребление.

Контролираните на територията на общината животновъдни обекти са както следва: „РИОР“ ООД- кравеферма с. Самуил, „Рикота-4-Силвия Симеонова“-кравеферма с. Самуил, ЗП Бейсим Емурла Мустафа-кравеферма с. Здравец, ЗП Фикрет Шюкрю Неджиб- кравеферма с. Самуил, ЗП Реджеб Енвер Мехмед-кравеферма с. Здравец, ЗП Сали Мехмед Сали-кравеферма с. Голям извор, птицеферма село Голям Извор – Силвия Симеонова.

Контролът е насочен към начина на съхранение и оползотворяване на генерираните от производствената дейност торови маси. Към всички животновъдни обекти има обособени временни торови площадки за съхранение на торовите маси. Същите след престояване от 6-8 месеца се използват за наторяване и подобряване структурата на почвата, при спазване на правилата за добра земеделска практики. Концентрацията на животновъдството доведе до възникване на някои проблеми, един от които се явява съхранението и оползотворяването на течния и твърд торов отпад.

Животновъдните обекти не са разположени в близост до санитарно-охранителни зони. По-голямата част от тях се намират на площадките на бившите стопански дворове, извън регулацията на населените места и не са предпоставка за разнасяне на неприятни миризми и замърсяване на въздуха с вредни емисии. Като гориво използват въглища и дърва. Формираните от измиването на съоръженията за съхранение на мляко отпадни води се заустват в съществуващи безотточни ями.

На територията на Община Самуил в село Кара Михал действа една кариера за добив на глина, експлоатирана от „Ведена“ ООД. „Ведена“ ООД е концесионер по Договор за добив на подземни богатства - индустриални минерали-кварц-каолинирови среднопластични глини по чл. 2, т. 2 от Закона за подземните богатства от находище „Кара Михал“, Община Самуил, Област Разград от 23.12.2010 год. Съгласно Договора концесионната площ по смисъла на чл.37, ал. 1 от ЗПБ, е в размер от 27,2 дка и включва площта на находището (12,7 дка - 12684 кв.м) и необходимата площ за осъществяване на дейността по концесията (14,5 дка - 14 508 кв.м). В находището са изчислени общо 160 681 тона запаси в категории (111) и (122) и 27 136 тона ресурси в категория (331). Предвид регулярния годишен добив от 5000 т/г (2314,8 м3) и

предвидените загуби от 3%(150т/69,44 м3) за срока на концесията ще се погасят 83449 м3 (180 250 т) запаси и ресурси, което съставлява 96% от общо изчислените 187 817 тона. Заложените в проекта разчети показват, че ще се осигури регулярен добив от кварц- каолиновите глинени находища „Кара Михал“ в обем от 5000 т/ г през целия 35- годишен период на концесията.

През 2019 г. и 2020 г. на терена не са извършвани добивни дейности.

Като цяло на територията на общината не е решен въпросът с третирането на строителните отпадъци. Налични са и терени замърсени с битови отпадъци.

Постепенно намалява замърсяването на почвите и водите с химикали и изкуствени торове, дължащо се на намаленото им потребление.

Контролираните на територията на общината животновъдни обекти са както следва: „РИОР“ООД - кравеферма с. Самуил, „Рикота-4-Силвия Симеонова“-кравеферма с. Самуил, ЗП Бейсим Емурла Мустафа-кравеферма с. Здравец, ЗП Фикрет Шюкрю Неджиб- кравеферма с. Самуил, ЗП Реджеб Енвер Мехмед-кравеферма с. Здравец, ЗП Сали Мехмед Сали-кравеферма с. Голям извор, птицеферма село Голям Извор – Силвия Симеонова.

На територията на Община Самуил РИОСВ-Русе извършва контрол по отношение на фактор опасни химични вещества на следните обекти:

- „Тракция“ АД, с. Самуил, община Самуил. Основните дейности на дружеството са производство и ремонт на товарни вагони. През 2021 г. е извършена проверка във връзка съхранението на опасни химични вещества на територията на дружеството, като не са констатирани нарушения.

- „Октопод-С“ ООД, с. Самуил, община Самуил. Дружеството е с предмет на дейност производство на наливно рафинирано растително масло, слънчогледови мастни киселини и слънчогледов шрот за храна на животни. Дружеството извършва дейността си в съответствие с изискванията на Наредбата за ред и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси, Регламент (ЕО) 1272/2008 относно класифицирането, етиктирането и опаковането на вещества и смеси (CLP), Регламент (ЕО) 1907/2006 относно регистрация, оценка, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH).

На територията на община Самуил няма предприятия и/или съоръжения класифицирани с нисък или висок рисков потенциал, съгласно чл. 103, ал. 1 от ЗООС.

Почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, киселяване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

Ерозията е най-широко разпространеният и интензивно протичащ деградационен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за

селскостопанско производство, така и като основа на природната среда. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата. Опазването на почвите от ерозията става чрез земеустройствени, агротехнически, лесомелиоративни и мелиоративни-технически дейности.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината.

Като изключително важно за биологичното разнообразие е опазването на земеделските земи с висока природна стойност (ВПС). Те могат да се дефинират като „територии, в които земеделието е основен (обикновено преобладаващ) начин на земеползване и земеделска дейност. Полуестествените ливади и пасища, резултат от многовековно земеделско стопанисване за паша, за сено, или комбинация от двете, се превръщат в местообитания на ценни растителни и животински видове. Опазването на биоразнообразието в тези земеделски земи изисква продължаване на традиционните ниско интензивни земеделски практики на паша и сенокос, както и избягване на агрохимически продукти като изкуствени торове и пестициди.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени“ чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности.

Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Община Самуил все още няма разработена Програма за опазването качеството на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на възникващите нерегламентираните и локални замърсявания в общината. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението.

В сезона по прибиране на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи се издава Заповед на кмета на общината за забрана паленето на стърнищата, с цел предпазване от пожари и унищожаване на хумусния слой на почвата.

ИЗВОДИ:

Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата.

От извършвания мониторинг от РИОСВ – Русе е видно, че почвите в община Самуил са в сравнително добро общо екологично състояние. При извършените анализи в близките до територията на общината пунктове за почвен мониторинг не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Мрежата „Натура 2000“ е най-амбициозната инициатива, която някога е предприемана за опазване на богатото природно наследство на Европа. Екомрежата е създадена през 1992 г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа. Тя е важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001 г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година“. Досега в нея са включени около 20 000 обекта, които обхващат почти 20% от територията на ЕС. Целта на мрежата „Натура 2000“ е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически граници. „Натура 2000“ не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от селския пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове.

Принципът за управление на екомрежата е, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. Този принцип има много предимства както за опазване на природата, така и за хората, които живеят и работят в селски райони. „Натура 2000“ на практика е техен съюзник, способстващ за запазване на икономическата жизнеспособност и социалната структура на много от селските райони. Тя предоставя нови възможности за икономическа диверсификация и вътрешни инвестиции.

Към 2020 г. националната мрежа от защитени зони включва: 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България; 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

На територията на община Самуил няма природни паркове и природни резервати с национално значение, но има природни забележителности, защитени местности и зони, в обхвата на Натура 2000.

Със Закона за защитените територии (ЗЗТ) се уреждат категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Целта на закона е опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достояние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и опазване на характерни или забележителни обекти на неживата природа.

В териториалния обхват на Община Самуил, **попадат** следните **защитени територии** по смисъла на *Закона за защитените територии* – ЗЗТ:

ЗМ „Колчаковска кория” в землището на с. Хърсово, обявена със Заповед № РД-416/12.06.1979 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 56/1979 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1200/24.09.2003 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 91/2003 г.) и Заповед № РД-425/24.06.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 63/2009 г.), с която е актуализирана площта на ЗМ.

Площ: 255.419 дка, *поземлен фонд и горски фонд*. Стопанисва се от кметство село Хърсово. Има и частна собственост.

Цели на обявяване:

1. Опазване на местност с вековни дървета от зимен дъб (*Quercus petraea*)

Режим на дейности:

1. Забраняват се всякакви действия, които биха довели до повреждането на вековните дървета.
2. Забранява се влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства.
3. Забранява се всякакво строителство или разширяване на съществуващите сгради, както и изкопните работи.
4. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни.
5. Забранява се разрушаване на гнездата на птиците и вземане на яйцата и малките им.

От **защитените зони**, съгласно Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) /зони по Натура 2000/ по Директивите за природните местообитания и за дивите птици, на територията на общината попадат:

BG0002062 „Лудогорие” за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-837/17.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 11/2009 г.), променена със Заповед № РД-79/28.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 10/2013 г.). Защитената зона е по Директива за птиците и попада в землището на село Голям Извор с обща площ от 188,37 ха или 5,57% от територията на общината.

Цели на опазване: Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач

(*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коптиварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипна ветрушка (Керкенез) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;

2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

3. Забранява се използването на пестициди и

минерални торове в пасища и ливади.

4. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;

5. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Защитена зона BG0000168 „Лудогорие“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗБР и приета с Решение № 661/16.10.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 85/2007 г.). Защитената зона е по Директивата за хабитатите и попада в землището на село Голям извор с площ на територията на общината 194,15 ха или 5,74% от територията на общината.

Цели на опазване: Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона. Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване:

Природни местообитания: Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); Субпанонски степни тревни съобщества; Панонски льосови степни тревни съобщества; Неблагоустроени пещери; Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus pubescens*; Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*; Балкано-панонски церово-горунови гори; Мизийски гори от сребролистна липа и др.

Бозайници: Широкоух прилеп *Barbastella barbastellus*; Европейски вълк *Canis lupus*; Видра *Lutra lutra*; Добруджански (среден) хомяк *Mesocricetus newtoni*; Дългокрил прилеп *Miniopterus schreibersi*; Дългоух нощник *Myotis bechsteini*; Остроух нощник *Myotis blythii*; Дългопръст нощник *Myotis capaccinii*; Трицветен нощник *Myotis emarginatus*; Голям нощник *Myotis myotis*; Средиземноморски подковонос *Rhinolophus blasii*; Южен подковонос *Rhinolophus Euryale*; Голям подковонос *Rhinolophus ferrumequinum*; Малък подковонос *Rhinolophus hipposideros*; Подковонос на Мехели *Rhinolophus mehelyi*; Лалугер *Spermophilus citellus* и Пъстър пор *Vormela peregusna*.

Земноводни и влечуги: Червенокоремна бумка *Bombina bombina*; Ивичест смок *Elaphe quatuorlineata*; Обикновена блатна костенурка *Emys orbicularis*; Шипобедрена костенурка *Testudo graeca*; Шипоопашата костенурка *Testudo hermanni*; Добруджански тритон *Triturus dobrogicus*; Голям гребенест тритон *Triturus karelinii* и др.

Безгръбначни: Хидриас *Hypodryas maturna*; *Callimorpha quadripunctaria*; Лицена *Lycaena dispar* *Bolbelasmus unicornis*; Обикновен сечко *Cerambyx cerdo*; Бръмбар рогач *Lucanus cervus*; Буков сечко *Morimus funereus* и Алпийска розалия *Rosalia alpine*.

Биологичното разнообразие по своята същност представлява многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Макар и сравнително малка по площ, България е страна с богато биологично разнообразие, представено от ценни растителни и животински съобщества, и съдържа примери за почти всички основни типове местообитания и биотопи, известни в Европа.

Биоразнообразието включва цялата жива природа на планетата в три основни нива на организация: 1) генетично – обхваща огромното разнообразие от генни комбинации във всички живи организми, 2) видово – включва видовете и разновидностите от всички групи живи организми и 3) екосистемно – обхваща не само разнообразието от живите организми в природата, но и сложните им взаимоотношения и разнообразни връзки помежду им и със заобикалящата ги природа. Съгласно националното законодателство, в България биоразнообразието се опазва главно чрез Закона за биологичното разнообразие, съгласно който биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Биологичното разнообразие е част от националното богатство и опазването му е задължение с приоритетна значимост. Същността на приоритетите по опазване на биологичното разнообразие могат да се систематизират главно в следните няколко аспекта: опазване на местообитания по типова характеристика и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове, представителни за Република България и Европа, нормативно уредено в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за лечебните растения (ЗЛР), подзаконовите нормативни документи – Наредби и Заповеди към него на МОСВ уреждат опазването и регулират ползването на редица лечебни, редки и застрашени растения за добиване на билки както изкупуване и търговия с тях.

В тази връзка опазването на биологичното разнообразие в община Самуил е един от приоритетите на Общината.

В Община Самуил са обявени следните вековни дървета:

- Бяла върба в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявена със Заповед № 656/20.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 70/2012 г.);

- Зимен дъб в землището на с. Хърсово, общ. Самуил, обявен със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.);
- Два Летни дъба в землището на с. Здравец, общ. Самуил, обявени с Постановление на Министерски съвет № 11050/27.08.1948 г. на Министъра на земеделието и горите;
- Летен дъб в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявен със Заповед № 1042/30.11.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 102/1984 г.);
- Черница в землището на с. Владимировци, общ. Самуил, обявена със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.).

Горите, които съставляват 23% от територията на община Самуил са едно от големите ѝ богатства. Растителността е обособена от климатичните и релефни особености.

Растителното разнообразие в горския фонд на общината включва над 40 дървесни видове, в това число 4 иглолистни, над 20 храстови видове и над 700 броя тревни растителни видове. Преобладават широколистни листопадни гори – дъб, бук, липа, върба, топола и др. Храстовата растителност е от люляк, шипка, леска, глог. Голямото растително богатство на общината се допълва от находищата на лечебни растения. Те съдържат голямо количество биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Често срещани са видове са: бял равнец, лечебен камшик, синя метличина, лечебна лайка, синя жлъчка, лечебна комунига, лечебна маточина, обикновен риган и лечебно глухарче. По – рядко се срещат: горицвет, жълто подрумиче, голям репей, зайча сянка, момина сълза, боянка, жълт равнец, кукуряк, блатна мента и черно куче грозде.

Едрите представители на фауната в община Самуил са благороден елен, сърна и дива свиня. По-малките бозайници са заек, пор, катерица, лалугер, язовец, таралеж, мишки, къртица, невестулка, черен пор и др. От птиците се срещат гугутка, сврака, полско врабче, пъдпъдък, яребица, кукумявка, кукувица, кълвач, синигер, славей, дрозд, дива патица и др. От хищниците се срещат лисица, чакал и вълк. От земноводните се срещат: обикновена чесновница, жаба дървесница, горската дългокрака жаба. Характерни рептилии са шипобедренага костенурка, шипоопашатата костенурка, кримския гущер пъстрия смок, медянката и пепелянката.

През последните години се наблюдава тенденция на нарастване на процента на застрашените от изчезване и редки видове от фауната, особено при ловните видове. За около сто години природата е загубила напълно някои свои обитатели – мечка, рис. Причините са комплексни. Едни от основните проблеми е браконьерството, разпространено по отношение на някои представители на фауната – сърна, диво прасе, фазан и др.

РиОСВ - Русе упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Периодични наблюдения се предвиждат върху популациите на застрашените и редки животни. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

Сериозна заплаха за биоразнообразието на Община Самуил представляват пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите за огрев, както и незаконния лов на дивеч. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението. На територията на общината има богата флора и фауна и интересни природни забележителности. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на гражданите.

Според Доклада „Гори с висока консервационна стойност на територията на ТП ДГС „Сеслав“, в района са установени няколко растителни застрашени, изчезващи и ендемични видове, включени в Червената книга на Република България.

Елвезиево кокиче - *Galanthus elwesii* Hook., *Galanthus nivalis* auct. bulg.1

Сем. Amaryllidaceae - Кокичеви
Застрашен вид.

Многогодишно тревисто луковично растение с 2 приосновни листа. Цъфти в периода януари април, плодоноси май юни. Расте из храсталаци, гори, скални поляни по варовити почви, по долините на реките в низинния и долния планински пояс върху богати наносни почви.

Разпространение в България: Среща се нарядко в цяла България с изключение на Черноморското крайбрежие, Беласица и Странджа; до около 2000 m н. в.

Отрицателно действащи фактори: Активно събиране на вида като декоративно и лечебно растение, туризъм, строежи, утъпкване, земеделие, залесяване, природни бедствия (пожари), ограничено разпространение, малка численост, проблеми, касаещи репродуктивната сфера.

Предприети мерки за защита: *Защитен вид* съгласно Закона за биологичното разнообразие. Голяма част от находищата се намират в защитени територии и попадат в защитени зони от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 в България.

Необходими мерки за защита: Проучване на състоянието на находищата, на биологията на размножаване и на факторите, повлияващи площта и числеността на популациите с цел оптимизиране на режима на охрана. Съхраняване на семена в семенна банка и култивиране.

Червен (красив) божур (*Paeonia peregrina* Mill.)

Сем. Божурови (*Paeoniaceae*)

Защитен вид включен в Закона за биологичното разнообразие, в Червената книга на България, обект на опазване от Закона за лечебните растения. Лечебно и декоративно растение.

Многогодишно тревисто растение с късо коренище и вретеновидно надебелени, грудковидни корени. Стъблата са 50- 90 см. високи, набраздени, гладки неразклонени. Листата са последователни, 2 пъти пересто или тройно наделени с тясно елипсовидни крайни дялове. Цветът е с пет листна чашка с 8-12 венечни листа, многобройни тичинки и много плодници. Венчелистчетата са тъмно или светлочервени, по рядко розови. Плодът е сборен, съставен от 2-3 кадифено мъхести мехунки, всяка с по няколко черни, лъскави семена. Цъфти през май – юни, а плодоноси през юни юли. Расте из храсталаци и редки гори по каменисти и тревисти места из цялата страна до към 1000 m надморска височина.

Разпространение в България: Установен е в следните флористични райони: Дунавска равнина, Североизточна България, Предбалкан, Стара Планина (средна и източна), Знеполски район, Западни гранични планини, Черноморско крайбрежие, Родопи (средни и източни), Долината на Струма и Тунджанска хълмиста равнина.

В Червената книга на Република България са включени и няколко защитени и застрашени от изчезване животински видове, които се срещат в района на община Самуил.

Златка (*Martes martes*)

Рядък вид хищник от сем. Порови, разпространен предимно в старите гори в по-високите планини на страната. Предпочита повече стари букови и смърчови гори с обилие на хралупести дървета, обикновено над 1200 м.н.в. По-рядко намерена и в дъбови гори и в по-ниските части на страната. Включен в Червената книга на България (ЧКБ) в категория „Застрашен“.

Сокол орко (*Falco subbuteo* L.)

Природозащитен статус в България: уязвим. Защитен по ЗБР. Включен в ЧКБ (1985).

Обитава крайречни хабитати, като често е свързан с колонии на бреговата лястовица. В Западна и Северна България често се придържа към населени места, където се изхранва със синантропни видове птици. Присъства в равнинните части, в редки, просветлени широколистни, смесени или иглолистни гори, в близост до открити пространства. В планините отделни двойки са установени да гнездят до 1500–1700 m н. Използва стари гнезда на други птици – основно вранови. Рядко гнезди по стълбове за високо напрежение и скали. Образува смесени колонии с вечерната ветрушка (*F. vespertinus*) и обикновената ветрушка (*F. tinnunculus*), присъства и в колонии на посевната врана (*Corvus frugilegus*). Женската снася през май 2–4 яйца, които се излюпват на 28-мия ден. Малките напускат гнездата около 30-ия ден. Храни се главно с дребни птици и едри насекоми, които улавя във въздуха, по-рядко с прилепи, малки наземни бозайници и влечуги. Срещат единични екземпляри по време на прелет.

Голям ястреб (*Accipiter gentilis* L.)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. и в горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици.

Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /категория застрашен/. Гнезди на стари дървета най-често на тополи, брястове, дъбове и букове.

Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България /ново издание/ и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни- зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, включително други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

Черен кълвач (*Dryifpus martius* L.)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета – 1000-1600 ха. Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслиненозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата има по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др.

Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса – 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка.

Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima*)

Обитава предимно влажни гористи места или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеща дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 39”. Среща се предимно в стари дъбови гори.

3.4.2. Лечебни растения

Важна част от биоразнообразието са лечебните растения. В последните години значително нарастна интереса към тях. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др.

Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения „билки за лични нужди” са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден. За корени и коренища, каквито се събират от залиста, разрешеното количество за лични нужди е до 1 кг.

Община Самуил, съвместно с ДГС „Сеслав“, РИОСВ - Русе и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения.

Съгласно разпоредбите на ЗЛР, изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва от билкозаготвителни пунктове.

На територията на община Самуил към 2020 г. има регистрирани 4 /четири/ билкозаготвителни пункта. Съответно 2 броя в с. Самуил и 2 броя в с. Владимировци. Общо от всички пунктове за периода 2015-2020 г. от територията на общината са събрани 603 790 кг различни видове билки, предимно коприва, глог, шипка, липа, жълт кантарион, мащерка, бъз цвят, бъз – плод, глухарче, смрадлика, бял равнец и други.

Към 2022 г. На територията на Община Самуил са регистрирани 2 бр. билкозаготвителни пункта, както следва: с. Владимировци, община Самуил, ул. „Чумерна“ 2, организиран от Исмаил Хълми Исмаил и с. Самуил, ул. „Димитър Благоев“ 12, организиран от Сунай Хайридинов Алиев. Видно от получените справки от билкозаготвителите, същите не са осъществявали дейност по изкупуване на лечебни растения, в периода 2021-2022 г.

Интерес за населението на община Самуил и обект на събиране за лична употреба представляват следните билки: липа, лайка, риган, мащерка, жълт кантарион, глог и шипка.

Община Самуил има потенциал да развие предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби.

Лечебните растения, установени при теренно-проучвателни работи и според Хорологичния атлас на лечебните растения в Република България, които се срещат на територията на Община Самуил са: Обикновен равнец (*Achillea collina*), Камшик (*Agrimonia eupatoria*), Багрилно подрумниче (*Anthemis tinctoria*), Змиярник (*Arum Maculatum*), Копитник (*Asarum europaeum*), Клинавче (*Astragalus glycyphyllos*), Лудо биле (*Atropa bella - donna*), Парички (*Bellis perennis*), Ранилист (*Betonica officinalis*), Кървавиче (*Bistorta major*), Змийско мляко (*Chelidonium majus*), Чувен (*Chenopodium bonus - henricus*), Синя жлъчка (*Cichorium intybus*), Мразовец (*Colchicum autumnale*), Обикновен дрян (*Cornus mas*), Обикновена леска (*Corylus avellana*), Обикновен глог (*Crataegus monogyna*), Кукувича прежда (*Cuscuta europaea*), Наумка (*Cynoglossum officinale*), Мъжка папрат (*Dryopteris filix mas*), Ветрогон (*Eryngium campestre*), Боянка (*Erysimum diffusum*), Очанка (*Euphrasia - species diversa*), Брястолистно орехче (*Filipendula ulmaria*), Горска ягода (*Fragaria vesca*), Бударица (*Galeopsis tetrachit*), Багрилна жълтуга (*Genista tinctoria*), Синя тинтява (*Gentiana cruciata*), Обикновен здравец (*Geranium macrorrhizum*), Зловонен здравец (*Geranium robertianum*), Кръвен здравец (*Geranium*

sanguineum), Градско омайниче (*Geum urbanum*), Кукуряк (*Helleborus odorus*), Сибирски девисил (*Heracleum sibiricum*), Голо изсипливче (*Herniaria glabra*), Влакнесто изсипливче (*Herniaria hirsuta*), Рунянка (*Hieracium pilosella*), Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), Дяволска уста (*Leonurus cardiaca*), Обикновена мента (*Mentha spicata*), Обикновен гръмотрън (*Ononis arvensis*), Невестин език (*Ononis arvensis*), Обикновен риган (*Origanum vulgare*), Чобанка (*Petasites hybridus*), Теснолистен живовляк (*Plantago lanceolata*), Широколистен живовляк (*Plantago major*), Голяма телчарка (*Polygala major*), Пача трева (*Polygonum aviculare*), Сладка папрат (*Polypodium vulgare*), Трепетлика (*Populus tremula*), Пълзящо прозорче (*Potentilla reptans*), Трънка (*Prunus spinosa*), Орлова папрат (*Pteridium aquilinum*), Лечебна медуница (*Pulmonaria officinalis*), Обикновена шипка (*Rosa canina*), Малина (*Rubus idaeus*), Обикновен киселец (*Rumex acetosa*), Козя брада (*Rumex acetosella*), Алпийски лапад (*Rumex alpinus*), Ракита (*Salix purpurea*), Дебриянка (*Sanicula europaea*), Живениче (*Scrophularia nodosa*), Горски енчец (*Solidago virgaurea*), Офика (*Sorbus aucuparia*), Вратига (*Tanacetum vulgare*), Обикновено подъбиче (*Teucrium chamaedrys*), Подбел (*Tussilago farfara*), Чемерика (*Veratrum album*), Висок лопен (*Verbascum thapsiforme*), Мъхнат лопен (*Verbascum phlomoides*), Великденче (*Veronica officinalis*), Трицветна теменуга (*Viola tricolor*), Бял имел (*Viscum album*), Коприва (*Urtica dioica*), Черно кучешко грозде (*Solanum nigrum*), Червено кучешко грозде (*Solanum dulcamara*), Черница (*Morus alba*), Американски ясен (*Fraxinus americana*), Коноп (*Cannabis sp.*), Аморфа (*Amorpha fruticosa*), Тревист бъз (*Sambucus ebulus*), Ябълка (*Malus domestica*), Бучиниш (*Conium maculatum*), Щир (*Amaranthus blitum*), Троскот (*Cynodon dactylon*), Полска поветица (*Convolvulus arvensis*), лайка (*Chamomilla recutita*), маточина (*Melissa officinalis*), червена детелина (*Trifolium pratense*), смрадлика (*Cotinus coggygria*), Трънка (*Prunus spinosa*) и други.

Състоянието на находищата от лечебни растения в Община Самуил може да се определи, като благоприятно, но в риск, тъй извън границите на населените места голям процент от територията е заета от агроценозите на обработваемите земи.

Законът за лечебните растения (ЗЛР) изисква разработването на специален раздел за лечебните растения към Програмата за опазване на околната среда (ОПООС) на всяка община; към плановете за управление на защитените територии, както и към горскостопанските плановете и програми. Целта на раздел „Лечебни растения“ е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да осигури опазване на лечебните растения.

Забележка: *Подробна информация за лечебните растения на територията на общината, дейностите и мерките за опазване на ресурсите и разнообразието им се съдържа в Приложение - 1 Раздел „Лечебни растения“ към настоящата Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.*

3.4.3. Зелена система

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на община Самуил има зелената система.

Зелената система включва следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитни озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване;

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от зоните извън урбанизираните територии на населените места, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Местата за отдих и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение.

Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Деретата и овразите на територията на община Самуил в голямата си част са обраснали с естествена местна влаголюбива растителност. Санитарно-защитни пояси има на определени места в общината, покрай по главните пътища. Транспортното озеленяване включва зеленината и уличните дървета по протежението на главните и второстепенни улици. Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя в Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони на МРРБ и Наредба №1 за опазване на озеленените площи и декоративната растителност на бившето Министерство на териториалното развитие и строителството.

Зелената система на Община Самуил се формира от всички паркове, градини, зелени пояси около водни обекти и улично озеленяване в границите на урбанизираната територия. Тя се допълва от зелените площи със специално предназначение, като терените за спорт и атракции, гробищните паркове и такива за ограничено ползване, които включват дворищното озеленяване и зелените зони около обществени сгради, здравни и учебни заведения.

Зелените площи в Община Самуил са 77.26 ха, което представлява 0,31% от територията ѝ. Обектите за спорт и атракции, които също са част от зелената система на общината, заемат площ от 18.96 ха, от които 18.77 ха са в рамките на населените места.

В Община Самуил има 23 бр. имота за гробищни паркове, те заемат площ от 31,41 ха или 0,13% от територията на общината.

На местно ниво все още няма действаща Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Самуил.

Основа на зелената система са озеленените площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и лесопаркове, представляващи публична собственост. Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване в имотите за жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове и защитни насаждения. Системата на зелените площи в населеното място представлява взаимно съгласувано разполагане на различните видове зелени и свободни площи с цел да се осигурят най-благоприятни хигиенни условия, декоративни ефекти и създаване на условия за отдих на населението.

Зелената система включва следните структурни елементи: тревни площи, декоративна растителност, алеи, площадки и архитектурни декоративни елементи и съоръжения.

Озеленяването влияе на температурата, относителната влажност, скоростта на движение на въздуха; върху подобряване на химичния състав на въздуха, намаляване на праха в него, както и на намаляването на шума в градската среда.

Озеленените площи за широко обществено ползване и площите със специфично предназначение са публична собственост на държавата и общините.

Зелените системи и озеленените площи се устройват в съответствие с одобрените общи и подробни устройствени планове на урбанизираните територии и подробни устройствени планове за парковете и градините, като се спазват правилата и нормативите в наредбата.

Зелените площи на територията на общината се почистват и поддържат от Общинско предприятие „Самуил 2011“ към Общинска администрация Самуил.

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Битови отпадъци

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Самуил, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Самуил има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

- **Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.**

Община Самуил е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - Разград. В сдружението участват още общините: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат и Цар Калоян. На 16.05.2008 г. в град Разград, в съответствие с изискванията на чл.61 от ЗМСМА е сключено споразумение между общините Разград, Лозница, Исперих, Кубрат, Завет, Самуил и Цар Калоян за сътрудничество в областта на управлението на отпадъците. Регистрирано сдружение с нестопанска цел с обществено полезна дейност с наименование „Лудогорие еко“. На 15.08.2016 г. е създадено „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Разград“ (РСУО). Целта на Сдружението е изграждане на система за управление на отпадъците на територията на общините-членки, осигуряваща опазване на околната среда и предотвратяване на риска за човешкото здраве.

Общините, членуващи в РСУО депонират генерираните на техните територии битови отпадъци на регионално депо за неопасни отпадъци – Разград. Депото е разположено в местността „Олян Бурлук“, землище на гр. Разград и обслужва всички общини от област Разград. Площадката е разположена на около 8 км., североизточно от населеното място, поземлен имот № 61710.19.277 с площ 109,5 декара.

- Регионалното депо включва: клетка 1 за неопасни отпадъци с капацитет 197 847 тона и клетка 2 за неопасни отпадъци с капацитет 252 393 тона. Предвиденият капацитет в тонове на клетка 1 е достигнат. Предстои депониране и запълване на втората клетка.

Технологията на депониране включва: разтоварване; разстилане с уплътняване; оросяване с инфилтрирани води; запръстяване. Технологията на натрупване обхваща депониране на отпадъците в определен дневен участък, чрез разстилане на тънък слой до 0,60 м и последващото им уплътняване с компактор до достигане височина на работния слой от 1,80 м., след което се полага промеждутъчен слой пръст от 0,20 м. Депото е въведено в експлоатация с Решение за ползване от 27.07.2009 г., издадено от ДНСК-гр. София.

На територията на община Самуил няма изградени претоварни станции за битови отпадъци. Поради изграденото регионално депо за неопасни отпадъци в Разград и близостта на община Разград не се предвижда изграждане на претоварна станция в общината. В община Самуил не е изградена сепарираща инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки. Община Разград има пълна проектна готовност за изграждане на сепарираща инсталация. Тя ще бъде с необходимия капацитет и технически характеристики за постигане на нормативните цели за рециклиране и оползотворяване на биоотпадъците и за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци от всички общини в региона.

- Със Заповед № 271/16.07. 2009 г. на Директора на РИОСВ – Русе е преустановена експлоатацията на общински депа за неопасни отпадъци, намиращи се:

- на територията на община Самуил местност „Муса чешма“, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Деведжи“, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Метин Кулак“, с площ от 3 дка.

- Извършена е техническа и биологична рекултивация на общинско депо за ТБО, в местността „Метин Кулак“, с НТП „сметище“ в с. Самуил, ПИ № 000354 по Договор № 9250/29.07.2013 г. за безвъзмездна финансова помощ с ПУДООС.

- Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Самуил се извършват от Общинско предприятие „Самуил 2011“. Общинското предприятие е специализирано звено за управление на общинско имущество, за задоволяване на потребностите на населението и за осигуряване изпълнението на дейности, финансирани от общинския бюджет. Една от основните дейности на предприятието е организираното сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на битовите отпадъци в Регионално депо - гр. Разград.

Таблица 32: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Самуил и норма на натрупване (НН) 2017 – 2021 г.

2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/ година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/ година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/ година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/ година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/ година)
1453	225	1339	210	1047	163	1453	228	1421	227

Източник: Община Самуил

Количеството депонирани смесени битови отпадъци на територията на община Самуил се запазва относително постоянно през изследваните 5 години. Към 2019 г. намалява с 406 тона спрямо 2017 г., но след това отново се повишава и към 2021 г. е 1421 тона. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществени сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2021 г. е 445 кг/човек/година, за област Разград 481 кг/човек/година, за община Самуил – 227 кг/човек/година, тоест значително по-ниско от средната норма за областта и за страната.⁶

Нормата на натрупване на отпадъците в община Самуил за 2021 г. е с 2 кг/човек/на година повече спрямо 2017 г. (225 кг./чов.год.).

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Самуил е по-ниска от допустимите стойности. Това означава, че Общината се справя много успешно с процесите на управление на отпадъците, но трябва да предприеме съответните мерки за ограничаване на образуването им и насърчаване на тяхното оползотворяване и повторна употреба.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими *при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива*. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-

⁶ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Самуил е извършен през 2022 г. в изпълнение на Договор №140 от 17.05.2022 г. между Община Самуил и „Динамик Салюшънс“ ЕООД - гр. Шумен.

Пробите за община Самуил са направени в периода от май до декември 2022 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 31.12.2021 г. Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Самуил на Регионално депо - Разград смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 33: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък и морфологичен състав на отпадъците в община Самуил за 2022 г.

Вид Отпадък	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно Събран Отпадък на година т/год	Общ Отпадък на Година т/год	Общ Отпадък на Година %
Хранителни	94,80т	0,00т	94,80т	5,79%
Хартия	129,14т	0,00т	129,14т	7,89%
	81,46т	0,00т	81,46т	4,98%
Картон	47,68т	0,00т	47,68т	2,91%
Пластмаса	100,63т	0,00т	100,63т	6,15%
Текстил	66,77т	0,00т	66,77т	4,08%
Гума	77,24т	0,00т	77,24т	4,72%
Кожа	35,52т	0,00т	35,52т	2,17%
Градински	274,49т	216,00т	490,49т	29,97%
Дървесни	78,82т	0,00т	78,82т	4,82%
Стъкло	85,32т	0,00т	85,32т	5,21%
Метали	20,20т	0,00т	20,20т	1,23%
Инертни>4 см	116,36т	0,00т	116,36т	7,11%
Опасни	57,60т	0,00т	57,60т	3,52%
Други	32,40т	0,00т	32,40т	1,98%
Ситна Фракция<4см	251,31т	0,00т	251,31т	15,36%
Общо	1 420,60т	216,00т	1 636,60т	100,00%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2022 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хранителни – 5,79%; хартия – 4,98%; картон – 2,91%; пластмаса – 6,15%; текстил – 4,08%; гума – 4,72%; кожа – 2,17%; градински – 29,97%; дървесни – 4,82%; стъкло – 5,21%; метали – 1,23%; инертни >4см – 7,11%; опасни – 3,52%, ситна фракция <4см – 15,36% и други – 1,98%.

- Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите - „градински отпадъци“ – 29.97% (в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.), ситна фракция <4см – 15.36%, инертни >4см – 7,11% и „пластмаса“ – 6,15%.

- Рециклируемите отпадъци заемат 20,48% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмасата – 6,15 %, следвано от стъкло – 5,21%, хартия – 4,98%, картон – 2,91% и метали – 1,23%.

- Процента на отпадъците от фракция „други“ е средно – 1,98%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърля и малко количество неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка.

- В община Самуил не е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и това води до висок относителен дял на депонираните на регионалното депо рециклируеми отпадъци.

- Община Самуил не разполага със съдове за фамилно компостиране на градинските, зелени и биоразградими отпадъци и специализирани съдове за отпадъците от сгурия и пепел, образувани от домакинствата през отоплителния сезон. Контейнери и транспортни специализирани средства за събиране на зелени биоотпадъци в община Самуил няма.

Твърдите битови отпадъци от територията на общината се събират и извозват от общинско предприятие „Самуил 2011“ към общинска администрация Самуил и се предават в регионалния център за третиране при Регионално депо за неопасни отпадъци-гр.Разград, където се депонират, без да се сепарират и третират предварително.

Общинско предприятие „Самуил 2011“ извършва следните дейности:

- Комунални дейности
- Сметосъбиране и сметоизвозване
- Поддържане и изграждане на алеи, улици, площади и паркове на териториите за обществено ползване в и извън населените места на общината
- Поддържане сервитутите на общинската пътна мрежа
- Поддържане и изграждане на спортни терени и съоръжения;
- Поддържане на дерета и водоеми
- Изграждане и ремонт на детски площадки и градинско обзавеждане
- Изграждане и ремонт на тротоарни настилки
- Осигуряване и организиране, художествено оформление и украса на тържества и мероприятия
- Изграждане на улично осветление
- Транспортни услуги
- Други дейности.

Отпадъците в община Самуил се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 20.03.01.

Общината разполага със собствени автомобили за събиране и транспортиране на битовите отпадъци. Автомобилите са сметосъбиращи камиони - Исузу NQR70 с обем на надстройката 10.5 куб.м и Форд Карго 2526 D с обем 20 куб.м.

На територията на общината към 2021 г. са разположени общо 556 броя контейнери тип „Бобър“ с вместимост 1.1 куб.м и 268 броя кофи тип „Мева“ с вместимост 0.11 куб.м. За 2022 г. общият брой на разположените съдове по населени места е 589 бр. контейнери тип „Бобър“ с вместимост 1.1 куб.м и 287 броя кофи тип „Мева“ с вместимост 0.11 куб.м. През 2023 г. контейнерите тип „Бобър“ са 568, а кофите тип „Мева“ – 214 броя.

Съдовете се обслужват по график като кратността е веднъж седмично за селата Самуил и Владимировци и два пъти месечно за останалите 12 населени места в общината.

Малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и предприятия в общината се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно.

-
-

Отпадъци от опаковки

На територията на община Самуил няма въведена система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, пластмаса, картон, хартия и метал. Общината няма сключен договор с оползотворяваща организация за отпадъците от опаковки.

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Самуил следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третира в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложени конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата.

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“ за община Самуил е значителен – 48,47%, в това число - хранителни – 5,79%, градински – 29,97%, дървесни – 4,82%, хартия – 4,98% и картон – 2,91%. Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2022 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил са депонирани 127 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са малко по-високи от допустимите.

Предвид разпоредбите на чл.34, ал.1 от ЗУО, съгласно който „биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно“ в община Самуил през 2021 г. са събрани разделно 216 тона растителни и градински отпадъци или 27% от биоотпадъците (793 тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто. Зелените площи в община Самуил са 77,26 ха и представляват 0,31% от територията.

Община Самуил поддържа и обработва ежегодно 1083 дка обществени зелени площи, паркове и градини. От тях разделно събрани са растителните отпадъци от 108 дка.

При изчислението са спазени указанията за норма на образувани отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците (насоки за прилагане на Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ, бр.107 от 13.12.2013 г.), одобрени със Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 2 кг./м²/ година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Анализите показва, че в община Самуил има добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

В съответствие с Националния стратегически план общината следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградимите отпадъци са регламентирани в Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръжения за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделието, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики за използване на различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Целесъобразно е да се прилага метода на открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Предлаганият метод на третиране на биоразградимите отпадъци използва се основава процеса био-деградация, който в естествени условия протича бавно, на повърхността на земята, при температурата на околната среда и предимно анаеробно. Естественото разлагане на органиката се ускорява като преработваният субстрат се събира на редове (т.нар. windrow), което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Този ускорен процес именно е компостирането. Компостиране се разделя на 4 стадия: 1) мезофилен; 2) термофилен; 3) изстиване; 4) съзряване. В процеса на био-деградацията органичният субстрат претърпява физично и химично превръщане с образуването на стабилен хумифициран краен продукт. Този продукт е ценен за селското стопанство като органичен тор и като средство за подобряване структурата на почвата. Важни параметри на процеса са отношението C/N и мултидисперсността на субстрата, необходима за нормалната аерация.

При ефективно извършване на процеса на обръщане активната фаза може да приключи до 1 месец след което са необходими още около два месеца за изстиване и съзряване. Оборската тор и някои растителни отпадъци имат ниско съотношение C/N, висока влажност и лошо се подават на аерация. Те трябва да се смесват с твърд материал (пълнител) сорбиращ влагата, който обезпечава допълнителен въглерод и нужната за аерирането структура на сместа. Най-добрият пълнител се явява сламата, но може да се добавят листа, стъргодини, трески, хартиени изрезки и др. В случай, че проекта се развива успешно ще се обсъдят и ползите от закупуване на оборудване за предварително раздробяване и пресяване на биоразградимите отпадъци.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

Биоразградимите отпадъци могат да бъдат доставяни от домакинствата, срещу което те да получават готов компост. Очаква се, че безплатното предоставяне на компост е достатъчен стимул за населението от селата за да отделят биоразградимите отпадъци от общия отпадъчен поток и по такъв начин да допринесат за намаляване на разходите за извозването на битовите отпадъци до регионалното депо.

Освен за безвъзмездно ползване от жителите, които доставят биоразградими отпадъци за компостиране, за готовия компост ще се търси пазарна реализация в селското и горското стопанство и озеленяването или ще се ползва за наторяване и подобряване на почвата в общински паркове и градини, спортни площадки, нарушени терени и др.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

• В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл.31 ал.1 т.2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими

битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното им събиране и оползотворяване:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

Строителни отпадъци

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. (2) За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Община Самуил има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Тенденцията е за нарастване на количеството образувани отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР) и висок дял на инертни материали в морфологичния състав на отпадъците, образувани на територията на община Самуил. Това показва незаконосъобразно изхвърляне и смесване на битовия със строителни и биоразградими отпадъци от населението и налага предприемане на адекватни мерки по отношение на ефективното управление на отделните потоци отпадъци.

Ниският прираст на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдовете за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо за битови отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци трябва да се събират в съдове тип „Вана” и да се транспортират до регионалното депо в Разград. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци в община Самуил.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че фирмите, генериращи строителни отпадъци на територията на община Самуил често ги депонират нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Необходима е организация за въвеждане на разделно събиране и извозване на строителните отпадъци, генерирани на територията на община Самуил и подготовката им за повторна употреба, оползотворяване или тяхното рециклиране в териториално близки райони.

Производствени и Опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Русе.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват отделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Община Самуил няма сключен договор с лицензирана фирма за събиране на опасните отпадъци от домакинствата. Необходимо е да бъде сключен такъв договор и да се организират кампании, чрез мобилни пунктове за събиране, транспортиране и третиране на опасните отпадъци от бита, в т.ч. – бои, масла, лепила, лекарства с изтекъл срок на годност, луминисцентни тръби, опаковки, съдържащи опасни вещества, химически препарати и др.

Излезлите от употреба препарати за растителна защита на територията на Община Самуил са събрани в склад, намиращ се в землището на село Владимировци. Същият е рехабилитиран със средства от ПУДОС. Количеството съхранявани излезли от употреба препарати за растителна защита по наличните в РИОСВ-Русе справки, възлизат на 16 188 т.

На 03.11.2020 г. е извършено преопаковане и изнасяне на 27,580 тона излезли от употреба препарати за растителна защита от нерегламентиран склад на село Владимировци, Община Самуил. Складът е почистен, но е с нарушена конструкция. Същият не се води в справките на ИАОС.

Основните генератори на производствен отпадък в община Самуил са действащите няколко промишлени предприятия, сред които няма такива с висок рисков потенциал на образувания отпадък.

Операторите, подлежащи на проверки от РИОСВ на територията на община Самуил: „Тракция” АД - с. Самуил – производство и ремонт на ж.п. техника; ОП „Самуил 2001” - с. Самуил – сметосъбиране и сметоизвозване на Община Самуил; „Октопод-С” ООД - гр Варна - производство на растителни масла в с. Самуил.

На територията на Община Самуил е разположена и инсталация за интензивно отглеждане на птици ЕТ „Рикота-4-Силвия Симеонова“ с. Голям Извор, община Самуил. Фермата за интензивно отглеждане на пилета бройлери е с издадено комплексно разрешително (КР) № 511-Н0/2015 г., актуализирано с Решение № 511-Н0-И0-А1/2018 г. РИОСВ-Русе. Контрол по установяване изпълнението на издаденото комплексно разрешително е извършен през 2022 г. Не са констатирани нарушения.

На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатирани такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети и ги представят пред ИАОС.

Община Разград, заедно с общините Шумен, Левски, Созопол и Съединение, е избрана с предпроектно проучване по Българо-швейцарската програма за сътрудничество като пилотна община за изграждане на общински център за разделно събиране и съхраняване на опасни битови отпадъци. По проекта ще бъдат създадени и мобилни събирателни пунктове в съседни на пилотните пет 17 общини в това число и община Самуил. В центъра за опасни отпадъци ще се приемат лакове, бои, разтворители, грундове, лепила, смоли, мастила, перилни и почистващи препарати, препарати за растителна защита, фотографски материали, антифриз и спирачни течности; лекарства с изтекъл срок на годност; живак и живачни термометри; ръкавици, маски, филтри, използвани при боядисване и почистване. В пунктовете ще се приемат още и негодни за употреба батерии и акумулатори, старо електрическо и електронно оборудване: телевизори, монитори, телефони, принтери, факсове, радио и фотоапарати, апарати за кръвно налягане, микровълнови печки и подобни; смазочни и моторни масла. Приемането ще става по два начина: директно от гражданите, които ще донасят отпадъците в центъра и чрез мобилен събирателен пункт.

Специфични потоци и масово разпространени отпадъци (МРО)

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки

Община Самуил няма сключен договор с лицензирана фирма за разделно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти и излезли от употреба гуми.

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане.

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;

- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;

- - предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

- Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Към момента на изготвяне на настоящата програма Община Самуил няма сключени договори за разделно събиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба МПС.

Отработени масла

Задълженията на Общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чистото оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се намира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Милиони тонове облекла се изхвърлят на сметищата в Европа всяка година. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи в сметищата имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават там за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните причини за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години. Губят се ценни ресурси, които биха могли да се оползотворят. Отклоняването на този отпадък от сметищата ще има огромен положителен ефект върху околната среда.

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на

образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

По данни от последния морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил се генерират средногодишно около 100 тона отпадъци от текстил и кожа или около 6% от общия битов отпадък. За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци е необходимо да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на отпадъците от текстил и кожа.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. На територията на община Самуил не се генерират болнични отпадъци и няма система за тяхното събиране, транспортиране и третиране.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиран на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да гарантира

премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Самуил не е изградена канализационна система и съответно няма ПСОВ, така че управлението на този тип отпадъци към момента е неприложимо.

ИЗВОДИ:

Прилаганият метод за обезвреждане на отпадъците в община Самуил към момента е само депониране. Необходимо е въвеждане на системи за разделно събиране, управление и оползотворяване на отпадъците от опаковки, биоразградими, текстилни отпадъци и обувки.

Общината трябва да осигури разделното събиране и оползотворяване на строителните отпадъци и да оптимизира и поддържа системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В урбанизирани територии се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най-горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда.

Таблица 34: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях		Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Централни градски части	60	55	50
3	Производствено-складови територии и зони	70	70	70

Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ – Русе контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

Контролът на промишлените източници на шум, излъчван в околната среда се осъществяваше в рамките на издадените комплексни разрешителни, чрез контролни измервания по годишен график за 2020 г., чрез предписания при провежданите контролни проверки на действащите промишлени източници за представяне на доклад от СПИ в рамките на две последователни календарни години и при въвеждане в експлоатация на нови промишлени обекти.

Основните източници на шум на територията на община Самуил са типичните източници, характерни за съвременните населени места - промишлени обекти, транспортните потоци на различните видове транспорт - шосеен, ж. п., въздушен и локалните източници на шум - комунално-битови, спортни и други обекти.

РИОСВ – Русе организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.

Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР.

В община Самуил няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в местата на въздействие.

Няма данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Самуил. Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

Шумът от автомобилния транспорт е основен фактор за шумовите нива в община Самуил, като той представлява по-голямата част от общото шумово натоварване. Увеличението на шумовия фон, предизвикано от транспорта, се дължи на два основни фактора: повишената моторизация на населението и лошото състояние на автомобилния парк, уличните настилки и алармените системи на МПС; крайно недостатъчните мероприятия, насочени към намаляване на шума, в комбинация с липса на адекватен контрол на превозните средства за намаляване на шумовите нива.

На територията на община Самуил преминава железопътна линия от I-ва категория. Общата дължина на железопътната мрежа на територията на общината е 11.081 км по IX- та и 17.781 км по 91-ва железопътна линии.

Източник на шумово замърсяване на територията на общината е преди всичко остарелият автомобилен парк и незадоволителното състояние на пътните настилки.

Контролните и собствени измервания се извършват от Акредитирани лаборатории, като се спазват изискванията на „Методика за определяне на обща звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шум в мястото на въздействие“, утвърдена със Заповед № РД-613/ 08.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите. Операторите с издадени Комплексни разрешителни, попадащи в обхвата на Приложение № 4 към чл.117 от Закона за опазване на околната среда, са задължени да провеждат собствен мониторинг, веднъж на две последователни календарни години и да докладват резултатите от проведените измервания, съгласно поставените им условия. Основната цел на мониторинга на шума от промишлени източници е да предоставя информация за състоянието на акустичната среда на населените места, вследствие дейността на промишлените предприятия - източници на шумово излъчване.

На територията на община Самуил мониторинг на нивата на промишлен шум извършва „Тракция“ АД. Резултати от измерване на наблюдаваните производствени източници на шум и вибрации в „Тракция“ АД не показват отклонения от допустимите стойности.

За територията на община Самуил няма данни за превишения нивата на шума на производствените предприятия, намиращи се в обособените производствени зони. Има различни локални източници на шум (работилници, търговски обекти, заведения и др.) с ограничен обхват на шумово въздействие. Няма данни за превишения на шума в жилищните зони. При жалби на граждани за производствен шум, администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности - издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания.

В районите в селата с интензивен трафик, основен източник на шум са транспортните средства. Някои производства и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

За високите стойности на шумовите нива допринасят характерните особености на териториално – устройствените планове на града и другите населени места:

- Липсата на околновръстни пътища, поради което целият транзитен моторен поток минава през населеното място;
- Липсата на защитни „зелени екрани“;
- Лошокачествена настилка;
- Двустранно плътно застрояване по главните улици;
- Големи наклони на някои улици;
- Остарелият автомобилен парк.

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града, както и жиневеещите в близост до основните пътни артерии на общината. За намаляване на шума в урбанизираната среда, Общинската администрация следва да предприеме действия по регулиране на движението чрез планове за организация на движението.

ИЗВОДИ:

Акустичната обстановка на територията на община Самуил е сравнително благоприятна. Наблюденията показват, че шумът не е сериозен проблем за жителите на общината. Изключение в това отношение прави населението живеещо в близост до транспортни възли като ЖП гарата, както и това живеещо в близост до натоварените пътни. Решение на този проблем следва да се търси чрез подобряване на пътните настилки и озеленяването на градската среда.

Промислените източници извършват собствени периодични измервания на шума, излъчван в околната среда. Резултатите показват, че през последните години няма превишение на граничните стойности на нивата на излъчвания шум.

Битовият шум има различно въздействие в различните райони, като в жилищните квартали той е с по-високо ниво в извънработно време и през почивните дни.

Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределно допустимите норми.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници
- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници.
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчени.

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- Преминаване на производственият сектор към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух.

- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди.

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статут са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за канални води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервиси, автогари, гари и летища и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат недостатъчно ефективни водопровод и канализация, инфраструктура, изградени типови постройки и възможности за поддържане на необходимата хигиена. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

РИОСВ-Русе не извършва радиационен контрол. Данните за радиологичните характеристики на необработваеми почви и води от повърхностни реки и водоеми се събират и обработват от ИАОС.

На територията, контролирана от РИОСВ-Русе, Изпълнителна агенция по околната среда и водите е изградила 3 пункта, които са част от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон-в гр. Русе, гр. Силистра и с. Самуил, Област Разград. Данните постъпват в системата и се публикуват на интернет страницата на ИАОС. Резултатите от наблюденията през 2021 г. показват, че радиационният гама-фон в контролираните пунктове е в границите на характерния естествен гама-фон за съответния пункт и конкретните метеорологични условия.

Наблюденията на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда на територията на РИОСВ-Русе се извършват от „Лаборатория за радиационни измервания“ към Регионална лаборатория-Русе.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве. Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Няма данни и за йонизиращи лъчения и негативни влияние върху здравето на хората и околната среда в община Самуил.

ИЗВОДИ :

- Акустичната обстановка във всички селища на община Самуил е благоприятна. Периодичното движение на МПС-та не може да се приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателя им.
- Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределно допустимите норми.
- Радиационният гама фон в областта, в частност и в община Самуил е в границите на характерните за страната фоновы стойности.
- Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските наместници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда;
- да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;

- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – Разград и РИОСВ – Русе отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на иземвания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

В Общинска администрация – Самуил няма специализирано звено, което да работи в сферата на екологията. В Общината тези дейности се извършват от Кмет, ресорен Заместник кмет – ТСУ, обществени поръчки, търговия и транспорт, земеделие и екология, проекти и програми; Кметове на населени места; Кметски наместници; Директор на дирекция „Общинска собственост, регионално развитие и стопански дейности“ (ОСРПСД) и Главен специалист „Опазване на околната среда и проекти“.

Към Общински съвет Самуил функционира постоянна комисия по околна среда, селско, горско, водно стопанство, състояща се от 3-ма общински съветници.

Контролните функции по дейностите за опазване на околната среда и управление на отпадъците в рамките на общината имат кмета на общината, специалистите от общинската администрация, а конкретно по населени места кметове на населените места.

Съгласно приетата с решение на Общински съвет Самуил структура на общинската администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда и в частност по управление на отпадъците е Дирекция „Общинска собственост, регионално развитие и стопански дейности“. В дирекцията са назначени отговорни служители, които освен дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДУВ и други, активно участва в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Отговорности, свързани с дейностите по управление на отпадъците и опазване на околната среда има и общинско предприятие „Самуил 2011“, в което към 2020 г. работят 9 работници и служители.

При осъществяване на дейностите, свързани с опазване на околната среда Общинска администрация Самуил работи съвместно с РИОСВ – Русе, Басейнова дирекция – гр. Плевен и РЗИ – гр. Разград. Извършват се периодични измервания и мониторинг на замърсяванията на компонентите на околната среда на територията на общината.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Самуил следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: Разград, Исперих, Лозница, Хитрино и Венец.

За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Самуил работи в тясно сътрудничество с останалите общини, членове на РСУО - Разград, а именно: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат и Цар Калоян.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

- С фирма „ВиК“ ООД – гр. Исперих за получаване на:
 - разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;
 - разрешителни за заустване на производствени отпадъчни води в градската ПСОВ и емисионни норми за отпадъчните води;
- По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Самуил поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:
 - РИОСВ – Русе;
 - ИАОС и Регионална лаборатория/РЛ/ - Русе към ИАОС;
 - РЗИ – Разград към МЗ;
 - „Басейнова дирекция” - „Дунавски район“ - Плевен;
 - Областна администрация – Разград;
 - „Областна дирекция земеделие и гори” – Разград, към МЗГ;
 - Отдел „Статистически изследвания - Разград“ към НСИ;
 - Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – Разград;
 - ТП ДГС „Сеслав“;
 - Областна дирекция по безопасност на храните – Разград и др.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от общинско предприятие „Самуил 2011“ към Общинска администрация Самуил.

Основна част от дейностите по опазване на околната среда е управлението на отпадъците, за които през последните години са генерирани следните приходи и разходи:

Таблица 35: Справка за финансовите средства за управление на дейностите по отпадъците в Община Самуил за 2018 – 2022 г. в лева

Година	Разходи за управление на отпадъците	Реализиран приход от Такса „Битови отпадъци“
2018 г.	196 641	198 000
2019 г.	193 902	213 559
2020 г.	259 788	205 373
2021 г.	263 141	237 689
2022 г.	220 095	227 411

• Източник: Община Самуил

Като цяло приходите от такса „Битови отпадъци“ (ТБО) покриват изцяло разходите за управление на битовите отпадъци, като не се налага дофинансиране от други собствени приходи на Община Самуил. Изключение се наблюдава през 2020-2021 г., когато са дофинансирани общо 79 867 лева. През 2022 г. приходите от таксата превишават разходите за управление на отпадъците с 7 316 лева и не се налага дофинансиране.

Таблица 36: План-сметка за разходите на Община Самуил за дейност „Чистота“ за 2023 г.

А. РАЗХОДИ	406 118.00
Разходи за сметка на ТБО	252 885.00
1.Разходи за осигуряване на съдове за събиране и съхраняване на битови отпадъци	5 000.00
2.Разходи за събиране на битовите отпадъци от територията на Община Самуил и транспортирането им до Регионално депо- в гр. Разград за обезвреждането им	222 270.00
§ 01 00 - Заплати на персонала по труд. правоотношения	101 570.00
§ 02 00 - Други възнаграждения и плащания на персонала	7 000.00
§ 05 00 - Задължителни осигурителни вноски от работодателя	21 800.00
§ 05 51 - Осигурителни вноски за ДОО от работодателя и държавата	12 600.00
§ 05 60 – Здравно осигурителни вноски от работодателя	6 200.00
§ 05 80 - Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодател	3 000.00
§ 10 00 - Издръжка	90 900.00
§ 10 13 - Постелен инвентар и облекло	1 200.00
§ 10 15 - Материали	12 000.00

§ 10 16 - Вода, горива, енергия	48 000.00
§ 10 20 - Разходи за външни услуги	20 000.00
§ 10 30 - Текущ ремонт	7 200.00
§ 10 51 - Разходи за командировки	500.00
§ 10 62 - Разходи застраховки	2 000.00
§ 19 00 – Данъци и такси	1 000.00
§ 19 01 – Разходи за държавни данъци, такси, наказателни лихви и адм. санкции	700.00
§ 19 81 – Разходи за общински данъци, такси, наказателни лихви и адм. санкции	300.00
3. Разходи за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците	173 848.00
- Депониране на битови отпадъци в Регионално депо за неопасни отпадъци – Разград - /13,30 лв./тон	20 615.00
- Отчисления за обезвреждане на депонираните неопасни отпадъци в Регионалното депо съгласно чл. 64 от ЗУО за всеки тон отпадък за депата по чл.2, ал.3, т.1 от “Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци”-сгг.чл.20, ал.1, т.1 за 2022 г. – 95,00 лв./тон	147 250.00
- Отчисление за рециклиране и оползотворяване на депонираните отпадъци в Регионалното депо съгласно чл. 60 от ЗУО за всеки тон / “Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци” – 3,86 лв./тон	5 983.00
4. Разходи за почистване на улични платна, площадите, алеи, паркови и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване	5 000.00
§ 10 00 - Издръжка	5 000.00
§ 10 15 - Материали	5 000.00
Б. ПРИХОДИ ОТ ТБО	270 000.00
В. Трансфер от отчисления	40 829.00

Очакван преходен остатък към 31.12.2022 г.

95 289.00

• *Източник: Община Самуил*

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по-голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на плановете за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съ-финансиране на проекти могат да се ползват кредити от фондове, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет, концесии и др.

5.4. Информирание на обществеността

Съгласно чл.17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Община Самуил има добре функционираща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информиране обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информирането на населението на община Самуил за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на общината. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в регионални и местни медии и на електронната страница на Община Самуил, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в Общината се обявяват публично с обява в областен ежедневник, поставя се обява на таблото в сградата на

Общината, изпращат се писма до всички НПО-та в града, които предварително чрез анкетно проучване са заявили, че желаят да бъдат информирани.

Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Самуил разработва и/или участва под някаква форма. Стремешът е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

1 SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

2 **Силни страни.** Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

3 **Слаби страни.** Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

4 **Възможности.** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

5 **Заплахи.** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда.

Анализът на силните страни на Община Самуил, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Самуил са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата” могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Самуил през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)

➤ Плодородна земя и благоприятни климатични условия. ➤ Наличие на защитени територии и зони от национално и международно значение, включени в НАТУРА 2000. ➤ Красива и чиста природа с богато биологично разнообразие. ➤ Липса на промишлени източници на замърсяване на околната среда. ➤ Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти. ➤ Наличие на чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения. ➤ Изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места в общината и частично въведено разделно събиране на отпадъци. ➤ Наличие на нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда.	➤ Лошо състояние на част от елементите на техническата инфраструктура. ➤ Липса на канализация и ПСОВ. ➤ Заустване на отпадни води в реките. ➤ Основен източник на енергия в общината са твърдите горива. ➤ Високо ниво на депониране на различни видове отпадъци, включително биоразградими и рециклируеми. ➤ Липса на система за организирано събиране и оползотворяване на строителните отпадъци. ➤ Периодично възникване на нерегламентирани замърсявания в общината. ➤ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи екологични проекти. ➤ Ниска екологична култура на населението. ➤ Слабо развито био земеделие.
ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
➤ Потенциал за развитие на биологично земеделие, растениевъдство и животновъдство. ➤ Усвояване на горските ресурси и развитие на предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби. ➤ Изграждане на канализация и ПСОВ. ➤ Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното равновесие и за третирането и оползотворяването на отпадъците. ➤ Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия. ➤ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива. ➤ Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение. ➤ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда. ➤ Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти.	➤ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори. ➤ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива. ➤ Незаконна сеч и браконьерство в горите. ➤ Риск от горски пожари и природни бедствия. ➤ Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците. ➤ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци”. ➤ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазването на околната среда. ➤ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми.

➤ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Самуил според представите на населението и на общинското ръководство.

ОБЩИНА САМУИЛ - СЪХРАНЕНА ПРИРОДА, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И РАЦИОНАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 7 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда в община Самуил за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

2. Специфични цели

Стратегическата цел на Община Самуил в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението.

За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Специфична цел № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината.

Подобряване на водоснабдяването и качеството на питейната вода в община Самуил.
Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от населените места.

Подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.

Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия

Корекция на речни корита, пречистване и укрепване на канали, дерета и др.

Специфична цел №2: Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците

Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците

Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците

Специфична цел № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие

Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие

Опазване и възстановяване на природните екосистеми, генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност, съгласно българското и международно екологично законодателство. Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие и обезпечаване постигането на устойчиво използване на биологичните ресурси в община Самуил.

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000

Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Самуил. Устройване и социализиране на защитените зони по Натура 2000 като част от рекреационния потенциал на общината.

Специфична цел №4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места в община Самуил

Мярка 4.1: Развитие и оптимизиране на системите за мониторинг и подобряване качеството на атмосферния въздух

Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.

Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване

Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.

Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.

Специфична цел №5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация - Самуил

Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда

Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа.

Формулираните по-горе цели на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Самуил представят не само посоката на развитие на политиката на общината в тази област през следващите няколко години, но са и базираци за бъдещата стратегия за устойчиво развитие на общината. Постигането на целите заложи в настоящата програма само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Самуил.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

РАЗДЕЛ V: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА САМУИЛ 2021 Г. – 2028 Г.

Специфична цел № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината	1.1.1. Подобряване техническото състояние на водопроводните системи	1500	Община, „В и К” ООД – Исперих	2021 - 2028 г.	МОСВ, ОПОС, ДБ, Общински бюджет, СПРЗСР, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС и др.
	1.1.2. Изграждане на ПСОВ, канализация и водопровод в с. Самуил	19500	Община ВиК	2021 - 2028 г.	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.1.3. Изграждане на ПСОВ, канализация и водопровод в с. Владимировци	22130	Община ВиК	2021 - 2028 г.	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет, ФЛАГ и др.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	1.1.4. Допълнително водоснабдяване на с. Самуил	1373	Община ВиК асоциация	2021 - 2028 г.	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет, ФЛАГ и др.
	1.1.5. Подмяна на водопроводната мрежа в населени места от общината	10000	Община, „В и К” ООД – Исперих	2021 - 2028 г.	МОСВ, ОПОС, ДБ, Общински бюджет, СПРЗСР, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС и др.
	1.1.6. Въвеждане на алтернативни технологии за пречистване на битови отпадъчни води в малките населени места.	100	Община	2021 - 2028 г.	МОСВ, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.1.7. Осъществяване на постоянен и периодичен мониторинг относно качествата на подаваната питейна вода на територията на Община Самуил.	-	„В и К” ООД РЗИ	2021 - 2028 г.	„В и К” ООД – РЗИ
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.1.		54603			
Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни	1.2.1. Брегоукрепване, почистване на речни корита и изграждане на мостове	2500	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, ПУДООС, ДБ, Общински

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

бедствия					бюджет и др.
	1.2.2. Превенция и управление на риска от наводнения и засушаване в общината (в т.ч. екологосъобразна инфраструктура)	200	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, ДБ, Общински бюджет
	1.2.3. Картиране на уязвимите от наводнения зони в общината.	10	Община	2021 - 2028 г.	ДБ, Общински бюджет
	1.2.4. Почистване, обезопасяване и благоустрояване на дерета	1000	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, МОСВ, ДБ, Общински бюджет
	1.2.5. Обезопасяване и укрепване на язовири в община Самуил	3000	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, МОСВ, ДБ, Общински бюджет
	1.2.6. Изграждане на стена на язовир в с. Владимировци	250	Община	2021 - 2028 г.	ДБ, Общински бюджет
	1.2.7. Превенция и управление на риска от горски пожари	400	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет
	1.2.8. Изграждане на система за предупреждение, наблюдение, прогнозиране и сигнализиране във	200	Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, МОСВ, ДБ, Общински бюджет

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	връзка с климатичните изменения				
	1.2.9. Залесяване/създаване на нови горски насаждения за ограничаване на ерозията	50	Община, ДГС, частни собственици на гори	2021 - 2028 г.	СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет, Частни инвестиции
	1.2.10. Актуализиране на План за действие при природни бедствия и аварии	5	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.2.		7615			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:		62218			

Специфична цел №2: Усъвършенстване на системата за управлението на отпадъците

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци	2.1.1. Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	1	Община и медии	постоянен до 2028 г.	Общински бюджет и др.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	2.1.2. Разяснителна кампания сред населението, живеещо в селата за ползите от фамилното компостиране	1	Община и медии	постоянен до 2028г.	Общински бюджет и др.
	2.1.3. Съставяне на регистър на всички производствени фирми на територията на общината и създаване на база данни за отделяните производствени отпадъци от тях	2	Община и предприятия	постоянен до 2028 г.	Общински, бюджет и др. източници
	2.1.4. Пилотно въвеждане на намален размер на такса „Битови отпадъци” за домакинствата, които прилагат домашно компостиране	-	Община Общински съвет	2021-2028	-
	2.1.5. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	10	Община	2024	Общински бюджет, ДБ и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.1.		14			
Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода	2.2.1. Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	200	Община	2021 - 2028 г.	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, Общински бюджет и др.
	2.2.2. Закупуване на контейнери за разделно събиране на	20	Община	2021 - 2028	Общински бюджет

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

2021 – 2027 г.	растителни и биоотпадъци			г.	Отчисления по чл.64 от ЗУО или ОПОС
	2.2.3. Закупуване на компостери за домашно компостиране и реализиране на пилотни проекти по населени места с увеличаване броя на обхванатите домакинства	50	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО или ОПОС, ПУДООС и др.
	2.2.4. Отреждане и предоставяне на временни площадки в населените места на общината, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейности.	20	Общинска администрация и Държавни администрации	2021 - 2028 г.	Общински бюджет, ПУДООС, и други
	2.2.5. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	100	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и други
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.2.		390			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците	2.3.1. Участие в регионалната система за управление на отпадъците - регион Разград	-	РСУО	2021-2028	РСУО „Разград”, МОСВ
	2.3.2. Създаване на площадка за депониране на строителни отпадъци	250	Община	2021-2024	Държавен бюджет, Общински бюджет
	2.3.3. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	10	Община	2021-2024	Общински бюджет, Държавен бюджет, МОСВ
	2.3.4. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/	50	Община	2021-2028	Общински бюджет
	2.3.5. Изграждане на система за управление на животински отпадъци	2	Община	2021-2028	Общински бюджет, МОСВ
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.3.		312			
Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общината за управление на отпадъците	2.4.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	2021 - 2028 г.	-

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	2.4.2. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	1	Община, МОСВ, НСОРБ	2021 - 2028 г.	Общински бюджет, Държавен бюджет и др. източници
	2.4.3. Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	3	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и др. източници
	2.4.4. Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за управление на отпадъците	-	Община	Постоянен веднъж годишно до 31 март	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.4.		4			
Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	2.5.1. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на отпадъците	-	Община	2021 - 2028 г.	-
	2.5.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите	1	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и др.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи				
	2.5.3. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	1	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и др.
	2.5.4. Организиране на конкурси на екологична тематика за деца и ученици	1	Община, училища и детски градини	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и др.
	2.5.5. Участие в национални кампании на ПУДООС	50	Община, кметства, училища и детски градини	2021 - 2028 г.	ПУДООС
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.5.		53			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:		773			

Специфична цел № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка.3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в община Самуил	3.1.1. Проучване на потребностите, разработка и реализация на проекти, насочени към запазване и подобряване на биологичното разнообразие в общината	50	Община РИОСВ, ДГС	2021 - 2028 г.	ПУДООС и други
	3.1.2. Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината	10	Община, ДГС,	2021 - 2028 г.	СПРЗСР, Общинския бюджет и други
	3.1.3. Подобряване икономическата стойност на горите, увеличаване на зелените системи и залесителни мероприятия	300	Община	2021 - 2028 г.	СПРЗСР, Общински бюджет и други
	3.1.4. Картиране на биологичното разнообразие на територията на общината	50	Община	2021 - 2028 г.	МОСВ
	3.1.5. План за управление на Защитените местности в общината	10	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет и други
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.1.		420			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 в община Самуил	3.2.1. Изпълнение на мерки и дейности за управление на защитени зони на територията на община Самуил	100	РИОСВ, ДГС, Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
	3.2.2. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината	100	РИОСВ, ДГС, Община	2021 - 2028 г.	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
	3.2.3. Изпълнение на предвидените лесоустройствени мероприятия по горскостопанските планове за горските територии	50	Община , ДГС	2021 - 2028 г.	ДБ, Общинския бюджет и други финансиращи програми
	3.2.4. Развитие на предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби.	100	Частен сектор	2021 - 2028 г.	СПРЗСР, ОПИК и частни инвестиции
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.2.		350			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3:		770			

Специфична цел №4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства	4.1.1. Въвеждане на ВЕИ в общинска инфраструктура	1000	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове
	4.1.2. Реализиране на проекти за енергийна ефективност в обществени и жилищни сгради	2500	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове
	4.1.3. Въвеждане на енергоспестяващо улично осветление в населените места на община Самуил	5000	Община	2021 - 2028 г.	ЕИП, Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове
	4.1.4. Провеждане на ежегодни информационни кампании за ползите от въвеждането на енергоспестяващи мерки и за вредното въздействие на изгарянето на твърди горива	5	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.1.		8505			2021 - 2028 г.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване	4.2.1. Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места –дървесна и храстова растителност, цветни алеи и др.	50	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет, ПУДООС и други
	4.2.2. Организиране на ежегодни кампании за почистване на обществени зелени площи във всички населени на общината	5	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет
	4.2.3. Контрол за спазване на нормативните изисквания в областта на опазване на околната среда, включително изсичане на дървета и изгаряне на битови отпадъци	-	Община	2021 - 2028 г.	-
	4.2.4. Намаляване на емисиите на прах от общински улици и пътища, чрез редовно почистване и поддържане	70	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.2.		125			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4:		8630			

Специфична цел №5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

1	2		3	4	5
Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация - Самуил	5.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда	5	Община	2021 - 2028 г.	НСОРБ, ДБ, Общински бюджет
	5.1.2. Създаване на общинска информационна система за мониторинг и управление на околната среда и регистър на зелени площи	10	Община	2021 - 2028 г.	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.1.		15			2021 - 2028 г.
Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда	5.2.1. Консултации и обществени обсъждания в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на опазването на околната среда	-	Община	2021 - 2028 г.	-
	5.2.2. Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с опазването на околната среда	2	Община, РИОСВ, НПО Училища	2021 - 2028 г.	ПУДООС, Общински бюджет
	5.2.3. Провеждане на анкетни проучвания за мнението на населението за опазването на околната среда	-	Община	2021 - 2028 г.	-

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

	5.2.4. Организиране на конкурси на екологична тематика и „зелени“ училища за деца и ученици от общината	-	Община, Училища, Детски градини	2021 - 2028 г.	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.2.		2			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5:		17			
ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА САМУИЛ 2021-2028		72408			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Самуил може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2028 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Русе /ИАОС/.

Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Протокол за предаване на въпросниците; Протокол за приемане на попълнените въпросници; Анкетни карти; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Матрични карти за оценка на индикаторите; Мониторингови доклади.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика.

Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Самуил има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики.

В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания с вътрешен и външен характер.

Реализирането на Програмата за опазване на околната среда на община Самуил е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;
- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
- Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
- Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
- Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.
- Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбиви птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба №7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Наредба №7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба №12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух;
- Наредба №11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба №1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води;
- Наредба №2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници;
- Наредба №3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите;
- Наредба №6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;
- Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
- Наредба №2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване;
- Наредба №12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
- Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба №2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините;
- Наредба №4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
- Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;
- Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.;
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г.;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г.;
- Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии;
- Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти;

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г.;
- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен район 2021-2027 г.
- План за интегрирано развитие на община Самуил 2021-2027 г.
- Наредба №1 за опазване на обществения ред в населените места на община Самуил;
- Наредба №7 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Самуил;
- Наредба №17 за определяне на условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни, производствени и масово разпространени отпадъци на територията на община Самуил;
- Наредба №22 за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от компетентните органи на община Самуил.

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ФИГУРИТЕ, СХЕМИТЕ

Таблица 1: Разстояния в километри от с. Самуил до някои големи градове

Таблица 2: Баланс на територията на община Самуил към 31.12.2021 г.

Таблица 3: Продължителност на слънчевото греене в часове

Таблица 4: Водоеми на територията на Община Самуил

Таблица 5: Население в община Самуил 2015 – 2021 г.

Таблица 6: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2019 - 2021 г.

Таблица 7: Население по възрастови групи в община Самуил – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Таблица 8: Население в община Самуил по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г. (брой)

Таблица 9: Естествен прираст на населението на община Самуил 2017-2021 г.

Таблица 10: Заселени, изселени и механичен прираст в община Самуил 2017-2021 г.

Таблица 11: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Таблица 12: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Таблица 13: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2020-2022 г.

Таблица 14: Брой предприятия (без финансовите) в община Самуил за 2016 – 2021 г.

Таблица 15: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2018-2021 г.

Таблица 16: Баланс на земята по видове собственост към 2022 г.

Таблица 17: Баланс по видове територии по предназначение към 2022 г.

Таблица 18: Брой регистрирани земеделски производители по стопански години 2017-2022 г.

Таблица 19: Основни видове отглеждани земеделски култури през 2022 г. (ха)

Таблица 20: Брой животновъдни обекти и животни по видове в община Самуил

Таблица 21: Разпределение на общата горска площ на община Самуил по вид собственост към 31.12.2022 г. в хектари /ха/

Таблица 22: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд за 2022 г.

Таблица 23: Повърхностни водни тела на територията на община Самуил

Таблица 24: Мониторингови пунктове и повърхностни водни тела в община Самуил

Таблица 25: Междинна екологична и химична оценка от мониторинг на повърхностните водни тела към 2020-2021 г.

Таблица 26: Подземни водни тела на територията на община Самуил

Таблица 27: Довеждащи /външни/ водопроводи в община Самуил към 2022 г.

Таблица 28: Разпределителни /вътрешни/ водопроводи в община Самуил към 2019 г.

Таблица 29: Водоизточници на територията на община Самуил

Таблица 30: Санитарно-охранителни зони за водоизточници на територията на община Самуил

Таблица 31: Инкасирани водни количества по абонати от община Самуил 2015-2022 г.

Таблица 32: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Самуил и норма на натрупване (НН) 2017 – 2021 г.

Таблица 33: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък и морфологичен състав на отпадъците в община Самуил за 2022 г.

Таблица 34: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.

Таблица 35: Справка за финансовите средства за управление на дейностите по отпадъците в Община Самуил за 2018 – 2022 г. в лева

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Таблица 36: План-сметка за разходите на Община Самуил за дейност „Чистота“ за 2023 г.

Фиг. 1: Карта на област Разград

Фиг. 2: Карта на община Самуил

Фиг. 3: Почвено-географско райониране на територията на България

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Самуил

Фиг. 5: Средномесечни максимални температури и мразовити дни в община Самуил

Фиг. 6: Средномесечна продължителност на слънчевото греене в община Самуил

Фиг. 7: Средномесечни количества на валежите в община Самуил (брой дни)

Фиг. 8: Скорост на вятъра в община Самуил (брой дни)

Фиг. 9: Роза на вятъра за община Самуил

Фиг. 10: Карта на РДГ - Русе

Фиг. 11: Динамика на средноденонощни концентрации на ФПЧ₁₀ в пункт Разград

Фиг. 12: Средноденонощни концентрации на серен диоксид в пункт Разград

Фиг. 13: Водни обекти, повърхностни водни тела и мониторингови пунктове в община Самуил

Фиг. 14: Състояние на подземно подводно тяло BG1G0000QAL021 2010-2019 г.

Фиг. 15: Състояние на подземно подводно тяло BG1G0000J3K051 2016-2021 г.

Графика 1: Разпределение на площта на община Самуил по видове територии

Графика 2: Динамика на населението в община Самуил 2015-2021 г.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2017-2021 г.

Графика 4: Механичен прираст на населението 2017-2021 г.

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ГПСОВ	Градски пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

ДЛ	Държавно лесничейство
ЕРЕВВ	Европейския регистър на емисиите на вредни вещества
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗЗВВХВП	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИСПА	Инструмент за структурни политики по присъединяването
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НДНТ	Най-добри налични техники
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

ОБ	Общински бюджет
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност”
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление”
ПД	План за действие
ПДК	Предельно допустими концентрации
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СЦР	Северен централен район
ТБО	Твърди битови отпадъци
dka	Декар
ха	Хектар
t	Тон

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

Приложение 1

**РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“ към Програма за опазване на околната среда
на община Самуил 2021-2028 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. Въведение
- II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Самуил
- III. Дейности за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване
- IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения
- V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях
- VI. Местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен
- VII. Видове под специален режим
- VIII. Прогнозни количества на ресурсите и период на възстановяване
- IX. Заключение
- X. Термини и дефиниции

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият раздел „Лечебни растения“ (ЛР) към общинската Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г. е разработен на основание чл.50, т.3 и чл.55 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), обн. ДВ бр.29 от 7 Април 2000 г., с посл. изм. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017 г. и във връзка с разпоредбите на Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.

Българската лечебна флора е не само най-богатата в Европа, но и най-добре проучената. Богатите архиви и хербарии на специализираните институти на Българската академия на науките са ценни за науката и достъпни за всички. България е основен доставчик на билки за целия свят. С територия десетки пъти по-малка от тази на Индия и Китай, пропорционално на площта си, страната ни ги изпреварва по количества износ на билки. Точни данни за количествата билки, които преминават през билкозаготвителните пунктове у нас няма. Твърди се, че са повече от 17 хил. тона годишно. Най-големи количества се търгуват от диворастящи липа, глог, шипка, трънка и коприва.

България е единствената страна в Европейския съюз, която има специален Закон за лечебните растения, защото единствено ние събираме билки от дивата природа и то в огромни количества.

Законът за лечебните растения предписва как да се организира изкупуването и заготвянето на билки в специални пунктове, които се регистрират в регионалните инспекции по околна среда и води. Определя и правила за събиране, изсушаване, превоз и съхранение. Задължава билкозаготвителите да обучават берачите си.

В България се извършва основно първична преработка на билките: сушене, замразяване, рязане, пакетиране, което не добавя повече от 5% стойност. Толкова е и максималната печалба на билкозаготвителите. Затова, за да увеличат приходите си, те се стремят да изнасят все по-големи количества билки и нерядко ощетяват дивата природа. Единици са фирмите в България, които вече ползват високотехнологично оборудване при обработването на билките и изнасят на пазара у нас и в чужбина преработени крайни продукти, на много по-високи цени. Суровина само в изсушен вид струва единица, а в преработен вид, като краен продукт може да струва 10–15 дори 100 пъти по-скъпо. Към това трябва да се стремят фирмите, обработващи билки в България – високотехнологична преработка, производство на етерични масла, тинктури, добавки и др.

Стотици хиляди семейства у нас могат да разчитат на билките за препитанието си. Доходите им зависят от това да познават добре различните видове растения, да знаят точно кога лечебните вещества в тях са най-силни и да спазват правилата за събиране, за да опазват естествените им находища.

По-голямата част от билките, които се изкупуват, търгуват и преработват се събират от дивата природа. Тя е много щедра с нас, но не е неизчерпаема!

С настоящия раздел „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове

и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

В последните години значително нараства интереса към лечебните растения. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др. Съществуващата в страната икономическа криза принуждава значителен брой хора да събират билки и плодове с търговска цел.

Съгласно ЗЛР, лечебните растения на територията на Република България се използват съгласно принципите за устойчиво ползване и един от подходите, които позволява прилагането на този принцип е планиране и контролиране на ползването на полезна биомаса от диворастващите популации на лечебните растения.

Основните принципи при планиране на ползването на лечебни растения са: минимално ползване на проблемни видове; използване на щадящи способности и техники за събиране; сигурно и ефективно първично преработване за реализация и ползване на базата на разработен планов документ. В тази връзка раздел „Лечебни растения“ в ОПООС на община Самуил повишава своето значение като документ, осигуряващ устойчиво ползване на тези ценни природни ресурси.

Цел:

Целта на настоящия раздел „Лечебни растения“ е запазване на ресурсите от съществуващите видове лечебни растения на територията на община Самуил. Той урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

Задачи:

- Опазване на лечебните растения в естествените им находища;
- Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- Опазване на естествените местообитания на лечебните растения.

Нормативи:

1. Закон за лечебните растения
2. Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от МОСВ.
3. Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08. 2018 г., издадена от Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите.

Според ЗЛР разделът „Лечебни растения“ към ОПООС е планов документ за опазване и устойчиво ползване на ресурсите от лечебни растения в общината.

Съгласно чл. 46 от ЗЛР Кметът ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

1. Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
2. Издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;
3. Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
4. Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

Настоящият раздел „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

**II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ
НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯ В
МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ**

Община Самуил попада в териториалния обхват на Северноцентрално държавно предприятие – ДП – Габрово, Регионална дирекция по горите (РДГ) – Русе. Горските територии в общината са 57642 дка, от които общински са 1822,5 дка, като 694,2 дка попадат в териториалния обхват на ДГС Разград, а останалите 1128,3 дка на ДГС - „Сеслав“ гр. Кубрат. Територията на община Самуил е богата на горски ресурси и естествени находища на лечебни растения, диворастващи плодове и билки.

Находищата на лечебни растения са на групи, разпръснати, на петна ил се срещат по единично и се използват за стопански и лични нужди.

На територията на община Самуил към 31.12.2020 г. са регистрирани 4 билкозаготвителни пунктове в две населени места, както следва:

Таблица №1: Регистрирани билкозаготвителни пунктове в община Самуил към 31.12.2020 г.

Населено място	Адрес на пункта	Билкозаготвител
с. Владимировци	с. Самуил, ул. „Паркова“ 18	Билкозаготвител - И. А.
с. Владимировци	с. Самуил, ул. „Димитър Благоев“ 12	Билкозаготвител - С. А.
с. Самуил	с. Владимировци, ул. „Чумерна“ 2	Билкозаготвител - И. И.
с. Самуил	с. Владимировци, стопански двор, УПИ XX-24, кв. 98	Билкозаготвител - БИОПРОГРАМА ЕАД

Източник: РИОСВ - Русе

Община Самуил е издала 4 броя разрешителни за бране на билки на физически лица през 2018 г. и 3 броя разрешителни през 2019 г.

Събирането на билки се развива много успешно в общината през последните години и изкупените от билкозаготвителите количества нарастват с 48% през 2020 спрямо 2015 г.

Таблица №2: Количества събрани билки от територията на община Самуил 2015-2020 г. (кг)

Билки	2015	2016	2017	2018	2019	2020
коприва-листа	12000	11000	10000	10000	30500	20000
глог-цвят	1500	2000	1000	1000	10110	2000

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

бъз-цвят	200	500	100	100	5300	-
великденче-стрък	-	200	-	-	-	-
живовлек-листа	300	100	100	-	-	-
жълт кантарион-стрък	400	200	100	-	300	-
липа-цвят	480	300	-	600	5500	-
липа-листа	-	-	-	-	300	-
пчелник-стрък	100	-	-	-	-	-
дяволска уста-стрък	100	-	-	-	-	-
риган- стрък	100	-	-	-	-	-
мащерка	-	-	-	-	2000	-
орех -листа	100	-	-	-	-	-
глухарче-стрък	300	200	200	200	-	-
маточина	200	200	-	-	300	-
смрадика-листа	100	-	100	-	-	-
бъз-плод	-	500	50	50000	100000	150000
бъзак-плод	1000	1000	-	-	-	-
шипка-плод	100	-	-	20000	-	-
глог-плод	-	500	-	25000	-	-
върбинка-стрък	100	100	100	-	5000	-
бял-равнец	-	-	50	-	10000	-
кестен-плод	-	-	-	5000	-	-
репей-корени	-	-	-	20000	-	40000
млечка-стрък	-	-	-	-	5000	-
малина-листа	-	-	-	-	-	40000
ОБЩО	17080	16800	11700	131900	174310	252000

Източник: Община Самуил

По информация от Общинска администрация – Самуил за последните 6 години в общината са събрани общо 603790 кг билки или по 100630 кг средно на година.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Билкозаготвителите изкупуват разнообразни лечебни растения, според търсенето на пазара. Ежегодно се събират коприва, липа, бяз-цвят, бяз-плод, глог, шипка, върбинка, глухарче, жълт кантарион и др. Билките намират широко приложение във фармацевтичната, козметичната и парфюмерийна промишленост, а също за производство на чай, тинктури и лечебни био-продукти.

Интерес за населението на община Самуил и обект на събиране за лична употреба представляват следните билки: липа, лайка, риган, мащерка, жълт кантарион, глог и шипка. Община Самуил има потенциал да развие предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби, които да създадат работни места за населението.

Като цяло съвместното действие на биотичните и абиотични фактори определя условията в местообитанието на лечебните растения на територията като благоприятни за съществуването, размножаването, развитието и запазването им. На тази база е изготвен и приложен списък на по-важните видове лечебни растения в община Самуил със стопанско и икономическо значение.

Таблица №3: Списък на лечебните растения, определени като такива с приложение към Закона за лечебните растения, срещащи се в земеделски земи, гори и в границите на населените места, собственост на Община Самуил

№ по ред	Вид	Местонахождение	Срещаемост	Описание и ресурсно значение
1	Благун Qercus frainetto 	Общински гори	По единично	Широколистно листопадно дърво, високо до 30 м. Младите клонки в началото са овласени, а по-късно – голи. Листата са прости, обратнойцевидни, приседнали или на къси дръжчици, пересто наделени до дълбоко нарязани на 6 – 10 дяла, дълги 10 - 18 см, първоначално фино овласени от двете страни, по-късно предимно отдолу; по клонките са разположени последователно, с характерното за видовете от род Дъб струпване в розетка накрая. Жълъдите са приседнали или на къса дръжка; купулата е покрита от плоски, продълговати червеникави люспи, чиито върхове често се „отлепват“ в процеса на зреене. Употребяема част: Жълъдите. Използват се без купулите (калпачетата). Изсушени и смлени на

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

				прах. Без ресурсно значение
2	Боянка Erysimum diffusum	<i>Расте по сухи тревисти места, каменисти, скалисти, силикатни и варовити терени</i>	По единично	<i>Боянка е тревисто двугодишно до многогодишно растение. Стъблата са 30 – 80 см високи, изправени, най-често разклонени. Листата са последователни, линейно ланцетни до линейни, целокрайни, приосновните и долните стъблови са с дръжки, а горните – приседнали. Цветовете са жълти, събрани в гъсти многоцветни гроздовидни съцветия. Чашката и венчето са четирилистни. Тичинките са 6. Плодът е четириръбеста шушулка, 3 – 8 см дълга и 0.5 – 1 мм широка. Цъфти април – юни. Употребяема част - Използват се стръковете, събрани по време на цъфтеж, и семената. Стръковете се отрязват на около 30 см от върха. Запарка от надземната част и отвара от семената се използват за медицински цели. Лични нужди.</i>
				
3	Бреза обикновена Betula pendula	<i>В общински гори – всички населени места</i>	По единично	<i>Широколистнодърво с характерен за кората бял цвят, който се дължи на веществото бетулин - единственото бяло багрило в природата. Употребявана част: листата. Без ресурсно значение</i>
				
4	Бръшлян Hedera helix	<i>Расте из широколистните и смесени гори, рядко и по скали из цялата община</i>	На петна	<i>(Сем. Бръшлянови - Araliaceae) - вечнозелено увивно или пълзящо растение. Листата са дълги 3-10 см., кожести, лъскави, по цветоносните клонки яйцевидни или елипсовидни. Цветовете са жълтозелени с петделна чашка и венче. Цъфти през август – септември, плодовете узряват на следващата пролет. Употребяема част: Използват се листата. Отровно! Фитотерапия Използваем. Лични нужди.</i>
				
5	Бряст полски	<i>Общински гори –</i>	По единично	<i>Широколистно дърво с мощен ствол, който достига до 6 метра в диаметър.</i>

	Ulmus minor 	всички населени места	о	Полският бряст е дърво високо до 40 м. Младите клонки голи или редковлакнести с жълтеникава кора, старите клонки голи, обикновено с криловидни коркови образувания, със сиво-кафява кора. Листата последователни, яйцевидни, обратно яйцевидни, до обратно ланцетни, асиметрични, двойно до тройно напилени по ръба, до 8 см дълги и 4 см широки, с вилужно разклонени странични жилки, отгоре голи, отдолу влакнести, на дръжка дълга 1-1,5 см. Цветовете двуполови, събрани в снопчести съцветия. Плодът е орехче с обратно яйцевидна крилатка с диаметър 7-17 mm. Орехчето разположено близо до изреза на крилатката. Цъфти март-април, преди разлистването. Употребявана част: кората на бряста. Без ресурсно значение
6	Бук обикновен Fagus sylvatica 	Повсеместно – основен състав на всички общински гори	Масиви	Букът е листопадно дърво високо до 30 м. Букът е широколистно, листопадно дърво, което принадлежи към семейство Букови (Fagaceae), обхващащо 7-9 рода и над 600 вида. Не е защитен от Закона за биологичното разнообразие. Обикновеният бук живее до 400 - 500 години. То е медоносно и декоративно растение. Има важно стопанско значение и средообразуваща роля. Употребяема част: Плодовете съдържат мазнини, алкалоиди и други вещества, които се използват за различни цели. Бук обикновен (Fagus sylvatica) представлява едно от растенията, чиито цветове са използвани от д-р Бах за направата на цветен еликсир. Промислено – максимално използваем.
7	Бъз нисък Sambucus ebulus	Повсеместно – в населените места и пасищата в големи	На групи	(Сем. Бъзови - Caprifoliaceae) многогодишно тревисто растение. Стъблото е едногодишно, високо до 2 м. Листата са нечифтоперести, с ланцетни прилистници, обикновено с 5—9 продълговати, заострени и

		количества		назъбени листчета. Цветовете са бели или червеникави, събрани в едри съцветия на върха на стъблото. Прашниците са червеникави, а плодовете черни. В съвременната медицина се използват плодовете (дрога Fructus), коренът (дрога Radix) и цветовете (дрога Flores). Намира широко приложение и в народната медицина. Време за бране Август — октомври. Начин на бране Плодчетата се събират при пълното им узряване направо от растението или се отрязват целите върхни части заедно с плодовете, които след това се обират. Начин на сушене. Събраният материал се прочиства от неузрели и презрели плодчета, клечки, дръжчици и други примеси и се суши на слънце, разстлан върху рамки или постелки, в затоплени помещения или в сушилни при температура до 80°, която се повишава постепенно, и при осигурена добра вентилация. Да не се пресушава. Отровно! Максимално използваем
8	Бъз черен <i>Sambucus nigra</i> 	В населените места и общинските гори	На петна	Семейство Мешковицови Дървовиден вид бъз с черни плодове. Черният бъз е листопаден храст или ниско дърво, високо 2-6 m със сива кора и мека бяла сърцевина. Листата са срещуположно разположени, сложни нечифтоперести с 3-7 продълговато яйцевидни, заострени и назъбени листчета. Цветовете са жълтеникаво-бели, събрани в многоцветни щитовидни съцветия достигащи до 20 cm в диаметър. Чашката и венчето са 5 делни. Плодът е сферична, сочна, черновиолетова ягода, 5-6 mm в диаметър, най-често с 3 продълговати семена[1]. Цъфти април-юни. Употребява се за регулиране обмяната на веществата. Употребяеми части за лечебни цели

				(билки) Цвят от черен бяз - <i>Flos Sambuci nigri</i>. Плод от черен бяз - <i>Fructus Sambuci nigri</i>. Лист от черен бяз - <i>Folium Sambuci nigri</i>. Време и начин на бране на билките Цвят от черен бяз - в края на пролетта и началото на лятото, когато започва цъфтежът. Да не се изчаква пълното разцъфтяване, защото венчето на голяма част от цветовете опадва при брането на съцветието. Брането се извършва в сухо време. Отрязват се целите съцветия с овощарска ножица[6]. Плод от черен бяз - в края на лятото и началото на есента (август-септември) при пълното узряване на плодовете, когато са черновиолетови отвън и тъмночервени отвътре. Ако плодовете се събират по-рано, много от тях са неузрели и занижават качеството на билката. Плодовете се събират, като се отрязват с нож или ножица заедно с общата дръжка. Набраните плодове се поставят в кошници или касети[7]. Лист от черен бяз - събират се през лятото (юни-юли), когато листата са напълно развити. Отрязва се целият лист с нож или ножица и от дръжка се откъсват съставните листчета Без ресурсно значение
9	Вратига <i>Tanacetum vulgare</i> 	Единични екземпляри на общински земи извън населените места	По единично	Тревисто многогодишно растение с изправени стъбла, високи 40-160 см. Семейство Сложноцветни (<i>Compositae</i>, <i>Asteraceae</i>). Използваема част: Използват се листата и цветовете на билката, като растението се отсича близо до корена по време на цъфтеж. Цветовете се изсушават при 30°C и се съхраняват на сухо и проветриво място, без пряка слънчева светлина. Ограничени количества за лични нужди.

10	Вълча ябълка обикновена Aristolochia clematitis 	Рядко срещано по пасища	По единично	Тревисто многогодишно растение. Семейство Копитникови Aristolochiaceae Цъфти в края на пролетта и началото на лятото. Използват се надземната част и коренището на ябълчината. Стръковете на билка се берат по време на нейния цъфтеж. Коренищата се вадят след като узреят семената ѝ. Обработете и съхранявайте частите на растението само под съветите и контрола на билколечители или медицинско лице. Противомикробно действие. Отровно. Без ресурсно значение
11	Върба бяла Salix alba 	Единични бройки в близост до реките	По единично	(Сем. Върбови - Salicaceae) - дърво, с широка корона и надлъжно напукана кора. Расте по влажни места. Бялата върба достига на височина до 25-30 метра. Максималният диаметър на ствола ѝ е 1 метър. Кората на дървото е напукана, тъмносива до сиво-кафява. Леторастите са със сиво-кафяв до зелено-кафяв цвят. Използвани части: Листа и Кора. Действие на бяла върба лист: Противоревматично, обезболяващо, потогонно, успокояващо, антиагрегант. Използваем.
12	Ракита Salix purpurea 	Среща се в и около коритата на реките	По единично	Сем. Върбови — Salicaceae Силно разклонен храст, висок 5-6 (8) м, с лъскави, голи, в началото пурпурни, след това реленикави или жълто-сиви клони. Листата приседнали или с къси дръжки, често срещуположни. Цветовете са еднополови, събрани в мъжки и женски реси. Плодът е кутийка, а семето е дребно, с власинки. Използваема част: Корите, ресите и листата. Противоревматично средство. Ограничено използваем.
13	Габър обикновен	В общински гори като	На групи	Сем. Брезови (Betulaceae) Широколистно

	Carpinus betulus 	компактни находища		листопадно дърво. Дървото има силна коренова система, която го прави устойчиво на лоши атмосферни условия. Стволът му има гладка, сива кора. Короната е добре развита. Листата на габъра са прости, с яйцевидна форма, дължина до 12 см и ширина до 8 см. Цъфтежът се наблюдава през късната пролет. Видът живее до 500 години и е един от 38-те цветни еликсира на Бах. Употребяват се кората, листата, цветовете и сокът от растението. Дървесината на обикновения габър е твърда и жилава. Използва се и промишлено в мебелното производство.
14	Глог червен Crataegus monogyna 	Расте из горите и храсталаци те на цялата община. Среца се и край пътища в големи количества	На групи	Семейство Розоцветни (Rosaceae). Разклонено дърво или храст. Цветовете са бели, събрани в щитовидни съцветия. Цветът е правилен, с по 5 чашелистчета и венчелистчета. Плодът е червен, топчест, месест, с 1 костилка. Цъфти през пролетта. Медоносно растение. Максимално използваем. Употребяема част: Използват се листата с цветовете или само цветовете, или плодовете.
15	Глог черен Crataegus pentagyna 	Расте в покрайнините на горите и сред храсталаци	На петна	Семейство Розоцветни (Rosaceae). Храст или ниско дърво до 4-6 м високо. Младите клонки са космати. Има малобройни трънки, дълги 5-10 мм и сивкава кора на клонките. Листата са голи или слабо влакнести, кожести, с 3-5 неправилно напилени дяла, дълги 2-6 см, широки 2-4 см. Цветовете са сравнително дребни, хермафродитни, 10-15 мм в диаметър, бели, събрани в щитовидни съцветия. Цветните дръжки са влакнести, Чашката е петлистна, от външната страна влакнеста. Венчелистчетата са 5, бели, закръглени. Тичинките са много. Плодникът е образуван от 3-5 плодолиста. Плодовете са кълбести, 10-15 мм в диаметър, черни или черно-червени, със сиво синкав

				налеп, с 3-5 тристенни костилчици. Цъфти май-юни, плодоноси през август-септември. Използваема част. Използват се листата (Folia Crataegi melanocarpae; Folium Crataegi pentagynae), цветовете (Flores Crataegi melanocarpae; Flos Crataegi pentagynae) и плодовете (Fructus Crataegi melanocarpae; Fructus Crataegi pentagynae). Без ресурсно значение
17	Глухарче обикновено Taraxacum officinale 	Среща се в населените места и извън тях в големи количества. Расте из цялата община по песъчливи места, из ливадите и пасищата, по зелените площи на паркове и градини.	На петна	Семейство Сложноцветни (Asteraceae). Многогодишно тревисто растение с височина до 30 см, чиято надземна част се състои от розетка от листа и цилиндрично, кухо стъбло, на върха на което се намира една цветна кошничка. Листата са неправилно изрязана петура, с едри заострени дялове. Цветната кошничка се състои от жълти, езичести цветове. Плодът е елипсоиден. Растението развива късо коренище, преминаващо в дебел месест корен, дълъг до 20 см. Цъфти от ранна пролет до есента. Употребяема част: Използват се корените, събрани през есента, когато листната розетка започва да увяхва. Корените се изкопават, изчистват от пръстта и от кореновата шийка и се измиват със студена вода. След отцеждане на водата, корените се изсушават. Съдържа естествен растителен латекс. Максимално използваем
18	Горицвет пролетен Adonis vernalis 	Край горите като единични бройки – рядко се среща	Единични бройки	Семейство Ranunculaceae — Лютикови Многогодишно тревисто растение, високо до 40 см., с гъсто облистени стъбла. Листата са тройно до четворно пересто нарязани, заострени. Цветовете са едри, златистожълти. Плодът е сборен, овален, съставен от сивозеленикави плодчета. Цъфти през април - май. Употребяема част: Използва се надземната част, събрана в началото на цъфтежа до образуването на

				първите плодове. Използва се при сърдечни заболявания. Отровно! Без ресурсно значение
19	Гръмотрън бодлив <i>Ononis spinosa</i> 	Среща се в населените места в общината, край пътищата в локални находища	На групи	Род дребни медоносни храсти, полухрасти и тревисти растения от семейство бобови. Гръмотрънът е многогодишно тревисто бодливо растение, развиващо тъмнокафяво коренище, преминаващо във вдървенен дълъг, често усукан корен. Стъблото е високо до 70 см, с голям брой бодли. Долните и средните листа са триделни, а горните — прости, снабдени с прилистници. Цветовете са единични или по два и образуват гъсти класовидни съцветия. Плодът е боб с 2-4 семена. Цъфти през юни-юли. Употребяема част: Използват се корените на гръмотръна, събрани през есента след узряване на плодовете. Ограничено използваем
20	Детелина ливадна <i>Trifolium pratense</i> 	Среща се в населените места	На петна	Ливадната детелина е многогодишно тревисто растение от семейство Бобови. Стеблата от са разклонени от основата, 10—80 см високи, изправени, възходящи или полулежачи. Листата са тройни на дълги дръжки. Цветовете са двуполови, сферични главички, с диаметър 2-3 см. Венчето е пурпурночервено или розово (рядко бяло или кремаво), Плодът е едносеменен ципест боб, обхванат от чашката. Цъфти май — юли Употреба Прясна през цялото лято Изсушена – целогодишно. Използват се цъфтящите надземни части и листата. Стръковете се събират по време на цъфтежа и се сушат в проветриви помещения. Листата могат да се събират и скоро преди или след цъфтежа. Надземната ѝ част съдържа различни

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

				количества етерично масло, гликозиди, танин, каротин и витамини С, В и К и др. Ограничено използваема
21	Детелина плевелна Trifolium arvense 	В умерени количества около пътищата и в населените места по сухи ливади, пasiща и в гори.	На петна	Семейство Бобови Едногодишно туфесто растение с изправени стъбла. Ограничено използваема. Употребява се надземната част.
22	Дрян обикновен Cornus mas 	Среща се в големи количества във всички земи на общината	По единичн о	Ниско дърво или храст, което се класифицира към семейство Дрянови (Cornaceae). Маскимално използваем. Употребяема част за лечебни цели (билка). Плодове от дрян - Fructus Corni. Плодовете, листата и кората се употребяват като затягащо, хемостатично и антифибрилно средство.
23	Дъб летен Quercus robur 	Срещат се отделни преставит ели във всички общински гори	По единичн о	Голямо, широколистно дърво, което принадлежи към семейство Букови (Fagaceae). Използваема част: кората на дъба. Кората има затягащо и противовъзпалително действие. Без ресурсно значение
24	Еньовче същинско Galium verum 	Срещат се отделни растения в цялата община	На петна	(Сем. Брошови - Rubiaceae) - многогодишно тревисто растение. Среща се по умерено сухи или умерено влажни поляни, ливади и пасища. Разпространено е в равнините, предпланините и планините докъм 1700 м надм. в. Надземните части се използват в народната медицина. Използваем за лични нужди и стопански цели.
25	Живовлек голям Plantago major	Среща се в големи количества в населените	На групи	Семейство Plantaginaceae /Живовлекови/ Максимално използваем Употребяват се листата. Използва се за лечение на различни заболявания –

		места и извън тях		възпалителни процеси на горните дихателни пътища, характеризиращи се с жилав, оскъден секрет (хроничен bronхит), проблеми с храносмилателния канал (гастрити, язви, колити).
26	Живовлек ланцетовиден Plantago lanceolata	Расте из ливади и пasiща по сухи и песъчливи места. Среща се в умерени количества в цялата община	На петна	Семейство Plantaginaceae /Живовлекови/ Многогодишно тревисто растение с голо, безлистно цветоносно стъбло, високо 10-15 см. и листа, събрани в приосновната розетка. Листата са с къси дръжки, ланцентни. Цветовете са дребни, белезникави. Цъфти през май и август. Употребяема част: Използват се листата, семената и пресният сок.
				Ограничено използваем
27	Жълт кантарион лечебен Hypericum androsaemum	Среща се често на територия та на цялата община	На петна	(Сем. Звънкови - Hypericaceae) - многогодишно тревисто растение, силно разклонено, голо, високо от 30 до 100 см. Листата са срещуположни, без дръжки, овално елипсовидни, дълги 1-3 см. Цветовете са жълти, събрани на върха на стъблото в съцветиеметлица. Тичинките са много, сраснали в основата си в 3 снопчета. Плодът е тригнезден кутийка. Цъфти май-септември. Употребяема част: Надземната част се събира в началото или през времето на цъфтенето чрез отрязване на облистените стъбла с цветовете и пъпките на около 20 см. от върха. Не трябва да се събират прецъфтели стръкове. Използва се във фармацевтичната промишленост, фитотерапевтичната практика. Използваем за лични и стопански цели.
28	Жълт кантарион багрилен Hypericum perforatum	Среща се в големи количества	На групи	Лечебна звъника. Максимално използваем Употребяема част: Стръкове

				
29	Зайча сянка лечебна <i>Asparagus officinalis</i> 	Среща се рядко като диворастящо растение из влажните тревисти места и храсталаци на общината	На петна	Многогодишно тревисто растение. Коренището е дебело, хоризонтално, светлобежево от което излизат много шнуровидни корени. От коренището се развиват вертикални издънки, които носят спирално разположени едри люсповидни листа. Употребяема част: За лечебни цели се използва коренището с корените, събрани през септември – ноември. Без ресурсно значение
30	Здравец горски <i>Geranium sylvaticum</i> 	Среща се в умерени количества в горите на общината	На петна	(Сем. Здравецови - Geraniaceae) - многогодишно тревисто растение Използва се надземната част. Лечебно растение. Използва се при стомашни болки и заболявания на бъбреците. Използваем
31	Здравец зловонен <i>Geranium robertianum</i> 	Среща се в умерени количества в горите на общината	На петна	(Сем. Здравецови - Geraniaceae) - многогодишно тревисто растение Използваем. Използва се надземната му част. Зловоният здравец се използва в народната мадицина за лечение на различни заболявания, включително ревматизъм, подагра, малария и др.
32	Здравец обикновен <i>Geranium macrorrhizum</i> 	Среща се в умерени количества в горите на общината по влажни сенчести, скалисти и каменисти места	На петна	(Сем. Здравецови - Geraniaceae) - многогодишно тревисто растение със силно развито хоризонтално коренище. Среща се в предпланините и планините от 300 до 2000 м надм. в. Надземната му част се използва в парфюмерията, козметиката, фармацевтичната и фитотерапевтичната практика. Обикновения здравец има лечебно действие (регулира кръвното

				налягане) и широко се използва като декоративно растение. Използваем.
33	Златица обикновена <i>Solidago virga-aurea</i> 	Среца се рядко по общинският е пасища		(Златна пръчица, Горски енчец) Растението е високо до 1 метър. Разполага с големи ланцетовидни листа, чиято дължина намалява по протежението на стъблото в посока от основата към върха. Цветовете му са звездовидни, златисто-жълти, събрани на върха на златната пръчица в терминално съцветие. Имат тубуларна форма. Растението цъфти от юни до септември. Плодът е дълъг, мъхообразен, покрит с кафяво-бели власинки. Съдържа едно семенце и узрява в периода от август до октомври месец. Използват се цветоносните върхни части на растението. Берат се през време на цъфтеж. От цветовете, листата и стъблата се приготвят чайове, сиропи или се използват под формата на лапи, компреси и преработени в състава на лосиони. Без ресурсно значение
34	Змийско мляко <i>Chelidonium majus</i> 	Каменисти, сенчести и открити влажни места по територията на цялата община	На групи, като бурен или плевел	(Сем. Макови - Papaveraceae) - многогодишно тревисто растение с гъст оранжесв млечен сок. Стъблата са разклонени, 30-60 см., високи. Листата са пересто наделени, отгоре зелени, отдолу сивозелени. Цветовете са жълти, събрани по 2-6 в съцветия с дълги дръжки. Венчето е четирилистно, тичинките са многобройни. Плодът е 3-5 см., дълга едностранна шушулковидна кутийка. Цъфти през април-юни. Употребяема част: Използват се стръковете. Събира се цялата надземна част малко преди разцъфтяване. Използва се във фитотерапията и народната медицина. Отровно! Приложението му във фитотерапията изисква лекарски контрол! Използваем. Без ресурсно значение

35	Змиярник петнист <i>Arum maculatum</i> 	Едичнични растения във влажните зони на горите		Горски цъфтящ растителен вид от семейство Змиярникови. Многогодишно тревисто растение. Използват се грудките на билката в свежо състояние. Коренът трябва да се прибира през есента или преди да се произведат листата през пролетта. Може да се съхранява свеж в изба в пясък до една година или може да бъде изсушен за по-късна употреба. Без ресурсно значение
36	Ива <i>Salix caprea</i> 	Среща се в умерени количества около реките и по влажни места	По единично	Растителен вид от семейство Върбови. Представлява ниско дърво (до 10 метра височина) или храст. В медицината се употребява кората на билката. Ограничено използваема.
37	Иглика лечебна <i>Primula veris</i> 	Среща се в големи количества в населените места и извън тях	На групи	(Сем. Игликови - Primulaceae) - многогодишно тревисто растение с късо коренище и множество дълги цилиндрични корени с диаметър 1-2 мм. Употребяема част за лечебни цели (билка) Корен от иглика (<i>Radix Primulae</i>) и цвят от иглика - (<i>Flos Primulae</i>). Използват се във фитотерапевтичната практика и за приготвяне на фитопрепарати. Максимално използваема
38	Камшик лечебен <i>Agrimonia eupatoria</i> 	Среща се около пътищата в населените места в храсталаци, ливади, пасища и горски пътеки	На групи, като бурен или плевел	(Сем. Розоцветни - Rosaceae) - многогодишно растение. Жълтата комунига е двугодишно тревисто растение с добре развита коренова система и силно разклонено стъбло, което на височина в редки случаи може да достигне до 1м. Употребяема част: Използва се надземната част на растението, без тази в основата му, която е вдървесена. Беритбата ѝ е по време на цъфтеж, от юни до август месец, като стръковете камшик се отрязват на разстояния 25 см от основата. Изсушена, билката има златисто-жълти цветове, тъмнозелени листа отгоре и сивкави отдолу. 1 килограм суха билка се получава от 4 килограма

				прясна такава. Вече суха агримонията има стипчив вкус и приятна миризма. Използва се в официалната и народната медицина. Използваем. Без ресурсно значение
39	Киселец <i>Rumex acetosa</i> 	Среца се често, както в населените места така и извън тях	На петна	Киселецът е вид многогодишно тревисто растение от семейство Лападови, растящо в изобилие по поляните. В народната медицина намира приложение надземната част на растението. Киселецът е многогодишно тревисто растение с дълбоки корени, изправено, набраздено, със зелена или виолетово-червена окраска стебло, достигащо на височина до 100 см. Приосновните листа на киселеца са зелени, месести, с дълги дръжки и достигащи на дължина 7-15 см. Горните листа са тъмно-червени, целокрайни, месести, обхващащи стеблото, приседнали или с къси дръжки. Цветовете на киселеца са зеленикави или червеникаво-зелени, еднородни, събрани на върха на стеблото в прости, неразклонени метлици. Плодът на киселеца е тристенно, яйцевидно, тъмно-кафяво орехче с червеникави крилца. След узряването си семената на киселеца стават лъскави и кафяви. Цъфти през май-юли Употреба: Използват се листата и корените на киселеца. Максимално използваем
40	Козя брада <i>Rumex acetosella</i> 	Расте по сухи тревисти и пясъчливи места, в орници, ливади, край гори и реки, по скалисти места, покрай жп. линии, високопланински	На туфи	Принадлежи към семейство Лападови. Многогодишно двудомно тревисто растение, високо от 10 до 40 см. Коренището подземно, пълзящо. Стъблата единични или повече изправени или приповдигащи се, разклонени и цветоносни от средата, голи, набраздени и облистени, понякога червено обаядени. Използват се листата. Без ресурсно значение

		ински ливади и други открити места. Рядко се среща		
41	Кокиче снежно <i>Galanthus nivalis</i> 	Среща се в умерени количества на някои от пasiщата	На групи	Застрашен вид в Червената книга на България. многогодишно луковично растение, класифициращо се към семейство Кокичеви (<i>Amaryllidaceae</i>). Използват се цветовете и луковичите на кокичето. Без ресурсно значение
42	Копитник <i>Asarum europaeum</i> 	Рядко се среща	По единичн о	(Сем. Копитникови - <i>Aristolochiaceae</i>) - многогодишно тревисто растение с дебело пълзящо разклонено коренище. Използват се коренището и надземната част. Без ресурсно значение.
43	Коприва обикновена <i>Urtica dioica</i> 	Широко разпростра нено из цялата община	На петна	(Сем. Копривови - <i>Urticaceae</i>) - многогодишно тревисто растение, , високо до 1.5 м., с дълго пълзящо коренище. Стъблото е четириръбесто, изправено, дървено при основата. Листата са срещуположни, продълговати, сърцевидни. Цялото растение е покрито с парливи власинки. Цветовете са еднополови, дребни, жълтозелени. Цъфти от май до септември. Употребяема част: С лечебна цел се използват листата и коренищата. Листата се събират от май до септември, а коренищата от септември до ноември. Стъблата се окосяват и листата се обират, докато растението е още свежо. Коренищата се изчистват по пръст и тънки коренчета и се измиват веднага.. Използва се във фитотерапевтичната практика. Масово използваема за лични и

				стопански цели.
44	Комунига лечебна <i>Melilotus officinalis</i> 	Рядко се среща. Расте по влажни тревисти места.	На петна	Семейство Бобови. Двугодишно тревисто растение с разклонено, високо до 1,5 м стъбло и добре развит корен. Употребяема част. Стръковете от жълта комунига Време за бране. От юни до август. Начин на бране. Отрязват се цъфналите стръкове с дължина 15–20 см от върха на стъблото. Начин на сушене. Отрязаните стръкове се навързват на снопчета и се сушат на проветриво и сенчесто място или в сушилня при температура до 35оС. Трябва да се изсуши сравнително бързо, тъй като бавното сушене намалява съдържанието на кумарин. Без ресурсно значение. Ограничен добив.
45	Копър обикновен <i>Anethum graveolens</i> 	Рядко се среща в близост до вода		Копърът е едно-или двегодишно тревисто растение с тънък вретеновиден корен, със зелено, набраздено, разклонено кухо стебло, достигащо на височина до 150 см. Стеблото му е покрито с восъчен налеп, който му придава сиво-зелен цвят. Листата на копъра са зелени, игловидни, последователни, неколнократно пересто нарязани, дребни, покрити с восъчен налеп, който им придава сиво-зелен цвят. Цветовете на копъра са дребни, жълти, събрани в сложни сеници с до 50 лъча, чашка почти без зъбци, четирилистно венче и 4 тичинки. Семената му са светлокафяви, плоски, елипсовидни, двусеменни, с 5 надлъжни ребра, ароматни, с леко горчив вкус, достигащи на дължина 3-5 мм. Цъфти юли-август. Употреба: Използват се надземната част в прясно състояние и изсушен и изсушени семена. Копърът се суши на сянка, навързан на снопчета и в

				сушилня при температура до 400С. Изсушените семена на копъра имат характерна миризма и сладникав вкус. Без ресурсно значение
46	Кукуряк миризлив <i>Helleborus odoratus</i> 	Среща се в големи количества по всички общински земи. Расте из храсталаци те, поляните и разсветлените гори.	На групи	(Сем. Лютикови - Ranunculaceae) - Многогодишно тревисто растение с хоризонтално, пълзящо, разклонено коренище. Стъблата са изправени до 40 см. високи. Цветовете са жълтозелени с диаметър 5-7 см. увиснали. Плодът е сборен. Цъфти през ранна пролет от февруари до май. Употребяема част: Използват се коренището с корените. Използва се в билколечението и народната медицина. Отровно! Ограничено използваемо.
47	Кучешко грозде червено <i>Solanum dulcamara</i> 	Ограничени количества се срещат по пасищата	На групи	Отровно растение от семейство Картофови. Червеното кучешко грозде съдържа соланин. Употребяема част на билка червено кучешко грозде. Изсушените млади тревисти клонки заедно с листата (<i>Herba Dulcamarae</i>). Отровни са листата, плодовете и цветовете. Без ресурсно значение
48	Кучешко грозде черно <i>Solanum nigrum</i> 	Рядко срещано. Расте по изоставени буренливи и необработвани места.	По единично	Едногодишно отровно растение от семейство Картофови. На височина достига до 150 см. Листата му са с къса дръжка, широкояйцевидни, клиновидни, целокрайни или вълновидно нарязани, с остър връх. Плодът е черен на цвят, кълбовиден, с диаметър 6 – 10 мм. Черното кучешко грозде цъфти от юни до септември и връзва плодове от юли до октомври. Използваема част на черно кучешко грозде. Надземните части на растението по време на цъфтеж за медицински цели. Без ресурсно значение. Ограничен.
49	Къпина полска <i>Rubus caesius</i>	Среща се в горския фонд, край реки и обработвани площи	На групи	Семейство Розоцветни – Rosaceae - Дрога на къпина Приложение намират корените (<i>Radix Rubi fruticosi</i>), листата (<i>Folia Rubi fruticosi</i>) и плодовете (<i>Fructus Rubi fruticosi</i>). Корените се събират през

				късна есен, изчистват се, нарязват се и бързо се изсушават. Листата се събират през лятото по време на пълното им развитие в сухо време и се сушат при обикновена температура. Плодовете се берат, когато са напълно узрели, в сухо време. Сушенето им се извършва по начало при температура 30 — 40°C, а към края до 60°C.
				Използваема
50	Лечебна лайка – Chamomilla recutita	Расте по ливади, поляни, пасища, около населени места из цялата община	На групи	Едногодишно тревисто растение. Стъблото е изправено, високо до 50 см. Цялото растение и особено цветните кошнички имат характерна приятна миризма и остър възгорчив вкус. Цъфти от май до август. Употребяема част: За лечебна цел се използват цветните кошнички. Брането се извършва ръчно или със специални гребени. Цветовете се откъсват с дръжка, не по-дълга от 3 см. Максимално използваема за лични нужди и стопански цели.
				
51	Лайкучка влакнеста Matricaria trichophylla	Рядко срещана в ограничени количества		Едногодишно тревисто растение с изправено, високо до 50 см стъбло, силно разклонено в горната си част, с последователни, двойно до тройно пересто нарязани листа с тесни заострени дялове. Цветните кошнички са разположени на върховете на стъблените разклонения. Състоят се от 12-18 периферни бели езичести цветчета и многобройни вътрешни жълти тръбести цветчета. Обвивката на кошничките е от керемидообразно наредени, продълговато яйцевидни, тъпи, с широк ципест ръб, жълтеникавозелени листчета. Съцветното легло е голо, с малки ямички, кухо. В току-що разцъфналите кошнички то е полусферично, а към края на цъфтенето се удължава до конусовидно. Цялото растение и особено цветните кошнички имат
				

				характерна приятна миризма и остър, възгорчив вкус. Цъфти от май до август. Расте по ливадите, поляните и пасищата, около и в населените места, покрай пътищата. За лечебна цел се използват цветните кошнички (Mores) от диворастящи или култивирани растения. Цветните кошнички се берат, когато езичетата на периферните бели цветчета са в хоризонтално положение. Брането се извършва ръчно или със специални гребени. Цветовете се откъсват с дръжка, не по-дълга от 3 см. Без ресурсно значение
52	Лапад алпийски <i>Rumex alpinus</i> 	Среща се в умерени количества	На групи	Многогодишно тревисто растение. Коренището му е късо, дебело, с малък брой месести слабо разклонени корени. Стъблата са изправени, високи до 150 cm, слабо разклонени с надлъжни червеникави или жълтеникави бразди. Листата са едри, сърцевидни с дълги дръжки и целокрайна периферия. Алпийският лапад цъфти през юни - август, като цветовете му са дребни, зеленикави или червеникави, разположени на върха на стеблото, а плодът представлява лъскаво орехче, светлокафяво на цвят. Алпийският лапад вирее из влажни места и край планински потоци и торища. Може да се среща във всички наши планини между 1200 и 2400 m надморска височина. От цялото растение се използват единствено корените. Използваем.
53	Леска обикновена <i>Corylus avellana</i> 	Среща се в умерени количества в горите	На петна	(Сем. Брезови - Betulaceae) - храст или малко дърво. Формира самостоятелни съобщества-храсталаци на мястото на изсечени или унищожени гори. Употребяеми части за лечебни цели (билки) Кора от леска - Cortex Coryli. Лист от леска - Folium Coryli. Използва се в медицината. Използваема.
54	Липа	• Сенч	По	(Сем. Липови - Tiliaceae) - дърво с

	дребнолистна <i>Tilia cordata</i> 	ести и умерено-влажни места из смесени широколистни гори и пътища	единично	височина до 30 метра. Расте по сенчести и умерено влажни места из смесените широколистни гори. Листата са последователни с неправилна сърцевидна форма. Цветовете са събрани в полусенник. Съцветията на дребнолистната и среднолистната липа са дребни, обикновено са 5-7, дори до 15 цветчета. Дребнолистната липа цъфти най-късно към средата на лятото след едролистната и сребролистната. Използва се във фитотерапевтичната практика. Използваем за лични нужди и стопански цели.
55	Липа едролистна <i>Tilia platyphyllos</i> 	• Среща се в по-ограничени количества в горите	По единично	(Сем. Липови - Tiliaceae) - дърво с височина до 40 метра. Изисква по-мек и по-влажнен климат и по-влажни почви, отколкото дребнолистната липа. Употребяема част: Използват се съцветията със и без присъцветниците, събрани по време на цъфтене. Събират се съцветията. Съцветията на едролистната липа са 2 до 5 едри цветчета. Използваем.
56	Липа сребролистна <i>Tilia tomentosa</i> 	Среща се по-често в покрайнините на горите	На петна	(Сем. Липови - Tiliaceae) - дърво с височина до 25 метра. Високи дървета, разклонени с гъста корона. Листата са последователни с неправилна сърцевидна форма. Цветовете са събрани в полусенник. Съцветията на дребнолистната и среднолистната липа са дребни, обикновено са 5-7, дори до 15 цветчета. Употребяема част: Използват се съцветията със и без присъцветниците, събрани по време на цъфтене. Използват се във фитотерапевтичната практика. Използваема
57	Лопен гъстоцветен <i>Verbascum densiflorum</i>	Среща се като единични бройки по пасищата		Сем. Scrophulariaceae (Живеничеви) Двугодишно тревисто растение, цялото гъсто жълтеникавосиво, вълнесто напластено. През първата година образува листна розетка, а през втората изправено, гъсто облистено стъбло, високо до 2 м, неразклонено

				или на върха слабо разклонено. Листата продълговато елиптични, низбягващи по стъблото, приосновните дълги 10-40 см, широки 4-10 см, последователни, назъбени. Цветовете събрани по 2-5 в снопчета на просто или в основата слабо разклонено гроздовидно съцветие, с прицветници, дълги 1,5-4 см. Цветните дръжки по-къси от чашката. Чашката дълга 6-12 мм, почти до основата си 5-делна, с яйцевидни, на върха си заострени дялове, но без осил. Венчето жълто. Цъфти юни — август. В съвременната медицина се използва венчето с тичинките (дрога Flores). Употребява се и в народната медицина. Без ресурсно значение
58	Лопен лечебен <i>Verbascum thapsus</i>	Рядко се среща в населените места и извън тях	По единичн о	Сем. Scrophulariaceae (Живеничеви) Двугодишно гъстовлакнесто растение с просто, изправено стъбло, високо 30-150 см, което се развива през втората година. През първата година образува само листна розетка. При основните листа продълговато елиптични, тъпо и неправилно назъбени до целокрайни, дълги 5-30 см, широки 3-12 см; стъблените овални или овално ланцетни, заострени, приседнали, със закръглена основа и полуобхващащи стъблото, последователни. Съцветието сбито, класовидно-гроздовидно, с прицветници, дълги 1-1,5 см. Цветовете в снопчета по 3-4 (8), а цветните дръжки равни на чашката, която е дълга 5-12 мм, петделна, като дяловете завършват с осил. Венчето жълто, дисковидно, дълбоко 5-делно, 2-5 см в диаметър. Тичинките 5, прикрепени към основата на венчето, от които 2 по-дълги, голи, а останалите 3 влакнести. Яйчникът горен, с просто стълбче. Плодът многосеменна кутийка. Цъфти юни — август. В съвременната медицина се употребяват листата (дрога Folia), а така също и цветовете с чашката

				или без нея (дрога Flores). Използва се и в народната медицина. Без ресурсно значение
59	Люляк <i>Syringa vulgaris</i> 	Среща се по скалите в умерени количества	По единично	Декоративен листопаден храст с красиви и ароматни цветове от семейство Oleaceae - Маслинови. Използват се листата и цветовете, които се берат по време на цъфтеж. Използваем
60	Магарешки бодил <i>Carduus acanthoides</i> 	Широко разпространен на територията на цялата община.	На групи и на петна	Представява едногодишно или двугодишно, бодливо тревисто растение, което принадлежи към семейство Сложноцветни (Compositae, Asteraceae). Дрога /билка/ на магарешки трън, магарешки бодил. Надземната част с кошничките и листата без долната стъблена част (Herba Onopordonis acanthii). Съдържание на магарешки трън, магарешки бодил Листата съдържат сапонини, горчивия сесквитерпенов лактон аркциопикрин и следи от алкалоиди; цветните кошнички съдържат инулин. Лечебни свойства на магарешки трън, магарешки бодил. Повишава тонуса на гладката мускулатура, в малки дози възбужда, а в по-големи действа угнетяващо върху централната нервна система. Експериментални и клинични данни на магарешки трън, магарешки бодил. Българската народна медицина препоръчва употребата на извлек от магарешки трън като тонизиращо и ободряващо организма средство. Тези действия на магарешкия трън се дължат най-вероятно на значителното съдържание на полизахарида инулин (особено много в цветните кошнички), а също така и на сапонини в растението. Съдържащите се в растението дъбилни вещества определят и присъщото му. Максимално

				използваем.
61	Малина <i>Rubus idaeus</i> 	Среща се в големи количества в покрайнините на горите	На групи	(Сем. Розоцветни - Rosaceae) - полухраст с изправени, вдървенели стъбла. Използва се във фитотерапията, като билка в народната медицина, като суровина в хранително-вкусовата промишленост. За лечебни цели се използват листата (<i>Foillum Rubi idaei</i>) и плодовете. Листата имат адстрингентно (затягащо), противовъзпалително и антивирусно действие. Използват се при стомашно-чревни заболявания (катари, диарии, колики, хиперацидитет) и външно за плакнене на устата и за гаргара при възпалителни процеси на устната кухина. Максимално използвана.
62	Маргаритка обикновена <i>Leucanthemum vulgare</i> 	Среща се в умерени количества в населените места и извън тях		Тревисто растение, което принадлежи към семейство Asteraceae (Сложноцветни). Използваема. Като лечебно растение, употребата на билката датира от хиляди години. Обикновената маргаритка е леко ароматна като близката си братовчедка лайката. Листата и цветовете и са годни за консумация, въпреки че вкусът им е леко горчив. Чаят от растението има отхрачващо действие. В допълнение той притежава диуретичен и антиспазматичен ефект, полезен е за язви.
63	Лечебна маточина (лимонче) – <i>Melissa officinalis</i> 	Расте из храсталаци и редки гори по тревисти и каменисти места из цялата община	По единично	Многогодишно тревисто растение с приятна лимонена миризма. Стъблото е четириръбесто, разклонено, 30-80 см. високо, покрито с жлезисти и прости власинки. Цветовете са бледожълти, бели или розови. Листата са срещуположни с дръжки широки яйцевидно ромбични или продълговати. Плодът е съставен от 4 едносеменни яйцевидни орехчета. Цъфти юни – септември. Употребяема част: Използват се листата и цъфтящите върхни части

				на стъблото. Използваема. Лични нужди.
64	Мащерка дългостъбл ена <i>Thymus longidentatu s</i> 	Тревисти места, край пътища и орници, храсталаци и разредени горички	На групи	(Сем. Устноцветни - <i>Lamiaceae</i>) - полухрастче, високо до 20 см. Събират се стръковете с листата и цветовете. Максимално използваема за лични и стопански цели.
65	Мащерка красива <i>Thymus comptus</i> 	Среца се рядко в малки количества по пасищата	На групи	Сем. Устноцветни - <i>Lamiaceae</i> Ароматни многогодишни тревисти ра стения. Използват се цъфтящите надземни части (<i>Herba</i>). Без ресурсно значение
66	Медуница лечебна <i>Pulmonaria officinalis</i> 	Рядко се среща в покрайнини те на горите като единични бройки		Семейство Грапаволистни (<i>Boraginaceae</i>) Многогодишно тревисто растение високо до 25 см . Употребяема част: Лист от медуница - <i>Folium Pulmonaria</i> Без ресурсно значение
67	Блатна мента <i>Mentha pulegium</i>	Среща се в големи количества извън и в населените места	По единичн о	Семейство Устноцветни (<i>Lamiaceae</i>) Многогодишно тревисто растение със синкаво четириръбесто, разклонено стъбло, високо до 1 м. Коренището е хоризонтално и силно развито и от него на пролет покарват няколко стъбла. Листата са с къси дръжки на върха заострени, срещуположни, продълговати и назъбени, тъмнозелени, понякога със синкавовиолетов оттенък. Цветовете са дребни, червеновиолетови, събрани на върха на стъблото в класовидни съцветия. Плодът се състои от 4 яйцевидни, едносеменни, червенокафяви орехчета. Цъфти през юли – август. Употребяема част: Листата на растението. Ограничен добив. За

				лични нужди.
68	Мента полска <i>Mentha arvensis</i> 	Рядко срещана в малки количества		Семейство Устноцветни (Lamiaceae) Употреба на полската мента като лековита билка В народната медицина като успокоително и противогърчово средство във вид на запарка: 2 супени лъжици ситно нарязана билката се залива с 1 чаена чаша вряща вода и след изстиване се прецежда. Доза за 1 ден. Медоносна билка. Без ресурсно значение
69	Мента обикновена <i>Mentha spicata</i> 	Среща се в покрайнините на горите в малки количества		Семейство Устноцветни (Lamiaceae) Използват се листата на растението. Прилага се и като подправка. Без ресурсно значение
70	Мечо грозде <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> 	Сухи каменливи и скални поляни	По единично	(Сем. Пиренови - Ericaceae) - вечнозелен храст с пълзящи клонки дълги 20-50 см. Употребяема част Използват се листата (Folia Uvae-ursi). В големи дози билката е отровна! Да се приема под лекарски контрол! Използваемо.
71	Мехунка <i>Physalis alkekengi</i> 	Среща се рядко извън и в населените места в малки количества	По единично	Вълча ябълка (<i>Physalis alkekengi</i>) представлява тревисто растение от семейство картофови (Solanaceae). Употребяват се плодовете на растението. Те се консумират сурови или варени. Богати са на витамини, с два пъти повече витамин С от лимоните. Яжте ги само когато узреят. Имат по-добър вкус след слана. Плодовете се събират, когато са напълно узрели и могат да се използват пресни или сушени. Много рядко, с лечебна цел се използват и листата и стъблата на билката. Без ресурсно значение.

72	Метличина дългоизгест а - <i>Centaurea calcitrapa</i> L., <i>Asteraceae</i> 	Рудерално растение, разпространено край черните пътища, из запустелите ниви и дворове и по неизползваните пасища.	На петна	Двугодишно тревисто растение с височина до 70 см. Листата 5 до 7 делни. Цветовете розово-виолетови. Обвивните листчета на кошничката на върха с дълъг, твърд, разклонен в основата бодил. Плодът с хвърчилка. Цъфти от юли до септември. Като лечебни се събират цветовете на растението (дрога Flores).
73	Минзухар есенен <i>Crocus pallasii</i> 	Среща се в умерени количества извън населените места		Род многогодишни растения от семейство Перуникови (<i>Iridaceae</i>). Ограничено използваем
74	Миши уши <i>Hieracium pilosella</i> 	Среща се много рядко в малки количества в горите		Рунянка - Многогодишно тревисто растение, което е представител на семейство Сложноцветни (<i>Asteraceae</i>). В народната медицина от рунянка се използват цели стръкове от това растение. Стръковете включват цялата надземна част като не трябва да се мачкат. Растението се бере още в началото на цъфтежа си през месеците май-юни. Без ресурсно значение
75	Момкова сълза <i>Polygonatum odoratum</i> 	Рядко срещан в малки количества. Расте из горите и храсталациите.	По единично	Семейство Зайчесянкови (<i>Asparagaceae</i>) Многогодишно тревисто растение с дебело, месесто, хоризонтално коренище. Стъблото е ръбесто, високо 30-70 см. Цветовете са единични. Плодът е черна ягода. Цъфти през май – юни. Употребяема част: Използва се коренището в пресен или изсушен вид Без ресурсно значение. Лични нужди.
76	Момина сълза <i>Convallaria majalis</i>	Много рядко срещана в малки	По единично	Семейство Зайчесянкови (<i>Asparagaceae</i>) Многогодишно тревисто растение. Цветоносното стъбло е 15-30 см.

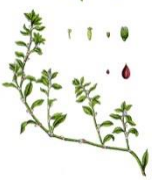

		количества Расте из светли широколис тни гори и храсталаци . Отглежда се често и като декоративн о растение в градините.		високо, тънко, неразклонено, безлистно. Листата са приосновни, към върха заострени. Съцветието е върхно. Цветовете са бели. Цъфти през април – юни. Употребяема част: Използват се стръковете и листата. Без ресурсно значение
77	Мразовец есенен минзухар <i>Colchicum autumnale</i> 	Среща се по ливади, пasiща, поляни и храсталаци	На групи	(Сем. Кремови - <i>Liliaceae</i>) - многогодишно тревисто растение с яйцевидна грудко-луковица. Събират се семената заедно с неразтворените кутийки. Семената му са ценна суровина за получаване на алкалоиди, използвани за приготвяне на препарати. Отровно! Употреба само под лекарски контрол! Ограничено използваем
78	Мъждрян <i>Fraxinus ornus</i> 	Има умерени количества в горите, около реките и в населените места	По единичн о	(Сем. Ясенови - <i>Oleaceae</i>) - храст или дърво до 15 метра. Среща се доста често в страната. Кората се използва като суровина във фармацевтичната промишленост. Ограничено използваем
79	Мъжка папрат <i>Dryopteris filix-mas</i> 	Рядко срещана в малки количества по сенчести и влажни места.	По единичн о	Семейство Дриоптерисови (<i>Dryopteridaceae</i>) Многогодишна тревиста папрат с хоризонтално, косо или изправено, 10-30 cm дълго и 2- 5 cm дебело коренище, покрито с многобройни, прилепнали, керемидообразно наредени основни части на листните дръжки. От върхната част на коренището ежегодно се развиват по няколко почти изправени или дъговидно извити листа, дълги до 1 m. Листната дръжка е дълга 6-30 cm. Употребяема част (билка) Коренище от мъжка папрат.

				Без ресурсно значение
80	Напръстник вълнест <i>Digitalis lanata</i> 	Има малки количества по пасищата. Расте по тревисти и каменливи места и из храсталаци те.		Семейство Живеничеви - <i>Scrophulariaceae</i> Лечебно и декоративно растение. Отровно! Многогодишно или двугодишно тревисто растение с хоризонтално вдървяло коренище, с единични, изправени, цилиндрични, червеникаво-виолетови, слабо разклонени стъбла, високи 30-100 см, в долната си част голи, в горната с гъсти, дълги, жлезисти власинки. Листата разположени в розетка и по стъблото, продълговато ланцетни до ланцетни, дълги 6-20 см, широки 1,5-3,5 см, последователни. Цъфти юни — август. Използват се само листата (дрога <i>Folia</i>), които се берат както при едроцветния напръстник. Без ресурсно значение.
81	Овчарска торбичка <i>Capsella bursa-pastoris</i> 	Среща се в умерени количества около обработваемите площи	На групи	Овчарска торбичка (<i>Capsella</i>) е род тревисти растения от семейство Кръстоцветни (<i>Brassicaceae</i>). Четири вида, от които двата най-популярни са Обикновена овчарска торбичка (<i>Capsella bursa-pastoris</i>) и Румена овчарска торбичка (<i>Capsella rubella</i>). Произлиза от Източна Европа и Мала Азия, но е разпространено и в други части на света, където е смятано за често срещан плевел, особено при по-хладен климат. Употребяема част (билка) Стрък от овчарска торбичка - <i>Herba Bursae pastoris</i>. Използваема.
82	Омайниче планинско <i>Geum montanum</i> 	Рядко срещан в малки количества	По единично	Семейство Розови (<i>Rosaceae</i>) Планинското омайниче е многогодишно тревисто растение. Приосновните листа са перести, с малки странични назъбени листчета, постепенно нарастващи към върха на листа. Върхното листче много по-голямо от страничните, широко закръглено. Стъблото е просто (неразклонено), с един до два цвята, до 15 cm високо.

				Венчелистчетата са 12-18 mm, златистожълти. Плодовете са космати, с дълго нишковидно стълбче, без съчленение. Цъфти май-август. Употребява се стрък от омайниче и цветовете. Без ресурсно значение
83	Орлова папрат <i>Pteridium aquilinum</i> 	Повсеместно разпространена извън и в населените места		Многогодишно тревисто растение от семейство Polypodiaceae— Многоножкови папрати. Употребяват се листата. Максимално използвана
84	Пача трева обикновена <i>Polygonum aviculare</i> 	Среща се в умерени количества около обработваемите земи		Тревисто растение, което притежава лечебни свойства и се класифицира към семейство Лападови – Polygonaceae. Едногодишно тревисто растение с разклонени, членести, изправени, възходящи или полегнали стъбла, дълги 20-60 см и добре развит, разклонен, осев корен. Листата са приседнали или с къси дръжки, тясно яйцевидно ланцетни или продълговато ланцетни, последователни. Цветовете са с 5-делен околоцветник, бели, розови или червени, разположени по 1 или по 2-5 в пазвите на листата. Плодът е тъмнокафяво до черно, матово, грапаво орехче. Използваема част: Стръковете, брани през време на цъфтежа - юни-септември. Сушат се на сянка или в сушилня при t° до 40°C. Изсушената билка е със зелени стъбла и листа, без миризма и със слабо тръпчив вкус. Допустима влажност 12%. Опакова се в торби или бали. Запазва се в сухи и проветриви помещения. Ограничено използвана
85	Жълто подрумиче <i>Anthemis tinctoria</i>	Расте из храсталачни, тревисти, пясъчливи и каменисти места и по	На петна	(сем. Compositae -Сложноцветни) Многогодишно тревисто растение, високо 20–50 cm. Цветните главички с жълти езичести и тръбести цветове. Дискът на главичката (без езичестите цветове) с диаметър до 2 cm. Възможно е езичестите цветове да липсват. Плодът

		<i>нарушени и рудерализирани места.</i>		4-стенен, сплескан, с остри странични ръбове, в сечение ромбичен, коронката на плода 3-4 пъти по къса от плода. Прицветните люспи твърди. Цъфти юни-септември Употребяема част - Използват де цветните кошнички. Бере се от юни до август. Начин на бране - Откъсват се цветните кошнички на билката по време на пълното им разцъфтяване. Брането се провежда в сухо, по възможност слънчево време. Начин на сушене – след прочистване събраният материал се суши по обикновения начин или в сушилни при температура до 45°. Да се суши докрай — докато се изсушат добре и цветните дъна. Без ресурсно значение
86	Пелин обикновен <i>Artemisia vulgaris</i> 	<i>Среща се по-рядко в малки количества по</i> изоставени и затревени терени	На петна	(Сем. Сложноцветни - Asteraceae) - многогодишно тревисто растение с характерна силна миризма. Расте по изоставени и затревени терени край селища, пътища, ж.п.линии и други, или из разредени гори и храсталаци. Използва се в билколечението. В съвременната медицина се използват цъфтящите облистени върхни части (дрога Herba), отрязани на около 25 см от върха в началото на цъфтежа. Намира широко приложение и в народната медицина. Използваем.
87	Повет обикновен <i>Clematis vitalba</i> 	<i>Среща се в ограничени количества в горите</i>		Растителен вид от семейство Лютикови. Плевелно, храстовидно растение. Употребяват се листата на повета, които се берат по време на цъфтеж. По-рядко приложение намират и цветовете, вътрешната кора на стъблата и корените на билката. Без ресурсно значение
88	Повевица	<i>Среща се в</i>	На	Сем. Повецови — Convolvulaceae

	обикновена <i>Convolvulus arvensis</i> 	умерени количества в горите и по пасищата	петна	Многогодишно увивно или стелещо се тревисто растение с корен, проникващ дълбоко в почвата. Многогодишно увивно или стелещо се тревисто растение с корен, проникващ дълбоко в почвата. Листата са копиевидни, последователни с дълги дръжки. Цветовете са едри, фуниеvidни, бледорозови или бели с 5-делна сраснала чашка, 5-листно венче и 5 тичинки. Плодът е разпуклива кутийка с многобройни семена. Използваема част: Надземната част, брана през време на цъфтежа - май-юни. Суши се на сянка или в сушилня при t° до 40°C. Допустима влажност 12%. Опакова се в бали. Запазва се на сухо и проветриво място.
89	Подбел <i>Tussilago farfara</i> 	Среща се в умерени количества край водоемите по влажни места	По единично	Многогодишно, тревисто растение, принадлежащо към семейство Сложноцветни (Compositae). С тънко, дълго, разклонено коренище. Листата са с дълги дръжки, почти кръгли 10-20 см. в диаметър, в основата сърцевидни. Цветовете са златистожълти-крайните са езичести, а средните са тръбести. На върха на всяко стъбло се образува по една цветна кошничка до 2 см. в диаметър. Цъфти от февруари до април. Употребяема част: Използват се листата и цветните кошнички. Да не се смесва с видовете чобанка, листата на които са влакнести отгоре. Ограничено използваем.
90	Подъбиче обикновено <i>Teucrium chamaedrys</i> 	Рядко срещано в малки количества	На петна	Сем. Lamiaceae (Устноцветни) Многогодишно тревисто растение, високо 10—30 см. Дребно полухрастче с едногодишни, приповдигащи се до изправени цветоносни стъбла, високи 10 до 30 см. Листата са срещуположни, с къси дръжки, продълговати или продълговато яйцевидни, в основата клиновидни, по-края напилени или

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

				назъбени с тъпи зъбчета. Цветовете са разположени в пазвите на горните листа и образуват класовидно съцветие. Венчето е розово до червеникаво, с привидно липсваща горна устна, тъй като е разцепена дълбоко на две половини, които са отместени към долната устна. Тичинките са 4 и стърчат навън от венечната тръбица. Плодът при узряване се разпада на 4 орехчета. Цъфти от май до август. Използва се надземната част (Herba), събрана по време на цъфтеж без приосновните вдървенели части на стъблото. Без ресурсно значение
91	Равнец жълт Achilea clupeolata 	Расте по скалисти, каменисти, затревени и храсталачни места или в разредени гори. Рядко се среща в малки количества.	На петна	(Сем. Сложноцветни - Asteraceae) Многогодишно сивовлакнесто тревисто растение. Стъблата високи 30-60 см. Листата са последователно разположени, гъсто влакнести, в очертание продълговато линейни; средните стъблени листа веднъж перести с 3-5 mm широки, яйцевидни до ланцетни дялове. Цветните кошнички са яйцевидни, 3-4 mm дълги и 2-3 mm широки, събрани във върхни, сбити, сложни щитовидни съцветия. Цветовете са златистожълти[1]. Цъфти през месеците от май до септември. Употребяема част за лечебни цели (билка) - Стрък от жълт равнец и цветни кошнички от жълт равнец. Видът е балкански ендемит. Без ресурсно значение Лични нужди
92	Бял равнец Achillea millefolium	Ливади и пасища, каменисти и тревисти места. Видът е широко	На петна	(Сем. Сложноцветни - Asteraceae) - Многогодишно тревисто растение с пълзящи подземни издънки, с право неразклонено стъбло. На върха на стъблото цветните кошнички са събрани в гъст щит. Всяка кошничка се състои от 5 периферни бели езичести цветове.

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

		разпространен на територията на цялата община.		Цъфти от юни до септември. Употребяема част: За лечебна цел се използват цветните кошнички и надземната част. Използва се в билколечението. Максимално използваем за лични нужди и стопански цели.
93	Ранилист лечебен Betonica officinalis 	Рядко срещан в малки количества	По единично	Род покритосеменни растения от семейство Устноцветни (Lamiaceae). Цъфти юни — август. Цветовете (дрога Flores) и връхните части (дрога Herba) се употребяват в народната медицина. Без ресурсно значение
94	Репей дребен Arctium minus 	Рядко срещан в малки количества	На групи	Двугодишно тревисто растение, което се отнася към семейство Сложноцветни (Asteraceae, Compositae). Разпространение на репей Расте по изоставени, буренияли и необработвани места, край пътища, жп линии, селища и из храсталаци. Разпространено из цялата страна от низините докъм 1500 м надморска височина. Среща се почти в цяла Европа (с изключение на крайните северни части). Дрога на репей-Корени. Съдържание на репей Горчиви вещества (вероятно сесквитерпенови лактони), стероли, до 45% инулин. В близкия вид Arctium minus е намерен сесквитерпеновият лактон аркциопикрин. Без ресурсно значение
95	Голям репей	Расте по влажни, необработени и буренливи места, из	По единично	Двугодишно тревисто растение с вретеновиден месест корен, сивокафяв отвън и бял и сочен отвътре. Стъблото е високо до 1.5 м. силно разклонено. Цветовете са двуполови с тръбесто венче. Плодовете са леко сплеснати. Цъфти през лятото. Употребяема част:

	Arctium lappa	гори и храсталаци		За лечебна цел се използва коренът Лични нужди.
96	Риган обикновен Origanum vulgare 	Среща се в големи количества из храсталаци, по каменливи места и в редки гори и по пасищата из цялата община	На петна	(Сем. Устноцветни - Lamiaceae) - Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище. Стъблата са 30-80 см. високи, изправени. Листата са срещуположни с дръжки. Цветовете са много дребни, светлочервени или розововиолетови. Събрани са в класовидни групи, които образуват щитчета. Чашката е тръбеста с 5 зъбчета. Венчето е двуустно. Цъфти през юли – септември. Употребяема част: Използват се цветоносните върхни части, събрани по време на цъфтеж, като се отрязват на около 20 см. от върха. Използва се в парфюмерията и фитотерапията. Масово използваем.
97	Синчец обикновен Scilla bifolia 	Рядко се среща в малки количества по пасищата		Семейство Зайчесянкови (Asparagaceae) Използва се за направата на хомеопатично лекарство. Без ресурсно значение
98	Синя жлъчка Cichorium intybus	Среща се в малки количества извън и в населените места.	На петна	Семейство Сложноцветни (Asteraceae) Многогодишно тревисто растение с месест вретеновиден корен. Стъблата са ръбести, изправени с височина от 30 до 120 см. Всички цветове са езичести,

	 	Расте по сухи тревисти места.		светлосиви, рядко бели или розови. Плодът е с 5 неясни ребра и колонки. Всички части на растението са с млечен сок. Цъфти от юни до октомври. Употребяема част: Използват се корените, извадени през есента, и стръковете. Без ресурсно значение
99	Синя метличина Centaurea cyanis	Расте като плевел сред посеите и по тревисти места. Разпространена е в цялата страна	На петна	Тревисто едногодишно растение, високо до 1 м., с разклонено стъбло, покрито с власинки, които му придават белезникав цвят, с целокрайни, линейно ланцетни листа. Цветовете са сини, събрани в единични цветни кошнички, външните са фуниеvidни, а вътрешните-тръбести. Цъфти в началото на лятото. Употребяема част: За лечебна цел се използват само сините цветове, без обвивните листчета на кошничката. Сушат се на сянка или в сушилни, защото цветовете избледняват при сушене на слънце и загубват терапевтичната си стойност. За лични нужди.
100	Сладка папрат обикновена Polypodium vulgare 	Много рядко се среща в малки количества по скалите		Семейство Многоножкови (Polypodiaceae) Сладка папрат (Polypodium vulgare), е вид многогодишно вечнозелено папрат овидно растение, растящо обилно в сенчести зони, в гори и сред скали. Листата им варират по дължина и острота на върха. Те израстват от стъбло, подобно на корен (коренище), което пълзи по повърхността на земята или точно под нея. Употребяват се корените на растението. Без ресурсно значение
101	Слез горски Malva sylvestris	Рядко се среща в малки количества		Семейство: Слезови (Malvaceae) Термофилен вид. В билколечението се използват листата и цветовете.

				Без ресурсно значение
102	Смрадлика <i>Cotinus coggygria</i>	Среща се в умерени количества около населените места		Семейство Смрадликови (Anacardiaceae) Познато още като тетра, дърво, високо до 12 m. Смрадликата е лечебно, багрилно, дъбилно и декоративно растение. Отровно при вътрешно приложение, т. е. при пиене - промивките и гаргарата НЕ се смятат за вътрешно приложение! В последно време се използва и в медицинска козметика - екстракт от Смрадлика се влага в кремове срещу подсичане (крем „Бочко“) и други продукт. Събират се листата на смрадликата. Без ресурсно значение
103	Смърч обикновен <i>Picea abies</i>	Има го в умерени количества		Семейство Борови (Pinaceae) Смърчът е иглолистно, вечнозелено дърво, достигащо 30 - 50, а в някои случаи до 70 метра височина, което го прави най-високото естествено растящо дърво в Европа. Кореновата система е плитко разположена, поради което смърчът по-лесно бива събарян от силен вятър в сравнение с другите видове иглолистни дървета. Короната е правилна, конусовидна. Кората на ствола е сивокафява. Листата (игличките) са дълги от 1 до 2,5 cm. Разположени са единично върху клонките на къси вдървени дръжки, които остават след опадването на листата и правят клонките грапави. Формата на листа в напречен профил е четириъгълна. Женските шишарки първоначално са изправени, червеникави, дълги са около 3-4 cm и се развиват на върха на клонките; узряват същата година. Зрелите шишарки висят надолу, дълги са около 10 - 15 cm. Цъфти април-юни. Дървото е основен източник на смола, която намира разнообразни приложения. Етеричното масло, извлечено от игличките на смърча, се използва в парфюмерийната

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

				промишленост, поради своята изявена ароматност. Използват се и шишарките. Ограничено използваем.
104	Лудо биле Athropa bella-donna 	Рядко се среща в малки количества		Наричана още лудо биле или старо биле, е многогодишен храст от семейство Картофови (Solanaceae). Бела доната е силно токсично растение, съдържащо алкалоида атропин. Употребяема част (билка) Корен от лудо биле; Лист от лудо биле; Стрък от лудо биле. Най-често се използват корените и листата. Без ресурсно значение
105	Телчарка голяма Polygala major 	Среща се в умерени количества по пasiщата		Сем. Polygalaceae – Телчаркови Многогодишно тревисто растение. Стеблата на билката са изправени или възходящи, 20 до 40 см високи. Използва се надземната част на растението. Има установено бронхолитично, болкоуспокояващо действие. Използваема
106	Теменуга миризлива Viola oderata 	Рядко се среща в горите	На петна	Сем. Violaceae (Теменугови) В цветовете, листата и корените се съдържа теменугово масло, използвано в парфюмерията. Корените съдържат алкалоида виолин, намиращ приложение в медицината. Без ресурсно значение
107	Теменуга трицветна Viola tricolor 	Рядко се среща по пasiщата	На петна	Сем. Violaceae (Теменугови) Едногодишно или двегодишно тревисто растение. Стъблото високо 10-40 см. Употребяема част /билка/ на трицветна теменуга. Надземната част (Herba Viola tricoloris). Лечебни свойства и приложение на билката трицветна теменуга Отхрачващо, диуретично,

				дерматикум. Усилва секрецията на бронхиалните жлези. Прилага се като специфично лечебно средство при суха кашлица, кожни страдания (екземи, скрофули, акне, импетиго), задръжка на течности в организма, ревматизъм, заболяване на пикочните органи. Без ресурсно значение
108	Тинтява горска Gentiana asclepiadea 	Много рядко се среща в горите	По единично	Семейство Тинтявови – Gentianaceae Многогодишно растение. Използва се коренът, който се изважда през есента и веднага се изсушава, за да не ферментира, тъй като съдържа значително количество захари (около 20%). Без ресурсно значение
109	Тинтява пролетна Gentiana verna 	Рядко се среща в малки количества		Семейство Тинтявови – Gentianaceae. Пролетната тинтява е един от най-малките видове от рода Тинтява, който при нормални условия достига до няколко сантиметра височина. Яркосините цветове са с диаметър 1-2 cm. Използваема част: Надземната, брана през време на цъфтежа - юли-август. Суши се на сянка или в сушилня при t° до 45°C. Изсушената билка е със зелени стъбла и листа, без миризма и с горчив вкус. Опакова се в бали. Допустима влажност 12%. Запазва се в сухи и проветриви помещения. Без ресурсно значение
110	Топола черна Populus nigra 	Единични дървета около горите		Широколистен дървесен вид от семейство Върбови (Salicaceae). Използваема част: листа и кора. Без ресурсно значение

111	Трепетлика <i>Populus tremula</i> 	Единични дървета около и в горите		Наричана още осика (<i>Populus tremula</i>). Вид дърво от род Топола, семейство Върбови (<i>Salicaceae</i>). Цъфти април-май. Употреба: Използват се пъпките, листата и кората на трепетликата. Има добро действие при задържане на течности, при хроничен цистит, бъбречни възпаления и др. Без ресурсно значение
112	Трънка <i>Prunus spinosa</i> 	Малки количества извън и в населените места по синори, пасища, пустеещи места, край пътища	На групи	(Сем. Розоцветни - <i>Rosaceae</i>) - храст със силно разклонено стъбло. Дребноплодно растение. Понякога образува самостоятелни храстови съобщества. Използват се цветовете (<i>Flores</i>) и плодовете (<i>Fructus</i>). Използва се във фитотерапевтичната практика. Без ресурсно значение
113	Хвоиц голям <i>Equisetum telmateia</i> 	Среца се в малки количества около вода		Семейство Хвощови (<i>Equisetaceae</i>) В медицината се използват зелените летни стъбла, които се събират от юни до октомври (дрога <i>Herba Equisetii minoris</i>). Има много голяма употреба и в народната медицина. Без ресурсно значение
114	Дяволската уста <i>Leonurus cardiaca</i> 	Разпространено по тревисти и буренливи места.	На групи	семейство Устноцветни Дяволска уста е тревисто двугодишно растение. Двугодишно тревисто растение, високо до 150 см, с четириръбесто надлъжно набраздено кухо стъбло, покрито с власинки. Листата са длановидно нарязани, срещуположни, с дълги дръжки, долните са петделни, а горните — триделни, към върха заострени. От горната страна те са тъмнозелени, а отдолу — светлозелени. Цветовете са разположени по няколко в пазвите на горните листа и образуват прешлени. Съцветието е класовидно.

				Венчето е светло-червено и е около два пъти по-дълго от чашката. Горната устна на венчето е продълговата, извита, а долната е триделна, с къси, тъпи дялове. Плодът е сух, разпада се на четири тристенни орехчета. Цъфти от юли до септември. Не се допуска примес с вида <i>Leonurus marrubiastrum</i> L. чийто листа са цели и венчето не е по-дълго от чашката (включително зъбците). Използува се цъфтящата надземна част заедно с листата (Herba).
115	Черен блян <i>Nyoscyamus niger</i> 	Расте по сметища, буренливи места, край потоци, реки и блата	На петна	Черен блян, наричано също бленика, черна попадийка и буника. Спада към семейство Картофови. Съдържа отровни алкалоиди, като хиосциамин, скополамин, атропин. Двугодишно тревисто растение, притежаващо вретеновиден, дебел корен. Стъблото е изправени, цилиндрично, може да бъде просто или разклонено, меко окосмено. На височина достига до 1 м. Листата отгоре са тъмнозелени, а отдолу малко по-светли. Цветовете са едри, събрани в едностранни гроздове. Цъфтежа е през лятото. Плодът е гърневидна кутийка, отваряща се с похлупаче на горния си край. Използваема част: Листата на двугодишните растения, събрани по време на цъфтежа, които е през юни-август. Събират се само развитите напълно розетки листа или стъблените листа по време на цъфтежа. Веднага след брането листата се изсушават на температура до 40 С. Внимание: при бране трябва да имате предвид, че билката е отровна! Не трябва да се ползва като чай, а главно като екстракт или масло.
116	Чувен <i>Chenopodium bonus-</i>	Среца се рядко около вода край		Семейство: Лободови Дива лобода, див спанак, влашки спанак.

	<i>henricum</i> 	горите		<u>Действие на чувен, корен</u> <u>Леко слабително. Антисептично.</u> <u>Приложение на чувен, корен</u> <u>Вътрешна употреба като леко</u> <u>слабително средство; Външно - при</u> <u>мазна кожа, при възпалителни</u> <u>заболявания и наранявания на</u> <u>кожата, при циреи.</u> Без ресурсно значение
117	Шипка храсталачна <i>Rosa</i> <i>corymbifera</i> 	Често среща в големи количества извън населените места и в тях. Расте из храсталаци и редки гори, край реките, по тревисти склонове и синури.	На групи	Семейство розоцветни. Листопаден храст с прави или извити стъбла, стигащи на дължина до 3 м., и покрити с твърди, бодливи, сърповидно извити шипове. Цветоносните стъбла понякога са без шипове. Цветовете са розови или бели. Плодчетата са едносеменни орехчета, затворени в месесто цветно легло, което се разраства и образува яркочервен, яйцевиден до сферичен плод-шипка. Цъфти май-юли, а плодовете узряват през есента. Употребяема част: Използват се плодовете - шипките. Максимално използваема
118	Ягода горска <i>Fragaria</i> <i>vesca</i> 	Често се среща по поляни, храсталаци и гори в цялата община	На петна	Смейство Розови (Rosaceae) Употребяема част за лечебни цели (билка) Лист от горска ягода - Folium Fragarie. Максимално използваема
119	Ясен планински <i>Fraxinus</i> <i>excelsior</i> 	Рядко се среща като единични дървета	По единични о	Високо широколистно дърво със светла, жилава, еластична дървесина от семейство Маслинови (Oleaceae) Употребяемите части на растението са неговите плодове, семена и листа. Без ресурсно значение

120	Великденче (Veronica) 	Разпространено из широколистните и иглолистните гори	На петна	семейство Живовлекови многогодишно тревисто растение. Цъфти април — юли. Употребява се надземната част (дрога Herba) в народната медицина.

Съгласно чл.5 от Наредба № 2 не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи стойностите определени, като процент от наличните в находището запаси:

- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си – до 70%;
- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – до 40%;
- кори, листа и стъблени пъпки – до 40%;
- листа – до 70%;
- за стръкове – до 70%
- за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Съгласно чл.6, ал.1 от Наредба № 2 експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Съгласно чл.6, ал.2 продължителността на периода за възстановяване е следния:

- при събиране на корени и коренища при видове, които лесно възстановяват ресурсите си – 2 год.;
- при корени и коренища при видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – 3 год.;
- при събиране на грудки – 2 год.;
- при събиране на листа – 1 год.;
- при събиране на стръкове от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си – 4 год.;
- при събиране на съцветия от иглика лечебна – 2 год.

Съгласно чл.6, ал.3 от Наредба № 2 не е необходим период за възстановяване при събиране на следните видове билки:

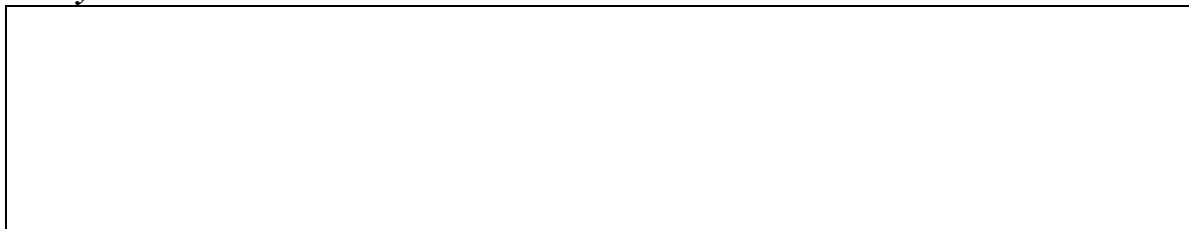
- коренища от коприва и троскот;
- стръкове от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си;
- цветни пъпки, цветове и съцветия;
- плодове и семена.

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, ал.1, т.18 билки за лични нужди за билките в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг.;
- стръкове – до 2 кг.;
- листа – до 1 кг.;

- кори – до 0,5 кг.;
- цветове – до 0,5 кг.;
- семена – до 0,1 кг.;
- плодове – до 10 кг.;
- пъпки – до 0,5 кг.;
- талус – до 1 кг.

III. ДЕЙНОСТИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ, ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ

Ползването на лечебните растения и опазването на техните ресурси включва:

1. събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
2. придобиването на билки за първична обработка или преработка;
3. събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за

култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящият раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г.

Събиране на лечебни растения

Предпоставка за събирането е познаването на лечебните билки. Ако притежаваме това познание тогава нещата вече опират до това да събираме билките в съответното време на съответното място и по съответния начин.

Опитът показва, че най-добрите лечебни успехи се постигат с прясно набрани билки, които при тежки заболявания са абсолютно задължителни за да има ефект. Пресните билки човек може сам да си набере през ранна пролет понякога още в края на февруари та чак до ноември. Някои от тях може да се намерят даже и през зимата под снежната покривка, ако човек преди това си е отбелязал местонахождението им.

За през зимата може да се приготви един не твърде голям запас от изсушени билки. За целта ние си ги набавяме в момента на най-голямото им съдържание на лечебни вещества.

При ЦВЕТЧЕТАТА – в началото на цъфтежа; ЛИСТАТА – преди и по време на цъфтенето; КОРЕНИТЕ – изразяват се в ранната пролет или през есента; ПЛОДОВЕТЕ – събират се по време на зреенето.

При това трябва да се има предвид следното: берат се само здрави, чисти растения, по които няма паразити! Билките да се събират в слънчеви дни в сухо състояние, когато росата вече е преминала.

Неподходящи места за събиране са химически наторявани ниви, поляни, брегове на замърсени, заразени води, жп гари и места в близост до оживени улици, магистрали и промишлени предприятия.

Щадете природата! Не изскубвайте растенията с корените, не причинявайте никакви вреди! Някои растения са защитени видове. Има достатъчно лечебни растения, които не са защитени (например игликата).

Цветчетата и листата да не се натискат при събирането и за това да не се използват найлонови пликчета и чанти! Билките почват да се “потят” и по-късно при съхранението почерняват.

Сушене на лечебни растения

Преди да се сложат да съхнат билките не се мият, а само се нарязват на дребно. След това се слагат на рядко върху кърпи или нещампована хартия и се сушат колкото може по-бързо на сянка или в проветриви топли помещения (тавани). При корени, кори или много сочни растителни части, често пъти се препоръчва изсушаване с изкуствена топлина. Температурата обаче не трябва да надвишава 35°C. Добре измити корени, имелът и върбовката е най-добре да се нарежат преди да се сложат да съхнат.

Само сухи като клечки билки могат да бъдат съхранени за зимата. Най-подходящи за целта са стъкленици или картонени кутии с капак. Да се избягват пластмасови съдове и консервни кутии! Билките да не се излагат на светлина (да се използват цветни стъкленици най-подходящи за зелените).

Опазване на лечебните растения

Морфологична част на събиране

В резултат на нарасналия интерес към лечебните растения нараства както броят на използваните видове, така и количеството, в което те се събират за местни нужди и за износ. България е голям износител на билки на световния пазар, което води до голяма опасност от унищожаване на редица растения, ако не се вземат мерки да се регламентира тяхното събиране.

От най-разпространените на територията на община Самуил лечебни растения интерес за събиране и изкупуване има към следните им морфологични части:

Липа - цвят и листа;

Бъз - цвят и плод;

Глухарче - корен, корен със стрък, стрък и лист;

Мащерка - стрък;

Бял равнец - стрък;

Коприва - корени и листа;

Шипка - плод;

Обикновен глог - цвят с листа и плодове;

Риган - стрък;

Троскот - корени;

Змийско мляко - цвят, листа и стрък;

Слез - цвят и листа;

Маточина - стрък;

Репей - корен;

Бръшлян - листа.

Билки за лични нужди

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, ал.1, т.18 „билки за лични нужди“ са билките в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг.;
- стръкове - до 2 кг.;
- листа - до 1 кг.;
- кори - до 0,5 кг.;
- цветове - до 0,5 кг.;
- семена - до 0,1 кг.;
- плодове - до 10 кг.;
- пъпки - до 0,5 кг.;
- талус - до 1 кг.

Таблица №4: Допустими за събиране количества билки

Не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:	
1.	за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (вълча ябълка обикновенна, глухарче обикновено, гръмотрън бодлив, девесил, лапад алпийски, оман чер, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др.) – до 70%
2.	за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (божур червен, здравец обикновен, змиарник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др.) – до 40%
3.	за кори, листни и стъблени пъпки (бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен,

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

	леска обикновена и др.) – до 40%
4.	за листа (бреза обикновена, жиловлек голям, жиловлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др.) – до 70%
5.	за стръкове (великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстига лютива, шапиче и др.) – до 70%
6.	за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, бърз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа-дребнолистна, едролистна, сребролистна, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др.) – до 70% за едногодишните и 80% за многогодишните видове

Таблица №5: Билки, за които е необходим период за възстановяване на ресурсите

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Продължителност на периода за възстановяване:	
1.	при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) – 2 години
2.	при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) – 3 години
3.	при събиране на грудки (божур червен, змиарник петнист, орехче ливадно) – 2 години
4.	при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медунца лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и др.) – 1 година
5.	при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и др.) – 4 години
6.	при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцвет – 2 години
7.	плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш – 2 години

Таблица №6: Билки, за които не е необходим период за възстановяване

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

1.	коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трескот
2.	стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.)
3.	цветни пъпки, цветове и съцветия (без черен, глог червен, лайка, липа – дребнолистна - едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.)

Таблица №7: Изкупуване на билки в билкозаготвителните пунктове

В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 20, ал. 1, т. 1 и чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастящи и култивирани лечебни растения или от генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Разрешително се издава от Кмета на общината, когато ползването е:

1.	зеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината
2.	териториите и акваториите в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им след заплащане на такса в общината
3.	територии и акватории извън горски фонд-частна собственост, разрешително се издава на собственика без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица

Удостоверение от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения. За събиране и изкупуване на лечебни растения под специален режим на опазване и ползване от естествените им находища ежегодно до 31 декември на предходната година се подават заявки в РИОСВ.

Билките събрани от лечебни растения под специален режим се придружават до крайния потребител със следните документи:

Заповед на директора на РИОСВ, когато билките са събрани от естествените им находища;

Удостоверение, издадено от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения;

Разрешително за ползване на билките.

Таблица №8: Събиране на генетичен материал от лечебни растения

При ползването на генетичен материал от естествените находища на лечебни растения под специален режим на опазване и ползване се спазват и следните

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

допълнителни изисквания:	
1.	площ на находището не по-малка от 100 м ² , или популация на видане по-малка от 100 екземпляра
2.	допустим процент за събиране на коренища, грудки и луковици – до 10% от наличните екземпляри в находището
3.	допустим процент за събиране на стъблени и коренищни резници – до 20% от наличните екземпляри в находището
4.	допустим процент за събиране на семена и плодове – 30% от наличните запаси в находището
5.	когато генетичният материал е предназначен за създаване на колекции или за отглеждане в култура, в насаждането се осигуряват екологични условия близки до естествените изисквания на вида
6.	насажденията по предходната точка от които се получават билки предназначени за търговски се контролират от съответната регионална инспекция по околната среда и водите по отношение произхода на материала за създаване площта от която се добиват билки и количеството на получените билки

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост.

Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината.

Разрешително за ползване на лечебните растения от земи общинска собственост се издава от:

- директора на държавното лесничество - за горите - общинска собственост и след заплащане на такса в общината;
- от кмета на общината, когато ползването е от:
 - 1) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - 2) от териториите и акваториите в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земи държавен фонд.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за:

- 1) плановите документи;
- 2) дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища;
- 3) научни изследвания и наблюдение на лечебните растения;

- 4) изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения;
- 5) култивиране и преработка на лечебните растения;
- 6) обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения;
- 7) други дейности, свързани с управлението и контрола.

Позволителното за ползване се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

- 1) вида на ползването;
- 2) разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- 3) района или конкретното находище;
- 4) начина на ползване;
- 5) задължения на ползвателя.

При издаването на позволителни на територията на община Самуил се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ – Русе за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ - Русе;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок - до 20 януари за представяне в РИОСВ - Русе на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Самуил;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на Кмета на Общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на позволителното за ползване.

IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

Община Самуил е сравнително малка община с не добре изследвано биоразнообразие. Общинското ръководство се стреми да осъществи дейностите свързани със съхраняване, укрепване и възстановяване на ключови екосистеми, местообитания, видове и особености на ландшафта за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да се осигури комплексно, многократно и ефективно използване на перспективните лекарствени растения, опазването им за задоволяване потребностите на населението, възстановяване качеството и предотвратяване изчезването на отделните видове и свързаните с тях компоненти на околната среда.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

За изпълнение целите на настоящия раздел „Лечебни растения“ ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на Община Самуил, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с Наредбата по чл.27 от ЗЛР;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от ЗЛР;
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;

- Съобразяване на издадените разрешителни за ползване, съгласно състоянието на ресурсите и плановите документи;
- Контрол върху дейността на лицата, събиращи билки от лечебни растения;
- Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете лечебни растения, начина на събиране на билките и нормативната уредба;
- Изследване и картиране на лечебните растения на територията на общината;
- Ежегодно издаване на заповед на Кмета на Общината за забрана брането на ранноцфтящи пролетни цветя от естествените им находища;
- Ежегодно издаване на заповед на Кмета на Общината за забрана на брането на липов цвят.

Препоръки за устойчиво ползване на лечебните растения и опазване на находищата

Основен елемент при планиране на ползването на ресурсите от лечебни растения са обвързвани с размера и състоянието на запасите от конкретните видове по землища. Направена е приблизителна оценка на разпространението, състоянието и нивото на експлоатационните запаси на лечебните растения, които са в ефективен стопански цикъл, с приоритет на видове, поставени под ограничителен режим и видове, които се събират в големи количества през последните години. Известни са рисковете от консервационна и стопанска гледна точка, когато дейността се управлява без наличието на регламент и план за ползване на ресурса.

При събиране на плодове и цветове от дървесни видове не трябва да се допуска рязането и чупенето на клони. Необходимо е да се ограничи до минимум събиране на подземни части (корени, коренища, грудки и луковици) както и на кори, тъй като ефектът на пряко унищожаване е неоспорим и запазването на част от находището и осигуряване на период за възстановяване е задължително.

Много важен кръг от действия е свързан с повишаване на природозащитната култура на местното население и най-вече на събирачи и заготовители. Необходимо е да се разработят и разпространят информационни материали (забранени видове и основни правила за събиране), с цел да се ограничи събирането на редки и застрашени лечебни растения поради незнание или унищожаване на находища поради неправилно бране.

Налице са обективни условия за прилагане на природозащитни стимули за развитие на алтернативни дейности, косвено намаляващи отрицателното влияние върху лечебните ресурси. Това може да се осъществи със създаване на култивирани насаждения от лечебни и етеричномаслени култури, които може да бъдат финансово подпомогнати от европейските фондове.

Устойчиво ползване на лечебните растения в количества, по начини и със средства, които не водят до трайно намаляване на генетичния им или ресурсния потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения, може да се достигне с недопускане събиране на количества над установените в програмата и периодично актуализиране на състоянието на местообитанията.

V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ В ТЯХ

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Община Самуил **няма** избор и регламент на територии, които не са защитени с цел устойчивото ползване на лечебните растения. Няма територии, които да изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

На територията на Община Самуил няма обявени защитени територии по реда на Закона за защитените територии. Има само една защитена местност „Колчаковска кория“ в землището на с. Хърсово.

В териториалния обхват на Община Самуил, **попадат** следните **защитени територии** по смисъла на *Закона за защитените територии* – ЗЗТ:

ЗМ „Колчаковска кория“ в землището на с. Хърсово, обявена със Заповед № РД-416/12.06.1979 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 56/1979 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1200/24.09.2003 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 91/2003 г.) и Заповед № РД-425/24.06.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 63/2009 г.), с която е актуализирана площта на ЗМ.

Площ: 255.419 дка, *поземлен фонд и горски фонд*. Стопанисва се от кметство село Хърсово. Има и частна собственост.

Цели на обявяване:

1. Опазване на местност с вековни дървета от зимен дъб (*Quercus petraea*)

Режим на дейности:

1. Забраняват се всякакви действия, които биха довели до повреждането на вековните дървета.
2. Забранява се влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства.
3. Забранява се всякакво строителство или разширяване на съществуващите сгради, както и изкопните работи.
4. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни.
5. Забранява се разрушаване на гнездата на птиците и вземане на яйцата и малките им.

От **защитените зони**, съгласно Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) /зони по Натура 2000/ по Директивите за природните местообитания и за дивите птици, на територията на общината попадат:

BG0002062 „Лудогорие“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-837/17.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 11/2009 г.), променена със Заповед № РД-79/28.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 10/2013 г.). Защитената зона е по Директива за птиците и попада в землището на село Голям Извор с обща площ от 188,37 ха или 5,57% от територията на общината.

Защитена зона BG0000168 „Лудогорие“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗБР и приета с Решение № 661/16.10.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 85/2007 г.). Защитената зона е по Директивата за хабитатите и попада в землището на село Голям

извор с площ на територията на общината 194,15 ха или 5,74% от територията на общината.

Биологичното разнообразие по своята същност представлява многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Същността на приоритетите по опазване на биологичното разнообразие могат да се систематизират главно в следните няколко аспекта: опазване на местообитания по типова характеристика и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове, представителни за Република България и Европа, нормативно уредено в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за лечебните растения (ЗЛР), подзаконовите нормативни документи – Наредби и Заповеди към него на МОСВ уреждат опазването и регулират ползването на редица лечебни, редки и застрашени растения за добиване на билки както изкупуване и търговия с тях.

В тази връзка опазването на биологичното разнообразие в община Самуил е един от приоритетите на Общината.

В Община Самуил са обявени следните вековни дървета:

- Бяла върба в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявена със Заповед № 656/20.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 70/2012 г.);
- Зимен дъб в землището на с. Хърсово, общ. Самуил, обявен със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.);
- Два Летни дъба в землището на с. Здравец, общ. Самуил, обявени с Постановление на Министерски съвет № 11050/27.08.1948 г. на Министъра на земеделието и горите;
- Летен дъб в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявен със Заповед № 1042/30.11.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 102/1984 г.);
- Черница в землището на с. Владимировци, общ. Самуил, обявена със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.).

Голямото растително богатство на общината се допълва от находищата на лечебни растения. Те съдържат голямо количество биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Съдържанието на лечебните вещества се обуславя от специфичните почвени и климатични дадености. Билките са богати на разнообразни химични съединения: полизахариди, гликозиди, алкалоиди, кумарини, витамини, терпеноиди, флавоноиди, въглехидрати и др. В резултат на нарасналия през последните години интерес, се увеличава както броят на видовете билки, които се събират, така и тяхното количество.

През последните години като лимитиращ фактор за опазване на биологичното разнообразие в района е билкосъбирането. На контрол са подложени всички известни на РИОСВ-Русе пунктове за изкупуване на билки без ограничен режим. Следи се и за правилната им заготовка и съхраняване.

VI. МЕСТНИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ЗА НАЧИНИТЕ НА ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ СЪОБРАЗНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ И ПЛАНОВИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКА СТЕПЕН

В Наредбата за опазване на обществения ред на община Самуил се забранява събирането на семена, резници, бането на билки, без разрешително, както и унищожаването и увреждането на находищата на лечебни растения на територията на общината. Собствениците на гори, земи, води или водни обекти, в които има находища на лечебни растения са длъжни да прилагат мерките за опазване на лечебните растения, предвидени в Закона за лечебните растения и раздел „Лечебни растения“ в общинската програма за опазване на околната среда.

Позволителните за събиране на лечебни растения в земи и гори общинска собственост се издават от Кмета на общината, въз основа на писмено заявление от заинтересованото лице, което трябва да е регистриран билкозаготвител в РИОСВ - Русе, съгласно Закона за лечебните растения.

Забранява се ползването на лечебни растения по начин и със средства, които водят до увреждане на местообитанията им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.

Забранява се събирането, изкупуването, първичната обработка и търговията с билки от лечебни растения под специален режим на опазване и ползване в нарушение на заповедта за обявяването им.

За защитените диворастващи лечебни растения се забранява:

- Сеченето, брането, изкореняването, хербаризирането, независимо от тяхното състояние и фаза на развитие;
- Унищожаването и увреждането на находищата им;
- Притежаването, пренасянето, търговията и изнасянето зад граница в свежо или изсушено състояние на цели растения или на части от тях;
- Събирането на семена, луковичи, коренища и други репродуктивни органи;
- Пашата на селскостопански животни в гори и земи от горския фонд, когато тази дейност противоречи на предвижданията за опазването на определени видове лечебни растения;
- Ползването на лечебни растения, представлящо стопанска дейност, без необходимото разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения.

В Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Самуил, са определени таксите за събиране на части от лечебните растения. Всяка година според горепосочената наредба и Закона за лечебните растения се издават разрешителни за бране на лечебните растения. Всички дейности свързани с лечебните растения, които се извършват на територията на община Самуил са в съответствие с приетото законодателство на Република България.

VII. ВИДОВЕ ПОД СПЕЦИАЛЕН РЕЖИМ

Определени видове диворастващи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайни тенденции към намаляване или има опасност от появяване на такива тенденции. Специалния режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите, която се обнародва в държавен вестник.

Специалния режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на годишно допустими за събиране количества билки по райони или находища; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Под специален режим на опазване и ползване на територията на Р България са следните видове лечебни растения:

1. Допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло), от естествените находища, извън територията на националните паркове, на следните лечебни растения:

- Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)
- Зърнастец елишовиден (*Frangula alnus* Mill.)
- Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
- Кисел трън (*Berberis vulgaris* L.)
- Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
- Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
- Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
- Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
- Тлъстига лютива (*Sedum acre* L.)
- Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

За тези видове е забранено събирането им в националните паркове, извън количествата и районите, определени в приложението. Количествата билки се разпределят от регионалната инспекция по околна среда и води между билкозаготвителите от района на инспекцията. Разпределянето се извършва със заповед на директора на съответната РИОСВ въз основа на заповедта на министъра на околната среда и водите за условията и реда за разпределяне на количествата билки, която се обнародва в Държавен вестник.

2. Забранява се събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения:

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горичвет пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*)
- Какула едрочветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Катраника (*Artemisia alba* Turra)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.)
- Пирински чай (*Sideritis scardica* Grisb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand)
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.)
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. ssp. *hirtum* (Link) Ietswaart)

- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.)
- Салеп (*Orchis sp. diversa*)
- Смл жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.)
- Хвойна червена (*Juniperus oxycedrus* L.)
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh = L.selago)
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

За горепосочените видове не се издават позволителни за бране и ползване на лечебните растения. Добивът на тези лечебни растения от естествените им находища е разрешен след отпускане на квота от Министъра на околната среда и водите. Общината ще издава позволителни само ако е направено разпределение от Директора на РИОСВ – гр. Русе.

VIII. Прогнозни количества на ресурсите и период на възстановяване

Таблица №9: Дървесни видове

Вид на лечебното растение	Местонахождение (земище, местност)	Срещаемост	Прогнозно количество в кг.	Прогнозно количество в %	Период за възстановяване
Върба бяла <i>Salix alba</i> L. – Кора – Листа	Умерено влажни ливади, долове, мери	По единично, на групи	- 50 000 - 50 000	40%- 20 000 70%- 35 000	Не е необходим 1 - година
Дъб <i>Quercus</i> sp. – Кора		По единично, на групи	- 50 000	40%- 20 000	Не е необходим
Липа дребнолистна <i>Tilia cordata</i> – Цвят – Листа	Мери, населени места, естествени гори	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%-	Не е необходим

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

				35 000	1 - година
Листа сребролистна Tilia tomentosa – Цвят – Листа	Мери, населени места, естествени гори	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим е 1 - година
Трепетлика Populus tremula – Листа	Мери, долове, насе лени места	На групи	- 50 000	70%- 35 000	1 - година
Кестен конски Aesculus hippocastanum L. – Плод	Мери, населени места, естествени гори	По единично, на групи	- 50 000	70%- 35 000	2 - години

Таблица №10: Храсти и полухрастови видове

Вид на лечебното растение	Местонахождение (землище, местност)	Срещаемо ст	Прогнозн о количест во в кг.	Прогнозн о количест во в %	Период за възстановяв ане
Дрян обикновен Cornus mas L. – Плод	Долове, естествени гори	На петна	50 000	70%- 35 000	2 – години

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Обикновена леска Corylus avellana L. – Стрък – Кори	Естествени гори, населени места	По единично, на групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 40%- 20 000	Не необходим Не необходим
Трънка Prunus spinosa – Плод – Цвят	Обработваеми земи, долове, ливади	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	2 – години Не необходим
Смрадлика Cotinus Cogggyria – Листа	По поляни, мери, Естествени гори	По единично	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Черен бъз Sambucus nigra L. – Цвят	Пасища, мери	На групи, по единично	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим
Зимзелен малък Vinca minor L. – Стрък	Влажни ливади	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим
Шипка Rosa canina	Ливади, пасища, мери	По единично, на групи,			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

– Плод		на петна	- 50 000	70%- 35 000	2 – години
Глог червен Crataegus monogyna – Плод – Листа – Цвят	Ливади, естествени гори, пасища	На групи	- 50 000 - 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000 70%- 35 000	2 – години 1 – година Не необходим е
Малина Rubus idaeus L. – Плод – Листа	Естествени гори	На групи, на петна	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	2 – години 1 – година
Къпина Rubus caesisus L. – Плод – Листа	Естествени гори, хълмисти терени	На групи, на петна	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	2 – години 1 – година

Таблица №11: Тревисти видове

Вид на лечебното растение	Местонахождение (земище, местност)	Срещаемо ст	Прогнозн о количеств о в кг.	Прогнозн о количеств о в %	Период за възстановява не

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Бръшлян Hedera helix – Листа	Сенчести, хълмисти места	Масово	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Бъзак Sambucus ebulus – Цвят – Плод	Сенчести, хълмисти места	Масово	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим е 2 – години
Бъз черен Sambucus nigra – Цвят – Стрък – Плод	Ливади, долове, пасища	На петна	- 50 000 - 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим е Не необходим е 2 – години
Вратига Tanacetum vulgare – Цвят – Стрък	Ливади, долове, пасища	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим е Не необходим е
Великденче Veronica off. – Стрък	Влажни ливади, гори, долове	На петна	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Вълча ябълка Aristolochiacle matiti – Плод	Сенчести места	На групи	- 50 000	70%- 35 000	2 – години
Глухарче Taraxakum off. – Корен и – Стрък – Листа	Населени места, долове, мери	На групи	- 50 000 - 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000 70%- 35 000	3 – години Не необходим е 1 – година
Горска ягода Fragafia veska – Плод – Листа	Естествени гори, хълмисти терени	На петна	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	2 – години 1 – година
Гръмотрън Ononis arvensis – Корен и	Долове, ливади, мери	На групи	- 50 000	40%- 20 000	2 – години
Дяволска уста Leunuris cardiaka L. – Стрък	Населени места, пасища, долове	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Еньовче	Ливади, пасища, долове	На петна			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

същинско Galium verum – Стрък			- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Жиловлек теснолист Plantago sp. – Листа	Долове, мери, влажни ливади	На групи	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Жълт кантарион Hyperikum perforatum – Стрък	Ливади, открити места, добре осветени	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Жиловлек широколист Plantago sp. – Листа	Долове, мери, влажни ливади	На петна	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Змийско мляко Chelidonium majus – Стрък	Сенчести, влажни места	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Киселец Rumex acetosa – Стрък		По единично	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Комунига жълта Melilotis off. – Стрък	Влажни тревисти места, край пътища, населени места	На петна	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Кучешко грозде черно Sulanum nigrum L. – Стрък – Плод	Край пътища, тревисти места, мери	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим е 2 – години
Коприва Urtica dioica L. – Стрък – Корен и	Из тревисти торни и влажни места, пътища, гори	На петна	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 40%- 20 000	Не необходим е 2 – години
Камшик Agrimonia eupatoria – Стрък	Из храсталаци и край пътища, ливади и мери	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Лайка Matricaria chamomile L. – Цвят	Мери, населени места, тревисти места	На петна	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Лопен гъстоцветен	Ливади, гори, край пътища	На групи			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Verbascum densiflorum – Листа			- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Лопен лечебен Verbascum phlomoides L. – Листа	Ливади, гори, край пътища	На групи	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Магарешки бодил Carduus acanthoides L. – Цвят	Мери, ливади, сухи терени	По единично	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Мак полски Papaver rhoes – Цвят	Ниви, посеви, ливади, мери, синори	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Мащерка Thymus sp. – Стрък	Слънчеви тревисти Местности	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Медунца Pulmonaria off. L – Листа	Мери, пасища, долове	На групи	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Миши уши Hireacium pilosella L. – Стрък	Естествени гори, сенчести места	На петна		70%-	Не е

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

			- 50 000	35 000	необходим
Мокреш Hasturtil sp. – Стрък	Влажни ливади, сенчести места	На петна	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Овчарска торбичка Capsella bursapastoris – Стрък	Ливади, мери, край пътища	На петна, на масово	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Оман чер Symphytum off. – Листа – Корен	Влажни ливади, долове	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 40%- 20 000	1 – година 3 – години
Очанка Eufrasia off. L. – Стрък	Ливади, пасища, из храсталаци	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Пелин обикновен Artemisia vulgaris – Стрък	Из храсталаци, тревисти места, край пътища	На петна, на групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Пчелник Marrubium vulgare L. – Стрък	Из тревисти и торни места, край пътища	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Равнец бял Achilea	Суши места, ливади, населени	На петна			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Milefolium – Стрък – Цвят	места		- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим Не необходим
Репей обикновен Arctium lappa – Стрък	Храсталаци, ливади, мери	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим
Росопас лечебен Fumariae officinalis. L. – Стрък	Ливади, мери и пасища	На групи, на петна	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим
Синя жлъчка Cihorium intubus L. – Стрък – Плод	Сухи тревисти хабитати	На групи	- 50 000 - 50 000	70%- 35 000 70%- 35 000	Не необходим 2 – години
Подбел Tussilago farfara – Листа	Влажни и добре осветени хабитати	На групи	- 50 000	70%- 35 000	1 – година
Хвощ Egusetum arvense	Влажни ливади, покрай реки	На групи			

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

– Стрък			- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Чобанка Petasites hybridum – Стрък	Сухи тревисти хабитати	На групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е
Звездица средна (врабчови чревца) Stellaria media L. – Стрък	Мери, населени места, естествени гори	По единично, на групи	- 50 000	70%- 35 000	Не необходим е

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

При прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел "Лечебни растения" към общинската програма за опазване на околната среда на Община Самуил естествените находища ще се опазят от увреждане и унищожаване, ще се осигури устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд и няма да се допусне изменението на популациите им, при което да се влошат биологичните им показатели или да се затрудни естественото им възстановяване.

При изпълнението на предвидените в предишната глава мерки ще се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, както и ще бъдат задоволени потребностите от лечебни растения на населението.

При правилното прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения“ към общинската програма за Опазване на околната среда на Община Самуил, ще се постигне опазването на:

- Естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел

осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност;

- Разработването на система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- *Екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;*
- Изменението на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;
- *Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.*

X. ТЕРМИНИ И ДЕФИНИЦИИ

Стандартизирани термини и дефиниции за научни и управленски цели в областта на ресурсологията на лечебните растения в национален мащаб не са възприети. В РЛП са

използвани легални термини и дефиниции от Закона за лечебните растения, и адаптирани

дефиниции, като:

- **Лечебни растения** са тези, които могат да бъдат използвани за получаване на билки;
- **Билки** - отделни морфологични растителни части или цели растения, както и плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарствени средства, за хранителни, козметични и технически цели;
- **Естествено находище** - местообитание заедно с популация от диворастящи лечебни растения;
- **Естествено местообитание** - пространствено ограничена територия, включваща всички

компоненти на неживата и живата природа, които със своите параметри определят условията за съществуване на природните популации;

- **Условия на средата** - всички фактори на неживата и живата природа, характеризиращи

местообитанието;

- **Популация** - териториално обособена съвкупност от индивиди от един и същи вид, които могат свободно да обменят помежду си генетичен материал;

- **Устойчиво ползване** - ползване на лечебните растения в количества, по начини и със средства, които не водят до трайно намаляване на генетичния им или ресурсния

потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения;

- **Ресурси от лечебни растения** - съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди;
- **Режим на ползване на находището** - система от мерки, включваща периоди на експлоатация и покой за възстановяване на ресурсите от лечебни растения;
- **Приоритетни типове природни местообитания** - местообитания на приоритетни видове лечебни растения или които са определени като такива по силата на международни споразумения, по които Република България е страна;
- **Морфологични части** - коренът, коренището, луковицата, грудката, стръкът, листът и цветът на растението;
- **Начин на ползване** - указания относно начина на събиране на билките (изкопаване, откъсване, изрязване, обелване), използваните инструменти и необходимите изисквания за възстановяване на находището;
- **Добив** – количеството полезна биомаса, добивано от единица площ;
- **Биологичен запас** – количеството полезна фитомаса, образувано от всички (използваеми и неизползваеми) екземпляри от даден вид върху всички подходящи или неподходящи за събиране участъци (находища);
- **Експлоатационен запас** – количеството полезна биомаса, образувано от всички използваеми или неизползваеми екземпляри от даден вид върху всички подходящи за събиране участъци (находища);
- **Оборот на добива** – период, включващ година на събиране и брой години необходими за възстановяване на запасите от биомаса.
- **Възможен годишен добив** - количеството полезна биомаса, което може да бъде събирано ежегодно на дадена територия без да се нанесат щети на стопански значимите находища.

XI. ПРИЛОЖЕНИЯ

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.
Раздел „Лечебни растения“

Приложение № 1

До Кмета

на Община Самуил

вх. № ЕППОС-07-03.../.... 20....г.

Квитанция №

Срок за изпълнение 7 дни

И С К А Н Е

**ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ
РАСТЕНИЯ ПО ЗАКОНА ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ**

От

.....

/собствено, бащино, фамилно име/ наименование на фирмата/

С адрес :

/община, населено място, ж.к., ул., N..., вх., ет., ап./

Господин Кмет,

Моля, да ми бъде издадено разрешително за ползване на лечебни растения

.....

/вид на лечебното растение, морфологична част, сурово тегло/

Ползването ще се извърши в следните райони – общински поземлен имот - /земи/

.....
.....
.....

Пунктовете за изкупуване на лечебните растения, се намират на следните адреси

.....
.....

с. Самуил

.....20....г.

С уважение:

.....

Приложение №2

ПОЗВОЛИТЕЛНО за ползване на лечебни растения

П О З В О Л И Т Е Л Н О
№..... от 20.....г.
за ползване на лечебни растения

На основание чл. 21, ал. 2, чл. 22, т. 2 и чл. 24, ал. 2 от Закона за лечебните растения и Приложение №5 към чл. 50а, т. 80 от Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Самуил, разрешава се на, адрес:, ЕГН да ползва в землището на гр. (с.), местност, находище, лечебните растения, както следва:

№	Вид лечебно растение	Използваема част (билка)	мярка	Количество	Такса за 1 кг (лв.)	Обща такса (лв.)
1						
2						
3						
4						
5						
6						
Общо:						лв.

Словом:

Приходна квитанция №:

При следните условия:

Срок за ползване:

Начин на ползване:

Временни складове, адрес:

Други:

КМЕТ НА ОБЩИНА САМУИЛ:

/подпис, печат/

Програма за опазване на околната среда на община Самуил 2021-2028 г.

ПРОГРАМА

ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

на община Самуил
2021-2028 г.

АКТУАЛИЗАЦИЯ 2023 Г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ - САМУИЛ №.....

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
1.1. Основание и подход за разработване на програмата.....	5
1.2. Принципи и действащо законодателство	7
1.3. Процедури за преценка необходимостта от ЕО и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на ЗЗ в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР	10
II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА	11
2.1. Географска характеристика и местоположение.....	11
2.1.1. Релеф	13
2.1.2. Климат	13
2.1.3. Водни ресурси	16
2.1.4. Почви и полезни изкопаеми	17
2.2. Административно – териториална характеристика	18
2.3. Социално-демографска характеристика	20
2.4. Икономическо развитие	24
2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми	24
2.4.2. Промисленост	25
2.4.3. Селско стопанство	26
2.4.4. Горско стопанство	29
2.5. Екологична характеристика	31
III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ	44
3.1. Анализ на отпадъците	44
3.1.1. Генерирани битови отпадъци	45
3.1.2. Строителни отпадъци	57
3.1.3. Производствени и опасни отпадъци	60
3.1.4. Специфични потоци и масово разпространени отпадъци (МРО).....	61
3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци	67
3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци	67
3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци	68
3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците	69
3.2.4. Обезвреждане на отпадъци	70
3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания	72

3.3. Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините	73
3.4. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво	86
3.5. Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците.....	89
3.6. Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”	92
3.7. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции	100
3.8. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване	103
3.9. Анализ на организационните схеми и финансови потоци за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите	104
3.10. Анализ за информиране на обществеността по въпросите за управление на отпадъците	107
3.11. Анализ на информационното обезпечаване на дейностите с отпадъците.....	110
IV. ПРОГНОЗИ.....	112
V. SWOT АНАЛИЗ.....	114
VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	116
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ..	118
7.1. Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци	119
7.2. Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	129
7.3. Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци.....	134
7.4. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	144
7.5. Подпрограма с мерки за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/.....	149
7.6. Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.....	154
7.7. Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците.....	157
VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ.....	161
IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	162
X. ПРИЛОЖЕНИЯ.....	164
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на използваните съкращения	164
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Списък на използваните таблици и фигури	165
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 Доклад за морфологичен анализ на отпадъците от 2022 г.....	167

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Устойчивото управление на непрекъснато нарастващото количество отпадъци е едно от най-значителните предизвикателства пред съвременното общество. Образованите отпадъци от жизнената дейност на човека, от производството и търговията изискват незабавни действия за намаляване на общото им количество, повторната им употреба, увеличаване на рециклирането и тяхното оползотворяване. Основната цел е да се предотврати или ограничи неблагоприятното влияние на отпадъците върху човешкото здраве и природната среда. С напредване развитието на технологичните процеси за третиране на отпадъците, все повече се усъвършенстват възможностите за тяхното използване като алтернативен енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община Самуил за периода 2021-2028 г. е продължение на многогодишната целенасочена и последователна местна политика за развитие на системите за управление на различните потоци отпадъци, генерирани на територията ѝ. Изпълнението на Програмата ще окаже съществен принос за ефективното използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия на отпадъците. Основното предназначение на ПУО е да осигури практически инструмент на Община Самуил за планиране и аргументиране на необходимите ресурси, мерки и действия за предоставяне на необходимите качествени услуги по управление на отпадъците за населението и бизнеса, в съответствие с нормативните изисквания и най-добри практики.

С Решение №459/17.06.2021г. на Министерския съвет е приет Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г., в който са отразени изискванията на новото европейско законодателство от пакета „Кръгова икономика“. Националният план е съобразен с Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействие върху човешкото здраве, икономиката и обществото.

Настоящата Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил е разработена за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и при необходимост ще бъде актуализирана при промяна във фактическите или нормативни условия. Срокът на програмата съвпада с програмния период на европейските структурни и инвестиционни фондове 2021-2027 г.

Приоритет „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда“ за периода 2021-2027 г. е насочен към специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова икономика“ и ще се финансират мерки, чрез които отпадъците ще се подготвят за повторна употреба и поправка, ще се рециклират или генерирането им ще бъде предотвратено, както и дейности, свързани с осведомеността на населението и промяна в нагласите му.

Програмата за управление на отпадъците отразява актуалното състояние и планира мерките и дейностите с отпадъците на територията на община Самуил, в съответствие с действащите нормативни изисквания. Разработването ѝ се базира на наличните данни, резултатите от проведени проучвания на системите за управление на отпадъците в общината, както и на анализ на възможностите за финансиране на планираните дейности. Въз основа на събраните данни са направени експертни предложения и прогнози за развитие на инфраструктурата, системите и практиките за управление на отпадъците за 8 години.

Ключов елемент на програмата е спазването на йерархията за третиране на отпадъците:

- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Рециклиране, повторна употреба или извличане на вторични суровини и енергия;
- Екологосъобразно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.

Настоящата Програма е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Самуил и създава необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните мерки и дейности.

Фиг.1: Йерархия на отпадъците

Община Самуил е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - Разград. В сдружението участват още общините: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат и Цар Калоян. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Основната цел на настоящата програма е насърчаване на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж, чрез прилагане на мерки за изграждане на интегрирана система за управление на отпадъците в община Самуил като елемент на Регионалната система за управление на отпадъците в регион Разград.

От изпълнението на програмата се очаква да бъдат постигнати следните **резултати**:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда;
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

При разработването на Програмата са отразени промените в нормативната уредба и фактическите условия, породени от стремежа на Общинска администрация - Самуил за постигане на устойчиво управление на отпадъците.

1.1. Основание и подход за разработване на програмата

Общинската програма за управление на отпадъците се разработва на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл.15, ал.1, т.3, чл.57 и чл.59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Програмата за управление на отпадъците е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г.

Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините и компетенции на Кмета, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и техните подзаконовите нормативни актове.

Обхватът и съдържанието на Програмата са в съответствие и с Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г., утвърдени със Заповед № РД-883 на Министъра на околната среда и водите от 23.09.2021 г.

В обхвата на настоящата Програма попадат дейностите, свързани с формираните на територията на община Самуил отпадъци, изведени и приоритизирани на база идентифицираните проблеми, които общинското ръководство трябва да реши, за да се постигне екологосъобразното им управление.

В хода на разработване на ПУО са приложени различни подходи и методи – сравнителен, статистически, описателен, графичен и табличен метод. Използвани са официални данни, публикувани от Министерството на околната среда и водите, Националния статистически институт и други институции.

По своята същност програмата е стратегически документ и при изготвянето ѝ е приложена методология на стратегическо планиране, която определя и основните подходи и технологични етапи при разработването ѝ:

Предварителна подготовка – създаване на ясна и последователна организация на процеса по разработване, съгласуване и приемане на стратегическия документ; информиране на обществеността;

Анализ на настоящото състояние – идентифициране на заинтересованите страни и изготвяне на схема за консултации; събиране, обработка и анализ на данни;

Изготвяне на прогнози

Изготвяне на подпрограми с мерки и дейности за реализация на Програмата.

Програмата разглежда процесите от образуването на отпадъците до тяхното крайно обезвреждане, а именно:

- видът на отпадъците и тяхното образуване;
- количества и характеристика на отпадъците;
- начин на събирането и използвани съдове;
- транспортиране и използвана техника;
- рециклиране и оползотворяване;
- обезвреждане на отпадъците.

В рамките на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Самуил е изготвен анализ на съществуващото състояние по отношение дейностите, свързани с отпадъците, на база който са идентифицирани проблемите и са формулирани целите за периода 2021-2028 г.

Разработен е План за действие, в който са посочени необходимите мерки в близка и в средносрочна перспектива, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване на планираните дейности. Направен е преглед на управлението на отпадъците, препоръки за бъдещата организация, информационното обезпечаване и провеждането на осведомителни кампании. Програмата е оформена и структурирана съгласно методическите указания на МОСВ за разработването ѝ.

Програмата е отворен документ, който може да бъде допълван и актуализиран при:

- промяна на нормативната уредба;
- промяна на фактическата обстановка;
- по препоръка на компетентните органи;
- при конкретизация на инвестиционните проекти.

Програмата е разработена от външни консултанти съвместно с компетентните служители в Община Самуил, като е взето предвид и мнението на заинтересованите страни. Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост.

1.2. Принципи и действащо законодателство

При определянето и приоритизирането на мерките, заложи в Програмата, се спазват основните принципи за управление на отпадъците, заложи в общата европейска и национална политика в тази област, както и основните принципи, на които се основава Националният план за управление на отпадъците.

- „Устойчиво развитие” - използване на природните ресурси по начин, който не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения.
- „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- „Превантивност” – проблемите с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап за предотвратяване на замърсяването.
- „Йерархия на управлението на отпадъците”- описва предпочитаната последователност на операциите и дейностите с отпадъците в йерархичен ред - предотвратяване; рециклиране, повторна употреба и екологосъобразно обезвреждане.
- „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- „Интегрирано управление на отпадъците” - комплекс от законодателна, институционална и технологична дейност, целяща предотвратяване образуването на отпадъци или тяхното редуциране чрез рационално оползотворяване изразяващо се в повторната им употреба и увеличаването на рециклирането им.
- „Близост” и „Самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- „Участие на обществеността” – заинтересованите страни, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и имат достъп до тях след одобрението им.

Мерките в настоящата програма ще се изпълняват в съответствие с Националният план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2028 г.

Мерките в настоящата програма са в съответствие с изискванията на действащото законодателство и изпълнението им следва да се съобрази със следните нормативни актове:

1. Закон за управление на отпадъците;
2. Закон за опазване на околната среда;
3. Закон за устройство на територията;
4. Закон за местните данъци и такси;
5. Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане;
6. Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.изм. и доп. ДВ. бр.82 от 1 Октомври 2021 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
7. Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
8. Наредба № 4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;

9. Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

10. Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;

11. Наредба №7 от 19.12.2013 год. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

12. Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

13. Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;

14. Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г.

15. Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;

16. Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017г.;

17. Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;

18. Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г.;

19. Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013г.;

20. Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г.;

21. Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012г.;

22. Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г.;

23. Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;

24. Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г.

25. Наредба №1 за опазване на обществения ред в населените места на община Самуил;

26. Наредба №7 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Самуил;

27. Наредба №17 за определяне на условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни, производствени и масово разпространени отпадъци на територията на община Самуил;

28. Наредба №22 за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от компетентните органи на община Самуил.

Законодателството на ЕС за управление на отпадъците включва три категории законодателни актове:

1. Рамково законодателство: Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

Рамкова директива за отпадъците (РДО) с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851)

Отпадъците, според определението в член 3, параграф 1 от Директива 2008/98/ЕО са „всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи“. Те представляват огромна загуба на ресурси под формата както на материали, така и на енергия. Освен това управлението и обезвреждането на отпадъците може да окаже сериозно въздействие върху околната среда. Депата за отпадъци например заемат земни площи и могат да предизвикат замърсяване на въздуха, водата и почвата, докато изгарянето може да доведе до емисии на опасни замърсители на въздуха. Поради това целта на политиките на ЕС в областта на управлението на отпадъците е да се намали въздействието на отпадъците върху околната среда и здравето и да се повиши ефективността при използването на ресурсите в ЕС. Дългосрочната цел на тези политики е да се намали количеството отпадъци, а когато образуването им не може да бъде избегнато, да се насърчава тяхното използване като ресурси и да се постигнат по-високи равнища на рециклиране и безопасно обезвреждане на отпадъците.

РДО, освен посочената йерархията на отпадъците, въвежда и други ключови разпоредби за страните-членки, съответно за техните компетентни национални, регионални и местни власти, отговорни за съответните политики:

- да се постигне повторна употреба и рециклиране на минимум 50% от битовите и приравнените на битовите отпадъци
- да се постигне рециклиране и оползотворяване на най-малко 70% от отпадъците от строителство и от разрушаване на сгради
- да се разработят национални програми за предотвратяване на образуването на отпадъци
- да се въведе разделно събиране минимум за битовите отпадъци и подобни източници от хартия, метал, пластмаса и стъкло
- въвежда процедура за определяне на критерии за край на отпадъка и специфицира в кои случаи вещества или предмети, получени в резултат от производствен процес, представляват странични продукти, а не отпадъци;
- разграничава кога изгарянето на отпадъци е ефективно от енергийна гледна точка и се счита за операция по оползотворяване;
- определя ясно разликата между „оползотворяване“ и „обезвреждане“ на отпадъци
- въвежда „разширена отговорност на производителя“ като едно от средствата за подпомагане на разработването и производството на стоки, при които се отчита и се улеснява ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл.

Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда. Една от основните цели на директивата е да се намали количеството на пластмасовите отпадъци. Съгласно новите правила до 2021 г. ще бъдат забранени пластмасовите чаши, чинии, прибори, сламки и др. До 2029 г. целта е за 90% разделно събиране на пластмасови бутилки, както и целта за рециклирано съдържание на пластмасовите бутилки от най-малко 25% до 2025 г. и 30% до 2030 г.

2. Законодателство относно операции и съоръжения по третиране на отпадъци:

Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.

3. Законодателство относно специфични потоци отпадъци и включва следните базови директиви: Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО; Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване; Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на

въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства; Директива 2002/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2002 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства; Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието и Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид.

1.3. Процедури за преценка необходимостта от Екологична оценка и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на защитените зони в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) и Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) регламентират изискванията и последователността на провеждане на процедурите и определят рамката за провеждане на съвместени процедури за екологична оценка и оценка за съвместимост на планове и програми и съответните подзаконов актове - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г. и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г. Компетентен орган за процедурите е РИОСВ Русе.

Процес на обществени консултации при разработване на програмата:

При разработването на настоящата програма са използвани следните методи за консултации с обществеността:

- Информирание на обществеността, чрез публикуване на сайта на Общината на проект на Програма за управление на отпадъците на Община Самуил 2021-2028 г.;
- Публикувана на интернет страницата на общината на покана към обществеността и заинтересованите страни за обществено обсъждане /на посочено от Общината място в определен ден и час или дистанционно, чрез споделяне на мнения и предложения на е-мейл за проекта на програмата;
- Проведени обществена консултации по реда на чл.26 от Закона за нормативните актове, чрез предоставяне на проекта на програмата на сайта на Община Самуил и приемане на становища, мнения и възражения на официалната ел. поща на общината или в Центъра за информация на гражданите;
- Разглеждане в комисии и приемане на програмата на заседание на Общински съвет.

Органи за разработване и одобрение

• Програмата за управление на отпадъците на община Самуил 2021-2028 г. /Актуализация 2023 г./ е разработена от „ЕС КЕЙ ПРО СЪРВИЗ“ ЕООД гр. Шумен, съгласно сключен Договор №34/08.02.2023 г.

• В програмата са включени данните от актуален Доклад за извършен през 2022 г. четириесезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил.

• Програмата е съгласувана със Становище № от 2023 г. на директора на РИОСВ - Русе.

• Програмата е приета на 2023 г. с Решение № по протокол №...../.....2023 г. от Общински съвет Самуил.

•

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1. Географска характеристика и местоположение

Община Самуил се намира в Североизточна България, в източната част на област Разград. Тя е разположена на Самуилските възвишения в южната част на Лудогорието.

Територията на община Самуил е 250,3 кв.км. Тя заема 9,5% от територията на област Разград и 1,7% от общата площ на Северен Централен район (СЦР, NUTS 2).

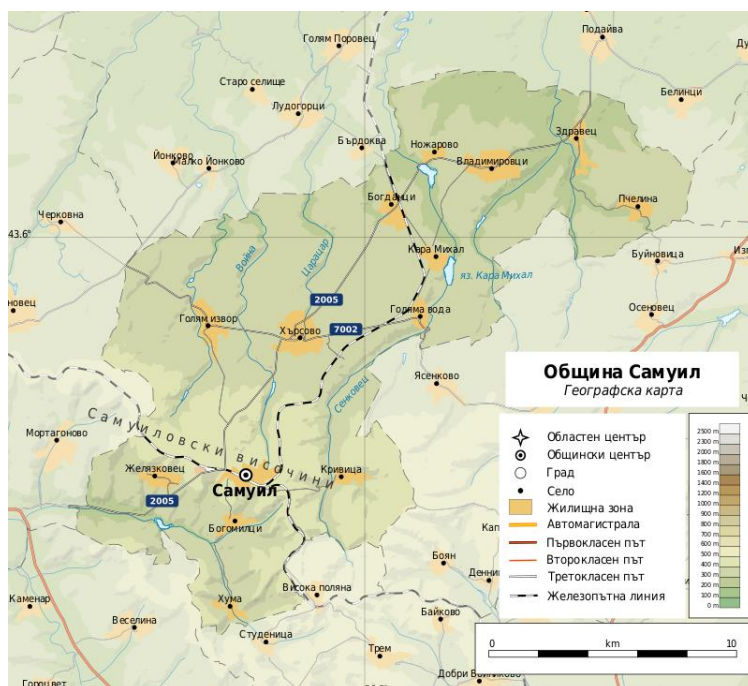
На изток община Самуил граничи с общините Хитрино и Венец от област Шумен, на северозапад с община Исперих, на запад с община Разград, на юг с община Лозница.

Фиг. 2: Карта на област Разград

Община Самуил е една от 7-те общини в област Разград. Тя е на пето място по територия и на шесто място по население сред общините в областта. В община Самуил към 31.12.2019 г. живеят 6408 души или 5,8% от населението на Област Разград и 0,82% от населението на СЦР.

Фиг. 3: Карта на община Самуил

По брой населени места (14), община Смуил се нарежда на пето място в областта. Урбанистичната структура на община Самуил се състои само от села: с. Богданци, с.

Богомилци, с. Владимировци, с. Голям извор, с. Голяма вода, с. Желязковец, с.Здравец, с. Кара Михал, с. Кривица, с. Ножарово, с. Пчелина, с. Самуил, с. Хума, с. Хърсово. Административен общински център от 22.12.1978 г. е село Самуил.

Гъстотата на селищната мрежа е близка до средната за страната - 6 селища на 100 кв.км. Равномерното разпределение на селищата по територията на общината е благоприятна предпоставка за формиране и функциониране на жизнената среда и териториално-селищна общност. Селищата са със сходни функционални характеристики и облик.

Средната гъстота на населението в община Самуил (25,63 души на кв. км. за 2019 г.) е много по-ниска от средните стойности за област Разград (46), от средната гъстота за страната (62,98) и за СЦР (53,10).

През територията на община Самуил преминава част от първата изградена в България ж.п. линия Русе-Варна с разклонение за Силистра. Това е линия с важно стратегическо значение както за Североизточна България така и за страната като цяло. Тя осигурява придвижването на туристически пътникопоток от Европа до Черно море.

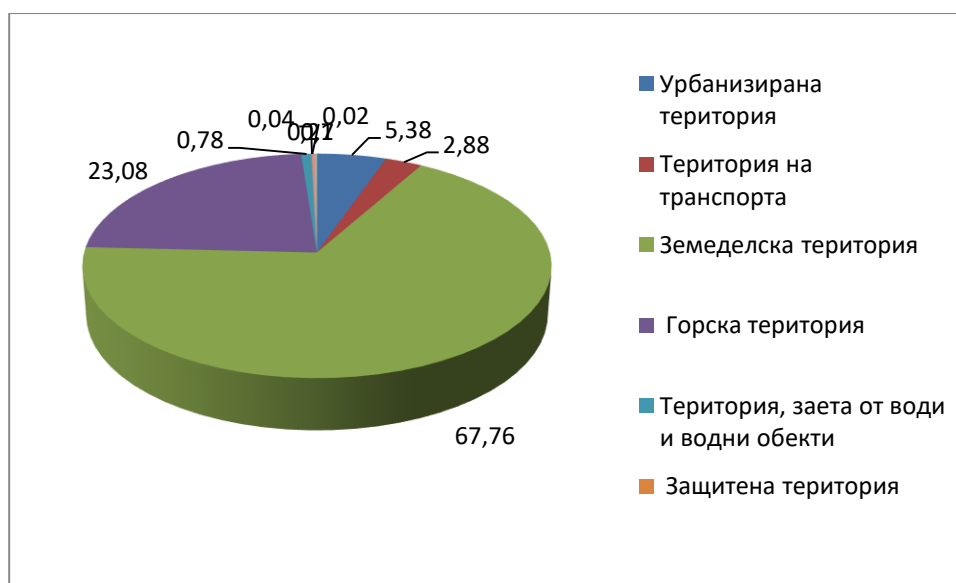
Таблица 1: Баланс на територията на община Самуил към 31.12.2021 г.

Общо		Урбанизирана територия		Територия на транспорта		Земеделска територия		Горска територия		Територия, заета от води и водни обекти		Защитена територия		Нарушена територия	
кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%	кв.м	%
250,09	100	13,45	5,38	7,19	2,88	169,47	67,76	57,73	23,08	1,94	0,78	0,04	0,02	0,27	0,10

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в територията на община Самуил заема земеделската земя - 169,47 кв.км. (67,76% при средни за страната 54,60%). На второ място са горите – 57,73 кв.км (23,08% при средно за страната 33,13%). Урбанизираните територии заемат 13,45 кв.км. (5,38%) от общинската територия. За транспорт и инфраструктура са усвоени – 2,88%. От води и водни обекти са заети 1,94 кв.км. (0,78%). Защитените територии в община Самуил са едва 0,04 кв.км. или 0,02%, а нарушените територии – 0,27 кв.км. или 0,10%.

Графика 1: Разпределение на площта на община Самуил по видове територии

Източник: Национален статистически институт

2.1.1. Релеф

Релефът на община Самуил е разнообразен – равнинно-хълмист и платовиден, с надморска височина между 300 и 450 м. Според физикогеографската подялба на Република България общината попада в територията на Източна Дунавска равнина. Общинският център – с. Самуил е разположен върху Самуиловите възвишения, с височина 500 м. над морското равнище. Южните райони на общината попадат в централните, най-високи части на Самуиловските височини. Югоизточно от село Кривица, на границата с община Венец се намира максималната височина на общината от 498,5 м. Районите на север от Самуиловските височини попадат в централните части на Лудогорското плато, като релефът постепенно се понижава от юг на север. Северно от село Здравец, на границата с община Исперих, в коритото на река Ясенковец (десен приток на река Сенковец) е най-ниската ѝ точка – 240 м.

Община Самуил попада в обсега на лудогорско-добруджанската подобласт в геоструктурната област Мизийска плоча - стабилна, устойчива част от земната кора, слабо реагираща на нагъвателните процеси, със специфичен геоложки строеж. Характеризира се с почти хоризонтална покривка от седиментни скали с мезозойска и неозойска възраст, припокрити през кватернера от мощни льосови наслаги. Формите на релефа са разнообразни – льосови, суходолия, плата, низини, речни долини. Характерно за сегашния релеф е алтернативното редуване на основните скали - силно пропусклив льос, със слабо пропускливи глини и скални пластове. Льосовите формации са запазени в равнините, по платата и слабо наклонените заравнени била. Покритите с льос седименти от по-стар произход, понастоящем се разкриват по бреговете на по-дълбоките долове и реки. На повърхността седиментните скали са силно напукани на плочи и призми. Плъзгания, срутвания и сипеи почти липсват.

В долините на реките и доловете са формирани алувиални наслаги от пясъци и чакъли.

2.1.2. Климат

Климатът е умерено-континентален и се характеризира с горещо лято и студена зима. Най-студените месеци през годината са януари и февруари. Не са изключения и резките понижения на температурите през пролетта и есента. Като най-топли се очертават месеците юли и август. Типичен пролетен месец е април, а типичен есенен - октомври.

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Самуил

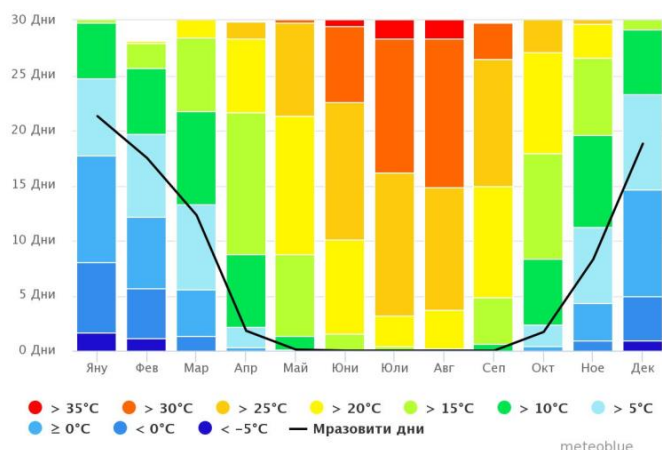

Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Самуил. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

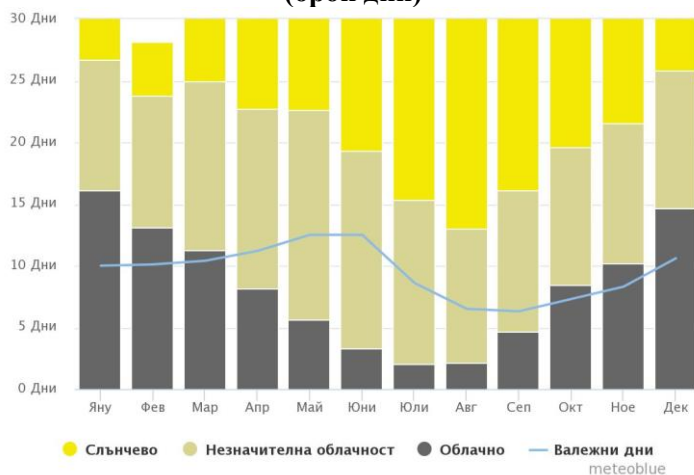
Фиг. 5: Средномесечни максимални температури и мразовити дни в община Самуил

Източник: www.meteoblue.com/bg

Средноденонощната годишна температура на въздуха е 10-12°C. Средномесечната максимална температура е през м.юли (26.2°C), а средната минимална температура е януарска (-5.8°C). Абсолютната максимална температура е 37°C, а абсолютната минимална -25.8°C. Средногодишната сума на валежите е 67.4 мм/м2.

Фиг.6: Средномесечна продължителност на слънчевото греење в община Самуил (брой дни)

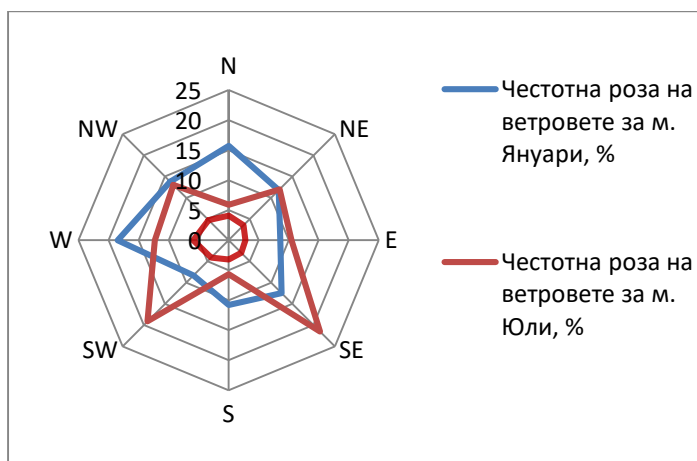
Източник: www.meteoblue.com/bg

Таблица 2: Честота, скорост и посока на вятъра

Посоки	Честотна роза на ветровете за м. Януари, %	Честотна роза на ветровете за м. Януари, %	Скоростен диапазон на ветровете по географски посоки, м/с
N	15.7	5.9	4.1
NE	11.8	12	3.5
E	8.6	10.5	2.8
SE	12.5	21.5	3.0
S	10.8	5.7	3.2
SW	8.3	19.1	4.1
W	18.5	12.3	5.9
NW	13.8	13	4.7

Източник: www.meteoblue.com/bg

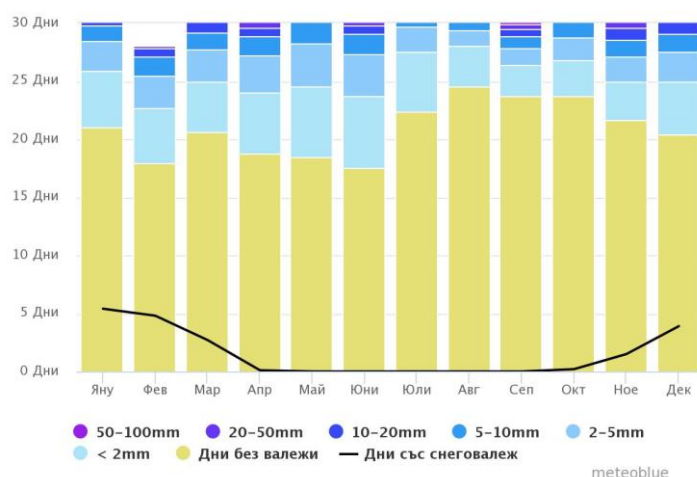
Фиг. 7: Роза на ветровете на територията на община Самуил

В южните части на района, където се издигат Самуиловските височини, ветровата характеристика е по-различна от северните части. Средногодишната скорост на вятъра за Самуил е 3.1 м/сек., С изключение на зимните месеци средномесечната и годишна скорост на вятъра е равномерна. Преобладаващите ветрове са западни и североизточни.

Валежите са по-ниски от средните за страната, но зимните са по-обилни в сравнение с останалите области в Лудогорието. Годишният ход на валежите в този район има подчертан континентален характер. Максимални са валежите през пролетно-летния период и есенния период. Валежите от сняг са в периода ноември – април, снежната покривка се задържа сравнително дълго /над 3 месеца/.

Фиг. 8: Средномесечни количества на валежите в община Самуил (брой дни)

Източник: www.meteoblue.com/bg

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

2.1.3. Водни ресурси

Територията на община Самуил обхваща част от Дунавски район за управление на водите и включва поречието на река Русенски Лом, заедно с притоците ѝ Бели Лом, Черни Лом, Мали (Омурски) Лом и т.н. (територията, разположена западно от подземния малм-валанджски водоносен хоризонт). Долинната мрежа на реките на Разградско-Самуилската подутина има радиално устройство. Морфологията на речните долини, врязани в миоценови варовици и пясъци се отличава съществено от морфологията на долините, врязани в плиоценските и лъсови наслаги. Високите части на склоновете са заети от структурни стъпала, а върху по-ниските са развити речни тераси.

В източната част на община Самуил протича част от най-горното течение на река Сенковец (Сазлъка, десен приток на Дунав). Тя извира при село Висока поляна (община Хитрино, област Шумен) и след около 3 km навлиза на територията на община Самуил. Премахва покрай селата Кривица, Голяма вода, Кара Михал и Ножарово и северозападно от последното навлиза в община Исперих. По цялото си протежение в общината реката тече в дълбока, на места каньоновидна долина, всечена на 50-70 m спрямо околния терен. През село Здравец протича най-горното течение на десния ѝ приток река Ясенковец.

Поради по-високо издигнатия релеф на Самуил спрямо околните общини от нея водят началото си и протичат с най-горните си течения две по-големи реки: Царацар и Война. Река Царацар (Демирбаба, Крапинец, десен приток на Дунав) води началото си от извор-чешма в южната част на село Хърсово, преминава през центъра на селото и на около 6 km след него навлиза в община Исперих. Река Война също води началото си от извор-чешма в източната част на село Самуил, преминава между селата Хърсово и Голям извор и също навлиза на територията на община Исперих. В Община Самуил техните долини са плитки и с полегати склонове за разлика от тези надолу по теченията им.

В Община Самуил попадат следните повърхностни и подземни водни тела, съгласно Плана за управление на речните басейни (ПУРБ) 2010 – 2015 г. в Дунавски район, който е утвърден със Заповед № РД-293/22.03.2010 г. на Министъра на околната среда и водите:

Таблица 3: Повърхностни водни тела на територията на община Самуил

Код на водното тяло	Име на водното тяло	Категория на водното тяло	Име на реката/язовира	Описание	Дължина (km)/Площ (km ²)	Естествено/СМВТ/ИВТ* ⁷
BG1RL900R1012	Бели Лом	река	Бели Лом	р.Бели Лом след яз.Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	202,960	СМВТ
BG1DJ109R001	Сенкьовица	река	Сенкьовица	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина	43,289	Естествено
BG1DJ149R1002	Царацар	река	Царацар	р. Царацар с притоци р.Лудня и р. Чаилек от	139,331	Естествено

⁷ *СМВТ – Силно модифицирано водно тяло; ИВТ – Изкуствено водно тяло

				извор до вливане на р. Дунав при Тутракан		
Много малка част от BG1DJ109R1017	Без име	река	Без име	Пониращи реки от село Климент до Ветрен	-	Естествено

Източник: БДДР – гр. Плевен

Речната мрежа в общината е условно добре развита, но водните течения са незначителни, с малък отток и имат значение предимно за пълнене на микроязовирите.

Таблица 4: Подземни водни тела

Код на подземното водно тяло	Име на подземното водно тяло	Площ на подземното водно тяло, km ²
BG1G0000Qal021	Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му	136
BG1G000K1hb050	Карстови води в Разградската формация	4840
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм- Валанжския басейн	13033

Източник: Общ устройствен план на Община Самуил

На територията на община Самуил има изградени няколко микроязовира, водите на които основно се използват за напояване на земеделските земи в региона. По-големи от тях са: „Кара Михал“ (на река Сенковец), „Хърсово“ (на река Царацар), „Желязковец“ и др.

Таблица 5: Водоеми на територията на Община Самуил

№	Воден обект	Полезен обем /м3/	Собственост	Форма на стопанисване
1	Водоем „Желязковец“	1 400 000	„Напоителни системи“ ЕАД - гр. Търговище	Частна собственост
2	Водоем „Голям извор“	9 000	общинска	концесия
3	Водоем „Хърсово“	427 000	общинска	общинска
4	Водоем „Кара Михал“	1 000 000	общинска	концесия
5	Водоем „Владимировци“	300 000	общинска	общинска
6	Водоем „Богданци“	540 000	общинска	Предстои нова концесия

Източник: Общ устройствен план на Община Самуил

Водните ресурси в района включват плитко-залягащи води. Водите от Самуиловските височини се вливат в 6 микроязовира (водоема). Всички водоеми освен за рибовъдство могат ефективно да се използват за напояване.

На територията на община Самуил няма находища на минерални води.

2.1.4. Почви и полезни изкопаеми

Почвата в община Самуил е главно чернозем, от следните видове: карбонатни, типични, излужени и деградирани. Хумусният хоризонт е от 60 до 80 см. Карбонатните черноземи имат мощност на хумусния хоризонт от 40 до 60 см и съдържат специфични образувания, така наречените карбонатни мицели.

Излужените черноземи са едни от най-плодородните. Това се дължи на техния тежък механичен състав и по-високата им водозадържаща способност. Деградираните черноземи заемат по-малка площ. При тях хумусния хоризонт се отличава с кафявосив цвят с мощност 40 до 50 см. Характерно за черноземите е високото им плодородие, благоприятни физични, химични и биологични свойства и високото съдържание на хумус азот. Срещат се и тъмно сиви горски почви.

От териториалното разположение на отделните почвени разновидности и техните агропроизводствени качества на територията на Общината се очертават следните райони.

- Район на черноземите: заема южната част на общината и включва землищата на селата – Желязковец, Хума, Богомилци и част от Самуил. Разпространени са и три те вида черноземи – карбонатни, излужени и оподзолени. Районът е подходящ за отглеждане на по- голяма част от селскостопанските култури;
- Район на оподзолени черноземи: Включва землището на селата Хърсово, Голяма вода, Кара Михал, Богданци и части от Ножарево. Известно разпространение имат излужените черноземи, тъмно сиви горски почви, но преобладават оподзолените черноземи. Подходящи са за отглеждане на култури с по – дълъг вегетационен период;
- Район на тъмно сивите горски почви: включва землището на селата Владимировци, Здравец, Пчелина, Кривица, Голям извор и части от Самуил и Ножарево. Почвите са най – подходящи за отглеждане на културите с по – дълъг вегетационен период и костилковидни овощни насаждения, но се характеризират с по – ниско естествено плодородие от първите два района. Растителността е представена от широколистни и иглолистни горски масиви.

Почвите в Лудогорието са силно повлияни от особеностите на скалната основа и от характера на релефа, климата и растителността. Във връзка с лъсовата и лъсовидната основа, сравнително сухия климат и наличието на сухолюбива лесостепна растителност от север към юг е разпространението на карбонатните, типичните и излужените черноземи /оподзолените/ черноземи, които заемат 39% от обработваемата земя. Сивите и тъмносиви почви (61%) са образувани върху слюдести шисти, карбонатни пясъчници и др., под влияние на влаголюбива букова растителност, която постепенно е била унищожена и заменена с по-сухолюбива растителност. Поради изсичането на горите и интензивните ерозионни процеси, сивите горски почви се характеризират се характеризират с маломощен хумусно-алувиален хоризонт, който варира от 5 до 30 см, като средно не надвишава 20 см дълбочина. Сивите и тъмносиви горски почви имат добра структура, пропускат въздуха и задържат влагата и бързо се затоплят през пролетта.

Полезни изкопаеми

В района на Община Самуил е открито находище на мергели, които могат да намерят приложение в керамичното производство. Зърнестите варовици и пясъчниците са подходящи за трошен камък за пътни настилки.

2.2. Административно-териториална характеристика

Община Самуил е създадена с Указ № 2295/от 22.12.1978 г., обнародван в ДВ брой 101/26.12.1978 г., който определя седалищата и състава на общините в Република България. Съгласно настоящото административно-териториално деление на страната село Самуил е

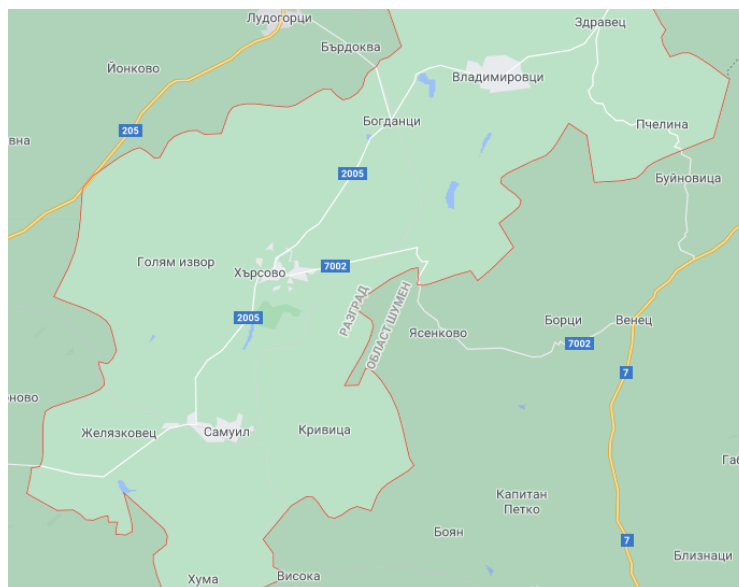
общински център на едноименната община. Селищната мрежа в територията на общината се е формирала в зависимост от природните и теренни условия и с оглед развитието на поминъка на населението. Тя се състои от 14 населени места, като всичките са села и е една от 47-те общини (от общо 265) в страната, които имат в състава си само села.

Урбанистичната структура на община Самуил включва селата: с. Богданци, с. Богомилци, с. Владимировци, с. Голям извор, с. Голяма вода, с. Желязковец, с. Здравец, с. Кара Михал, с. Кривица, с. Ножарово, с. Пчелина, с. Самуил, с. Хума, с. Хърсово. Селищната мрежа е добре изградена и сравнително балансирана.

Съгласно йерархичната система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г., Самуил е определен на 5-то йерархично ниво. Това са малки общини със затруднено социално-икономическо развитие, разположени по периферията на района и централната му част т.нар. вътрешна периферия⁸.

Община Самуил е сред 20-те слабо урбанизирани общини (периферни общини) в Северен централен район. Слабо урбанизирана община (периферна) – на малък град или село (rural) е тази, при която над 50% от населението е в населени места под 5 хил. жители или общината е с център град под 5 хил. жители.

Фиг. 9: Селищна мрежа на община Самуил

Отстоянието в километри от административния център – с. Самуил до отделните населени места - села в общината е следното: Богданци – 15,4 км, Богомилци – 3,9 км, Владимировци – 20,7 км, Голям извор – 8,2 км, Голяма вода – 14,3 км, Желязковец – 5,3 км, Здравец – 26 км, Кара Михал – 16,9 км, Кривица – 4,6 км, Ножарово – 18,5 км, Пчелина – 31 км, Хума – 7,7 км, Хърсово – 8,9 км.

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Самуил включва следните категории населени места към 2021 г.: 1 средно село – Самуил (от 1001 до 2000 жители); 7 „малки села“ (от 250 до 1000 жители) и 6 „много малки села“ (до 250 жители). Селищната система като цяло е устойчива. Застрашено от обезлюдяване е само село Кара Михал (под 100 жители).

Броят на населените места в общината обуславя и стойността на показателя „гъстота на селищната мрежа – 5.6 на 100 км² (при 4.1/100 км² средно за Област Разград и 4.8/100 км² за

⁸ Йерархията на центровете е осъществена чрез оценка на тяхното значение и роля по редица критерии и показатели за динамика на населението и степента на развитие на техните обслужващи административни, икономически, транспортни функции и др.

страната). Селищната мрежа е сравнително устойчива и равномерно развита, като общинският център е традиционен средищен център на селата от общината.

Икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самозадоволяващ се производствен характер. Като цяло, в селата липсват възможности за трудова заетост, обезпечаваща жизнената кариера на младите хора. Структурата на първичния социален сервис е почти огледален образ на тази категория селища и възрастовия профил на населението им. Само в 4 от общо 14 села има функциониращи училища. В сравнителен план, сред населените места по степен на развитие на селищните си функции се откроява общинският център - с. Самуил. По отношение на икономическите и на другите обслужващи функции и влиянието им върху останалите селища в общината, с. Самуил изпитва силното конкурентно влияние на гр. Разград и гр. Исперих.

По степен на благоустроеност, селата имат сходни характеристики – всички са електрифицирани и водоснабдени, но в тях липсва канализация. Като пространствена структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се дължи на демографските и функционални характеристики.

2.3. Социално-демографска характеристика

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Самуил продължават неблагоприятните демографски тенденции за намаляване и застаряване на населението. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Самуил с около 1% на година за периода 2015-2021 г.

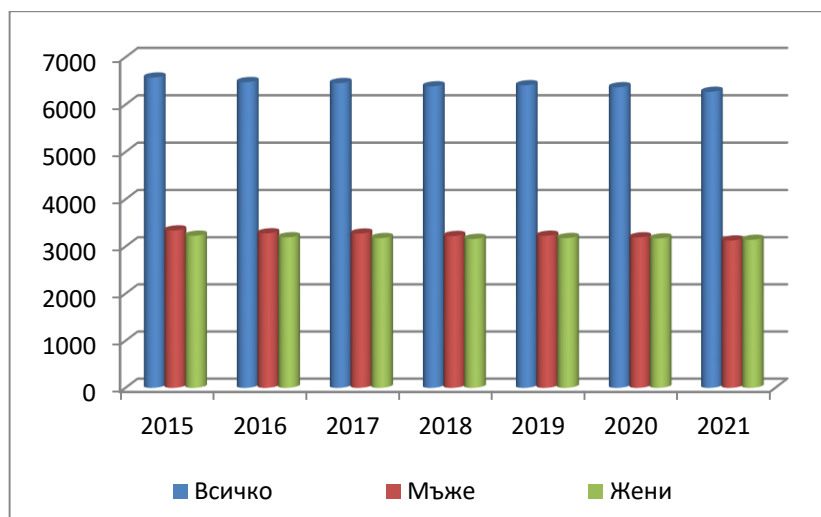
Таблица 6: Население в община Самуил 2015 – 2021 г.

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Всичко	6570	6474	6453	6384	6408	6365	6269
Мъже	3341	3279	3274	3223	3228	3194	3127
Жени	3229	3195	3179	3161	3180	3171	3142

Източник: Национален статистически институт

По официални данни на НСИ към 31.12.2021 г. в община Самуил живеят 6269 души (с 2% по-малко от 2020 г). Относителният дял на мъжете е 49,88% мъже, а на жените 50,12%. Съотношението в половата структура на населението се променя в полза на жените.

Графика 2: Динамика на населението в община Самуил 2015-2021 г.

По данни на НСИ към м. декември 2021 г. в община Самуил живеят 6269 души или с 301 по-малко спрямо данните през 2015 г., като през посочения период единствено през 2019 г. има леко увеличаване на населението спрямо 2018г., следващите 2020г. и 2021г. продължава тенденцията за намаляване на живеещите. През посочения 7 годишен период, населението на общината намалява средно с 43 души.

Таблица 7: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2019 - 2021 г.⁹

	2019			2020			2021		
	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Всичко	Мъже	Жени
Общо	6408	3228	3180	6365	3194	3171	6269	3127	3142
Под трудоспособна	929	466	463	890	436	454	883	420	463
В трудоспособна	3903	2134	1769	3906	2140	1766	3841	2100	1741
Над трудоспособна	1576	628	948	1569	618	951	1545	607	938

Източник: Национален статистически институт

През 2021 г. под трудоспособна възраст е 14% от населението на община Самуил. Възрастните над трудоспособна възраст са 1545 души или 25%. Около 61% е делът на хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години.

Таблица 8: Население по възрастови групи в община Самуил – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Възраст	2011	2021
Общо	7005	5885
0-4	280	2743
5-9	315	219
10-14	352	238
15-19	451	252
20-24	433	229
25-29	428	283
30-34	447	301
35-39	485	317
40-44	549	358
45-49	534	433
50-54	451	527
55-59	488	560
60-64	536	496
65-69	460	452
70-74	353	451
75-79	236	280
80-84	143	163
85+	64	83

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Сравнителните данни на НСИ от преброяване на населението през 2011 г. и 2021 г. показват, че възрастовата структура на жителите на община Самуил се влошава.

Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 32% на 25%. В същото време възрастните хора над 65 години се увеличават и делът им нараства от 18% на 24%. Към 2021 година лицата на възраст от 30 до 64 години са 51% от населението.

⁹ За 2021 г. тези граници са до 15 години и от 16 до навършването на 61 години и 8 месеца за жените и 64 години и 4 месеца за мъжете.

Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност през последните 10 години, които водят до отрицателен естествен прираст.

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 9: Население в община Самуил по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г. (брой)

	2011			2021		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Самуил	7005	3539	3466	5885	2924	2961
с. Богданци	514	250	264	401	204	197
с. Богомилци	277	147	130	215	104	111
с. Владимировци	1127	580	547	984	499	485
с. Голям извор	357	181	176	320	164	156
с. Голяма вода	298	157	141	221	113	108
с. Желязковец	663	340	323	552	272	280
с. Здравец	378	184	194	314	156	158
с. Кара Михал	63	31	32	44	23	21
с. Кривица	212	109	103	172	89	83
с. Ножарово	564	291	273	491	258	233
с. Пчелина	271	145	126	248	129	119
с. Самуил	1576	755	821	1310	607	703
с. Хума	241	131	110	205	106	99
с. Хърсово	464	238	226	408	200	208

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Самуил живеят 5885 души или с 1120 по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Населението на общината намалява с 16% за десет години. Демографската криза засяга всички населени места. Жителите на общинския център – с. Самуил намаляват със 17% в периода 2011-2021 г. и са 1310 души. Най-големите села в общината към 2021 г. са: с. Самуил, с. Владимировци, с. Желязковец и с. Ножарово.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 10: Естествен прираст на населението на община Самуил 2017-2021 г.

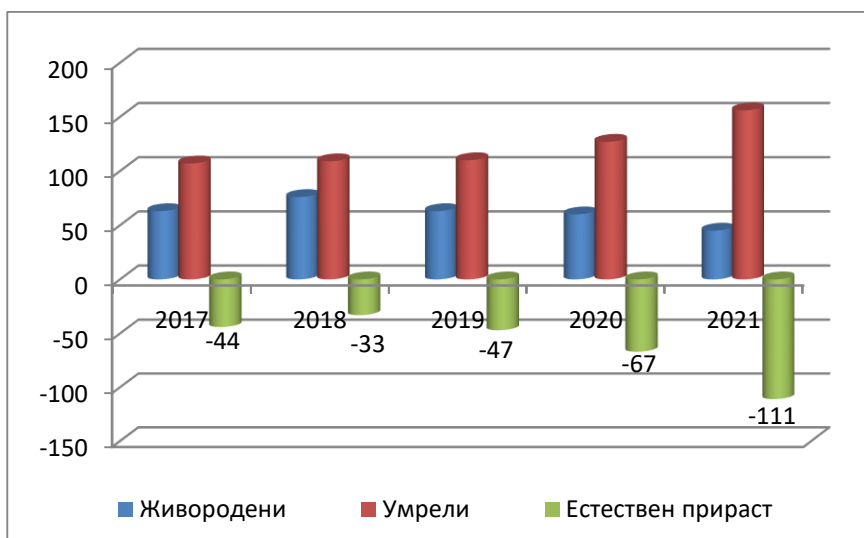
Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	63	34	29	107	56	51	-44	-22	-22
2018	76	42	34	109	56	53	-33	-14	-19
2019	63	29	34	110	60	50	-47	-31	-16
2020	60	30	30	127	68	59	-67	-38	-29
2021	45	18	27	156	88	68	-111	-70	-41

Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 60 души на година, като през 2021 г. достига минус 111. Средногодишният брой на живородените деца в община Самуил за периода 2017-2021 г. е 61. Средната смъртност за изследваните 5 години е 122 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2017-2021 г.

Механичният прираст на населението е предимно положителен, средно по +20 човека на година, като през 2021 г. е +15. Отрицателен механичен прираст отчитаме през 2018 г. – минус 36 човека. Положителната миграция влияе минимално върху демографските процеси и не успява да преодолее ниската раждаемост и висока смъртност. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло с 96 души.

Таблица 11: Заселени, изселени и механичен прираст в община Самуил 2017-2021 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	187	80	107	164	63	101	23	17	6
2018	166	52	114	202	89	113	-36	-37	1
2019	275	128	147	204	92	112	71	36	35
2020	214	101	113	190	97	93	24	4	20
2021	223	84	139	208	81	127	15	3	12

Национален статистически институт

Графика 4: Механичен прираст на населението 2017-2021 г.

Таблица 12: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Общо	Висше образование	Средно образование	Основно	Начално и по-ниско образование
5558	335	1942	2139	1142

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. само 6% от населението на община Самуил на 7 и повече години има висше образование (3358 лица). Със средно образование са 35%, а с основно – 38%. Общо 1142 лица или 21% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни по официални статистически данни към 2021 година са 252 лица или 5% от населението на 9 и повече години в община Самуил.

Таблица 13: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.

Етническа група	Общо	Майчин език	Общо	Вероизповедание	Общо
Българска	529	Български	505	Християнско	587
Турска	4482	Турски	4550	Мюсюлманско	4046
Ромска	294	Ромски	186	Юдейско	-
Друга	39	Друг	76	Друго	1
Не се самоопределят	88	Не мога да определя	85	Не мога да определя	299
Не желаят да отговорят	175	Не желая да отговоря	163	Не желая да отговоря	550
Непоказана ¹⁰	278	Непоказан	320	Непоказано	320
Общо	5885		5885	Нямам	82

Източник: Национален статистически институт

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), населението на община Самуил по постоянен адрес намалява с 0,5%, а по настоящ адрес с 1% през 2022 г. спрямо 2020 г. Жителите на общината по постоянен адрес са с 53 души по-малко, а регистрираните по настоящ адрес намаляват с 57 души. Регистрираните с постоянен и настоящ адрес в едно и също населено място намаляват с 1% или със 76 човека и към 31.12.2022 г. са 6376 от жителите на общината.

Таблица 14: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2020-2022 г.

Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
11641	11578	11588	7147	7110	7090	6452	6415	6376

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Голямата разлика между населението по данни на НСИ и ГРАО се дължи на факта, че голяма част от хората избрали постоянен адрес в община Самуил имат настоящ адрес в друга община. Броят на жителите с постоянен и настоящ адрес в същото населено място, които формират реалното население на общината е близък до броя на жителите по данни на НСИ.

Домакинствата, живеещи на територията на община Самуил, по данни на НСИ от преброяването на населението към 01.02.2011 г. са общо 2487. Средният брой членове на едно домакинство е 2,7 човека. Актуални данни за броя на домакинствата по населни места ще има след обявяване на окончателните резултати от Преброяването на населението и жилищния фонд от НСИ през 2021 г.

2.4. Икономическо развитие

2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и производство на превозни средства (вагони) като водещо значение има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ

¹⁰В категорията „непоказана“ са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

общини, наличните й сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината.

Броят на предприятията в общината през 2021 г. е 114 или с 4 повече спрямо 2020 г. и с 19 повече спрямо 2016 г. Най-много фирми развиват дейност в сферата на търговията и услугите – 44 (39%), следват селско, горско и рибно стопанство – 30 фирми (26%) и преработваща промишленост – 9 предприятия (8%).

Таблица 15: Брой предприятия (без финансовите) в община Самуил за 2016 – 2021 г.¹¹

Икономически дейности	2016	2018	2020	2021
Селско, горско и рибно стопанство	22	27	30	30
Преработваща промишленост	8	10	8	9
Строителство	-	..	3	..
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	46	41	42	44
Транспорт, складиране и пощи	4	..	4	6
Хотелиерство и ресторантьорство	4	3	5	6
Операции с недвижими имоти	..	5	5	3
Административни и спомагателни дейности	..	3	3	3
Хуманно здравеопазване и социална работа	..	4	5	5
Други дейности	..	..	..	..
Общо за общината:	95	101	110	114

Източник: Отдел „Статистически изследвания“ - Разград

Таблица 16: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2018-2021 г.

Година	Брой предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
	Б р о й	Х и л я д и л е в а						Б р о й	
2018	101	29895	37245	30596	33574	3524	281	500	411
2020	110	35297	45312	40479	38961	5883	127	519	416
2021	114	40469	55330	47090	48744	6429	534	523	428

Източник: Национален статистически институт

Основните икономически показатели на местните предприятия се подобряват. Произведената продукция нараства през 2021 г. до 40469 хил. лева, приходите от дейността са 55 6330 хил. лева, а нетните приходи от продажби – 47090 хил. лева. Печалбите достигат 6429 хил. лева. Броят на заетите и на наетите лица също леко се увеличава.

Около 37% от произведената продукция в общината и 32% от нетните приходи от продажби през 2021 г. са реализирани в сектора на селското и горското стопанство.

Около 95% от предприятията в общината са микро с до 10 заети лица, има едно средно предприятие - над 50 заети лица и 5 малки фирми с персонал от 10 до 50 лица. Към 2021 г. на територията на общината няма големи предприятия с повече от 250 работници и служители.

Средната годишна работна заплата в община Самуил се увеличава от 8754 лева през 2016 г. на 12737 лева през 2020 г., а през 2021 г. е 14985 лева.

Въпреки отчетения ръст заплатите в Самуил остават със стойности под средните за област Разград (15517 лева) и за страната (16687 лева). По-високи са възнагражденията на

¹¹ Към момента на изготвяне на настоящия Годишен доклад все още не са публикувани официални статистически данни за икономиката през 2021 г.

работещите в частния сектор – 16021 лева средногодишно, а заетите в общественния сектор получават средно по 13790 лева на година.

Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател за определяне размера на такса „Битови отпадъци”.

Като цяло община Самуил има потенциал за инвестиции и успешно развитие на екологично чисти производства и има наличие на неизползвани терени и сгради.

Традициите в земеделието могат да се използват за създаване на предприятия в хранително-вкусовата промишленост (преработка на мляко, месо, плодове и зеленчуци), които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. Влиянието на пандемията от коронавирус COVID-19 и на войната в Украйна, както и на последвалата световна икономическа и енергийни кризи ще бъде отчетено от статистиката през следващите години.

2.4.2. Промисленост

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и производство на превозни средства (вагони) като водещо значение има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места.

На територията на община Самуил, промишлеността е представена от:

- *производство на превозни средства/вагони/ – 1 фирма „Тракция” АД с. Самуил*

„Тракция” АД е дружество с основен предмет на дейност производство и ремонт на всички видове товарни вагони (открити, вагон-цистерни, циментовози, торовози и др.). Площта на терена на завода е 160 декара в които са разположени производствените и административни сгради на дружеството на площ от 26 000 m². , а заетите са от класа на големите предприятия.

- *производство храни - 3 фирми – Маслодобивна фабрика на "Октопод-С" ЕООД, мандри с. Самуил и с. Владимировци*

Маслодобивната фабрика на фирма „Октопод-С“ ЕООД гр. Варна е специализирана в преработка на растително олио. Заетите във фирмата са около 80 души.

От двете мандри, към момента постоянно работи тази в с. Самуил, като преработва 6 тона мляко дневно. Заети са 15 души.

- *производство на дървени въглища – с. Владимировци*

Община Самуил е отворена за диалог с бизнеса за предоставяне възможност за развитие на икономически активности на нейна територия.

Като цяло общината има потенциал за инвестиции и успешно развитие на екологично чисти производства и има наличие на неизползвани терени и сгради.

Традициите в земеделието могат да се използват за създаване на предприятия в хранително-вкусовата промишленост (преработка на мляко, месо, плодове и зеленчуци), които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

2.4.3. Селско стопанство

Земеделието е основния поминък на населението от общината, независимо от високия риск и ниската рентабилност. В общината преобладават малки по размер стопанства. Повечето от собствениците на земя не извършват никаква икономическа доходоносна дейност извън домашното си стопанство.

Селското стопанство продължава да бъде един от водещите отрасли на общинската икономика в Самуил и запазва стабилни позиции през отчетната 2022 година. Секторът е сред основните източници на доходи и заетост в района. Наличните значителни поземлени

ресурси, съставляващи 70% от общата територия на общината и благоприятните почвено-климатични условия са основен фактор за развитието на земеделието.

Приоритетно се развива растениевъдството, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти. Преобладават малки по размер земеделски и животновъдни стопанства.

Община Самуил е специализирана в производство на зърнено-житни култури, овцевъдство и говедовъдство.

Таблица 17: Баланс на земята по видове собственост към 2022 г.

Вид собственост	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Неустановена	81	0.32	162.570	0.06
Държавна публична	132	0.53	1866.035	0.75
Държавна частна	1061	4.24	62215.168	24.85
Общинска публична	3434	13.74	20062.800	8.01
Общинска частна	1503	6.01	7951.059	3.18
Частна	14833	59.33	118685.365	47.41
Обществени организации	2413	9.65	26798.596	10.71
Чуждестранна	247	0.99	2445.408	0.98
Религиозна	20	0.08	220.910	0.09
Съсобственост	455	1.82	5617.395	2.24
Стопанисвано от общината	713	2.85	3962.729	1.58

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Разград

Общо 47,41% от земята в община Самуил е частна собственост, около 26% са на държавата, а Общината притежава около 11%.

Таблица 18: Баланс по видове територии по предназначение към 2022 г.

Вид територия по предназначение	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Урбанизирана територия	7249	29.00	13446.558	5.37
Територия за транспорт	146	0.58	2210.001	0.88
Земеделска територия	16949	67.80	174514.960	69.72
Горска територия	500	2.00	57961.488	23.16
Води и водни обекти	148	0.59	1937.863	0.77
Нарушена територия	8	0.03	248.296	0.10

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Разград

Земеделските площи съставляват 70% от територията на общината, горите са 23%, водните обекти около 0,8%, а урбанизираните територии заемат 5,37% .

Към 2022 г. по начин на трайно ползване (НТП) със статут на ниви са 146 619.300 дка от земята в община Самуил. Овощните градини са 956.121 дка, а лозята - 556.717 дка.

Обработваемата земя е в размер на 120584,184 дка, а използваната земеделска площ, съгласно заявената за подпомагане по Схемите и мерките за директни плащания – 123527,228 дка. Общата площ на селскостопанския фонд за 2022 г. е 169445 дка, в това число: ниви, трайни насаждения, ливади, пасища и други. Използваната земеделска площ (ИЗП) се формира от обработваемата земя, трайните насаждения, разсадници, постоянно затревените площи и семейните градини.

Комасираната площ е в размер на 121875,250 дка, което се равнява на 99% от използваната земеделска площ /ИЗП/.

По-голямата част от площите в общината се засяват със зърнени култури - пшеница, ечемик, царевица, като добивите от пшеница и ечемик са над средните за страната. Значително място заемат и площите със слънчоглед. През последните години се обръща по голямо внимание и на култури като лавандула, кориандър, рапица и др.

Таблица 19: Брой регистрирани земеделски производители по стопански години 2017-2022 г.

2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
351	334	240	157	208

Източник: ОДЗ – Разград

Броят на регистрираните земеделски производители в община Самуил нараства от 157 през стопанската 2020/2021 г. на 208 през 2021/2022 г., но е значително по-малък от базовата 2017/2018 г. (351 производители).

На територията на община Самуил кооперациите извършващи земеделска дейност са общо 4 (четири), като всичките са със седалище и адрес на управление в други общини: Кооперация „Агро-Тида”, КПУ „Единство – 2002”, КПУ „Кооп-Партнерс“ и Кооперация „Агробизнес ПВД”.

В община Самуил към 2022 г. няма регистрирани сдружения за напояване и напоявани земеделски площи. Растениевъдството продължава да бъде монокултурно - интензивно зърнопроизводство, малък дял на зеленчукопроизводство, овощарството и лозарството.

Таблица 20: Основни видове отглеждани земеделски култури през 2022 г. (ха)

Култура	Засети площи дка	Среден добив кг/дка
Пшеница	54023,483	700
Ечемик	4919,371	600
Ръж и тритикале	41,203	-
Овес	35,493	-
Царевица	15812,788	400
Слънчоглед	27320,044	250
Тютюн	6000	110
Индустриални	14975,571	Рапица – 250
Маслодайни култури – лавандула, соя, рапица		Лавандула - 249
Картофи	1,420	-
Грах, фасул, бакла, леща и нахут	134,258	-
Пресни зеленчуци – домати, краставици	57,500	Пипер – 1300
пипер		Домати – 1900
Дини	56,088	Краставици - 1000
Люцерна	1954,919	2200
Ябълки	3,200	-
Праскови	10,509	1200
Сливи	150,573	700
Череши	17,301	620
Вишни	2,600	462
Орехи	432,61	-
Лешници	21,004	150
Малини	24,253	-
Ягоди	7,532	170
Лозя	1,054	800
		350

Източник: ОДЗ – Разград

Основните видове земеделски култури, отглеждани в общината към 2022 г. са пшеница, слънчоглед, царевица и рапица. Незначителни са площите засяти със зеленчуци.

Средните добиви от декар на основните видове отглеждани култури през отчетната година се увеличават. Като цяло растениевъдството в община Самуил се развива устойчиво и успешно.

Таблица 21: Брой животновъдни обекти и животни по видове в община Самуил

Вид обекти/животни	Брой
<i>Говедовъдни обекти</i>	316
Говеда - общо	2058
в т.ч. крави	1582
<i>Биволовъдни обекти</i>	3
Биволи – общо	3
в. т. ч. биволици	1
<i>Овцевъдни ферми</i>	664
Овце общо	5116
в т.ч. овце майки	3919
<i>Козевъдни обекти</i>	101
Кози – общо	1047
в т.ч. кози майки	828
<i>Птицевъдни обекти</i>	746
в.т.ч. промишлени	1
в.т. ч. задни дворове	745
Птици-общо	62400
в.т.ч. стокови носачки	1906
в.т.ч. бройлери	59150
в.т.ч. пуйки	350
в.т.ч. други видове (патици, гъски)	1309
Регистрирани пчелини	27
Пчелни семейства - общо	3229

Източник: ОДЗ – Разград

От таблицата се вижда, че преобладават птицевъдните обекти – 746 броя, следвани от овцевъдните обекти – 664 броя, говедовъдните обекти – 316 броя, козевъдните обекти 101 броя, а най малко само 3 са биволовъдните обекти. Пчелните семейства в общината са 3229, а регистрираните пчелини 27.

Тенденцията в животновъдството през годините е постепенно намаляване на броя на отглежданите животни. Една голяма част от тях се гледат за задоволяване на собствените нужди. Няма изградени съвременни специализирани ферми за отглеждане на животни. Общите показатели в животновъдството през последните години имат значителни отклонения, като тенденцията е в намаляването на техния брой. Отглеждането на крави и овце за млеконадой е без перспектива за този отрасъл. Има и създадени традиции, които биха спомогнали за по-бързото приобщаване на населението към новите екологически изисквания при производството на мляко, месо и яйца. Броят на основните видове животни е с тенденция на намаляване. Причините са основно в крайно ниските изкупни цени на животинската продукция.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

При развитието на селското стопанство в община Самуил трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство трябва да използват екологично-устойчиви методи на земеделие. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват орната територия по начин, който насърчава биоразнообразието.

2.4.4. Горско стопанство

Горските територии в общината са 54917 дка, от които общински са 1822,5 дка, като 694,2 дка попадат в териториалния обхват на ДГС Разград, а останалите 1128,3 дка на ДГС - „Сеслав“ гр. Кубрат към РДГ-Русе на Северноцентрално държавно предприятие – ДП – Габрово.

Фиг. 10: Карта на РДГ - Русе

Горските територии в община Самуил към края на 2022 г. са 6 311 ха, като част от тях попадат в териториалния обхват на ДГС - Разград, а останалите на ДГС - „Сеслав“ гр. Кубрат към РДГ Русе на Северноцентрално държавно предприятие – ДП – Габрово.

По информация от РДГ – Русе, 85% от горските територии в община Самуил са държавна собственост, 11% общинска, 5% частни, а останалите временно стопанисвани от Общината. Общата лесистост на територията на община Самуил е 24%.

Таблица 22: Разпределение на общата горска площ на община Самуил по вид собственост към 31.12.2022 г. в хектари /ха/

Разпределение по вид собственост и територия	Всичко	в т.ч. по вид собственост:			
		Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост	Временно стопанисвани от община
		хектари			
Общо, в т.ч.:	6311	5340	682	285	4
Горски територии	5974	5206	598	170	
Гори в земеделски територии	337	134	84	115	4

Източник: РДГ - Русе

Таблица 23: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд за 2022 г.

Ползване на дървесина през 2022 г. от горите в община Самуил	Общо лежаща маса	в т.ч. по категории дървесина				
		едра	средна	дребна	дърва	вършина
		плътни кубически метри				
Предвидено ползване	32 397	5 704	3 573	2 341	20 601	178
Добита дървесина, в т.ч.:	25 029	5 677	1 960	414	16 817	161
Възобновителни сечи	17 658	5 452	981	368	10 758	99
Отгледни сечи	7 371	225	979	46	6 059	62

Източник: РДГ – Русе

През 2022 г. е предвидено ползване на 32397 куб. м. дървесина, а е осъществено ползване на 25029 куб. м. или със 7368 куб. м. по-малко.

На територията на общината има 1 преработващо и дървообработващо предприятие и 2 пункта за изкупуване и преработка на билки. Регистрирани са 3 броя площадки, в които постъпва, обработва се или се експедира дървесина - в т.ч.: 1 бр. в с. Хърсово и 2 бр. в с. Самуил. Забелязва се тенденция за намаляване на планираното и осъществено ползване на дървесина от горския фонд в общината, но залесителните мероприятия са недостатъчни.

Общата лесистост на територията на община Самуил е 32,5%.

Община Самуил трябва да търси финансиране за залесяване и да осъществява такива проекти. Трябва да се избягват голите сечи в горите и по-внимателно да се следи състоянието им особено когато се отнася за естествени гори.

- Горските територии в съответствие с преобладаващите им функции се делят на категориите защитни, специални и стопански. Защитни са горските територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии, сградите и обектите на техническата инфраструктура. Към тях се включват горната граница на гората, защитните пояси, както и горите, създадени по технически проекти за борба с ерозията.

Голям проблем са незаконните сечи и честото несъобразяване с лесоустройствените планове от страна на частните стопани. Дървесината се използва основно за отопление, което също е предпоставка за масови незаконни сечи, предимно от по-бедните групи от населението.

Боровите култури са залесявани не само заради бързия им растеж и ценната им (чамова) дървесина, но и на много места с макар и съмнителни естетически мотиви. С последното се обяснява и широкото им използване в парковите зони на града и селата. Днес на повечето места боровите култури са в лошо състояние. Тези гори силно променят състава на почвата и имат значение само за популациите на някои ядовити гъби (напр.масловката). В бъдеще практиката за залесяване на иглолистни в нетипичния за тях регион на равнината трябва да бъде прекратена или поне намалена до разумен минимум.

Тополовите култури се създават основно по поречията на малки вътрешни реки (дерета) и се срещат почти във всички населени места на общината. Те растат сравнително бързо и имат ценна дървесина. От друга страна са податливи на различни заболявания и лесно съхнат. Липовите гори заемат много по-малки площи, основно по северните и източните склонове. Те често са обект на набези по време на цъфтежа им, когато се събират цветовете за билки. Това довежда понякога до масови погроми.

През деветдесетте години значителна част от тополовите насаждения в общината са поголовно изсечени, в резултат на което терените са силно заблатени и ерозирали. За в бъдеще трябва да се разшири залесяването с местни крайречни дървесни видове – бяла върба, черна и бяла топола.

Някои други естествени и залесявани видове имат макар и нищожно участие в горската растителност на района. Такива са летния дъб, косматият дъб, брястът, и др. Те участват в растителността на района като много малки и деградирани гори или култури.

Общата оценка за състоянието на горите в региона е много тревожна. Горите са белите дробове на природата. В тях са съсредоточени, включително и на територията на общината ценни ресурси – дървесина, билки, гъби, богато биологично разнообразие. От друга страна те са най-застрашени от пряко унищожение. Този процес се задълбочава от фактът, че ниският жизнен стандарт на местното население, особено в селата го насочва към най-лесният за бързо оползотворяване на този ресурс.

Приоритетно Община Самуил трябва да търси финансиране за залесяване и да осъществява такива проекти. Трябва да се избягват голите сечи в горите и по-внимателно да се следи състоянието им особено когато се отнася за естествени гори.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

2.5. Екологична характеристика

Община Самуил е със съхранена природа и много добри параметри за състоянието на околната среда. Няма сериозни замърсители на основните компоненти на средата - въздух, води, почви. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко с липсата на пречиствателни станции за отпадни води и липса на ефективна система за рециклиране на основните потоци отпадъци. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани.

Факторите, влияещи върху екологичните качества на околната среда в община Самуил са: автотранспорт, обществено-битови отоплителни източници и промишлени дейности, които на този етап са незначителни. Елементи на въздействие върху човешкото здраве са газовете, съдържащи серни и азотни окиси, оловни и серно-кисели аерозоли, прах, малки метални частици; отпадъчните промишлени води, съдържащи масла, разтворители, нефтопродукти, ароматични вещества; твърдите битови отпадъци; транспортните шумови нива.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Русе.

Атмосферен въздух

В община Самуил, няма пункт за мониторинг на качеството на приземния слой на въздуха. В докладите за състоянието и опазването на околната среда на РИОСВ гр. Русе няма данни за замърсяване на територията на общината. Районите със замърсен въздух се характеризират с развитието и концентрацията на промишлеността и транспорта в тях.

На територията на община Самуил, няма изградена и/или функционираща Автоматична измервателна станция, като част от НСМОС. Не са извършвани замервания и с МАС за определяне качеството на атмосферния въздух. От националната мрежа за мониторинг най-близо са разположени автоматичната измервателна станция (АИС) „Възраждане” в гр. Русе и АИС в гр. Шумен, които не са представителни за територията на община Самуил.

Община Самуил няма разработена „Програма за управление качеството на атмосферния въздух“. Съгласно разпоредбата на чл. 27, ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух: „В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение.“. На територията на община Самуил

няма превишаване на нормите и съответно не е необходимо да се разработва програма за качеството на атмосферния въздух.

Община Самуил е с ниска степен на промишлено развитие. Застъпени са най-вече селското стопанство, преработката на хранителни продукти и металообработването. В общината са представени и отрасли като дървообработване, шивашка промишленост, млекопреработваща промишленост.

В периода 2020-2022 г. на територията на общината не са извършвани измервания на качеството на атмосферния въздух. В общината няма големи организирани източници на вредни емисии. Основен проблем за качеството на атмосферния въздух, както и на голяма част от общините в Република България, е замърсяването с прахови частици през отоплителния период на годината, поради използването на твърди горива за отопление от жителите на общината.

В Община Самуил функционират следни обекти, с източници на вредни емисии в атмосферния въздух: „Тракция“ АД и „Октопод - С“ ООД. В периода 2020-2022 г. и двете посочени дружества са извършвали собствен мониторинг на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от организирани източници на площадките си. За установени превишения по показател – въглероден оксид, на „Октопод – С“ ООД е наложена текуща месечна санкция по чл. 69 от Закона за опазване на околната среда. „Тракция“ АД извършва дейност, попадаща в обхвата на Приложение №1 от Наредба № 7/2003 г за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации за което, ежегодно представя в РИОСВ-Русе за утвърждаване План за управление на разтворителите. И за трите посочени години плановете на дружеството са утвърдени с Решение на Директора на РИОСВ-Русе без установени нарушения.

Замърсяването на атмосферния въздух от автотранспорта както обществения, така и личния е незначително. Транспортният трафик на Община Самуил е слабо натоварен. На територията на населените места липсва градски транспорта, броят на автомобилите е сравнително малък, но като цяло автомобилния парк се състои от стари автомобили.

Един от замърсителите, оказващ влияние на качеството на атмосферния въздух през зимата е битовия сектор. Отоплението на територията на общината е с индивидуални отоплителни уреди, в повечето случаи, на твърди горива. Това увеличава източниците на вредни емисии в приземния атмосферен слой и влошава качеството на атмосферния въздух.

На отделянето на вредни емисии от горивните процеси в битовия сектор най-съществено влияние оказва качеството на горивата и климатичните условия. Горивните процеси за отопление са предимно в сезона на облачни дни с висока въздушна влажност, ниски температури и в дните за температурни инверсии. Като гориво за битови нужди се използва сравнително евтини горива – дърва и брикети.

На територията на общината няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

На територията на община Самуил няма:

- Обекти с големи горивни инсталации;
- Обекти с издадени разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове;
- Няма констатирани нарушения на Наредба 16 за ограничаване на емисиите на ЛОС през последните три години.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сярата.

Води

Състоянието на повърхностните, подземните, питейните и отпадъчни води и водоизточниците на община Самуил се контролират системно от РЗИ – Разград, РИОСВ - Русе и Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР) - Плевен. Извършва се наблюдение в мониторингови пунктове, като разширения химически анализ на водите се прави по различни показатели.

По данни на РЗИ водите в община Самуил са с добри питейни качества.

Проблем за общината е липсата на канализационни мрежи в населените места и ПСОВ, което води до рискови ситуации и замърсяване на подземните води и почвите.

Повърхностни води

В община Самуил е разположен мониторингов пункт BG1DJ00096MS1040 - р. Сенкьовица при с. Голяма река за наблюдение състоянието на повърхностно водно тяло BG1DJ109R001 р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при с. Попина.

Съгласно извършен Анализ за състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление за периода 2020-2021 г., по отделни елементи за качество, водните тела на територията на община Самуил са в следното общо екологично състояние:

- р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Доландере при Писанец, вкл. приток р. Наловска, код BG1RL900R1012 - наблюдава се чрез пункта на р. Бели Лом след гр. Разград, код BG1RL09391MS100. Водното тяло е силно модифицирано. От анализа е видно, че качеството на водите във водното тяло не отговарят на изискванията за добро състояние по физикохимични елементи за качество. При анализа на специфичните замърсители се установяват превишени концентрации над изискванията на СКОС (стандартите за качество на околната среда) за добро състояние по показател манган. Анализът на приоритетни вещества не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

Данните от хидробиологичен мониторинг за водно тяло BG1RL120R1012 от пункта при р. Бели Лом след гр. Разград от 2019 г. отчитат много лошо състояние.

Пунктът не е включен в мониторинговата програма за периода 2020-2021 г. Анализът на измерените физикохимичните показатели от предходните години показва запазване на умерен потенциал. Отклонение от СКОС за добро състояние се наблюдават при показатели - Азот амониев; Азот нитратен; Азот нитритен; БПК₅; Електропроводимост; Общ азот; Общ фосфор; Ортофосфати и Разтворен кислород. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател манган. През 2021 г. не е извършван хидробиологичен мониторинг в това водно тяло. За периода на 2020 г. оценката, според анализирания биологични показатели (макрозообентос и фитобентос) отговаря на изискванията за много лош потенциал. При извършения анализ на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС на резултатите от мониторинга показват, че химичното състояние на водното тяло е в добро химично състояние.

- Река Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина е разположено едно водно тяло с код BG1DJ109R001 - Тялото се наблюдава от един пункт за мониторинг с наименование река Сенкьовица при село Голяма вода с код BG1DJ00096MS1040. Водното тяло не е планирано за анализ през периода на действие на последните три мониторингови програми по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Тялото е оценено в предходен период както следва: От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията по Наредба Н-4 за умерено състояние. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над

изискванията на СКОС за добро състояние. През 2021 г. не е извършван хидробиологичен мониторинг в това водно тяло. За периода на 2020 г., оценката според анализирания биологични показатели отговаря на изискванията за умерено състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

- Река Царацар с притоци река Лудня и река Чайрлек от извор до вливане в река Дунав при град Тутракан е разположено едно водно тяло BG1DJ149R1002. За наблюдение на водното тяло се използват два мониторингови пункта: - река Царацар преди вливане на река Войка при село Малък Поровец, МП с код BG1DJ00043MS020; - река Чайрлек при село Черковна, МП с код BG1DJ00042MS040; В последните две мониторингови програми за наблюдаване на водното тяло е използван МП с код BG1DJ00043MS020. От анализа на физикохимичните елементи за качество за периодите 2020-2021 и 2021- 2022, водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние по показатели общ азот, азот нитратен, БПК₅, общ фосфор, ортофосфати (като Р) и електропроводимост. При анализа на специфичните замърсители в МП не се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. От изброените по-горе мониторингови пунктове за периода на 2021 г. не е бил включен нито един пункт. През 2020 г. от биологични елементи за качество е анализиран само фитобентос, като състоянието отговаря на изискванията за добро. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведен през предишни години. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

На територията на община Самуил попада и много малка част от водно тяло - Пониращи реки от село Климент до село Ветрен са обхванати от едно водно тяло с код BG1DJ109R1017. Тялото се наблюдава с един мониторингов пункт с код BG1DJ00973MS523 и наименование след ПСОВ Дулово. Пункта наблюдаващ водното тяло е включен в програмата за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води 2021- 2022 г., но за него няма налични данни в Географско информационната система за управление на водите и докладване. С писмо, РЛ Русе е информирала, за невъзможност за вземане на водна проба поради липса на отток. Оценката на физикохимичните и специфичните замърсители от предходен период, показват че в не достигащо добро състояние са оценени следните показатели: Азот-амониев, БПК, Електропроводимост, Общ фосфор и Ортофосфати. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. В това тяло няма възможност за избор на представителен пункт за извършване на хидробиологичен мониторинг. При посещение на гореописания пункт за мониторинг от регионална лаборатория Велико Търново, в протокола е отбелязано наличието на черни утайки, силна миризма на канал и наличие на *Sphaerotilus natans*, което свидетелства за силно замърсени води. Резултатите от анализирания показатели за оценка на химичното състояние не показват отклонение от СКОС за добро състояние.

Комунално – битови дейности - са основна причина за замърсяването на водите в общината. Поради липсата на пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/ в населените места, всички отпадъчни води от бита попадат в реките, водоемите или дерета. Сред останалите източници на замърсяване на водите в общината са промишлеността, транспорта и животновъдството.

Повърхностните води на територията на община Самуил са подложени на различни видове натиск и въздействие в резултат от човешката дейност, което оказва влияние върху състоянието им. Тези източници се разделят на:

Точкови източници на замърсяване:

- Зауствания на селищни непречистени отпадъчни води – към настоящия момент на територията на община Самуил не са изградени канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения;

- Земеделски източници на замърсяване на повърхностните води.

Дифузни източници на замърсяване:

- Гори, преходно гористо-храстови масиви, неполивни ниви, земеделски земи, участъци с естествена растителност, урбанизирани територии;

- С битов характер от населени места под 2000 е.ж. без канализация и ПСОВ – както бе упоменато и по-горе при точковите източници на замърсяване към настоящия момент на територията на община Самуил не са изградени канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения.

Уязвими и чувствителни зони на територията на общината

Уязвимите и чувствителните зони, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от Закона за водите (ЗВ) представляват зони за защита на водите. БДУВДР води регистър на тези зони, който включва и карти, на които е посочено местоположението на зоните и основанието, съгласно което са обявени като такива.

Община Самуил частично попада в уязвими зони, съгласно Заповед № РД930/25.10.2010 г. на Министъра на ОСВ за определяне на нитратно уязвимите зони. В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата зона по надморска височина и карта на зоната.

Община Самуил частично попада в чувствителни зони, съгласно Заповед №РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на ОСВ. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти в териториалния обхват на БДУВДР: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България“. Съгласно заповедта водоприемниците в поречие Добруджански реки не са определени като чувствителни зони. Съгласно същата заповед водоприемниците в поречие Русенски Лом са определени като чувствителни зони.

На територията на община Самуил няма определени райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.143г от ЗВ.

По данни на Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен, на територията на общината са учредени следните санитарно-охранителни зони (СОЗ) по реда на Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-ботово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди:

- Заповед № СОЗ-420/29.14.2014г. ТК-Р130х Х=4718447 У=9548385, водовземна система „Кривица“с.Кривица ЕКАТТЕ:39815,имот №00340.
- Заповед № СОЗ-414/10.04.2014г. КИ-1 Х=4717510 У=9550025 , водовземна система „ПС Кривица-1“с.Кривица ЕКАТТЕ: 39815,имот №00343.
- Заповед № СОЗ-415/10.04.2014г. КИ-2 Х=4717507 У=9549950 , водовземна система „ПС Кривица-2“с.Кривица ЕКАТТЕ: 39815,имот №00280.
- Заповед № СОЗ-417/11.04.2014г. СК-„Пчелина“ Х=4729501 У=9560940, водовземна система -„Пчелина“с.Пчелина ЕКАТТЕ: 58877,имот №00175.
- Заповед № СОЗ-413/10.04.2014г. ШК-„Пчелина“ Х=4718277 У=9549403, водовземна система -„Кривица“ с.Кривица ЕКАТТЕ: 39815,имот №95-96 по кадастрален план на Кривица.
- Заповед № СОЗ-416/11.04.2014г. ШК-„Лудния“ Х=4723760 У=9545065, водовземна система с.Хърсово ЕКАТТЕ: 77579, имот №071076.

Екологичният проблем на общината свързан със замърсяването на водите е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на:

- канализационни системи;
- пречиствателни станции за отпадни води.

Подземни води

Територията на община Самуил попада в района на разпространение на следните подземни водни тела:

Таблица 24: Подземни водни тела на територията на община Самуил

Код на ВТ	Име на ВТ	Химично състояние	Количествено състояние
BG1 G0000QAL021	Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му	добро	добро
BG1G000K1NB050	Карстови води в Разградската формация	лошо	добро
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	добро	добро

Източник: БДПР – гр. Плевен

На територията на община Самуил не попадат пунктове за мониторинг на подземни води.

Питейни води

Водоснабдяването на населените места в община Самуил е услуга, която се извършва от „ВиК” ООД – град Исперих. Всички села на територията на общината са водоснабдени.

Дължината на водопроводната мрежа в община Самуил към 31.12.2022 г. е 195287 м. /82776 м. - довеждащи /външни/ водопроводи и 112511 м - разпределителни /вътрешни/ водопроводи/.

За съжаление водопроводната мрежа не е в добро експлоатационно състояние и загубите на питейна вода са големи. Водопроводите са положени предимно от 1931 година до 1960 година с малки диаметри и не могат да провеждат необходимите водни количества. По-голяма част са азбестоциментови и са амортизирани. Необходимо е да се реконструират и изградят нови водопроводи с по – голям диаметър.

Независимо от високата степен на изграденост на водоснабдителната мрежа не е постигнато оптимално задоволяване на нуждите от питейна вода. Водопроводната мрежа е с намалена надеждност и влошени експлоатационни качества. Недостиг на питейна вода през летните месеци има в селата Самуил, Желязковец, Богомилци, Голям извор и Кривица.

Прекъсванията във водоподаването са предимно при отстраняване на аварии. През летните сезони се наблюдава намаляване на дебита при по - плитките водоизточници и при необходимост се въвежда режим на водоподаването.

Системни отклонения от качеството на водите за питейно - битово водоснабдяване се констатира по показател Нитрати, вследствие на прекомерната употреба на азотни торове и неспазване изискванията на Наредба №2/16.10.2000г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Завишени стойности на показателя се наблюдават предимно през пролетта, вследствие на обилно снеготопене и валежи от дъжд, които способстват за инфилтрация на нитрати в черпените подземни води от плитки водоизточници.

Контрол върху качеството на питейните води се осъществява ежегодно от РЗИ - Разград.

Към настоящия момент на територията па община Самул са определени 16 броя санитарно-охранителни зони (СОЗ) по реда на Наредба № 3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно- охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални воли. използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (Наредба № 3 16.10.2000 г.).

В населените места в Община Самуил няма изградена канализационни системи. Само отделни предприятия и заведения в Самуил и с. Владимировци имат локални самостоятелни канализационни клонове, отвеждащи отпадъчните води в близките дерета без пречиствателни съоръжения. Към маслodobивна фабрика с. Самуил има изградено пречиствателно съоръжение за отпадни води.

Отпадъчни води

РИОСВ - Русе осъществява контрол над управлението на формираните отпадъчни води, включително емитери на отпадъчни води, заустващи към водни обекти. На основание чл.151. ал.4 от Закон за водите, се извършват периодични, контролни проверки на обекти емитиращи отпадъчни води към водни обекти.

Битови отпадни води

Като основен източник на замърсяване на реките в региона са вливащите се в тях битово-фекални води. Важен проблем за всички селища в обхвата на община Самуил е липсата на изградени канализационни мрежи и пречиствателни станции за битово - фекални води.

Формираните битови отпадъчни води от домакинствата се отвеждат в септични или изгребни ями, след което попиват в земята. Тяхното състояние не се контролира и това допринася за замърсяване на подземните води в района.

Минералните съединения в битовите отпадъчни води са представени от солите на амоняк, фосфати, хлориди, хидрокарбонати и др. Органичните примеси обикновено съдържат азот (белтъци и продукти на тяхната хидролиза-пептиди и аминокиселини). В тях мога да се съдържат и безазотни органични съединения- киселини, спирт, алдехиди, кетони и др. Постоянен компонент на битовите отпадни води станаха ПАВ (повърхностно активните вещества), следствие от широко използваните в бита синтетични миещи препарати.

Производствени отпадъчни води

Производствените отпадъчни води са също източник на замърсяване на повърхностните и подземни води, особено ако се заустват във водните обекти без пречистване или с пречистване, но без удовлетворяване на нормативните изисквания. Само отделни предприятия и заведения в с. Самуил и с. Владимировци имат локални самостоятелни канализационни клонове, отвеждащи отпадъчните води в близките дерета без пречиствателни съоръжения. Към маслodobивна фабрика с. Самуил има изградено пречиствателно съоръжение за отпадни води. Контролът от страна на компетентните органи се осъществява от – РИОСВ Русе и съответната Басейнова дирекция.

На територията на Община Самуил извършват производствена дейност и формират отпадъчни води следните дружества:

Село Самуил:

- „Тракция“ АД - производство и ремонт на товарни вагони с издадено Разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води № 13140039/2007 г., актуализирано с Решение № 1228/2013 г. През 2021 г. и 2022 г. е извършен контрол от страна на РИОСВ-Русе. Вzeti са проби от заустени отпадъчни води и е проведен собствен мониторинг. От извършения анализ не са установени отклонения от заложените норми в разрешителното за заустване. През 2021 г. и 2022 г. са направени проверки по компоненти и фактори на околната среда. Не са установени нарушения на екологичното законодателство.

- „Октопод-С“ ООД - производство на наливно рафинирано растително масло, слънчогледови мастни киселини и слънчогледов шрот за храна на животни. Не е извършван контрол по компонент води през отчетния период.

- „Булмилк 1783“ ЕООД – млекопреработвателно предприятие. Извършен е контрол 2022 г. Не са установени нарушения по компонент „Води“.

Село Владимировци:

- „Месомания“ ЕООД – млекопреработвателно предприятие, където се изпълняват ремонтни дейности и не е извършвана производствена дейност през посочения период.

Село Голям Извор:

- ЕТ „Рикота-4-Силвия Симеонова“ - интензивно отглеждане на пилета бройлери с издадено комплексно разрешително № 511-Н0/2015 г., актуализирано с Решение № 511-Н0-И0-А1/2018 г. Контрол по условията от комплексното разрешително е извършен през 2022 г. Не са констатирани нарушения.

Всички производствени обекти на територията на община Самуил извършват собствен мониторинг със заложен честота в разрешителните за заустване (РЗ) на отпадъчни води. Резултатите от анализа са без превишения на индивидуалните емисионни ограничения, определени в РЗ.

Дифузни източници- Инфилтрираните води от нерегламентираните сметища

Инфилтрираните води от нерегламентираните сметища са сериозен източник на замърсяване на повърхностните и подземни води. Общината е изпълнява проекта за рекултивация на нерегламентираното сметище. Независимо, че е организирано централизирано сметосъбиране и сметоизвозване в населените места, съществува вероятност от инцидентно възникващи локални замърсявания.

Селско стопанство. Животновъдни ферми

На територията на общината има категоризирани животновъдни ферми за производство на сурово краве мляко и птицевъдни обекти за отглеждане на бройлери. Отпадъчните води от селското стопанство съдържат органични и неорганични суспендирани вещества, амоняк, нитрити, нитрати, микроорганизми. Животинския тор по степен на замърсеност с органични вещества и микробиална обсемененост значително превишава битовите фекални води. В твърдият и течен тор се съдържат повече от 30 вида непатогенни микроорганизми.

Почви

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеродороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Почвеният мониторинг в България, съгласно утвърдената от Министъра на околната среда и водите Програма, е организиран на три нива. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство, прието по - късно през 2007-2009г. (Закон за почвите и Наредба за мониторинг на почвите). Програмата за мониторинг е организирана на 3 нива, както следва:

Наблюденията по I ниво (широкомащабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 км, и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели - 9 тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (рН) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители -16 РАН, 6 РСВ, 15-хлор органични замърсители, обемна плътност. Периодичността на наблюдение - 5 години.

Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси – киселяване и засоляване. Процеси на ерозия - водоплощна и ветрова се наблюдават чрез специално разработени математически модели за оценка и прогноза. Почвеното запечатване се оценява на база статистически данни и картиране на земното покритие.

Наблюденията на III ниво се идентифицират с т.н. локални почвени замърсявания, в рамките на които следва да се извършва инвентаризация на площи със замърсена почва. Инвентаризацията е все още частична и нерегулярна, на база на налични данни.

На територията на община Самуил няма определени пунктове от програмата за почвен мониторинг I и II ниво, както и такива за вкисляване и засоляване на почвите.

Излезлите от употреба препарати за растителна защита на територията на Община Самуил са събрани в склад, намиращ се в землището на село Владимировци. Същият е рехабилитиран със средства от ПУДОС. Количеството съхранявани излезли от употреба препарати за растителна защита по наличните в РИОСВ-Русе справки, възлизат на 16 188 т.

На 03.11.2020 г. е извършено преупаковане и изнасяне на 27,580 тона излезли от употреба препарати за растителна защита от нерегламентиран склад на село Владимировци, Община Самуил. Складът е почистен, но е с нарушена конструкция. Същият не се води в справки на ИАОС.

В РИОСВ-Русе няма данни за наличие на вкислени или засолени терени, както и за наличие на ерозия.

На територията на община Самуил в село Кара Михал действа една кариера за добив на глина, експлоатирана от „Ведена“ ООД. Фирмата е концесионер по Договор за добив на подземни богатства - индустриални минерали-кварц-каолиновите среднопластични глинени по чл. 2, т. 2 от Закона за подземните богатства от находище „Кара Михал“, Община Самуил, Област Разград от 23.12.2010 год. Съгласно Договора концесионната площ по смисъла на чл.37, ал. 1 от ЗПБ, е в размер от 27,2 дка и включва площта на находището (12,7 дка - 12684 кв.м) и необходимата площ за осъществяване на дейността по концесията (14,5 дка - 14 508 кв.м). В находището са изчислени общо 160 681 тона запаси в категории (111) и (122) и 27 136 тона ресурси в категория (331). Предвид регулярния годишен добив от 5000 т/г (2314,8 м³) и предвидените загуби от 3%(150т/69,44 м³) за срока на концесията ще се погасят 83449 м³ (180 250 т) запаси и ресурси, което съставлява 96% от общо изчислените 187 817 тона. Заложените в проекта разчети показват, че ще се осигури регулярен добив от кварц- каолиновите глинени от находище „Кара Михал“ в обем от 5000 т/ г през целия 35- годишен период на концесията.

През 2019 г. и 2020 г. на терена не са извършвани добивни дейности.

Като цяло на територията на общината не е решен въпросът с третирането на строителните отпадъци. Налични са и терени замърсени с битови отпадъци.

Постепенно намалява замърсяването на почвите и водите с химикали и изкуствени торове, дължащо се на намаленото им потребление.

Контролираните на територията на общината животновъдни обекти са както следва: „РИОР“ООД - кравеферма с. Самуил, „Рикота-4-Силвия Симеонова“-кравеферма с. Самуил, ЗП Бейсим Емурла Мустафа-кравеферма с. Здравец, ЗП Фикрет Шюкрю Неджиб- кравеферма с. Самуил, ЗП Реджеб Енвер Мехмед-кравеферма с. Здравец, ЗП Сали Мехмед Сали-кравеферма с. Голям извор, птицеферма село Голям Извор – Силвия Симеонова.

Контролът е насочен към начина на съхранение и оползотворяване на генерираните от производствената дейност торови маси. Към всички животновъдни обекти има обособени временни торови площадки за съхранение на торовите маси. Същите след престояване от 6-8 месеца се използват за наторяване и подобряване структурата на почвата, при спазване на правилата за добра земеделска практики. Концентрацията на животновъдството доведе до възникване на някои проблеми, един от които се явява съхранението и оползотворяването на течния и твърд торов отпад.

Животновъдните обекти не са разположени в близост до санитарно-охранителни зони. По-голямата част от тях се намират на площадките на бившите стопански дворове, извън регулацията на населените места и не са предпоставка за разнасяне на неприятни миризми и замърсяване на въздуха с вредни емисии. Като гориво използват въглища и дърва. Формираните от измиването на съоръженията за съхранение на мляко отпадни води се заустват в съществуващи безотточни ями.

На територията на Община Самуил РИОСВ-Русе извършва контрол по отношение на фактор опасни химични вещества на следните обекти:

- „Тракция“ АД, с. Самуил, община Самуил. Основните дейности на дружеството са производство и ремонт на товарни вагони. През 2021 г. е извършена проверка във връзка съхранението на опасни химични вещества на територията на дружеството, като не са констатирани нарушения.

- „Октопод-С“ ООД, с. Самуил, община Самуил. Дружеството е с предмет на дейност производство на наливно рафинирано растително масло, слънчогледови мастни киселини и слънчогледов шрот за храна на животни. Дружеството извършва дейността си в съответствие с изискванията на Наредбата за ред и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси, Регламент (ЕО) 1272/2008 относно класифицирането, етикирането и опаковането на вещества и смеси (CLP), Регламент (ЕО) 1907/2006 относно регистрацията, оценка, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH).

На територията на община Самуил няма предприятия и/или съоръжения класифицирани с нисък или висок рисков потенциал, съгласно чл. 103, ал. 1 от ЗООС.

Почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, киселяване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинацията от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени“ чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности.

Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Шум

РИОСВ – Русе организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. В община Самуил няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в местата на въздействие.

Няма данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Самуил. Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

Шумът от автомобилния транспорт е основен фактор за шумовите нива в община Самуил, като той представлява по-голямата част от общото шумово натоварване. Увеличението на шумовия фон, предизвикано от транспорта, се дължи на два основни фактора: повишената моторизация на населението и лошото състояние на автомобилния парк, уличните настилки и алармените системи на МПС; крайно недостатъчните мероприятия, насочени към намаляване на шума, в комбинация с липса на адекватен контрол на превозните средства за намаляване на шумовите нива.

На територията на община Самуил преминава железопътна линия от I-ва категория. Общата дължина на железопътната мрежа на територията на общината е 11.081 км по IX- та и 17.781 км по 91-ва железопътна линии.

Източник на шумово замърсяване на територията на общината е преди всичко остарелият автомобилен парк и незадоволителното състояние на пътните настилки.

Резултати от измерване на наблюдаваните производствени източници на шум и вибрации в „Тракция“ АД не показват отклонения от допустимите стойности.

За територията на община Самуил няма данни за превишения нивата на шума на производствените предприятия, намиращи се в обособените производствени зони. Има различни локални източници на шум (работилници, търговски обекти, заведения и др.) с ограничен обхват на шумово въздействие. Няма данни за превишения на шума в жилищните зони.

Радиация

На територията, контролирана от РИОСВ-Русе са обособени три локални мониторингови станции (ЛМС) за непрекъснат контрол на радиационния гама- фон – в гр. Русе, гр. Силистра и с. Самуил. Друга близко разположена ЛМС е монтирана в гр. Тервел. Данните постъпват в системата и се публикуват ежедневно на интернет страницата на ИАОС.

РИОСВ-Русе не извършва радиационен контрол. Данните за радиологичните характеристики на необработваеми почви и води от повърхностни реки и водоеми се събират и обработват от ИАОС.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Биоразнообразие

В териториалния обхват на Община Самуил, **попадат следните защитени територии** по смисъла на *Закона за защитените територии* – ЗЗТ:

ЗМ „Колчаковска кория“ в землището на с. Хърсово, обявена със Заповед № РД-416/12.06.1979 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 56/1979 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1200/24.09.2003 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 91/2003 г.) и Заповед № РД-425/24.06.2009 г.

на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 63/2009 г.), с която е актуализирана площта на ЗМ.

В териториалния обхват на Община Самуил, **попадат** следните **защитени зони** от екологичната мрежа „Натура 2000“, по смисъла на *Закона за биологичното разнообразие* – ЗБР:

Защитена зона BG0002062 „Лудогорие“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-837/17.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 11/2009 г.), променена със Заповед № РД-79/28.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 10/2013 г.). Защитената зона е по Директива за птиците и попада в землището на село Голям Извор с обща площ от 188,37 ха или 5,57% от територията на общината. Цели на опазване: Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

Защитена зона BG0000168 „Лудогорие“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗБР и приета с Решение № 661/16.10.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 85/2007 г.). Защитената зона е по Директивата за хабитатите и попада в землището на село Голям извор с площ на територията на общината 194,15 ха или 5,74% от територията на общината. Цели на опазване: Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона. Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

В Община Самуил са обявени следните вековни дървета:

- Бяла върба в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявена със Заповед № 656/20.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 70/2012 г.);
- Зимен дъб в землището на с. Хърсово, общ. Самуил, обявен със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.);
- Два Летни дъба в землището на с. Здравец, общ. Самуил, обявени с Постановление на Министерски съвет № 11050/27.08.1948 г. на Министъра на земеделието и горите;
- Летен дъб в землището на с. Голяма вода, общ. Самуил, обявен със Заповед № 1042/30.11.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 102/1984 г.);
- Черница в землището на с. Владимировци, общ. Самуил, обявена със Заповед № 533/25.09.1978 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 86/1978 г.).

Горите, които съставляват 23% от територията на община Самуил са едно от големите ѝ богатства. Растителността е обособена от климатичните и релефни особености. Растителното разнообразие в горския фонд на общината включва над 40 дървесни видове, в това число 4 иглолистни, над 20 храстови видове и над 700 броя тревни растителни видове. Преобладават широколистни листопадни гори – дъб, бук, липа, върба, тополя и др. Храстовата растителност е от люляк, шипка, леска, глог. Голямото растително богатство на общината се допълва от находищата на лечебни растения. Те съдържат голямо количество биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Често срещани са видове са: бял равнец, лечебен камшик, синя метличина, лечебна лайка, синя жлъчка, лечебна комунига, лечебна маточина, обикновен риган и лечебно глухарче. По – рядко се срещат:

горицвет, жълто подрумниче, голям репей, зайча сянка, момина сълза, боянка, жълт равнец, кукуряк, блатна мента и черно куче грозде.

Едрите представители на фауната в община Самуил са благороден елен, сърна и дива свиня. По-малките бозайници са заек, пор, катерица, лалугер, мишки, къртица, невестулка. От птиците се срещат пдпдък, яребица, кукумявка, кълвач, синигер, дрозд, дива патица и др. От хищниците се срещат лисица, чакал и вълк. От земноводните се срещат: обикновена чесновница, жаба дървесница, горската дългокрака жаба. Характерни рептилии са шипобедренага костенурка, шипоопашатата костенурка, кримския гуцер пъстрия смок, медянката и пепелянката.

Отпадъци

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания, липсата на депо за строителни отпадъци, неоползотворяването на органичния и биоотпадък, смесването на рециклируемите отпадъци с ТБО и ниските приходи от такса „Битови отпадъци”, които не покриват разходите, свързани с управлението на битовите отпадъци.

По отношение на замърсяване на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е характерно, че замърсяването е с локален характер и засяга главно мери и пасища. На територията на община Самуил няма нерегламентирани сметища, а при възникване на такива, същите веднага се почистват и ликвидират.

За дейности с отпадъците на територията на община Самуил са издадени разрешителни на следните оператори:

Таблица 25: Разрешителни за дейности с отпадъци на територията на община Самуил

Оператор	Номер на издаден разрешителен и регистрационен документ	Адрес на площадката	Разрешени дейности	Видове отпадъци
Общинско предприятие „САМУИЛ 2011”	№ 10 - РД - 685 - 00 от 10.09.2015г.	Не притежават площадка	Сметосъбиране и сметоизвозване на Община Самуил	20 03 01- Смесени битови отпадъци 20 03 03- Отпадъци от почистване на улици 17 01 07- Смети от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06
„ОКТОПОД - С” ООД	№ 10 - РД – 765 - 00 от 05.06.2018 г.	община Самуил, с. Самуил, ул. „Любен Каравелов“ № 1, УПИ VII-667, кв. 1	R 1 - Използване на отпадъците предимно като гориво или друг начин за получаване на енергия	02 03 04- Материали, негодни за консумация или преработване
„Тракция” АД, с. Самуил, ул. „Димитър Благоев” № 1А	№ 10-ДО-616-00/05.12.2012 г.	с. Самуил, област Разград, община Самуил, ул. „Д. Благоев” № 1А, УПИ № 1А, планоснимачен № 020003	R12-размяна на отпадъци за подлагане на някоя от дейностите с кодове R1- R11 (рязане, сортиране)	16 01 17- Черни метали 12 01 01- стърготини, стружки и изрезки от черни метали

Източник: РИОСВ - Русе

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси.

Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност.

Новата и ефективна стратегия за управление на твърдите битови отпадъци ще:

- повиши привлекателността на града и околностите му;
- намали и предотврати риска за здравето на хората;
- подобри състоянието на околната среда и нейната привлекателност;
- намали замърсяването на водите и почви;
- намали потреблението на природни ресурси за сметка на преработка на отпадъци;
- подобри условията за икономическо развитие и чистотата в населените места;
- подобри условията за развитие на селското стопанство в общината, например чрез производство на компост от органични отпадъци;
- подобри качеството и разшири обхвата на предлаганите услуги по третиране на отпадъци.

За подобряване на екологичните характеристики и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението, включително ограничаване на образуването и оползотворяване на различните потоци отпадъци от бита и стопанската дейност.

III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

3.1. Анализ на отпадъците

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ за разработването на общинската програма за управление на отпадъците и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата образувани отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване?
- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци за анализирания период?
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината?
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането им?
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното и европейското законодателство?

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от много голяма важност за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за

използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

3.1.1. Генерирани битови отпадъци

Генерираните битови отпадъци от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга страна имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Необходимо е да се предприемат мерки за количествено и качествено намаляване на генерираните битови отпадъци. Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. Самото третиране е свързано с разходи на енергия и вода, заема се определено пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда от качествено предотвратяване. Това обаче е нереалистично и е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта за ограничаване образуването на отпадъци.

Жителите на дадена административна единица образуват различно количество отпадъци с различен състав. Тези показатели зависят от социалния статус, битовите особености на средата, изградената култура на потребление и други фактори.

Непрекъснато нарастващото количество смесени отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията в община Самуил, налага предприемането на мерки за тяхното намаляване, повторната им употреба и увеличаване на рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването им като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

ЗУО разделя отпадъците по видове, както следва:

- битови;
- производствени;
- опасни;
- строителни;
- биоразградими;
- масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;

- разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;
- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци произхождат основно от домакинствата, а също така и от административните сгради, търговски обекти, училища и други обществени места.

Количеството образувани битови отпадъци се състои от отпадъци, събрани чрез общинските системи за организирано сметосъбиране (смесени битови отпадъци) и отпадъци, събрани директно от частния сектор чрез системи за разделно събиране, вторични суровини и други с цел оползотворяване и рециклиране. Предадените за предварително третиране, за рециклиране и директно за депониране битови отпадъци са отпадъците на входа на съответната инсталация за третиране. За да се избегне повторното броене на количества отпадъци, директно депонираните битови отпадъци не включват отпадъците, предадени за депониране след предварително третиране. Директно депонираните битови отпадъци включват и статистическата оценка на образуваните отпадъци от домакинствата, необслужвани от системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Нормата на натрупване на битовите отпадъци представлява количеството образувани битови отпадъци на дадена административно-териториална единица или национално ниво разделено на средно годишното население за съответната година.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Трябва да бъде направена разлика и не трябва да се приема количеството генерирани битови отпадъци, като идентично на количеството събрани и извозени битови отпадъци, тъй като това е грешно като подход. Под внимание трябва да се вземат и да се отчитат, като генерирани, всички потоци битови отпадъци, независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината или не е от общината. Дори и да липсва достоверна и статистически отчетена информация е необходимо под внимание да се вземат всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината-организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, площадките за вторични суровини, производствени и търговски обекти, генериращи отпадъци, които предават на организации по оползотворяване или директно на преработвателни предприятия, производствени и търговски обекти, свързани с изискванията за разширена отговорност на производителя.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;

- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Самуил, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Самуил има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

• **Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.**

Община Самуил е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - Разград. В сдружението участват още общините: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат и Цар Калоян. На 16.05.2008 г. в град Разград, в съответствие с изискванията на чл.61 от ЗМСМА е сключено споразумение между общините Разград, Лозница, Исперих, Кубрат, Завет, Самуил и Цар Калоян за сътрудничество в областта на управлението на отпадъците. Регистрирано сдружение с нестопанска цел с обществено полезна дейност с наименование „Лудогорие еко“. На 15.08.2016 г. е създадено „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Разград“ (РСУО). Целта на Сдружението е изграждане на система за управление на отпадъците на територията на общините-членки, осигуряваща опазване на околната среда и предотвратяване на риска за човешкото здраве.

Общините, членуващи в РСУО депонират генерираните на техните територии битови отпадъци на регионално депо за неопасни отпадъци – Разград. Депото е разположено в местността „Олян Бурлук“, землище на гр. Разград и обслужва всички общини от област Разград. Площадката е разположена на около 8 км., североизточно от населеното място, поземлен имот № 61710.19.277 с площ 109,5 декара.

• Регионалното депо включва: клетка 1 за неопасни отпадъци с капацитет 197 847 тона и клетка 2 за неопасни отпадъци с капацитет 252 393 тона. Предвиденият капацитет в тонове на клетка 1 е достигнат. Предстои депониране и запълване на втората клетка.

Технологията на депониране включва: разтоварване; разстилане с уплътняване; оросяване с инфилтрирани води; запрястяване. Технологията на натрупване обхваща депониране на отпадъците в определен дневен участък, чрез разстилане на тънък слой до 0,60 м и последващото им уплътняване с компактор до достигане височина на работния слой от 1,80 м., след което се полага промеждутъчен слой пръст от 0,20 м. Депото е въведено в експлоатация с Решение за ползване от 27.07.2009 г., издадено от ДНСК-гр. София.

На територията на община Самуил няма изградени претоварни станции за битови отпадъци. Поради изграденото регионално депо за неопасни отпадъци в Разград и близостта на община Разград не се предвижда изграждане на претоварна станция в общината. В община Самуил не е изградена сепарираща инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки. Община Разград има пълна проектна готовност за изграждане на сепарираща инсталация. Тя ще бъде с необходимия капацитет и технически характеристики за постигане на нормативните цели за рециклиране и оползотворяване на биоотпадъците и за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци от всички общини в региона.

• Със Заповед № 271/16.07. 2009 г. на Директора на РИОСВ – Русе е преустановена експлоатацията на общински депа за неопасни отпадъци, намиращи се:

- на територията на община Самуил местност „Муса чешма“, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Деведжи“, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Метин Кулак“, с площ от 3 дка.

- Извършена е техническа и биологична рекултивации на общинско депо за ТБО, в местността „Метин Кулак“, с НТП „сметище“ в с. Самуил, ПИ № 000354 по Договор № 9250/29.07.2013 г. за безвъзмездна финансова помощ с ПУДООС.

- Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Самуил се извършват от Общинско предприятие „Самуил 2011“. Общинското предприятие е специализирано звено за управление на общинско имущество, за задоволяване на потребностите на населението и за осигуряване изпълнението на дейности, финансирани от общинския бюджет. Една от основните дейности на предприятието е организираното сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на битовите отпадъци в Регионално депо - гр. Разград.

Таблица 26: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Самуил и норма на натрупване (НН) 2017 – 2021 г.

2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/година)	Отпадъци (тона)	НН (кг/жител/година)
1453	225	1339	210	1047	163	1453	228	1421	227

Източник: Община Самуил

Количеството депонирани смесени битови отпадъци на територията на община Самуил се запазва относително постоянно през изследваните 5 години. Към 2019 г. намалява с 406 тона спрямо 2017 г., но след това отново се повишава и към 2021 г. е 1421 тона. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществени сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образувани битови отпадъци за година на човек от населението. Образувани битови отпадъци на човек от населението в България за 2021 г. е 445 кг/човек/година, за област Разград 481 кг/човек/година, за община Самуил – 227 кг/човек/година, тоест значително по-ниско от средната норма за областта и за страната.¹²

Нормата на натрупване на отпадъците в община Самуил за 2021 г. е с 2 кг/човек/на година повече спрямо 2017 г. (225 кг./чов.год.).

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Самуил е по-ниска от допустимите стойности. Това означава, че Общината се справя много успешно с процесите на управление на отпадъците, но трябва да предприеме съответните мерки за ограничаване на образуването им и насърчаване на тяхното оползотворяване и повторна употреба.

ИЗВОДИ:

Количеството на генерираните битови отпадъци в община Самуил намалява с 2% през 2021 спрямо 2017 г. Нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението е под допустимите референтни стойности и под средните нива за област Разград и за страната. Населението на общината намалява с 3% за периода 2017-2021 г., но годишната норма на натрупване на отпадъци на един жител се увеличава с 1%. Това се дължи на променящите се потребителски навици и начин на живот на домакинствата и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и земеделски производители. За допълнително редуциране обема на депонираните количества е препоръчително увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци,

¹² При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

разширяване на фамилното компостиране на зелените и био-разградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, на строителните отпадъци при ремонти и други мерки.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

- Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:
- - Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- - Картони-кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- - Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- - Гума - гумени изделия, играчки и др.
- - Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
- - Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
- - Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- - Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Самуил е извършен през 2022 г. в изпълнение на Договор №140 от 17.05.2022 г. между Община Самуил и „Динамик Салюшънс“ ЕООД - гр. Шумен.

Пробите за община Самуил са направени в периода от май до декември 2022 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 31.12.2021 г. Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Самуил на Регионално депо - Разград смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 27: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък и морфологичен състав на отпадъците в община Самуил за 2022 г.

Вид Отпадък	Количество смесен отпадък на година т/год		Разделно Събран Отпадък на година т/год		Общ Отпадък на Година т/год		Общ Отпадък на Година %	
Хранителни	94,80т		0,00т		94,80т		5,79%	
Хартия	129,14т	81,46т	0,00т	0,00т	129,14т	81,46т	7,89%	4,98%
Картон	47,68т		0,00т		47,68т		2,91%	

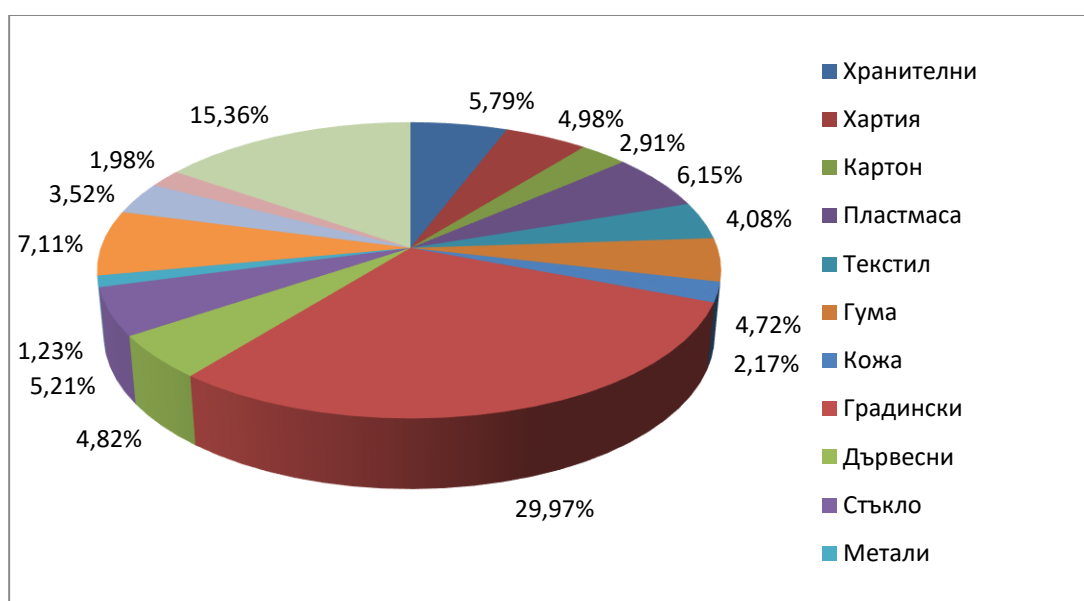

Пластмаса	100,63т	0,00т	100,63т	6,15%
Текстил	66,77т	0,00т	66,77т	4,08%
Гума	77,24т	0,00т	77,24т	4,72%
Кожа	35,52т	0,00т	35,52т	2,17%
Градински	274,49т	216,00т	490,49т	29,97%
Дървесни	78,82т	0,00т	78,82т	4,82%
Съкло	85,32т	0,00т	85,32т	5,21%
Метали	20,20т	0,00т	20,20т	1,23%
Инертни>4 см	116,36т	0,00т	116,36т	7,11%
Опасни	57,60т	0,00т	57,60т	3,52%
Други	32,40т	0,00т	32,40т	1,98%
Ситна Фракция<4см	251,31т	0,00т	251,31т	15,36%
Общо	1 420,60т	216,00т	1 636,60т	100,00%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2022 г. четириезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хранителни – 5,79%; хартия – 4,98%; картон – 2,91%; пластмаса – 6,15%; текстил – 4,08%; гума – 4,72%; кожа – 2,17%; градински – 29,97%; дървесни – 4,82%; съкло – 5,21%; метали – 1,23%; инертни >4см – 7,11%; опасни – 3,52%, ситна фракция<4см – 15,36% и други – 1,98%.

- Графика 5: Морфологичен състав на отпадъците на община Самуил към 2022 г. в %

- Източник: Окончателен доклад за извършен четириезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил през 2022 г.

Таблица 28: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г.

Видове отпадъци	Населени места от 3 до 25 хиляди жители
Хранителни	23.20%
Хартия	8.50%
Картон	5.50%
Пластмаса	10.10%
Текстил	3.70%
Гума	0.90%
Кожа	0.90%
Градински	21.70%
Дървесни	2.00%

Съкло	6.10%
Метали	2.00%
Инертни	14.80%
Опасни	0.60%
Общо	100.00%

Източник: ННУО 2014-2020 г.

- **Таблица 29: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Самуил към 2022 г.**

Фракции с най-висок средногодишен процент	Градински	Ситна Фракция<4см	Инертни>4 см	Пластмаса
Фракции с най-нисък средногодишен процент	Метали	Други	Кожа	Картон
Фракции с най-изразена сезонна флукуация	Градински	Ситна Фракция<4см	Опасни	Други
Фракции с най-слаба сезонна флукуация	Метали	Текстил	Дървесни	Пластмаса

- *Източник: Окончателен доклад за извършен през 2022 г. четириесезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил*

• Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на битовите си отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби на Наредба №7 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, посл. изм и доп. ДВ бр.77 от 16.09.2021 г., препоръчителният срок за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците, образувани на територията на община Самуил е през 2027 година.

ИЗВОДИ:

- Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите - „градински отпадъци“ – 29.97% (в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.), ситна фракция<4см – 15.36%, инертни >4см – 7,11% и „пластмаса“ – 6,15%.
- Рециклируемите отпадъци заемат 20,48% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и съкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмасата – 6,15 %, следвано от съкло – 5,21%, хартия – 4,98%, картон – 2,91% и метали – 1,23%.
- Процента на отпадъците от фракция „други“ е средно – 1,98%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърля и малко количество неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка.
- В община Самуил не е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и това води до висок относителен дял на депонираните на регионалното депо рециклируеми отпадъци.

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци

За анализа на количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци в община Самуил е необходимо е да се идентифицират:

- количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, съкло и метали чрез системите за разделно събиране;
- количествата депонирани биоразградими битови отпадъци;
- количествата разделно събрани и оползотворени битови биоотпадъци.

Отпадъци от опаковки

На територията на община Самуил няма въведена система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, пластмаса, картон, хартия и метал. Общината няма сключен договор с оползотворяваща организация за отпадъците от опаковки.

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Самуил следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за третиране и сепариране.

Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;

- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостиранни) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Самуил и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци от домакинствата в определени периоди е необходимо да се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- за въвеждане на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината, след изграждане на регионална инсталация за компостиране на биоразградими и биоотпадъци на територията на РСУО – регион Разград.

През 2020 г. стартира изпълнението на проект за „Проектиране, строителство и авторски надзор на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО-Разград“ на стойност 8 818 800 лева, финансиран от ОП „Околна среда 2014-2020 г.“. Предвижда се площадката, където ще се събират отпадъците да е с капацитет 4168 тона зелени отпадъци годишно. Инсталацията ще се изгради в района на Регионалното депо за битови отпадъци. Готовият компост ще се съхранява в покрит навес с площ 750 кв.м. Очаква се инсталациите за компостиране на биоразградими отпадъци и предварително третиране на смесените битови отпадъци да бъдат въведени в експлоатация през 2023-2024 година.

Като първа стъпка за въвеждане на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, Община Самуил е отредила до всички населените места т.нар. торищни площадки, където жителите трябва да изхвърлят отпадъците от растителен произход.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

В съответствие с Националния стратегически план общината следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване

зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградимите отпадъци са регламентирани в Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръжения за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделците, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики за използване на различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Целесъобразно е да се прилага метода на открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Предлагаият метод на третиране на биоразградимите отпадъци използва се основава процеса био-деградация, който в естествени условия протича бавно, на повърхността на земята, при температурата на околната среда и предимно анаеробно. Естественото разлагане на органиката се ускорява като преработваният субстрат се събира на редове (т.нар. windrow), което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Този ускорен процес именно е компостирането. Компостиране се разделя на 4 стадия: 1) мезофилен; 2) термофилен; 3) изстиване; 4) съзряване. В процеса на био-деградацията органичният субстрат претърпява физично и химично превръщане с образуването на стабилен хумифициран краен продукт. Този продукт е ценен за селското стопанство като органичен тор и като средство за подобряване структурата на почвата. Важни параметри на процеса са отношението C/N и мултидисперсността на субстрата, необходима за нормалната аерация.

При ефективно извършване на процеса на обръщане активната фаза може да приключи до 1 месец след което са необходими още около два месеца за изстиване и съзряване. Оборската тор и някои растителни отпадъци имат ниско съотношение C/N, висока влажност и лошо се подават на аерация. Те трябва да се смесват с твърд материал (пълнител) сорбиращ влагата, който обезпечават допълнителен въглерод и нужната за аерирането структура на сместа. Най-добрият пълнител се явява сламата, но може да се добавят листа, стърготини, трески, хартиени изрезки и др. В случай, че проекта се развива успешно ще се обсъдят и ползите от закупуване на оборудване за предварително раздробяване и пресяване на биоразградимите отпадъци.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

Биоразградимите отпадъци могат да бъдат доставяни от домакинствата, срещу което те да получават готов компост. Очаква се, че безплатното предоставяне на компост е достатъчен стимул за населението от селата за да отделят биоразградимите отпадъци от общия отпадъчен поток и по такъв начин да допринесат за намаляване на разходите за извозването на битовите отпадъци до регионалното депо.

Освен за безвъзмездно ползване от жителите, които доставят биоразградими отпадъци за компостиране, за готовия компост ще се търси пазарна реализация в селското и горското стопанство и озеленяването или ще се ползва за наторяване и подобряване на почвата в общински паркове и градини, спортни площадки, нарушени терени и др.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

• В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл.31 ал.1 т.2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното им събиране и оползотворяване:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.

Таблица 30: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци

Описание	Код от Европейския списък на отпадъците	Бележки
<i>Отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене (хранителни отпадъци)</i>	20 01 08	<i>От домакинства, ресторанти, столове, барове, кафе-магазини, болници и училищни столове и т.н.</i>
<i>Отпадъци от обществени пазари</i>	20 03 02	<i>Само биоразградими материали, еквивалентни на кодове 200108 и 200201</i>
<i>Отпадъци от паркове и градини (зелени отпадъци)</i>	20 02 01	<i>От частни градини и обществени паркове и зони, и т.н.</i>
<i>Дървесни материали</i>	20 01 38	<i>Не съдържащи опасни вещества, без мебели и едрогабаритни битови отпадъци</i>

• Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградените за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

Таблица 31: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Метод за третиране	Характеристики
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)	
Компостиране	Отворен или затворен тип,

	централизирано или домашно компостиране
Анаеробно разграждане	Със или без разграждащо компостиране, ефективност на оползотворяването на енергия
Пиролиза и газификация	Основно се използва за сухи потоци с цел изгаряне за оползотворяване на енергия
За фиксирано събиране на отпадъците	
Механично биологично третиране	Предварително третиране, за да се отделят биоразградимите отпадъци, последвано от третиране подобно на „отпадък разделен при източника“. Разделянето се основава на механични свойства. Възможни видове третиране са: компостиране (стабилизиране), анаеробно разграждане и/или оползотворяване на енергия и/или използване като уплътняващ/ покриващ материал
Изгаряне	Със и без оползотворяване на енергия, ефективност на оползотворяването на енергия
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране (трябва да се отбележи и ефективността на оползотворяването на енергия тъй като тя се отнася и за други

В резултат на третиране на био-отпадъците често се получават рециклирани продукти и оползотворяване на енергия. В таблица 32 е представен списък на продуктите получени от рециклиране и оползотворяване на енергия, както и материалите които могат да се избегнат. Различните видове остатъчни материали също са изброени.

Таблица 32: Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци

Метод за третиране	Оползотворени продукти	Продукти	Остатъчни отпадъци
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)			
Компостиране	Компост	Растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
Анаеробно разграждане	Биогаз Компост	Електричество, топлина, растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
За фиксирано събиране на отпадъците			
Механично биологично третиране	Енергия	Електричество, топлина, почвен стабилизатор	Стабилизиран-ни остатъчни отпадъци, замърсители
Изгаряне	Биогаз	Електричество, топлина, шлака използвана като вторичен строителен материал.	Остатъци
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране		Остатъци

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹³ за община Самуил е значителен – 48,47%, в това число - хранителни – 5,79%, градински – 29,97%, дървесни – 4,82%, хартия – 4,98% и картон – 2,91%. Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж/г. Според данните от извършения през 2022 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил са депонирани 127 кг/ж/г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са малко по-високи от допустимите.

Предвид разпоредбите на чл.34, ал.1 от ЗУО, съгласно който „биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно“ в община Самуил през 2021 г. са събрани разделно 216 тона растителни и градински отпадъци или 27% от биоотпадъците (793 тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто. Зелените площи в община Самуил са 77,26 ха и представляват 0,31% от територията. Община Самуил поддържа и обработва ежегодно 1083 дка обществени зелени площи, паркове и градини. От тях разделно събрани са растителните отпадъци от 108 дка.

При изчислението са спазени указанията за норма на образувани отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците (насоки за прилагане на Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ, бр.107 от 13.12.2013 г.), одобрени със Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 2 кг./м²/година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Анализите показва, че в община Самуил има добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

ИЗВОДИ:

Количествата на ТБО, които постъпват за депониране от територията на община Самуил, могат значително да се намалят:

- **чрез отделяне на количествата рециклируеми компоненти от отпадъчния поток, които се предават за рециклиране;**
- **чрез отделяне на органичната фракция, която да се оползотворява чрез инсталации за компостиране или други методи за оползотворяване.**

3.1.2. Строителни отпадъци

Община Самуил има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Тенденцията е за нарастване на количеството образувани отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР) и висок дял на инертни материали в морфологичния състав на

¹³ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

отпадъците, образувани на територията на община Самуил. Това показва незаконосъобразно изхвърляне и смесване на битовия със строителни и биоразградими отпадъци от населението и налага предприемане на адекватни мерки по отношение на ефективното управление на отделните потоци отпадъци.

Ниският прираст на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдовете за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци в община Самуил.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци трябва да се събират в съдове тип „Вана” и да се транспортират до регионалното депо в Разград.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. (2) За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: 27 - 17 01 01 Бетон; - 17 01 02 Тухли; - 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; - 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; - 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; - 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; - 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъците включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се

използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на плановите за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че фирмите, генериращи строителни отпадъци на територията на община Самуил често ги депонират нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Необходима е организация за въвеждане на разделно събиране и извозване на строителните отпадъци, генерирани на територията на община Самуил и подготовката им за повторна употреба, оползотворяване или тяхното рециклиране в териториално близки райони.

ИЗВОДИ:

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Самуил са предимно от ремонтни дейности на частни жилища и обществени сгради. Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отпадъците от строителство и ремонти: камъни, тухли, бетон, гипс и др. заемат все по-значителен дял в морфологичния състав на отпадъците в община Самуил – над 7% средногодишно. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в общината е амортизиран, пътната и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното оползотворяване.

3.1.3. Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Русе.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/или

обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организиранията мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Община Самуил няма сключен договор с лицензирана фирма за събиране на опасните отпадъци от домакинствата. Необходимо е да бъде сключен такъв договор и да се организират кампании, чрез мобилни пунктове за събиране, транспортиране и третиране на опасните отпадъци от бита, в т.ч. – бои, масла, лепила, лекарства с изтекъл срок на годност, луминисцентни тръби, опаковки, съдържащи опасни вещества, химически препарати и др.

Излезлите от употреба препарати за растителна защита на територията на Община Самуил са събрани в склад, намиращ се в землището на село Владимировци. Същият е рехабилитиран със средства от ПУДОС. Количеството съхранявани излезли от употреба препарати за растителна защита по наличните в РИОСВ-Русе справки, възлизат на 16 188 т.

На 03.11.2020 г. е извършено преопаковане и изнасяне на 27,580 тона излезли от употреба препарати за растителна защита от нерегламентиран склад на село Владимировци, Община Самуил. Складът е почистен, но е с нарушена конструкция. Същият не се води в справките на ИАОС.

Основните генератори на производствен отпадък в община Самуил са действащите няколко промишлени предприятия, сред които няма такива с висок рисков потенциал на образувания отпадък.

Операторите, подлежащи на проверки от РИОСВ на територията на община Самуил: „Тракция“ АД - с. Самуил – производство и ремонт на ж.п. техника; ОП „Самуил 2001“ - с. Самуил – сметосъбиране и сметоизвозване на Община Самуил; „Октопод-С“ ООД - гр Варна - производство на растителни масла в с. Самуил.

На територията на Община Самуил е разположена и инсталация за интензивно отглеждане на птици ЕТ „Рикота-4-Силвия Симеонова“ с. Голям Извор, община Самуил. Фермата за интензивно отглеждане на пилета бройлери е с издадено комплексно разрешително (КР) № 511-Н0/2015 г., актуализирано с Решение № 511-Н0-И0-А1/2018 г. РИОСВ-Русе. Контрол по установяване изпълнението на издаденото комплексно разрешително е извършен през 2022 г. Не са констатирани нарушения.

На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатирани такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети и ги представят пред ИАОС.

Община Разград, заедно с общините Шумен, Левски, Созопол и Съединение, е избрана с предпроектно проучване по Българо-швейцарската програма за сътрудничество като пилотна община за изграждане на общински център за разделно събиране и съхраняване на опасни битови отпадъци. По проекта ще бъдат създадени и мобилни събирателни пунктове в съседни на пилотните пет 17 общини в това число и община Самуил. В центъра за опасни

отпадъци ще се приемат лакове, бои, разтворители, грундове, лепила, смоли, мастила, перилни и почистващи препарати, препарати за растителна защита, фотографски материали, антифриз и спирачни течности; лекарства с изтекъл срок на годност; живак и живачни термометри; ръкавици, маски, филтри, използвани при боядисване и почистване. В пунктовете ще се приемат още и негодни за употреба батерии и акумулатори, старо електрическо и електронно оборудване: телевизори, монитори, телефони, принтери, факсове, радио и фотоапарати, апарати за кръвно налягане, микровълнови печки и подобни; смазочни и моторни масла. Приемането ще става по два начина: директно от гражданите, които ще донасят отпадъците в центъра и чрез мобилен събирателен пункт.

ИЗВОДИ:

В община Самуил в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. Необходимо е сключване на договор с лицензирана фирма, чрез която да се организира периодичното събиране, транспортиране и третиране на опасни отпадъци от бита и домакинствата.

РИОСВ – Русе извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

3.1.4. Специфични потоци и масово разпространени отпадъци (МРО)

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;

- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;

- - предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

- Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

На територията на община Самуил не функционират площадки за събиране и третиране на отпадъци от ИУЕЕО, НУБА и отработени масла, съгласно публикуваната информация на водения от Изпълнителна агенция по околната среда регистър на лицата, притежаващи документи по чл. 35 от ЗУО.

Излезлите от употреба гуми и отработените масла, генерирани от земеделските структури в общината се предават на лицензирани фирми, по силата на сключени с тях договори. Следва да се има предвид, че този вид инфраструктура не се осигурява от общината, а е изцяло бизнес инициатива по схемата „разширена отговорност на производителя“.

Излезли от употреба моторни превозни средства

Управлението на излезлите от употреба МПС е регламентирано с *Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства*, приета с ПМС №11/15.01.2013 г. Обн. ДВ. бр. 7 от 25.01.2013 г., посл. изм.и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021 г., и частично със Закона за движение по пътищата.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „*Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти*“, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно е в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информирание на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „*Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване*“, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по

чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Милиони тонове облекла се изхвърлят на сметищата в Европа всяка година. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх употребата на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи в сметищата имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават там за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните причини за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години. Губят се ценни ресурси, които биха могли да се оползотворят. Отклоняването на този отпадък от сметищата ще има огромен положителен ефект върху околната среда.

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

По данни от последния морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил се генерират средногодишно около 100 тона отпадъци от текстил и кожа или около 6% от общия битов отпадък. За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци е необходимо да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на отпадъците от текстил и кожа.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. На територията на община Самуил не се генерират болнични отпадъци и няма система за тяхното събиране, транспортиране и третиране.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиранен на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Самуил не е изградена канализационна система и съответно няма ПСОВ, така че управлението на този тип отпадъци към момента е неприложимо.

ИЗВОДИ: Община Самуил не е сключила договори с лицензирани фирми за организиране на дейностите по управление на специфичните потоци отпадъци и отделянето им от общия поток битови отпадъци. В това направление е необходимо да се предприемат действия за сключване на такива договори, организиране на дейността по разделното събиране и третиране на тези отпадъци и допълнителна работа с местните общности за повишаване на тяхната екологична култура и съзнание за изхвърляне на специфичните отпадъци на регламентираните за целта площадки и места.

ОБООБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Основен източник на битови отпадъци в община Самуил са домакинствата, предприятията и земеделските производители. Системите за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци обхващат 100% от населението, като на територията на общината няма необслужвани населени места.
- Количеството на генерираните битови отпадъци в община Самуил към 2021 г. е 1421 тона, като намалява с 2% спрямо 2017 г. Населението на общината намалява с 3% за

периода 2017-2021 г., но годишната норма на натрупване на отпадъци на един жител се увеличава с 1%.

- Образованите битови отпадъци на човек от населението в България за 2021 г. е 445 кг/човек/година, за област Разград 481 кг/човек/година, за община Самуил – 227 кг/човек/година, тоест значително по-ниско от средната норма за областта и за страната.¹⁴
- Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Самуил е по-ниска от допустимите стойности.
- Депонирането е основния и единствен метод за обезвреждане на битовите отпадъци в общината. Липсва разделно събиране и третиране на рециклируемите, биоразградими, растителни, строителни и опасни отпадъци.
- Поради липсата на съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци към момента се наблюдава сериозно изоставане по показателя компостиране. С изграждането на новата компостираща инсталация на Регионалното депо в Разград, Община Самуил следва да предвиди и въведе система за разделно събиране и транспортиране на биоразградимите отпадъци от всички населени места. За целта е необходимо закупуване на специализирани съдове, разполагането им на подходящи площадки в населените места, събирането и извозването им по график за компостиране.
- Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите - „градински отпадъци“ – 29.97% (в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.), ситна фракция <4см – 15.36%, инертни >4см – 7,11% и „пластмаса“ – 6,15%.
- Рециклируемите отпадъци заемат 20,48% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмасата – 6,15 %, следвано от стъкло – 5,21%, хартия – 4,98%, картон – 2,91% и метали – 1,23%.
- Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹⁵ за община Самуил е значителен – 48,47%, в това число - хранителни – 5,79%, градински – 29,97%, дървесни – 4,82%, хартия – 4,98% и картон – 2,91%.
- Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2022 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил са депонирани 127 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са малко по-високи от допустимите стандарти.
- Предвид разпоредбите на чл.34, ал.1 от ЗУО, съгласно който „биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно“ в община Самуил през 2021 г. са събрани разделно 216 тона растителни и градински отпадъци или 27% от биоотпадъците (793 тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто.

¹⁴ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

¹⁵ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

- Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и транспортирането им до съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци с цел повторна употреба.
- Необходимо е системно проучване на морфологичния състав на отпадъците, което да позволи идентифициране на съществуващите тенденции и избиране на специфичен подход, свързан с разделното събиране и други дейности по управление на отпадъците.
- Необходимо е въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и във всички населени места на общината.
- Разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.

3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци

3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци

Ключова предпоставка за успешното управление на отпадъците е наличието на подходяща инфраструктура, отговаряща на съвременните екологични стандарти и технологии. В тази част на анализа са представени данни за съществуващата инфраструктура и съоръжения за управление на отпадъците в община Самуил.

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците дава отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти?
- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти?
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците?
- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия?

Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база и висока обществена отговорност. Основните компоненти на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци са два:

- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци.

В община Самуил има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща 100% от населението на общината или 6269 души към 31.12.2021 г.

Твърдите битови отпадъци от територията на общината се събират и извозват от общинско предприятие „Самуил 2011“ към общинска администрация Самуил и се предават в регионалния център за третиране при Регионално депо за неопасни отпадъци-гр.Разград, където се депонират, без да се сепарират и третират предварително.

Общинско предприятие „Самуил 2011“ извършва следните дейности:

- Комunalни дейности
- Сметосъбиране и сметоизвозване
- Поддържане и изграждане на алеи, улици, площи и паркове на териториите за обществено ползване в и извън населените места на общината

- Поддържане сервитутите на общинската пътна мрежа
- Поддържане и изграждане на спортни терени и съоръжения;
- Поддържане на дерета и водоеми
- Изграждане и ремонт на детски площадки и градинско обзавеждане
- Изграждане и ремонт на тротоарни настилки
- Осигуряване и организиране, художествено оформление и украса на тържества и мероприятия
- Изграждане на улично осветление
- Транспортни услуги
- Други дейности.

Отпадъците в община Самуил се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 20.03.01.

Общината разполага със собствени автомобили за събиране и транспортиране на битовите отпадъци. Автомобилите са сметосъбиращи камиони - Исузу NQR70 с обем на надстройката 10.5 куб.м и Форд Карго 2526 D с обем 20 куб.м.

На територията на общината към 2021 г. са разположени общо 556 броя контейнери тип „Бобър” с вместимост 1.1 куб.м и 268 броя кофи тип „Мева” с вместимост 0.11 куб.м. За 2022 г. общият брой на разположените съдове по населени места е 589 бр. контейнери тип „Бобър” с вместимост 1.1 куб.м и 287 броя кофи тип „Мева” с вместимост 0.11 куб.м. През 2023 г. контейнерите тип „Бобър” са 568, а кофите тип „Мева” – 214 броя.

Съдовете се обслужват по график като кратността е веднъж седмично за селата Самуил и Владимировци и два пъти месечно за останалите 12 населени места в общината.

Община Самуил не разполага със съдове за фамилно компостиране на градински отпадъци и специализирани съдове за отпадъци от сгурия и пепел.

Малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и предприятия в общината се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно.

ИЗВОДИ:

Изградената система за събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци в община Самуил обхваща 100% от населението и осигурява достатъчно на брой съдове и оптималното им обслужване. Необходимо е да се работи за въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъците от опаковки, биоразградимите, строителни и отпадъци от пепел и сгурия през отоплителния сезон.

Морфологичният състав на образуваните отпадъци може да се промени съществено в резултат на:

- Излизането от употреба през 2021 г. на масово използваните в бита пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба;
- Въвеждането на системи за разделно събиране и компостиране на растителните и биоразградими отпадъци и за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци;
- Провеждане на разяснителни и обучителни кампании за информиране на населението, че отпадъка събран разделно е ценен ресурс.

3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци

Съгласно изискванията на чл.38, ал.1 от Наредба №6/27.08.2013 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г., отпадъците предназначени за обезвреждане, чрез депониране следва да се подлагат на предварително третиране. Министърът на околната среда и водите

утвърждава със заповед Ръководство за предварително третиране преди депониране на отпадъци в Република България.

По смисъла на Наредба № 6/27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци под „Предварително третиране” разбираме - всички физични, термични, химични или биологични процеси, включително сортирането, които променят характеристиките на отпадъците, с цел да се намали обема им или опасните им свойства, за да се улесни по-нататъшното им третиране или да се повиши оползотворяемостта им.

Съгласно дефиницията за „предварително третиране” (в наредбата и в директивата) изпълнението на поне една от целите на изискването за промяна на характеристиките на отпадъците е достатъчно за да се счита, че операцията представлява предварително третиране. Предварителното третиране на битовите отпадъци, следва да бъде разглеждано едновременно с прилагането на изискванията за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране.

Като основни методи за предварително третиране на смесените битови отпадъци могат да се разглеждат:

- разделно събиране при източника на образуване;
- сепариране (разделяне) по фракции на битовите отпадъци;
- биологични методи за третиране на биоразградимата фракция от общия поток на битовите отпадъци;
- смесени методи на механично и биологично третиране на битовите отпадъци.

От съществуващата система за управление на отпадъците на територията на община Самуил може да се приеме, че не се осъществява предварително третиране на битовите отпадъци в процеса на събирането им от специализираните автомобили. Обезвреждане на битови отпадъци на територията на общината също не се извършва. Системи за разделно събиране на специфични потоци отпадъци на територията на общината не са изградени.

• На територията на община Самуил няма площадки и съоръжения за третиране на битови отпадъци. Същите се събират и извозват на Регионалното депо в Разград, където директно се депонират. След въвеждане в експлоатация на новата сепарираща инсталация на Регионалното депо, отпадъците ще бъдат предварително третирани и сортирани преди депониране. На територията на община Самуил се генерират основно битови отпадъци, които са класифицирани като неопасни и инертни отпадъци, които отпадат от строително-ремонтни дейности от домакинствата.

За изпълнение на нормативното изискване относно предварително третиране на отпадъците и с цел намаляване на количествата, подлежащи на депониране Община Самуил предвижда в бъдеще:

- Отделяне на биоразградимите отпадъци от общия поток битови отпадъци, чрез специални съдове и извозването им до инсталация за компостиране на Регионалното депо за отпадъци в гр. Разград и разширяване на системата за фамилно компостиране.
- Отделяне на опасните отпадъци от бита от общия отпадъчен поток, чрез събирането и извозването им до Регионален център за съхранение на опасни битови отпадъци.
- Отделяне на рециклируемите отпадъци, чрез въвеждане на система за разделно събиране и сключване на договор с организация по оползотворяването на тези отпадъци от всички населени места.

3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците

Въвеждането на устойчива общинска колективна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включваща контейнери за разделно събиране с последващо сортиране по видове материали в сепарираща инсталация, и обезпечена със специализирана техника за

отпадъци и транспортно обслужваща техника, е един процес, който е икономически приемлив и води до висока ефективност.

Ефективните системи за разделно събиране и последващо оползотворяване на отделните потоци отпадъци са ключът към успешното им управление. Основната концепция на организацията за разделно събиране на отпадъци се състои в това, че всеки отделен продукт се превръща в отпадък, като се смеси в кофата за общо събиране на отпадъци. Разделно събраните хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки вече не са боклук, а търговски продукт – ценна суровина за промишлеността. Изхождайки от актуалната в момента законова рамка, се определя какъв/или какви именно компоненти от състава на ТБО ще се събират разделно от общия поток генерирани отпадъци.

Изборът и въвеждането на система за разделно събиране подпомага икономиката чрез спестяване на ценни суровини, материали и ресурси и увеличава експлоатационния срок на депата за битови отпадъци.

В община Самуил към 2023 г. няма въведена система за разделно събиране на рециклируемите отпадъци от опаковки и няма сключен договор с оползотворяваща организация.

Предвижда се въвеждане на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, генерирани в община Самуил при източника, извозване и третиране в компостираща инсталация, която предстои да бъде изградена на Регионално депо – Разград. Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биотпадъци ще се осигурява и чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране в домакинствата.

Необходимо е да се създаде организация и за разделно събиране, извозване и третиране на строителните отпадъци.

Към 2023 г. Община Самуил няма сключени договор за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинства, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба МПС.

3.2.4. Обезвреждане на отпадъци

Обезвреждането на отпадъците, както и предотвратяване на образуването им цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда от отделянето на газове и инфилтрат от протичащите процеси на гниене при депонирането им. Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това мерките на местно ниво за обезвреждане на отпадъците също са с голямо значение за постигане на целите.

Депониране

Екологосъобразното обезвреждане на отпадъците е заложено в нормативните документи и международни Директиви за отпадъците, отразени изцяло в българското законодателство. За да се намали въздействието върху околната среда от депонирането на биоразградими общински отпадъци, Директива 1999/31/ЕС за състава на депонираните отпадъци, съдържа клауза за поетапно намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци.

<i>Дейности за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците:</i>

- Закриване и рекултивация на съществуващото депо за ТБО;
- Засилване прилагането на контрола върху неконтролирано изхвърляне и неконтролирано изгаряне на отпадъци и др. неконтролирани методи за обезвреждане на отпадъци;
- Поетапно редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци от общото количество на биоразградимите отпадъци, депонирани на депото;
- Въвеждане на разделно събиране и третиране на зелените отпадъци;
- Насърчаване на домашното компостиране;

- Изграждане на открити площадки за събиране и компостиране на отделно събраните зелени отпадъци от паркове и градини на територията на общините;
- Изграждане на площадка за компостиране на регионалното депо;
- Редуциране на обема на депонираните рециклируеми отпадъци чрез предварително сепариране и изграждане на центрове за рециклиране;
- Осигуряване прием на широк спектър отпадъци, различни от обикновените домакински отпадъци, като например: опасни домакински отпадъци, отпадъци от електронно и електрическо оборудване, едрогабаритни отпадъци, градински отпадъци, строителни отпадъци от частни домове, рециклируеми материали и др. на регионалното депо;
- Всички други фракции домакински отпадъци, като опасни отпадъци, ОЕЕО и СО от домакинствата, които не се приемат от общинската система за сметосъбиране, ще бъдат приемани и сортирани в центъра за рециклиране, за да се гарантира, че отпадъците ще бъдат третирани в съответствие с целите на НПУО.

Регионалното депо за неопасни отпадъци - Разград е разположено в местността „Олян Бурлук“, землище на гр. Разград и обслужва всички общини от областта: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил, Цар Калоян. Площадката е разположена на около 8 км., североизточно от населеното място, поземлен имот № 61710.19.277 с площ 109,5 декара. Регионалното депо включва 2 клетки.

Предвиденият капацитет в тонове на клетка 1 е достигнат. Предстои депониране и запълване на втора клетка.

Технологията на депониране включва: разтоварване; разстилане с уплътняване; оросяване с инфилтрирани води; запръстяване.

Технологията на натрупване обхваща депониране на отпадъците в определен дневен участък, чрез разстилане на тънък слой до 0,60 м и последващото им уплътняване с компактор до достигане височина на работния слой от 1,80 м., след което се полага промеждутъчен слой пръст от 0,20 м.

През 2020 г. започва изграждане на сепарираща и компостираща инсталации и след въвеждането им в експлоатация (вероятно през 2024-2025 г.) отпадъците, постъпващи на Регионалното депо ще бъдат предварително третирани (сепарирани) и отсортирани и това ще намали значително дела на депонираните ТБО. Съответно растителните отпадъци ще се събират разделно в общините и компостират.

Биологично третиране

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин. Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- Натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията

на Общината и значителното участие на селскостопанските отпадъци, образувани от домакинствата в определени периоди, се предприемат действия в две посоки:

- ✓ за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- ✓ за изграждане на инсталация за компостиране в РСУО – Разград.

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. При реализацията на целите ще се кандидатства за финансово подпомагане от страна на ПУДООС и ОПОС.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

Предвид значителното количество на зелените, градински и селскостопански отпадъци, образувани на територията на община Самуил, в определени периоди на годината е необходимо да се предприемат действия в следните направления:

- въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- компостиране на зелените отпадъци на компостираща инсталация на Регионално депо – Разград, след въвеждането ѝ в експлоатация;
- въвеждане на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината, след изграждане на регионална инсталация за компостиране/анаеробно разграждане от РСУО - Разград.

3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания

Със Заповед № 271/16.07. 2009 г. на Директора на РИОСВ – Русе е преустановена експлоатацията на общински депа за неопасни отпадъци, намиращи се:

- на територията на община Самуил местност „Муса чешма”, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Деведжи”, с площ от 3 дка;
- на територията на община Самуил местност „Метин Кулак”, с площ от 3 дка.

Извършена е техническа и биологична рекултивация на общинско депо, в местността „Метин Кулак”, с НТП „сметище“ в с. Самуил, ПИ № 000354 по Договор № 9250/29.07.2013 г. за безвъзмездна финансова помощ с ПУДООС.

Процесът по закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, стартира през 2009 г. и Община Самуил е една от първите общини, която получава финансиране по реда на ПМС №209 от 20 август 2009 г. за закриването на общински депа за битови отпадъци за рекултивация на съществуващото общинско депо, за изпълнение на проект: „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци – община Самуил”, който има за предмет закриване на съществуващото и стопанисвано от Община Самуил депо за неопасни отпадъци, което не отговаря на нормативните изисквания. Проектът е на стойност 148 884,49 лева и изпълнението му приключва през 2015 г. Проектът за закриване и рекултивация на общинското депо включва следните дейности: Изгребване на отпадъци извън отредената площ, Преоткосиране и

вертикално планиране, Разстилане, подравняване и уплътняване на отпадъци, Изграждане на Газоотвеждаща система, Изграждане на Горен минерален запечатващ пласт, Изграждане на Рекултивационен пласт, Извеждане на повърхностни води, Минерално торене, Затревяване и Мониторинг.

Във връзка с предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища, има създадена със Заповед на кмета на община Самуил комисия, която извършва проверки по подадени сигнали на граждани и съставят актове на нарушителите.

Ежегодно се организира почистване в населените места на територията на общината по повод кампанията „Да изчистим България за един ден”.

На територията на общината няма територии замърсени от промишлени отпадъци.

Употребата на пестициди и торове е в границите на нормативите. Важен проблем е събирането и безопасното съхраняване в регламентиран склад на всички залежали и негодни пестициди и такива с неизвестен произход.

- Проблем остава изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места и с това периодично възникват нерегламентирани сметища.

- При установяване на нови локални нерегламентирани замърсявания се предприемат незабавни мерки по отстраняването им. Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на общинската администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци на територията на община Самуил.

- В част от случаите се наблюдават повторно замърсяване на терените с локализирано нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, но същите се почистват отново.

ИЗВОДИ:

Основният метод за обезвреждане на битовите отпадъци в община Самуил остава депонирането, като все още не се осъществява предварително третиране, сепариране, отсортиране и компактиране на отпадъците.

Не е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и трябва да се сключи договор с оползотворяваща организация, която да организира площадки за разделно събиране във всички населени места на общината.

Предстои изграждане на инсталация за компостиране на биоразградими и растителни отпадъци на Регионалното депо в Разград, след което се предвижда въвеждане на системи за разделно събиране и управление на тези потоци отпадъци на територията на община Самуил и извозването им за компостиране.

Старото общинско депо е закрито и рекултивирано. Периодично възникващите нерегламентирани замърсявания се почистват своевременно.

3.3. Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

Настоящият анализ съдържа основен преглед на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво, като основа за разработване на стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период до 2028 г.

Целта на анализа е да се посочат:

- Какви са основните принципи на националното законодателство по управление на отпадъците и кои са основните ангажименти, които поставя към местните власти;
- Систематизиране на основните компетенции и правомощия на общините (в частност Община Самуил) в областта на управление на отпадъците и възможни подходи за тяхното изпълнение, с акцент върху най-новото законодателство;

За осигуряване на необходимата информация за анализа са проучени националните нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците.

НАЦИОНАЛНА НОРМАТИВНА РАМКА

Националната нормативна уредба се основава на основните принципи, на които стъпва европейското екологично право в сектор „Отпадъци“. Националното ни законодателство е хармонизирано с европейското право и въвежда петстепенната йерархия на управление на отпадъците. Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба, съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконови актове.

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните основни принципи при управление на отпадъците:

✓ „Предотвратяване“ - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

✓ „Разширена отговорност на производителя“ и „замърсителят плаща“ – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

✓ „Превантивност“ – потенциалните проблеми с отпадъците, трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

✓ „Близост“ и „Самодостатъчност“ – отпадъците, трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.

✓ „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Йерархия на управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците описва международно признат подход за устойчивото управление на отпадъци, който е отразен и в Европейската Рамкова директива за отпадъците 2008/98/ЕС с посл. изм. с Директива (ЕС) 2018/851. Този подход е възприет в България посредством Закона за управление на отпадъците. Йерархията при управление на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците.

Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Йерархията задава пет възможни начина за правителствените институции, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Подготовка за повторна употреба;
- Рециклиране;
- Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Действащи закони и подзаконови актове на национално ниво

Основният законодателен инструмент в областта на управлението на отпадъците в България е Законът за управление на отпадъците (ЗУО), в сила от 13.07.2012 г. (обн.ДВ, бр.53/2012, последно доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021 г.). В Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация за управление на отпадъците.

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

С последното изменение и допълнение на Закон за управление на отпадъците (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021 г.) се въведоха изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. законодателен пакет „Отпадъци“, и по специално Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и частично да транспонира Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци.

Пакет „Отпадъци“ въведе следните основни промени в европейското законодателство, които следва да бъдат изпълнявани от всички държави-членки:

- Целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци е завишена до 65% през 2035 г., за да се извлекат съществени екологични, икономически и социални ползи и да се ускори преходът към кръгова икономика. Въведени са междинни цели от 55% и 60% съответно за 2025 г. и 2030 г.;

- С цел допълнително стимулиране на прехода към кръгова икономика е въведена цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г.

Законът за управление на отпадъците е нормативния акт, който регламентира всички основни ангажменти на общини, производители и оператори на дейности с отпадъци, както и изискванията за разделно събиране и за постигане на целите по рециклиране на отпадъци. Респективно тези изисквания налагат промени в ЗУО, които са приети с последното изменение и допълнение на закона и са в сила от 05.03.2021г.

Действащите подзаконови нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи:

➤ Подзаконови нормативни актове, определящи изисквания към съоръжения и инсталации:

- Наредба № 7 от 24 август 2007г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр.81 от 17.09.2004г.).

- Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (в сила от 13.09.2013г.).

➤ Подзаконови нормативни актове с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО:

- Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (Обн., ДВ, бр.66 от 08.08.2014г.).

- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр.51 от 20.06.2014г.).

➤ Подзаконови нормативни актове, съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти:

- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.).

- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (Приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., в сила от 16.06.2016 г.).

- Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при

трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 195 от 10.07.2014 г., обн., ДВ, бр. 59 от 18.07.2014 г.).

➤ Подзаконови нормативни актове, регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци:

– Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017г., обн. ДВ бр.11 от 31.01.2017г.).

– Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (Приета с ПМС 267 от 05.12.2017г., обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017г.).

– Наредба №3 от 05.08.2014г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр.70 от 22.08.2014г.).

– Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС №201 от 04.08.2016г., обн., ДВ, бр.63 от 12.08.2016г.).

– Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки (в сила от 06.11.2012 г., Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр.85 от 06.11.2012г.).

– Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС №351 от 27.12.2012г., обн., ДВ, бр.2 от 8.01.2013г., в сила от 08.01.2013г.).

– Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (Приета с ПМС №352 от 27.12.2012г., обн. ДВ, бр.2 от 08.01.2013г.).

– Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Приета с ПМС №256 от 13.11.2013г., обн. ДВ, бр.100 от 19.11.2013г., в сила от 01.01.2014г.).

– Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС №11 от 15.01.2013г., обн., ДВ, бр.7 от 25.01.2013г., в сила от 25.01.2013г.).

– Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г.).

Основни ангажименти на общините, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците.

Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. Осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;

2. Събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;

3. Почистването на уличните платна, площади, алеи, паркове и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;

4. Избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;

5. Организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Управлението на строителните отпадъци е регламентирано по-подробно в Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за

оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Със ЗУО от 2012г. отпада задължението на общините да осигуряват депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата, като се въвеждат цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци (строителни отпадъци, с изключение на почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние), несъдържащи опасни вещества;

6. Разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. С чл.33 от ЗУО се въвеждат изисквания към търговските обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване;

7. Организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства, електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми). Кметът организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица, притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци;

8. Изпълнението на решенията на общото събрание на регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;

9. Организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от и негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;

10. Осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. С това се цели подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци;

11. Поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

12. Предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, и организиране на почистването им;

13. Съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

14. Осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общините, чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците.

15. Разработва общинска наредба за управление на отпадъците, като постоянно контролира изпълнението ѝ;

16. Организира внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок, съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

17. Предлага за одобряване от общинския съвет такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

18. Определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

19. Предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново/и съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ. Тезидействия се извършват съвместно с другите кметове на общините, включени в Регионалното сдружение или самостоятелно в случай, че общината не участва в сдружение.

ЗУО регламентира и обхваща на контролните правомощия на общините, като кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

1. Дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

2. Дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;

3. Площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);

4. Спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22;

5. Изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне (в сила от 01.01.2019г.);

6. Организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат.

Изисквания относно управлението на строителните отпадъци:

ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали въвеждат специфични изисквания и ангажименти на общините, по отношение на строителните отпадъци, свързани с организиране на събирането, оползотворяване и обезвреждане на тези отпадъци, образувани при ремонтната дейност на домакинствата. Общината има ангажимент и в случаите, когато самата тя е възложител на

строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на планове за управление на отпадъците.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

➤ третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци;

➤ предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.

➤ считано от 14.07.2014 г. възложителят на строителни и монтажни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени Наредба за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г.

Изискването не се прилага за:

1. премахване на сгради с разгъната застроена площ (РЗП), по-малка от 300 кв. м;
2. премахване на сгради с паянтова конструкция;
3. реконструкция и основен ремонт на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
4. промяна на предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
5. строеж на сгради с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
6. изграждане, реконструкция, основен ремонт и премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1500 линейни метра в урбанизирани територии;
7. изграждане, реконструкция и основен ремонт на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 5000 линейни метра извън урбанизирани територии;
8. премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1000 линейни метра извън урбанизирани територии;
9. изграждане, рехабилитация, основен ремонт, реконструкция и премахване на пътища с дължина до 500 линейни метра;
10. премахване на негодни за ползване или застрашаващи безопасността строежи, когато е наредено по спешност от компетентен орган, с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
11. изграждане и премахване на строежи от шеста категория;
12. всички текущи ремонти.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от строителни отпадъци.

Принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влягане на рециклирани строителни

материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Граждански Процесуален кодекс (ГПК).

С наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност;
- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Изисквания относно системите за разделно събиране на отпадъци:

Съгласно ЗУО системата за разделно събиране се организира в съответствие с принципа „разширена отговорност на производителя“ - чрез сключване на договори с организации по оползотворяване. На национално ниво са приети шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъци (МРО):

- Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване
- Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата „разширена отговорност на производителя“ да бъде включен и този отпадъчен поток.

Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „разширена отговорност на производителя“. В наредбите са посочени и ангажименти на кметовете на общините с оглед изграждане на системите за разделно събиране на МРО и намаляване на количествата депонирани отпадъци.

Ползите за общините от сътрудничеството с организациите по оползотворяването са свързани с намаляване количествата битови отпадъци, които общините иначе трябва да събират и третират, и с намаляване финансовите средства за това третиране.

В системата за разделно събиране на опасните битови отпадъци, които не попадат в обхвата на наредбите по управление на масово разпространените отпадъци се включват – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, градински химикали, вкл. пестициди, продукти от грижи за домашни животни, химически вещества и препарати, използвани в домакинствата вкл. дезинфектанти. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят.

Изискванията по отношение на видовете рециклируеми отпадъци, целят подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на регионите за управление на отпадъците за постигане на целите за рециклиране и

оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци. Осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други е задължение за всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общините, и при необходимост в други населени места, съгласно чл. 19, ал.3, т.11 от ЗУО. В случай, че не са осигурени, отчисленията за обезвреждане на отпадъците на депа се увеличават с 15 на сто за периода до осигуряването им.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО:

Съгласно Закона за управление на отпадъците, размерът на отчисленията за битови отпадъци по чл.64 от ЗУО намалява, когато целите в съответния регион за управление на отпадъците са изпълнени от общините, в съответствие с решението на общото събрание на регионалното сдружение за разпределение на задълженията между общините за изпълнение на целите, както следва:

- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
- с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2;
- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;
- с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

Намаленията в размера на отчисленията се прилагат независимо едно от друго. При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци таксите за депониране се увеличават с 15%. Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините. С изменения през 2017 г. в Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата до 2022 г. и всяка следваща година е както следва:

- за депата, които отговарят на нормативните изисквания:

Таблица 33: Размер на отчисленията за всеки тон депониран отпадък до 2022 г. и всяка следваща година

• 013 г.	• 014 г.	• 015 г.	• 016 г.	• 017 г.	• 018 г.	• 019 г.	• 020 г.	• 021 г.	• 022 г. и всяка следваща година
5 лв./т	2 лв./т	8 лв./т	6 лв./т	0 лв./т	5 лв./т	7 лв./т	9 лв./т	2 лв./т	5 лв./т

- за депата, които не отговарят на нормативните изисквания, които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер за съответната година, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в §4 от допълнителните разпоредби на Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за всички

страни членки на ЕС. Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти в областта на отпадъците, включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, както и за изготвяне на програми за управление на отпадъците.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- **Стратегически документи, свързани с управлението на отпадъците на национално ниво с нов програмен период**

- **Пети Национален план за управление на отпадъците в Република България за периода 2021–2028 г.**

- Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. Промяната в рамковото законодателство по отпадъци е една от най-важните и първостепенни крачки в прехода към кръгова икономика на ЕС. Страната е разработила нов пети *Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г.* и проект на *Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г.*, с които се поставят нови цели и изисквания. НПУО е основния стратегически документ в сектора „Отпадъци“ и е изработен от Министъра на околната среда и водите. Документът дефинира трите основни цели и за тяхното постигане са разработени 5 програми (с 2 подпрограми).

- *Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)*

- Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците. НПУО 2021-2028 г. и НППОО са одобрени с Решение №459 на МС от 17.06.2021г.

- **Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.**

- Изготвянето на Стратегията и плана на действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г. е в изпълнение на мярка 589 „Изготвяне на Национална стратегия във връзка с пакета за кръгова икономика“ от *Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г.*, като една от поставените цели (Цел 147) за постигане на ресурсна ефективност чрез прилагане на йерархията при управление на отпадъците, предотвратяване на образуването им, насърчаване на повторната употреба и оползотворяването им чрез рециклиране, намаляване на депонирането и ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

- Разработването на стратегията и план за действие за периода 2021-2027 г. е част от мерките от пакета за преход към кръгова икономика на национално ниво. Планът за действие обхваща действия в следните области:

- • Производство, в т.ч. пакетиране на продуктите и производствени процеси;
- • Потребление;
- • Управление на отпадъците, което заема централно място в кръговата икономика, чрез прилагане на практика на йерархията на ЕС за отпадъците;

- Преход от отпадъци към ресурси – насърчаване на пазара на вторични суровини, в т.ч. суровини от изключителна важност Действия в областта на приоритетни области като рециклиране на пластмаси, управление на хранителните отпадъци, основни суровини, отпадъци от строителство и събаряне, биомаса и продукти на биологична основа, иновации, инвестиции и други хоризонтални мерки.

- Целта е да се изготви стратегически документ и конкретен план за действие, чрез които да се формулират националните цели в областта на кръговата икономика. На базата на задълбочен анализ на ситуацията, следва да се очертаят приоритетните области на стратегията и плана за действие, да се предложат подходящи механизми за партньорство между публичния и частния сектор и механизми за мониторинг на изпълнението.

- Специфичните цели са свързани с:

- Предпоставки за постигане на устойчива, нисковъглеродна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите;

- Насърчаване на бизнес инициативи, иновации и трансфер на технологии за постигане на целите на кръговата икономика на национално и европейско ниво;

- Формулиране на необходимите политически действия на национално и местно ниво, както и изменения на регулаторната рамка;

- Създаване на партньорски механизъм за изпълнение на плана за действие, с участие на публичния сектор на национално и местно ниво, бизнеса и неправителствения сектор;

- Постигане на възможно най-добро управление на отпадъците, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, като вземат предвид осъществимостта от икономическа и технологична гледна точка и ползите за околната среда и здравето. Включване на целесъобразни мерки на национално ниво относно събирането, разделянето и оползотворяването на отпадъци, съдържащи значително количество от суровини от изключителна важност.

- Поради естеството си, *Стратегията за действия за преход към кръговата икономика* се явява междусекторна стратегия. Тя стъпва върху и надгражда мерките, заложи в проектите на нови секторни стратегии и програми, основни сред които са в областта на икономиката, опазване на околната среда и регионалното развитие. *Стратегията и планът за действие за прехода към кръгова икономика* не попадат в йерархична зависимост с други планове и програми на национално и местно ниво, но съобразяват и не противоречат на действащи планове, програми и други стратегически документи на европейско и национално ниво, като например: *Европейската зелена сделка*, *Новия план за действие към кръговата икономика от 2020 г.* на Европейската комисия, *Стратегията за пластмасите в кръговата икономика от 2018 г.*, *Национална програма за развитие България 2030*.

- **Нов план за действие относно кръговата икономика (приет на 11.03.2020г.)**

- Новият план за действие за кръговата икономика е един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има за цел да подготви икономиката за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Надграждайки върху свършеното от 2015 г. насам, новият план е насочен към проектирането и производството в кръговата икономика, за да се гарантира, че използваните суровини остават в икономиката на ЕС колкото е възможно по-дълго. Планът за действие за кръговата икономика съдържа мерки за:

- – Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС. Комисията ще предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде ограничена, преждевременното

излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.

- – Повече права за потребителите. Потребителите ще имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения. Те ще могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.
- – Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям. Ще се предприемат конкретни действия относно:
 - °електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците:
- ✓ акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии
- ✓ опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането
- ✓ пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси
- ✓ текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти
- ✓ строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика
- ✓ храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.
- – Гаранция за по-малко отпадъци. Усилията ще бъдат насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

• **Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха в България 2020-2030 г.**

- Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление. В Законодателни приоритети в сектора на отпадъците и управление на отпадъците в програмата е посочена Стратегическата цел 2 за 2030г., която гласи:
 - Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:
 - – Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
 - – Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
 - – Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.

- – До 2035 г. количеството депонирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

- **Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.**

- Целта ѝ е да направлява работата на европейските институции през следващите пет години, като предоставя цялостна рамка и насока за тази цел В „Новата стратегическа програма за периода 2019 – 2024 г.“ са начертани приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще предоставят насоки за работните програми на останалите институции на ЕС.

- Основните приоритети на стратегическата програма са
- – защита на гражданите и свободите,
- – развиване на здрава и динамична икономическа база,
- – изграждане на неутрална по отношение на климата, зелена, справедлива и социална Европа,
- – насърчаване на европейските интереси и ценности на световната сцена.

- В програмата се посочват насоките и мерките за постигането на тези цели.

- **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.**

- С Решение № 621 от 25.10.2019 г. на Министерски съвет беше одобрена Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България. Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г. Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Рамковият документ очертава рисковете и уязвимостите в различните икономически сектори, междусекторните връзки по отношение на тези рискове и уязвимости, както и макроикономическите последици от изменението на климата като цяло. Към Стратегията като приложения са включени девет секторни оценки (сектор земеделие, биоразнообразие и екосистеми, енергетика, гори, човешко здраве, туризъм, транспорт, градска среда и води), анализ на макроикономическите последици от изменението на климата и оценка на сектор „Управление на риска от бедствия“.

- **Актуализация на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 година (приета с Решение №306 на МС от 07.05.2020г.)**

- Това е основният документ за регионално и пространствено развитие, който определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики. Актуализирането е обвързано и с новата Оперативна програма за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., като определя териториалната основа за провеждане на държавната политика за регионално развитие, в т.ч. и със средства от европейските фондове. В актуализираната концепция са отчетени действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.

- **Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен район на ниво 2 за периода 2021-2027 г.**

- ИТСП за развитие на Северен централен район от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематична рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027 г. Стратегията за развитие на Северен централен район от ниво 2 е разработена в съответствие с Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

ИЗВОДИ:

На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“;

Очаква се в следващите пет години ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания, относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.

Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство;

Националните програми с финансиране от ЕС за новия програмен период 2021-2028 г. следва да бъдат в синхрон с европейските политически и стратегически документи, по-конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България. Чрез действията на равнище ЕС ще се стимулират инвестициите, ще се задълбочи единният пазар и ще се създадат благоприятни условия за иновациите и за участието на всички заинтересовани страни;

Законодателните предложения относно отпадъците, съдържат дългосрочни цели за намаляване на депонирането и за по-добра подготвеност за повторното използване и рециклирането на основни потоци от отпадъци, като битовите отпадъци и отпадъците от опаковки. Целите следва да помогнат за постепенно преминаване към най-добри практики по предотвратяване образуването на отпадъците и да насърчат регионалните звена към предприемане на действия за набавяне на необходимите инвестиции в управлението на отпадъците, с цел усъвършенстване и надграждане на съществуващата инфраструктура.

3.4. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

- В анализа е засегната общинската нормативна уредба на Община Самуил. Анализирани са нормативните документи в областта на управление на отпадъците на общинско ниво. Целта на анализа е да се посочат отговори на следните въпроси:

- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците;
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания на ЗУО;
- Разработени ли са общински програмни документи, които да отразяват националните програмни документи за управление на отпадъците и да съдържат съответни мерки.

- **НОРМАТИВНА УРЕДБА НА ОБЩИНСКО НИВО:**

- Във връзка с изпълнение на изискванията поставените в ЗУО, Община Самуил е разработила следните нормативни документи, в които са регламентирани правата и задълженията както на местните власти, така и на физическите и юридически лица, определени са условията и реда за управление на отпадъците на територията на общината:

Наредба №1 за опазване на обществения ред в населените места на община Самуил

Конкретните разпоредби, касаещи управлението на отпадъците са следните:

Чл. 23. Лицата, фирмите и организациите, които събарят сгради и /или извършват строителна дейност са длъжни да обезопасят и разчистят терена и да извозят строителните отпадъци на определеното сметище след издаване на разрешение от кмета на населеното място.

Чл.25. Инвеститорите, изпълнителите и подизпълнителите на строителни обекти са длъжни:

5. Периодично да почистват строителните площадки и да не допускат разпиляването на строителни отпадъци извън тях.

Чл.28.Забранява се:

4. Изгарянето на хартиени, растителни и синтетични отпадъци, както и автомобилни гуми, по улиците, площадите, парковете и зоните за отдих.

5. Нерегламентираното изнасяне на отпадъци от съдовете за събиране на битови отпадъци, както и разпиляването им върху прилежащите площи за обществено ползване.

Чл.33. Ред, начин и условия за отглеждане на животни.

/5/ Периодично, а при необходимост и ежедневно, се изнасят отпадъците в райони или места, посочени от кметовете на съответните населени места.

Чл.43. /1/ Със заповед на кмета на Община Самуил се определят прилежащите към общински обекти озеленени площи, които те са задължени да поддържат.

/2/ Стопанските субекти и техните поделения, към чиито обекти, производствени цехове и други сгради, учебни, здравни и търговски заведения и др. има прилежащи зелени площи, се задължават да изпълняват тяхната поддръжка, включително чрез: 1. грапене на зелените площи при листопад; 2. постоянна уборка; 3. косене и събиране на окосената трева; 4. извозване на отпадъци; 5. окопаване на дървета и храсти.

Чл.48. Забранява се:

3. паленето на отпадъци при почистването на градини, ливади и др. на необезопасените места и в близост до сгради и горими материали.

/4/ изхлърлянето на неизгорели отпадъци от отоплителни уреди за твърдо гориво, както и паленето на битови отпадъци в контейнерите за смет.

Наредба №7 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Самуил;

С тази Наредба се уреждат отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяни на физически и юридически лица услуги, реда и срока на тяхното събиране на територията на община Самуил.

Чл. 2. /1/ На територията на общината се събират следните местни такси:

1. За битови отпадъци;

Чл. 14. Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоразения на битовите отпадъци.Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоразения;чистота на териториите за обществено ползване”.

Чл.14а /1/ За имоти, намиращи се извън районите, в които общината е организираща събиране и извозване на битови отпадъци, се събира такса за ползване на депо за битови отпадъци и/или за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване. /2/ Границите на районите и видът на предлаганите услуги по чл. 14 в съответния район, както и честотата на сметоизвозване се определят със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 30 октомври на предходната година.”

Чл.15. Таксата се заплаща от: 1. собственика на имота; 2. ползвателя – при учредено вещно право на ползване; 3. концесионера – при предоставяне на особено право на ползване – концесия.

Чл.16. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план – сметка, включваща необходимите разходи за: 1.осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други; 2.събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоразения за обезвреждането им; 3.проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоразения за обезвреждане на битови отпадъци; Чл.16а. /нова с Решение №21.351 по Протокол №21 на ОбС-Самуил от 30.12.2008 г./ “Когато до края на предходната година общинският съвет не е определил размер на таксата битови отпадъци за текущата година, таксата се събира на база на действащия размер към 31 декември на предходната година.”

Чл.17./1/ (изм. с Решение № 12.221 по Протокол № 12 от 28.09.2012г. на Об.С – Самуил.) „Таксата се заплаща на две равни вноски в следните срокове: от 01 март до 30 юни и до 30 октомври на годината, за която е дължим. Таксата се събира от звено “Местни данъци и такси” към Община Самуил..” /2/ (изм. с Решение № 12.221 по Протокол № 12 от 28.09.2012г. на Об.С – Самуил) „На предплатилите от 01 март до 30 април за цялата година се прави отстъпка 5 на сто.”

Наредба №17 за определяне на условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни, производствени и масово разпространени отпадъци на територията на община Самуил

Наредбата е основен нормативен акт на общинско ниво за прилагане на действащото законодателство, програмни документи и политики в сектор „Управление на отпадъците“.

Чл. 1. (1) Наредбата третира събирането, извозването и обезвреждането на следните видове отпадъци:

- ТБО от домакинствата и стопанските обекти;
- Строителни отпадъци и излишни земни маси;
- Производствени отпадъци;
- Масово разпространени отпадъци.

В Наредбата подробно са обхванати условията, реда и начина, по които се извършва управлението на всички видове отпадъци, генерирани на територията на община Самуил. Регламентирани са задълженията на Кмета на общината, Общинския съвет, физически и юридически лица, във връзка с дейностите по управление на отпадъците. Изпълнението на регламентираните разпоредби е задължение на всички граждани, фирми и други организации, пребиваващи или осъществяващи дейност на териториалните граници на общината, както и за всички лица, които временно пребивават на територията на общината.

Наредба №22 за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от компетентните органи на община Самуил.

Чл. 1. (1) С тази наредба се уреждат условията и редът за принудително изпълнение навлезли в сила заповеди на кмета на общината за премахване на незаконни строежи или части от тях от служителите за контрол по строителството на Община Самуил.

Чл. 13. Окончателното почистване на строителната площадка от строителните отпадъци, получени при премахването на незаконен строеж, и възстановяването на терена се извършва от адресата/адресатите на заповедта за тяхна сметка.

Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации на интернет страницата на община Самуил на адрес: <https://samuil.bg/obshtinski-savet/normativna-baza/naredbi> в раздел Общински съвет/ Наредби.

ИЗВОДИ:

Въведената общинска нормативна уредба на Община Самуил отговаря на програмните документи и политики посочени в националната правна рамка и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Управление на отпадъците“. Общината трябва своевременно да отразява

законодателните промени в местната нормативна уредба и в нормативните си документи, съобразно местните условия и възникващи потребности в общината;

Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Самуил е разработена съгласно изискванията на действащата в страната национална нормативна уредба. Регламентирани са задължения и забрани свързани с управлението на отпадъците на територията на общината. За ефикасно управление на дейностите по отпадъците е необходимо периодично изменение и допълване на Наредбата за управление на отпадъците, съобразно изискванията на националното законодателство;

Община Самуил успява да приложи изискванията на нормативната уредба в своята дейност. Провежда се местна политика и се прилагат мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически, програмни и нормативни документи, одобрени от Общинския съвет. Изготвят се периодични отчети за изпълнение на програмните документи, които е препоръчително да се публикуват на интернет страницата на общината.

3.5. Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците

Един от подходите за ефективно управление на отпадъците, позволяващо постигане на целите и изпълнение на мерките за кръгова икономика е междуобщинско сътрудничество по осигуряване и организация на услугите по отношение на отпадъците на регионален принцип.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават Регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Основната цел на Регионалната система за управление на отпадъците е да постигне ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6, ал. 1 и изпълнение на задълженията по чл.19, чрез участие на общините при минимизирани разходи. Общините - членове на Регионалното сдружение, определят собствеността на Регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците, която може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;
2. съсобственост на общините - членове на сдружението;
3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;
4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в Регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на Регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдруженията. Община, неучастваща в регионалната система за управление на отпадъците, може да ползва същата или друга такава при условия и цени, определени от съответното регионално сдружение.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават по реда на ЗУО регионално сдружение. Общинският съвет на съответната община приема решение за участие в Регионалното сдружение, копие от което се изпраща на кмета на общината, на чиято територия се предвижда изграждането или са разположени съоръжения за третиране на отпадъците. Общинският съвет на община от регион в Националния план за управление на отпадъците може да приеме решение за присъединяването ѝ към сдружение на общини от друг регион, при условие, че не се осуетява създаването или функционирането на Регионалното сдружение или регионалната система за управление на отпадъците в собствения ѝ регион след представяне на положителни становища на двете регионални сдружения и на РИОСВ.

Членове на Регионалното сдружение могат да бъдат само общини, като една община може да участва само в едно регионално сдружение. Регионалното сдружение възниква от датата на неговото първо Общо събрание, протоколът от което се изпраща на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на съоръжението за третиране на отпадъци, или която има учредено право на строеж. Ключовата цел на регионалното сдружение е да се създаде субект, който да има устойчив институционален капацитет и управление на Регионалната система за управление на отпадъците. Органи на управление на Регионалното сдружение са Общото събрание и Председателят на сдружението. Сдружението няма за цел да формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Общото събрание на Регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини. Общото събрание на сдружението се свиква от неговия председател веднъж на 6 месеца или по искане на кмета на участващите в сдружението общини или от областния управител. Ако съответният регион в Националния план за управление на отпадъците, попада на територията на две или повече области - техните областни управители, участват в общото събрание на регионалното сдружение без право на глас. Свикването на Общо събрание става чрез писмена покана с дневен ред до кметовете на общините и Областния управител, копие от която се изпраща на Министъра на околната среда и водите. Общото събрание се провежда, ако на него присъстват кметовете на всички общини, членове на регионалното сдружение или ако присъстват най-малко две трети от кметовете и те представляват най-малко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение.

За проведените заседания на Общото събрание се съставят протоколи, които се подписват от неговия председател и от присъстващите кметове. Решенията на Общото събрание са неразделна част от протоколите, които се публикуват на страниците в интернет на общините, включени в Регионално сдружение, в срок от една седмица след провеждане на заседанието и се изпращат на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Решенията на Общото събрание подлежат на обжалване само от заинтересованите общини по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Община, която не изпълни решение на Общото събрание в определения ѝ за това срок, отговаря за нанесените вреди и пропуснатите ползи на членовете на Регионалното сдружение.

Председателят на Регионалното сдружение се избира измежду кметовете на участващите в него общини за срок, съвпадащ с мандата му като кмет. Председателят на сдружението участва в гласуванията на Общото събрание наравно с останалите кметове на общини.

Регионалното сдружение за управление на отпадъците, осъществява дейността си при спазване на:

- ✓ йерархия на управление на отпадъците;
- ✓ принципа за равнопоставеност;
- ✓ принципа на свободно сдружаване и взаимен интерес на общините, като не могат да се запазват привилегии за учредителите;
- ✓ принципа на прозрачност и отговорност.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на Регионално сдружение, като правото на финансиране не се прилага в случаите, когато съответният регион се състои от една община. Община, която откаже да участва, предизвика

забавяне, осуети създаването или функционирането на Регионално сдружение и/или на Регионална система за управление на отпадъците, заплаща вредите и пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион.

Община Самуил е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - Разград. В сдружението участват още общините: Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат и Цар Калоян. На 16.05.2008 г. в град Разград, в съответствие с изискванията на чл.61 от ЗМСМА е сключено споразумение между общините Разград, Лозница, Исперих, Кубрат, Завет, Самуил и Цар Калоян за сътрудничество в областта на управлението на отпадъците. Регистрирано сдружение с нестопанска цел с обществено полезна дейност с наименование „Лудогорие еко“. На 15.08.2016 г. е създадено „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Разград“ (РСУО). Целта на Сдружението е изграждане на система за управление на отпадъците на територията на общините-членки, осигуряваща опазване на околната среда и предотвратяване на риска за човешкото здраве.

Общините, членуващи в РСУО депонират генерираните на техните територии битови отпадъци на регионално депо за неопасни отпадъци – Разград.

Всички членове на сдружението са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Добрата организация на дейността на РСУО е основен фактор за постигане на целите от общините за оползотворяване и рециклиране на отпадъците, тъй като съгласно ЗУО целите са регионални, изпълняват се съвместно от общините, които разпределят задълженията си за изпълнение на тези цели.

Цялостната система за управление на битовите отпадъци включва ефикасна система за събиране, ефикасна система за сортиране и подходящо проследяване на потоците от отпадъци, активно участие на гражданите и предприятията, инфраструктура, адаптирана към конкретния състав на отпадъците и добре изградена система за финансиране.

С допълненията и измененията на Закона за управление на отпадъците в сила от 05.03.2021 г. са регламентирани нови цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци и намаляване количеството на депонираните битови отпадъци, с което българското законодателство отговаря на поставените изисквания в европейските директиви. Във всеки от регионите за управление на отпадъците, системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели, съгласно чл.31, ал.1:

– т. 3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 5. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 6. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. - 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. - 52 на сто;
3. 31 декември 2023 г. - 53 на сто;

4. 31 декември 2024 г. - 54 на сто;

5. 31 декември 2025 г. - 55 на сто.

Министърът на околната среда и водите може да отложи постигането на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 до 2040 г., като минимално допустимото изпълнение се намалява до 50 на сто за 2025 г., 55 на сто за 2030 г. и 60 на сто за 2035 г. В такъв случай министърът на околната среда и водите нотифицира Европейската комисия в следните срокове: съответно до 31 декември 2022 г., до 31 декември 2027 г. и до 31 декември 2032 г., като прилага план за изпълнение.

За постигане на поставените цели е необходимо кметове на общините, участващи в Регионално сдружение за управление на отпадъците да изпълняват задълженията си по чл.19, ал.3, т.6 от ЗУО за разделното събиране на битови отпадъци на територията на съответната община на най-малко следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. Системите за разделно събиране на четирите потока отпадъци, могат да бъдат осъществени от общините, чрез:

- сключване на договори с организации по оползотворяване на отпадъци;
- сключване на договори с други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, за извършване на дейности с отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на Закона за опазване на околната среда.

В хипотезата на „други лица“ притежаващи съответния разрешителен документ, за дейности с отпадъци на територията на общината, с които кметът може да сключи договор, попадат също и общински предприятия или общинско търговско дружество по смисъла на чл. 52, ал.1 от Закона за общинската собственост.

При определяне обхвата на системата следва да се има предвид, че системите за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло (чл. 19, ал. 3, т.6) и за разделно събиране на отпадъци от опаковки задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места (чл. 33, ал.1 от ЗУО). Целите за обхванато население се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с представляваните от тях количества опаковки и от кметове на общини в случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съгласно чл.31, ал.3 от ЗУО, във всеки от регионите за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО. Предвид това, като друга мярка за постигане на целите може да се посочи необходимостта от обособяване на площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата.

Препоръчително е през следващия програмен период, усилията на Община Самуил и другите общини в РСУО-Разград да се насочат към доразвиване на системите за разделно събиране, а именно изграждане на такива площадки за осигуряване на максимална степен на рециклиране на отпадъците и за постигане на целите на регионално ниво. Законът за управление на отпадъците въвежда нови изисквания към управление на битовите отпадъци с цел намаляване количествата на депонираните отпадъци и насърчаване изграждане на съоръжения за предварително третиране. Постигането на целите за рециклиране и подготовка за повторна употреба не биха могли да бъдат постигнати без внедряване на нови елементи в инфраструктурата за управление на отпадъците.

До 10 март всяка година регионалните сдружения трябва да представят на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) годишен отчет за изтеклата календарна година, затова постоянният обмен на информация и близкото сътрудничество между общините в едно сдружение е от особена важност за предоставяне на качествена и достоверна информация относно количествата отпадъци (битови, строителни биоразградими), предадени за повторна употреба, рециклиране или обезвреждане.

ИЗВОДИ:

На 15.08.2016 г. е създадено „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Разград“. Като водеща община, която да възлага обществени поръчки за избор на доставчици и изпълнители по изграждането на елементите на регионалната система за управление на отпадъците, както и представителността на общините в комисиите за провеждане на обществени поръчки е определена Община Разград.

За постигане на заложените нови регионални цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци, общините в РСЧО предвиждат доразвиване на системите за разделно събиране и оползотворяване.

3.6. Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

- В България се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги, разширена отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.

- **Същност на принципите „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“**

- Анализът на прилаганите схеми за управление на отпадъците, в т.ч. формите на управление и възлагане на услугите в разглежданата област, е осъществен през призмата на два основополагащи принципа на европейските и националната екологични политики, в т.ч. и политиките по управление на отпадъците.

- Принципът **„Замърсителят плаща“** е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл.191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- - причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- - причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- - разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- - разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

- Принципът **„Разширена отговорност на производителя“** (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

- В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- - предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- - проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- - развиване на пазар за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

- Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия

жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

- **Анализ на схемите за управление на отпадъците**

- **Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци.**

- Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества. При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от Общинския съвет за всяко населено място.

- В Община Самуил размерът на такса битови отпадъци се определя в левове в зависимост от извършваните дейности, с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за извършваните от общината услуги. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса битови отпадъци като препоръчителната основа е на база количество на генерираните отпадъци или други основни различни от данъчната оценка, като напр. на 1 жител. Съгласно НПУО 2021-2028 г., поради необходимостта от изграждането на информационна база и административен капацитет на общините, годината на преминаване към прилагането на новите основи за определяне на такса битови отпадъци няколко пъти бе отлагана като към настоящия момент за стартова година е приета 2022 г.

- Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

- В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците;
- осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него;
- закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация;

- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- оказване на съдействие на ОО за МРО, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на МРО;
- общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците
- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане – от момента на въвеждане в експлоатация на съоръжения или инсталации за третиране на биоотпадъците. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин;
- осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др.отпадъци във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на отпадъците в населените места и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците; определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;
- определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите;
- осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата;
- осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.
- Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците гласуват единна цена за тон депониран отпадък, която е еднаква за всички членове на регионалното сдружение. Общите разходи за услуги за отпадъци се повишават значително във връзка с увеличението на отчисленията за тон депониран отпадък. Независимо от допълнителните

дейности, които могат да бъдат въведени с регионалната система, в бъдеще направените в тази връзка разходи ще се компенсират от цялостното намаляне на количеството отпадъци, които се транспортират за крайно обезвреждане на депо, както и от реализацията на разделно събраните оползотворими компоненти.

- **Схема за Разширена отговорност на производителя (РОП) относно 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО)**

- Схема за разширена отговорност на производителя, означава набор от мерки, предприети с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците, като етап от жизнения цикъл на продукта след превръщането му в отпадък. В схемата за Разширена отговорност на производителя (РОП) поетапно са включени следните масово разпространени отпадъци:

- 1 Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

- 2 Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

- • Отпадъци от опаковки - от 2004 г.;
- • Отпадъци от ИУМПС - от 2005 г.;
- • Отпадъци от ИУЕЕО - от 2006 г.;
- • Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2006 г.;
- • Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори - от 2006 г.;
- • Отпадъци от гуми - от 2011 г.

- С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъде включен и този отпадъчен поток. Режимите на разширена отговорност на производителя на национално равнище могат също така да подпомогнат финансирането на действия за намаляване на отпадъците от пластмаси. Целенасочени схеми за депозит може да спомогнат за намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и да насърчат рециклирането.

- При тази схема за „Разширена отговорност на производителя“ (РОП) лицата, пускащи на пазара продукти, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, са задължените по схемата лица и носят отговорност за тяхното последващо събиране и рециклиране, в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО.

- РОП може да се осъществи по два начина от задължените лица:

- 1. чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване (ОО) на съответните МРО.

- 2. индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

- Законодателството предоставя възможност на задължените в схемата лица да заплатят продуктова екотакса в държавен екологичен фонд – ПУДООС, вместо да реализират отговорността си чрез колективна система или индивидуално изпълнение. Продуктовата екотакса е нарастваща в годините от въвеждането на схемата и много по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. Поради това тази възможност не е предпочитана от задължените по схемата лица. Все пак, тази възможност е оставена за задължените лица, в случай че пусканите на пазара количества от даден продукт са малки, или пък инцидентни и реализирането на РОП чрез колективна система или индивидуално изпълнение би представлявала голямо административно затруднение за

задължените лица. Следва да се отбележи, че приходите от продуктите екотакси се изразходват за подобряване на дейностите на общините с отпадъци, национални информационни кампании в областта на отпадъците, но не са пряко свързани с рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

- В Българското законодателство прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. На местно ниво могат да се извършва контрол за спазване разпоредбите на Общинските наредби за управление на отпадъците и оказване на административна помощ за спазване на законодателството. Чрез принципа „разширена отговорност на производителя“ се цели производителите на продукти след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци да носят отговорност и за тяхното последващо събиране и рециклиране. Най-често отговорността по събирането на тези отпадъци и предаването им за третиране/рециклиране е, чрез възлагане на организации по оползотворяване (ОО). Общините от своя страна сключват договори за сътрудничество с организациите по оползотворяване и подпомагане на дейността им за организирано събиране на тези отпадъци от домакинствата. Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и да изхвърлят отпадъците на определените за това места.

- При схемата за „Разширена отговорност на производителя“ финансирането на системите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите – задължените лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

- Изброените по-долу инструменти често се оценяват като успешни в насърчаването на разделното събиране в Европа, в това число разделно събиране от граждани при източника. Чрез разширената отговорност на производителя се прехвърля финансовата и/или оперативна отговорност за управлението на отпадъци от общините към производителите на стоки. С разширената отговорност на производителя се допринася за по-доброто разделяне и рециклиране, като се осигуряват подходяща инфраструктура и необходимата комуникация и чрез финансиране на нетните разходи за извършване на услуга за събиране и допълнително третиране съгласно йерархията на отпадъците, както и чрез повишаване на осведомеността.

- Разширената отговорност на производителя е показала своите предимства при рециклиране на много потоци от отпадъци като опаковки, електроника, батерии и превозни средства. В членове 8 и 8а от Рамковата директива за отпадъците, преработена през 2018 г., са посочени общите принципи, които трябва да се следват при изпълнението на схемите за разширената отговорност на производителя. Важна характеристика е модулацията на такси, плащани от производителите в зависимост от критериите за устойчивост, като се взимат предвид например устойчивостта, възможността за поправка, повторна употреба и рециклиране или наличието на опасни вещества на техните продукти. В случая с опасните продукти от домакинствата чрез „екомодулация“ може да се подкрепят подобрения на равнището на проектирането на продукта, за да се намалят опасните му характеристики (качествена превенция), да се увеличи (количествена) превенцията на отпадъци, неговата пригодност за рециклиране и възможност за повторна употреба.

- Съгласно схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ от домакинствата се изисква да плащат, когато изхвърлят смесен отпадък. Това обикновено се прилага чрез етикетирани торби за отпадъци, които трябва да се набавят предварително, или чрез улични

контейнери, които се отключват само след като ползвателят се е идентифицирал със собствена карта. Изключително важно е смесените отпадъци да бъдат сравнително скъпи, а потоците за рециклиране и други потоци от отпадък, който е разделен, да бъдат изхвърляни (почти) безплатно. По този начин се дава ясен стимул за разделяне на отпадъците при източника. По смисъла на силата на финансовите стимули схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ се е доказала като ефективен инструмент за увеличаване на разделното събиране при източника. Схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ обикновено работи чрез регистрирани торби или кофи за отпадъци, обозначени с баркод. За жилищните сгради и изключително гъсто населените райони могат да бъдат използвани (подземни) обществени контейнери, които се отварят автоматично след заплащане или идентификация с карта.

- Данъците и таксите за депониране и изгаряне не засягат пряко гражданите, но чрез тях се насърчават общините и операторите по управление на отпадъци да подобряват ефективността на разделянето, събирането и рециклирането на отпадъци в техния район. С тези данъци и такси се спомага за включването на външните разходи от изхвърляне (емисии на въглероден диоксид и метан, замърсяване на въздуха и подпочвени води) и външните ползи от рециклиране (икономия на енергия, намаляване на влиянието върху околната среда и здравето от извличането на непокътнати ресурси).

- При система за обратно изкупуване, потребителят заплаща депозит, когато купува продукт като бутилирана напитка и му възстановяват сумата, когато връща бутилката. Системата обикновено се прилага за опаковки на напитки, но също така съществува за продукти, които могат да бъдат върнати, като газови бутилки за готвене на открито. Заради финансовия стимул чрез системите за обратно изкупуване се отбелязва почти незабавно увеличение в рециклирането. От гореупоменатите инструменти първите три (разширената отговорност на производителя, схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ и данъци за депониране и изгаряне) се считат за ключови икономически инструменти за насърчаване на прилагането на йерархия на отпадъците, както е посочено в приложение IVa от Рамковата директива за отпадъците.

- **Отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци чрез пряко заплащане на услугите по извозването и третирането им.**

- При тази схема производителят на определени продукти и стоки или доставчикът на дадена услуга е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците, генерирани при производството на съответните стоки и услуги, в съответствие с нормативните изисквания. Отговорността е както за осигуряване на цялостната логистика на дейностите по управление на образуваните отпадъци, така и за финансирането на тези дейности.

- Потоците отпадъци, за които се прилага тази схема в страната са: производствени отпадъци, включително производствени опасни отпадъци; болнични отпадъци; ПСБ/ПСТ; утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

- Производителите и доставчиците на стоки и услуги могат да организират отговорността си относно образуваните при дейността им отпадъци:

- - в собствени инсталации и съоръжения, за което трябва да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС, и/или

- - да сключват писмен договор с лица, които имат право да извършват тези дейности с отпадъци в съответствие със ЗУО и ЗООС (т.е. да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС).

- Схемата не предполага ситуация, при която се създава монополно положение. Всяко лице, което желае и/или е длъжно и отговаря на изискванията на законите, получава от компетентните национални органи разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС за дейности с отпадъци, съответно за инсталации за

отпадъци. Произнасянето на компетентните административни органи подлежи на обжалване чрез съдебната система по общия правов ред, установен на национално ниво. Производителите на стоки и услуги, които образуват отпадъци при тяхното производство имат свободата да избират на кое лице, притежаващо право по ЗУО или ЗООС да възложат третирането на отпадъците си, когато не ги третират в собствени инсталации.

- Всички лица в схемата са включени в публични регистри:
 - Във всяка РИОСВ е създаден регистър на лицата, които подлежат на инспекции и контрол по всяка от наредбите към ЗУО;
 - ИАОС поддържа регистри на лицата, притежаващи разрешителни и регистрационни документи за извършване на дейности с отпадъци; регистър на търговците и брокерите на отпадъци; регистър на депата за отпадъци и регистър на инсталациите за преработка на отпадъци;
 - МОСВ поддържа регистри на лицата с комплексно разрешително по ЗООС и регистър на лицата с рециклиращи съоръжения по потоци отпадъци.
- Лицата, с които фирмите производители на стоки и услуги са сключили договори за транспортиране и/или третиране на отпадъците им, които са следващи притежатели на отпадъците, имат същите отговорности, както лицата, които с писмен договор са им предали отпадъците.
- Тази схема е типичен пример за пълно прилагане на принципа „замърсителят плаща“. Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация (СТО).
- Генераторите на ОСР на територията на общината също организират сами и финансират съхранението, извозването и последващото оползотворяване и/или обезвреждане на строителните отпадъци. Генераторите на ОСР организират сами транспортирането на строителните отпадъци до депо или инсталация за третиране (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО, които попадат в задълженията на органите на местното самоуправление и местната администрация).
- **Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води**
- Схемата се прилага за отпадъците – утайки от ПСОВ, генерирани в резултат от отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води от домакинствата и от други източници – юридически лица.
- При тази схема лицата, които ползват услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води, в т.ч. и третиране на утайките от ПСОВ, в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ заплащат пълните разходи за тези услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез такса за отвеждане и пречистване на отпадъчните им води, в т.ч. и за третиране на утайките, която се изчислява на основата на количеството доведени и отведени отпадъчни води и разходите за дейността. Таксите се определят от оператора на ВиК системите на територията на общината и се регулират утвърждават от независим национален регулатор – Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР), поради естествения монопол на тази услуга. Гражданите имат право на участие при обсъждането от ДКЕВР на цените на ВиК услугите. Освен това при ползване на външни услуги, свързани с третиране на утайките от ПСОВ на населени места, ВиК операторите са длъжни да избират изпълнители по реда на европейското и съответното национално законодателство за обществени поръчки.

ИЗВОДИ:

- **Прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да**

поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. Към схемата за 6-те групи МРО, с оглед новите европейски цели и изисквания по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г. е необходимо да бъде включен и този отпадъчен поток;

- Различна е ситуацията при Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци. В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Другите лица, които участват в схемата са регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци. Задължени лица по схемата са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса-битови отпадъци, с приходите от която се финансира функционирането на схемата;

- На територията на Община Самуил функционират и се доразвиват дейностите, подпомагани на принципа „разширена отговорност на производителя“. Необходимо е да се прилага напълно и принципът „замърсителят плаща“ за строителните отпадъци от домакинствата.

3.7. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции

Анализът на институционалния капацитет има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на Общинска администрация - Самуил в сферата на управлението на отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на общината, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Планирането, регулирането и налагането на законодателството по управление на отпадъците зависи от наличните човешки ресурси в общината. За да се подпомогне изпълнението на законодателството, компетентните органи на национално, регионално и общинско ниво се нуждаят от достатъчен и добре обучен персонал, ангажиран със:

- разработване и прилагане на законодателството, технически стандарти и ръководства за дейностите по управление на отпадъците;
- разработване на политиката за управление на отпадъците, планиране и прилагане на местно ниво;
- съгласуване на разрешения за дейности с отпадъци и за изграждане и експлоатация на инсталации за оползотворяване и обезвреждане;
- упражняване на контрол, извършване на проверки и мониторинг на дейностите и инсталациите, образуващи и/или третиращи отпадъци;
- инициране и налагане на мерките по прилагане на законодателството;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на общинската инфраструктура за отпадъци.

Изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците в община Самуил за периода 2021- 2028 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

Планирането и установяването на финансово обезпечени и поносими за населението системи за събиране (включително разделно) и транспортиране на отпадъците, изграждането

и експлоатацията на съоръжения и инсталации, е предизвикателство за голяма част от по-малките общини. Това налага приемането на мерки за насърчаване на кооперирането между общините, с цел изпълнение на техните отговорности и ще подпомогне усъвършенстването на системите за управление на отпадъците в общините и чрез регионалните инициативи ще бъде осигурен достъп до необходимото ноу-хау и техническа инфраструктура за обезвреждане на приемлива за населението цена.

В дейностите по управление на отпадъците са ангажирани следните институции: Община Самуил; Общински съвет – Самуил; Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Разград; оператор на Регионално депо за неопасни отпадъците – Разград и сметосъбиращата и сметоизвозваща фирма – общинско предприятие „Самуил 2011“.

Дейностите по управление на отпадъците на местно ниво в община Самуил се осъществяват чрез:

- изпълнение на Общинската програмата за управление на отпадъците и
- спазване на Наредбите, приети от Общински съвет Самуил, имащи отношение към темата с отпадъците.

В Общината управлението на отпадъците се извършва от Кмет, ресорен Заместник кмет – ТСУ, обществени поръчки, търговия и транспорт, земеделие и екология, проекти и програми, Кметове на населени места, Кметски наместници, Директор на дирекция „Общинска собственост, регионално развитие и стопански дейности“ (ОСРРСД) и Главен специалист „Опазване на околната среда и проекти“.

Съгласно приетата с решение на Общински съвет Самуил структура на общинската администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда и в частност по управление на отпадъците е Дирекция „Общинска собственост, регионално развитие и стопански дейности“.

Със Заповед на Кмета на община Самуил се определят лицата за извършване на контрола по дейностите с битовите и строителните отпадъци на територията на общината.

Кметът упълномощава длъжностните лица както следва:

1. Кметовете и кметски наместници по населените места;
2. Длъжностни лица от общинската администрация, подробно изброени в съответната Заповед;
3. Управителят на общинско предприятие „Самуил-2011“;
4. Главен специалист „Опазване на околната среда и проекти“.

Тези лица упражняват контрол по дейностите с битовите и строителните отпадъци на територията на цялата община Самуил, като при констатиране на нарушения на цитираните разпоредби на горепосочените нормативни актове да съставят актове на нарушителите, съгласно изискванията на ЗАНН. Във връзка с изпълнение на задълженията си като длъжностни лица те водят отчет и следят за издаваните от тях актове за нарушения в населените места и ги представят в общинска администрация – Самуил за издаване на наказателни постановления. В общината се поддържа актова книга, където се вписват съставените актове № дата, от кого са съставени, на кого, за какво и основанията.

Отговорните служители организират и контролират дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на зелените площи, изпълнението на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДДР и други. Те участват активно в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Служителите, назначени да отговарят за проблемите по управление на отпадъците притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Прегледът на функциите за управление на отпадъците в общината показва, че:

- По отношение на политиката за отпадъците, в Общината са изготвени планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;
- Дейностите, свързани с образуване, събиране, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци са организирани, с изключение на разделното събиране на отпадъци;
- Ежегодно се разработва и приема годишна план - сметка за дейности с отпадъците, като те се обезпечават финансово, чрез определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол - извършване на контрол, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи, налагане на санкции са недостатъчни;
- Необходимо е да се подобрят дейностите за информиране и привличане на обществеността - обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

По отношение на състоянието на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци, прегледът показва, че:

- Персоналът, натоварен с функции за управление на отпадъците притежава необходимите качествени характеристики и професионална квалификация, но следва да се предвидят мерки за повишаване на квалификацията, тяхното задържане и професионално развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на управление на отпадъците;
- Общината разполага с необходимата материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала за изпълнение на функциите - осигурени помещения, офис оборудване.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването им в дейности за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари, специализирани курсове и обучения.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

Общината има разработена Наредба №9 за определяне на условията и реда за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Самуил. Прилагането на нормативната уредба, свързана с управлението на отпадъците се извършва от Ресорния заместник кмет, Директорът на дирекция ОСРРСД и Главен специалист „Околна среда и проекти“, които имат необходимото образование и квалификация. По населени места контролни правомощия имат и кметовете на населени места.

За извършване на контролна дейност в общината са упълномощени екологът на общината и кметовете на кметствата. Актовете се съставят от експертите или експерти по опазване на околна среда на Общината, от представители на РИОСВ – Русе, за замърсени терени и неправомерно изхвърляне на отпадъци и за нарушения на наредбите, приети от Общинския съвет - Самуил.

В областта на дейностите с отпадъци общината има разработени програмни и нормативни документи, актуални спрямо приетите документи на национално ниво.

Контролната дейност, свързана с налагането на санкции се извършва от длъжностни лица в общинска администрация и инспекторите от РИОСВ.

Контролната дейност може да бъде подобрена чрез:

- Подобряване на координацията между контролните органи на различно подчинение;
- Провеждане на обучения по Закона за управление на отпадъците за контролната дейност на общината;
- Провеждане на обучение по изискванията за съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления;

- Максимално използване на възможностите на НПО да участват и да подпомагат контролната дейност на инспекторите за подобряване на уменията и подходите за налагане на глоби и санкции, както и за популяризиране на непрекъснато променящото се законодателство.

Задълженията на Кмета на общината по отношение управление на отпадъците са разписани в Глава I на ЗУО, Раздел III Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация. Кметът на община е отговорен за:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на разделно събиране на опасните и биоразградими битови отпадъци.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Самуил се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за управление на отпадъците и опазване на околната среда.

Създадена е позиция по опазване на околната среда (еколог), която се изпълнява от правоспособен и опитен общински служител. Нивото на работа е много добро, предвид ограничените човешки ресурси и предоставения технически капацитет, но с разпределението на функциите в общинската администрация е натоварен пряко само един специалист.

Щатната численост към бюджета на Общинско предприятие „Самуил 2011“ за 2020 г., която обслужва дейностите по чистотата е 9 щатни бройки персонал.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ

- Община Самуил има натрупан опит и изграден капацитет в разработване на нормативни актове и програмни документи в областта на управление на отпадъците;
- Въпреки, че в общината функционира добре изградена система за събиране на отпадъците, ефективността на контролните функции за спазване на нормативните разпоредби е незадоволителна;
- Необходимо е създаване на общински инспекторат, който пряко и в пълен обхват да отговаря за дейностите, свързани с управление на отпадъците и техния контрол;
- Необходимо е допълнително повишаване на квалификацията, професионалното развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на отпадъците на отговорните служители;
- Необходимо е създаване на регистри на обекти, които подлежат на контрол, изготвяне на годишни планове и отчети за контролната дейност и други, които да се одобряват от Кмета на общината, като резултатите от контролната дейност по управление на отпадъците се публикуват на интернет-страницата за осведомяване на обществеността;
- Общината трябва да осигури „зелен телефон“ за подаване на сигнали от граждани при откриване на нарушения и нерегламентирано изхвърлени отпадъци.

3.8. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

На територията на община Самуил старите замърсявания са в резултат от локални /изоставени незаконни/ неорганизирани сметища (струпване на всякакъв вид отпадъци, най-вече битови и строителни) около населените места. Образуват се периодично и своевременно се почистват. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната екокултура и липсата на отговорно отношение на недобросъвестни жители от общината.

Процесът по закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, стартира през 2009 г. и Община Самуил е една от първите общини, която получава финансиране по реда на ПМС №209 от 20 август 2009 г. за закриването на общински депа за битови отпадъци за рекултивация на съществуващото общинско депо, за изпълнение на проект: „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци – община Самуил”, който има за предмет закриване на съществуващото и стопанисвано от община Самуил депо за неопасни отпадъци, което не отговаря на нормативните изисквания. Проектът на стойност 148 884,49 лева е за техническа и биологична рекултивация. Изпълнението му е приключило през 2015 г. и са изпълнени следните дейности: Изгребване на отпадъци извън отредената площ, Преоткосиране и вертикално планиране, Разстилане, подравняване и уплътняване на отпадъци, Изграждане на Газоотвеждаща система, Изграждане на Горен минерален запечатващ пласт, Изграждане на Рекултивационен пласт, Извеждане на повърхностни води, Минерално торене, Затревяване и Мониторинг.

- Съществуващите проблеми, свързани със системите за събиране и транспортиране на отпадъците, слабостите в контролната дейност и не на последно място ниското екологично възпитание на гражданите, спомагат за неконтролираното изхвърляне на отпадъци и за възникването на локални замърсявания и нерегламентирани сметища около деретата на реки, покрайнини на населени места, зони за крайградски отдиш, селскостопански пътища и др. Най-често на неразрешени места се изхвърлят смесени битови отпадъци (покъшнина, отпадъци от различен характер, вкл. и опасни), като и отпадъци от строителни и ремонтни дейности, животински отпадъци, разкомплектовани моторни превозни средства и др.

В съответствие с Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците и НПУО, след въвеждане в експлоатация на Регионалното депо в гр. Разград, Община Самуил е извършила почистване и закриване на всички съществуващи незаконни сметища за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. На местата на бившите нерегламентирани сметища, са поставени табели, предупреждаващи лицата изхвърлящи отпадъци за съответните санкции, съгласно ЗУО и местната наредба.

Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на Общинска администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци. Общината ежегодно почиства замърсени зони с нерегламентирано изхвърлени отпадъци.

На кметовете на населени места и кметските наместници са възложени функции по наблюдение и контрол за предотвратяване възникването на такива замърсявания.

Необходимо е въвеждане на превантивни мерки, постоянен мониторинг и ефективни санкции, за да се ограничи нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ

- Община Самуил е закрила и рекултивирала старото общинско депо за ТБО;
- Ликвидирани са всички нерегламентирани локални сметища и стари площадки за обезвреждане на отпадъци и се предприемат мерки за тяхното възстановяване;
- Съществува проблем с въвеждането на ефективен контрол за предотвратяване на повторното използване от населението на вече закритите локални замърсявания, както и възникването на нови;
- Необходимо е осигуряване на финансиране и осъществяване на следексплоатационните грижи и мониторинг на рекултивираните депа и ликвидирани локални замърсявания, съгласно нормативните изисквания.

3.9. Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите

С Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Самуил, се уреждат отношенията, свързани с определянето и администрирането на местни такси и цени на предлаганите от общината услуги, реда и срока на тяхното събиране, в това число местните такси и цени на услуги, касаещи управлението на отпадъците. Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Таксата се заплаща от: собственика на имота, ползвателя - при учредено вещно право на ползване, концесионера - при предоставяне на особено право на ползване – концесия, а при наличие на имот – държавна или общинска собственост, данъчно задължено е лицето, на което имотът е предоставен за управление. Собственикът на новопридобити имоти дължи такса от началото на месеца, следващ месеца на придобиване на имота освен ако таксата не е платена от предишния собственик. Когато ползването е започнало преди окончателното завършване на сградата, таксата се дължи от началото на месеца, следващ месеца, през който е започнало ползването. За сгради, подлежащи на събаряне, таксата се дължи включително за месеца, през който е преустановено ползването.

Таксата се определя в годишен размер с отделно решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка (подлежаща на проверка от Сметната палата) за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: 1/ осигуряване на съдове за събиране и съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; 2/ събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации или съоръжения за обезвреждането им; 3/ проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците; 4/ почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Съгласно чл. 66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси таксата за „Битови отпадъци” се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за

управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно.

Таксата за битови отпадъци в Община Самуил се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план сметка. Размерът на таксата се определя в левове, пропорционално върху данъчната оценка на имота. Юридическите лица изчисляват дължимата такса пропорционално върху по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на нежилищните имоти и се внася в приход на общинския бюджет.

Таксата може да се заплаща на две равни вноски в сроковете до 30 юни и до 31 октомври на годината, за която се дължи, ако не е определен друг срок в ЗМДТ. За предплатилите до 30 април за цялата година се прави отстъпка от 5 на сто.

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци” ръководството на Общинска администрация Самуил и Общинския съвет се съобразяват с доходите на местното население, средната годишна работна заплата и социалната поносимост на предлаганата услуга. Отчитайки конкретните условия на Община Самуил, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща” изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща”, който се въвежда с такса „Битови отпадъци” за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци” за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци”.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци” следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци” далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци” и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми, програмата за развитие на селските райони и др. външни донорски програми.

По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места. Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със

средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци“, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Самуил следва да извозва и предава за депониране ТБО от дейността сметосъбиране на Регионално депо за ТБО в гр. Разград.

Програмата за управление на отпадъците се реализира чрез средства от общинския бюджет и европейски оперативни програми за финансиране. Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Самуил.

Таблица 34: Справка за финансовите средства за управление на дейностите по отпадъците в Община Самуил за 2018 – 2022 г. в лева

Година	Разходи за управление на отпадъците	Реализиран приход от Такса „Битови отпадъци“
2018 г.	196 641	198 000
2019 г.	193 902	213 559
2020 г.	259 788	205 373
2021 г.	263 141	237 689
2022 г.	220 095	227 411

• Източник: Община Самуил

Като цяло приходите от такса „Битови отпадъци“ (ТБО) покриват изцяло разходите за управление на битовите отпадъци, като не се налага дофинансиране от други собствени приходи на Община Самуил. Изключение се наблюдава през 2020-2021 г., когато са дофинансирани общо 79 867 лева. През 2022 г. приходите от таксата превишават разходите за управление на отпадъците с 7 316 лева и не се налага дофинансиране.

Други потенциални източници на приходи за управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони, Национален доверителен екофонд, План за възстановяване и устойчивост и други.

Организирането на системи за разделно събиране на отпадъците, оползотворяване и обезвреждане, които са в съответствие с по-високите изисквания, установени от законодателството, води до повишаване на разходите за управление на отпадъците и едновременно до намаляване на количеството, което се депонира. За да бъде постигнато съответствие с тези изисквания се предвижда проучване и приемане на механизми за определяне на такса „битови отпадъци“ в зависимост от количеството отпадъци въз основа на:

Оптимизиране на размера и разходването на такса „битови отпадъци“ и заделяне на адекватни средства за покриване на разходите за събиране и транспортиране на отпадъците; проектиране, изграждане, експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за депата за отпадъци; прилагане на разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата и масово разпространени отпадъци. Приемане на икономически стимули и

данъчни облекчения за домакинствата и фирмите, прилагащи компостиране и разделно събиране на отпадъците.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- В община Самуил са изградени добри организационни схеми за управление на смесените битови отпадъци, но липсва организация за управление на различните потоци отпадъци – рециклируеми /от опаковки/, биоразградими, строителни и др.
- Предстои изграждане на система за разделно събиране на растителни, хранителни и други биоотпадъци, които ще бъдат извозвани на компостираща инсталация на Регионалното депо в Разград и въвеждане на фамилно компостиране;
- Необходимо е разработване и внедряване на информационна система за докладване на информацията за управление на битовите отпадъци в общината;
- Анализът на данните показва, че приходите от такса „Битови отпадъци” в Община Самуил за 2022 г. са с около 3% повече от разходите за управлението им и Общината не е дофинансирала дейностите по управление на отпадъците.
- Необходимо е разработване на алтернативни методи за определяне на такса „Битови отпадъци” на база изхвърляно количество отпадъци и стимули за гражданите, които участват активно в системите за разделно събиране;
- Публикуване на интернет страницата на общината на детайлните план-сметки за разходите, на основата, на които се определя такса „Битови отпадъци”, по елементи на разходите и видове дейности и услуги.

3.10. Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Участието на обществеността в цялостния процес на промени в сектора за управление на отпадъците има много голямо значение. Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането на отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците.

Информирането на населението цели повишаване на културата на населението и по-конкретно намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Достъпът до информация, повишаването на съзнанието и еко-културата на обществото, участието му при вземане на решения и привличането му като партньор в процеса на управление на отпадъците е ключов момент, предопределящ до голяма степен успешната реализация на настоящата програма.

Действията на Общинската администрация в областта на опазването на околната среда и управлението на отпадъците достигат до гражданите на Община Самуил чрез сесиите на Общинския съвет, областни медии, електронната страница на Община Самуил, провеждат се информационни кампании и публични събития.

Общината поддържа редовна връзка със заинтересованите лица към дейностите за управление на отпадъците на нейна територия, като:

- Населението и производствените предприятия, генератори на отпадъци;
- Доставчиците на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване, подготовка за рециклиране и обезвреждане на отпадъците;

Общината участва активно и с позиция в заседанията на Регионалното сдружение за управление на отпадъците на регион Разград. Провежда се периодична комуникация за компетентните органи по дейността – МОСВ, РИОСВ и др.

Информирането на населението за дейностите по управление на отпадъците цели повишаване на екологичната култура за намаляване на количеството образувани отпадъци и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред Общината, така и за търсене на решението им и привличане на обществеността в изпълнение на предприетите мерки.

Общината полага усилия за работа с гражданите и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление.

Осигурена е постоянна телефонна връзка с общината за подаване на сигнали, засягащи състоянието на околната среда и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци („зелен телефон“).

Разяснителни и образователни дейности и привличане на обществеността

Като най-широко рекламирана и с най-голям брой участници (деца и възрастни), през последните години е националната инициатива „Да изчистим България“. В дните на кампанията редица институции, организации, училища, детски градини и граждани се включват в почистване на районите, около които живеят или работят. Други се грижат за чистотата на паркове и градинки. Организира се и ежегодно пролетно почистване на замърсени терени – общински пътища, крайпътни обекти и др.

Общината участва активно и във финансираната от ПУДООС Национална кампания „За чиста околна среда“.

Проведените кампании дават своя резултат сред целевите групи, които се включват в тях, като включените в тях информационни и разяснителни дейности спомагат за възприемането на йерархията за управление на отпадъците:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
- Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъци;
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.

Необходимо е обаче, информационно - разяснителната политика на Общината в областта на управление на отпадъците да обхваща всички основни потоци отпадъци и да се реализира системно, чрез подходящи методи и средства, съобразно целевите групи.

Начини за предоставяне на информация, относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

В изпълнение на своите задължения Общината осигурява на населението достатъчно информация за услугите за отпадъци, които предоставя и за съответните задължения на гражданите и фирмите. На сайта на Общината се публикуват:

- стратегии, програми, общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците и други местни документи, свързани с управлението на отпадъците;
- услугите по събиране и извозване на отпадъците, вкл. граници на обслужвани райони;
- график и места за разделно събиране на МРО /масово разпространени отпадъци/;
- списък на местата, в които гражданите могат да предават излезли от употреба гуми;
- реда и начина за изхвърляне на строителни отпадъци, образувани в резултат от ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и др.;
- списък на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, с които общината е сключила договори;

- постъпили уведомления за инвестиционни предложения, решения на директора на РИОСВ за преценки необходимостта от извършване на ОВОС и други.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

- От направените проучвания се установи, че Общината ежегодно прилага различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението относно дейностите по управление на отпадъците.
- В Общината са налични стратегически документи, в които да са указани и/или включени мерки за водене на информационно-разяснителна политика.
- Община Самуил провежда ежегодни доброволчески акции за почистване на околната среда от отпадъци. Общината участва всяка година в кампанията „За чиста околна среда” за малки екологични проекти, финансирани от ПУДООС.
- За информиране на обществеността се провеждат регулярни информационни кампании, организирани и финансирани от организациите по оползотворяване, които работят на територията на общината.
- За подобряване на резултатите при управление на отпадъците са необходими мерки за повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи граждани и на бизнеса.
- Препоръчва се отделяне на бюджет за провеждане на общинската информационно-разяснителна политика за опазване на околната среда, в частност управлението на отпадъците. Възможните действия включват:
 - Системно информиране на обществеността чрез местните медии за всички предстоящи действия, програми и проекти, касаещи управлението на отпадъците.
 - Издаване и разпространение на информационни материали за популяризиране на предприетите действия.
 - Обучение на ученици, служители и членове на НПО.
 - Организиране на посещения на обекти, съоръжения и инсталации, свързани с третирането на отпадъците от ученици и членове на младежки клубове.
 - Подготовка и разпространение на материали, насърчаващи минимизирането, рециклирането и оползотворяването на отпадъците и повторната употреба на опаковките.
 - Организиране на акции за пролетно и есенно почистване и озеленяване на районите в и около училищата и детските градини.
 - Провеждане на обществено обсъждане на програмата за управление на отпадъците.
 - Създаване на обстановка на партньорство между бизнеса, обществеността и общинската администрация за по-ефективно решаване на проблемите.
 - Подобряване на работата между общинската администрация и неправителствените организации в областта на управление на отпадъците.

3.11. Анализ на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците са ЗУО и Наредба №1 от 4 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени в нея, както и в наредбите по чл. 43, ал.3, 4, 5 и 6 от ЗУО. Общините

също така имат задължения за събиране на информация от организациите, извършващи дейности с отпадъци.

За всички извършвани дейности по отпадъците в община Самуил се води редовна регистрация и контрол. Общинската администрация получава достоверна информация относно постъпващите за депониране на регионалното депо битови отпадъци чрез претеглянето им с електронна везна, както и подробна информация от оператора на сепариращата инсталация за количествата на приетите и сепарирани отпадъци по кодове. Наблюдава се компетентност и оперативност при осигуряване на информацията за дейността.

По отношение на създадената в общината организация за събиране, обработване и предоставяне на информация за дейностите с отпадъци, информационното обезпечаване покрива основните направления на дейностите по управление на отпадъците, които могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране;
- Последващо планиране;
- Договори и управление на договорите;
- Събиране и транспортиране на отпадъци;
- Поддържане на чистотата на територията на общината;
- Третиране и обезвреждане на отпадъци;
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци;
- Контрол по изпълнение на дейности;
- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения;
- Рекултивация на депа.

В Общинска администрация – Самуил информационното обезпечаване на управлението на отпадъците се извършва чрез изготвяне и представяне на годишни доклади по Програмата за опазване на околната среда и Програмата за управление на отпадъците, както и изготвяне на задължителните отчети по Закона за статистиката.

Основни функции за Общината са:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейности по отпадъци;
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите с фирми, извършващи дейности с отпадъци;
- Събиране и отчитане на данни от контролната и санкционната дейност;
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др., свързани с финансовото изпълнение на проектите в областта на управлението на отпадъците.

В общината няма единна информационна система за управление на отпадъците, но ежегодно се събира и анализира информацията по управлението на отпадъците, с която се обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация се осигурява контрол и отчетност на всички етапи от процесите, служи за изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация, за планиране и вземане на управленски решения.

Отговорните служители, които изпълняват функции, свързани с управление на отпадъците поддържат самостоятелно различни информационни бази данни. Наличната информация позволява да се прави сравнителен анализ на данните в различни разбивки. Обменът на информацията се осъществява на базата на документооборота, на хартиен носител или по електронен път. В общината няма разработена система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез мониторинг на процесите - например с ежегодни проучвания на мненията.

В общината има създадена добра организация за съхраняване, обмен и достъп до основни групи документи, като например:

- Програмни и планови документи - Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, оперативни планове, план-сметки и др.;

- Документи във връзка с определяне цена на услугата и заплащане на ТБО;
- Заповеди на кмета на общината;
- Решения на общинския съвет;
- Отчети, съгласно разпоредбите на ЗУО и ЗООС, годишен отчет на общината за управление на отпадъците във връзка с докладване на целите, съгласно Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. Протоколи - констативни протоколи за контрол на дейностите по управление на отпадъците, протоколи от проверки, за почистване на речни корита, др.;
- Регистри - на обекти, договори, фирми оператори, лица с разрешителни и т.н.;
- Регистри за изпълнение на контролната дейност и др.;
- Заявки- за възлагане и извършване на дейности;
- Кантарни бележки за количествата, постъпили отпадъци по съоръжения за третиране;
- Справки - за постъпили, преработени и предадени количества отпадъци, за изплатени средства.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

- На национално ниво много на брой институции събират информация, касаеща управлението на отпадъците, като все още няма изградена единна интегрирана информационна система;
- Наредбата по чл. 48, ал 1 от ЗУО относно реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичните регистри определя Общините като задължени лица, които следва да предоставят информация, свързана с управление на отпадъците. Общината изготвя годишен отчет по изпълнението на Общинската програма по управление на дейностите по отпадъците през първото тримесечие на следващата година, като екземпляр от отчета се изпраща в РИОСВ Русе;
- Информацията, събрана от една институция, не винаги е достъпна за ползване от звена от друга институция, което възпрепятства ефективното управление на отпадъците и осъществяването на контрол на протичащите процеси;
- Част от събираната информация, която е публична по своя характер, не е налична онлайн или в друг подходящ за аналитични цели вид;
- Необходимо е да се увеличи обемът на информацията, която се събира, например в общината да бъде събирана информация за обектите, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци, както и за зелените площи в населените места, от които се генерират растителни отпадъци и т.н.;
- Получаваната информация в различните звена на отговорните институции не е достъпна за лицата, които впоследствие ще я използват за изпълняване на възложените им функции.

IV. ПРОГНОЗИ

Нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението е сред най-важните показатели за управление на отпадъците.

По данни на НСИ образуваните битови отпадъци на човек от населението в България намаляват значително до 407 кг/човек/година за 2018 г., което е под средните нива за ЕС от 492 кг/човек за същата година. Със своите 766 кг на глава от населението Дания се нарежда на първо място сред страните членки. Други страни, генерирали над 600 кг отпадък, са Малта (640 кг), Кипър (637 кг за 2017 г.), Германия (615 кг) и Люксембург (610 кг).

На обратния полюс с най-малко генерирани отпадъци е Румъния - 272 кг на глава от населението. Близко до нея се нареждат Полша (329 кг), Чехия (351 кг) и Унгария (381 кг).

Ако не бъдат предприети целенасочени мерки за предотвратяване на образуването и оползотворяване на битовите отпадъци, може да се очаква, че количеството им ще нараства в

резултат на икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението в домакинствата. В резултат на разработването Национален план и общински Програми за управление на отпадъците и прилагане на мерките, предвидени в тях, може да бъде прогнозирано стабилизиране на количеството образувани битови отпадъци, като България продължи да е един от най-благоприятните показатели „образувани битови отпадъци на жител/година”.

Тенденциите в този показател са точен измерител за предотвратяването на образуването на отпадъци като най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците. Много по-неблагоприятен е показателят депонирани битови отпадъци на жител за България спрямо средното ниво на показателя за ЕС. В България количеството на депонирани отпадъци намалява с по-бързи темпове от средното за ЕС.

Населението на община Самуил намалява с 301 души или около 4% през периода 2015-2021 г. Естественият и механичният прираст са отрицателни. Бъдещите тенденции за броя на населението в общината ще зависят силно от механичното движение на населението и задълбочаващата се демографска криза в резултат на влошената възрастова структура.

Таблица 35: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)

Групи населени места	над 150 хил.	50-150 хил.	25-50 хил.	3-25 хил.	под 3 хил.
Норма на натрупване	410.3	349.6	334.9	295.5	241.7

Източник: МОСВ, ННПО 2014-2020г.

Община Самуил има изготвен морфологичен анализ на битовите си отпадъци, който е извършен в периода май-декември 2022 г.

В методиката за определяне на морфологичния състав на БО за норма на натрупване се извеждат 5 групи населени места като за община Самуил референтните стойности са 295,5 кг/чов./година, **а реалната норма на натрупване на отпадъци в общината за периода май 2022 г. – декември 2022 г. е 226,61 кг/човек/година.**

На базата на проведените анализи и с помощта на наличните методики на МОСВ и примерни норми за натрупване на битови отпадъци е направена прогноза за количеството на отпадъците до 2030 г.

Таблица 36: Прогноза за количеството на отпадъците в община Самуил 2022-2030 г.

Прогноза за количеството на отпадъците		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Общо количество отпадъци										
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване на отпадъците	%		-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99
Прогнозна норма на натрупване на отпадъци	кг/чов/год	226,61	225,91	225,23	224,56	223,91	223,27	222,64	222,02	221,42
Прогнозен брой на населението	брой	6269	6226	6183	6140	6097	6054	6011	5968	5925
Прогнозно количество на отпадъците - общо	тонове/год	1420,60	1406,53	1392,61	1378,82	1365,17	1351,66	1338,28	1325,03	1311,91
в т.ч.:										
Хранителни	тонове/год	94,80	93,86	92,93	92,01	91,10	90,20	89,31	88,42	87,55
Хартия	тонове/год	129,14	127,86	126,60	125,34	124,10	122,87	121,66	120,45	119,26
Пластмаса	тонове/год	100,63	99,63	98,65	97,67	96,70	95,75	94,80	93,86	92,93
Текстил	тонове/год	66,77	66,11	65,45	64,80	64,16	63,53	62,90	62,28	61,66
Гума	тонове/год	77,24	76,48	75,72	74,97	74,23	73,50	72,77	72,05	71,33
Кожа	тонове/год	35,52	35,17	34,82	34,48	34,14	33,80	33,46	33,13	32,80
Градински	тонове/год	274,49	271,77	269,08	266,42	263,78	261,17	258,58	256,02	253,49

	д									
Дървесни	тонове/го д	78,82	78,04	77,27	76,51	75,75	75,00	74,26	73,52	72,79
Съкло	тонове/го д	85,32	84,47	83,64	82,81	81,99	81,18	80,37	79,58	78,79
Метали	тонове/го д	20,20	20,00	19,80	19,60	19,41	19,22	19,03	18,84	18,65
Инертни (над 4 см.)	тонове/го д	116,36	115,20	114,06	112,93	111,82	110,71	109,61	108,53	107,45
Ситна фракция (до 4 см.)	тонове/го д	251,31	248,82	246,36	243,92	241,50	239,11	236,75	234,40	232,08
Опасни	тонове/го д	57,6	57,03	56,47	55,91	55,35	54,80	54,26	53,72	53,19
Други	тонове/го д	32,4	32,08	31,76	31,45	31,14	30,83	30,52	30,22	29,92
Количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране (полезна фракция)										
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Хартия	%	0	0	0	0	5	5	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Пластмаса	%	0	0	0	0	5	5	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване – Метал	%	0	0	0	0	5	5	5	5	5
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Градински	%	0	0	0	0	50	10	10	10	10
Норма на натрупване - Хартия	кг/1 жит./год	0	0	0	0,54	0,57	0,60	0,64	0,67	0,71
Норма на натрупване - Пластмаса	кг/1 жит./год	0	0	0	0,27	0,28	0,30	0,32	0,34	0,36
Норма на натрупване - Метал	кг/1 жит./год	0	0	0	0,09	0,09	0,10	0,11	0,11	0,12
Норма на натрупване - Градински	кг/1 жит./год	0	0	0	17,59	26,57	29,44	32,61	36,13	40,03
Хартия	тонове/го д	0	0	0	3,31	3,47	3,65	3,83	4,02	4,22
Пластмаса	тонове/го д	0	0	0	1,65	1,74	1,82	1,91	2,01	2,11
Метал	тонове/го д	0	0	0	0,55	0,58	0,61	0,64	0,67	0,70
Градински	тонове/го д	0	0	0	108,00	162,00	178,20	196,02	215,62	237,18

V. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът е метод за стратегически анализ при подготовка на документи на публичната политика. Методът цели да установи:

- Кой са най-важните силни и слаби страни в дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на вътрешната структура;
- Кой са най-важните възможности и най-сериозните заплахи пред развитието на дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на външната среда;
- Какво е съотношението между силните и слабите страни, от една страна, и възможностите и заплахите, от друга страна;
- Кой са лостовете на развитие и каква е основата на стратегиите за бъдещо развитие.

6 SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ – управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира. Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни” и „слаби страни”. Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности” и „заплахи”.

7 **Силни страни.**

8 Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

9 **Слаби страни.**

10 Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

11 **Възможности.**

12 Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

13 **Заплахи.**

14 Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Матрица на SWOT анализа, представлява таблица, която се състои от четири квадранта, в които се подреждат и визуално представят основните характеристики на управлението на отпадъците. Попълването на четирите квадранта обобщава резултатите от аналитичната част на стратегическия документ и изводите и препоръките, направени в края на всеки анализ. При извършване на SWOT анализа могат да се разкрият множество силни и слаби страни, възможности и заплахи. За предпочитане е обаче да се подберат само най-важните от тях, които да попаднат в съответните квадранти на матрицата.

15

Силни страни	Слаби страни
1 Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци, отговарящо на съвременните екологични изисквания; 2 Добре изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места на общината. 3 Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на битови отпадъци, включително разделно събрани; 4 Приета нормативна уредба за управление на отпадъците на местно ниво. 5 Разработен четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци. 6 Разработени програми и планове за управление на различните потоци отпадъци. 7 Ежегодни информационни кампании за управлението на отпадъците. 8 Намаляване на количествата депонирани отпадъци и на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението.	1 Липса на система за разделно събиране на рециклируемите отпадъци от опаковки – хартия, пластмаса, стъкло и метал. 2 Липса на системи за разделно събиране и оползотворяване на строителните и биоразградимите отпадъци. 3 Недостатъчна ангажираност на жителите за спазване на изискванията за регламентирано изхвърляне на отпадъци. 4 Ниска социална поносимост към увеличаване на таксите за битови отпадъци. 5 Периодично образуване на нерегламентирани замърсявания. 6 Липсва мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността от услугите по управление на отпадъците. 7 Неефективна система за контрол и санкциониране на нарушители. 8 Наличие на складове с излезли от употреба препарати за растителна защита.
Възможности	Заплахи

1 Въвеждане на системи за разделно събиране на различни потоци отпадъци.	1 Увеличаване на количествата депонирани отпадъци и нарастване нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението.
2 Въвеждане на нови ефективни технологии за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.	2 Увеличаващи се разходи за дейностите за сметосъбиране и депониране на отпадъците.
3 Създаване на система за мониторинг и контрол на образуването на отпадъци.	3 Нарастващи законови задължения на местната власт за изпълнение в сферата на управление на отпадъците.
4 Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.	4 Налагане на санкции на местната власт при неспазване изискванията на нормативната уредба в сферата на управление на отпадъците.
5 Засилен институционален и граждански контрол за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.	5 Повишаване на такса битови отпадъци за населението.
6 Пълноценно използване на различни финансови инструменти, фондове и програми в областта на управлението на отпадъците.	6 Невъзможност на нискодоходните групи от населението да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управлението на отпадъците.
7 Механизми за включване на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на отпадъците – публични обсъждания, информация чрез медии и интернет.	7 Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.

VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната цел на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Самуил е:

Ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве и превръщането им в ресурси, чрез изграждане на ефективна система за управление, предотвратяване на образуването им и оползотворяване, в съответствие с екологичното законодателство.

Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. (НПУО), съобразена е с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви „отпадъци“ и включва следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.

Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

За всяка от стратегическите цели са разработени оперативни цели, които са пряко съотнесими към съответната стратегическа цел, т.е. допринасят за нейното постигане. За разлика от стратегическите цели, оперативните могат да бъдат краткосрочни и средносрочни.

Общинската програма поставя следните оперативни/специфични цели за управлението на отпадъците в община Самуил за периода 2021-2028 г.:

- ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;**
- ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците;**
- ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци;**
- ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците;**
- ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.**

За да се изпълнят оперативните цели и да се достигнат стратегическите цели на програмата, е заложено да се изпълни определен набор от дейности, които са обособени в подпрограми. Достигането на всяка стратегическа цел може да се осъществи, чрез изпълнението на една или няколко подпрограми.

ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Като се имат предвид стратегическите цели и програмите с мерки за тяхното достигане от Националния план за управление на отпадъците, общинската програма за управление на отпадъците на Община Самуил, включва следните стратегически цели и подпрограми за достигане на всяка от тези цели:

Таблица 37: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Самуил 2021 - 2028 г.

Стратегически цели	Оперативни цели	Подпрограма
Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване	ОЦ1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.	• <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на отпадъци • <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци
Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	ОЦ2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.	• <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/

Стратегически цели	Оперативни цели	Подпрограма
Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	ОЦ3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци; ОЦ4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците	• <u>Подпрограма</u> за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци • <u>Подпрограма</u> за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

В началото на всяка подпрограма, преди представянето в табличен формат на мерките/дейностите, резултатите от тях и т.н., е направено кратко представяне на подпрограмата, в което са изложени: какви са националните цели и посока на развитие в разглежданата област; най-важните резултати, които общината е постигнала до момента и които ще надгражда; най-важните изводи и препоръки от анализите, съотнесими към подпрограмата; ключовите резултати, които се очакват от изпълнението на подпрограмата и ще спомогнат за достигането на съответната стратегическа цел на програмата за управление на отпадъците; наличието на други дейности и мерки, включени в други подпрограми на общинската програма за управление на отпадъците, които допълват и подпомагат изпълнението на оперативната цел на подпрограмата.

Подпрограмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура в т.ч.:

- инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове; инсталации за компостиране/анаеробно разграждане; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на биоотпадъци и др. Инвестиционните проекти и възможностите на финансиране на определените стратегически цели в програмата и мерките в плана за действие са представени в тази глава. За изготвяне на *Инвестиционната програма* се вземат в предвид възможностите на общината за финансиране на дейностите по управление на отпадъците.

Финансирането на дейностите по събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци, почистване на обществени места, почистване на незаконни сметища се поема от общинския бюджет чрез приходите от такса „битови отпадъци”. Осигуряването на финансови средства за големи инвестиционни проекти в областта на управлението на отпадъците ще се търсят чрез външно финансиране от структурните и кохезионни фондове на ЕС, чрез Оперативните програми или други финансиращи организации. Инвестиции, свързани с проекти, като например за въвеждане на фамилно компостиране и други малки проекти с образователна цел биха могли да се финансират от ПУДООС. През плановия период ще се търсят възможности за привличане на инвестиции от частния сектор под формата на Публично-частно партньорство по отношение изграждане на инфраструктура за събиране и оползотворяване на строителни и биоразградими отпадъци, както и за изграждане на инсталации за сепариране. Инвестициите, които попадат в меката част на програмата, за разпространение на информационни материали, провеждане на кампании, обучения или инструктиране на притежателите на отпадъци се финансират от общинския бюджет или могат да бъдат финансирани от организациите по оползотворяване на отпадъците и други външни донори от частният сектор. Някои от дейностите в плана за действие не изискват наличен финансов ресурс, като въвеждане на нормативни изисквания чрез изменения и допълнения на местната нормативна уредба, което ще се осъществи чрез наличния административен капацитет. Неинвестиционните мерки включват дейности в т.ч.: нормативни промени; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и др. административни актове; изпълнение на контролни дейности;

провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ

Планът за действие съдържа мерките, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели в сферата на управление на отпадъците. С приемането и прилагането на плана се цели да бъде постигнат оптимален баланс между различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и прилагане на интегриран подход за управление на отпадъците. Планът определя и отговорностите на различните институции и организации в областта на управление на отпадъците, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и източници за тяхното финансиране.

В НПУО 2021-2028 г. са разработени три сценария на инвестиционните мерки в сферата на управление на отпадъците, а именно:

- Вариант 1. „Инвестиране в изграждането на съоръжения за третиране“
- Вариант 2. „Развитие на мерки свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и стимулиране повторната употреба“
- Вариант 3. „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“.

За постигане на набелязаните цели с фокус върху краткосрочните такива е избран сценарият „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“. Този сценарий е оценен чрез инструментариума на анализа разходи-ползи (АРП) съгласно Указанията за подготовка на Анализ на разходите и ползите за инвестиционни проекти – инструмент за икономическа оценка на Кохезионната политика на ЕС.

Политиката на община Самуил също следва да бъде насочена към ускоряване на разделното събиране на рециклируемите отпадъци, но успоредно с това следва да се инвестира в изграждането на съоръжения за третиране (претоварна станция със сепариране, компостираща инсталация и площадка за временно съхранение и/или оползотворяване на строителните отпадъци. Следва да се отбележи, че финансовите ресурси, с които разполага Община Самуил са силно ограничени, подкрепата от националните институции е недостатъчна и в случай на недостиг на средства може да се ревизира изпълнението на някои от представените по-долу мерки, включени в подпрограмите за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците.

7.1. Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците (ПОО), т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все по-голям нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние към околната среда и към здравословното състояние на хората, за който следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика, и да се намалява зависимостта на ЕС и на страните-членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива(ЕС)2018/851

от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците.

Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда. Поради това е важно държавите-членки на ЕС да предприемат подходящи мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, да наблюдават и оценяват напредъка в прилагането на такива мерки. Като част от тези мерки държавите-членки следва да подпомагат иновативни модели на производство, търговия и потребление, които намаляват наличието на опасни вещества в материалите и продуктите, които насърчават увеличаването на продължителността на живота на продуктите и повторната им употреба, включително чрез създаване и подкрепа на мрежи за повторна употреба и за ремонт и схемите за обратно изкупуване и връщане за повторно пълнене, както и като стимулират повторното производство, обновяването и, по целесъобразност, повторната употреба на продуктите и платформите за споделяне.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Ресурсите на Земята са ограничени, а това ограничава и възможностите за развитие на постоянно нарастващото световно население. Отпадъците от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга - те имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата е основна цел в областта на политиката по околна среда. Този ръководен принцип за устойчиво развитие представлява не само ориентир за държавни действия, но е и мерило за решенията на икономиката и обществото.

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците (Директива 75/442/ЕЕС и ЗУО) поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образуваните отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Според РДО (чл. 3, т.1), както и според българския ЗУО (§1, т. 17 от ДР), „Отпадък“ е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи”. Особено важно е да се подчертае, че предотвратяването на отпадъци (ПО) има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-големите натоварвания на околната среда възникват при производството на един продукт и именно поради това тези натоварвания се намаляват, чрез мерки за ПО.

Съгласно чл. 29 т.1 на РДО всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда.

„Предотвратяване на образуването на отпадъци” означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането и изгарянето, дори чрез рециклирането, само се променя като вещество. Всяко депониране е намеса в природата, като при това не могат на 100% да се изключат вредни въздействия върху околната среда. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода. Поради това, най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Необходимо е също да има доброволни и самоограничителни мерки от страна на всички участници в обществения живот, като тези мерки трябва да се разясняват, да се помага за тяхното създаване и провеждане, да се дават съвети на бизнеса и домакинствата.

Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

Основни участници в разработването и реализацията на политиките по ПОО са:

Държава. Тя създава ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си, съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци. Държавата може също така да регламентира, чрез нормативен акт дори забрани за дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, като например задължително обратно изкупуване, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата е длъжна да прилага мерки за планиране като изготвя и план за управление на отпадъците, както и програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, регламентирано в ЗУО.

Общини. Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл.52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ПОО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПОО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

Икономически и научни субекти, неправителствени организации. За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправяне и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

Домакинства. Въпреки, че основните количества отпадъци не се генерират от домакинствата, респективно от крайните купувачи, мерките за предотвратяване на отпадъци са насочени в най-голямата си част към тях. Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства”, респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действащо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка.

Предотвратяването на образуването на отпадъци е задача на генераторите на отпадъци. Генераторите на отпадъци, решават чрез своите дейности дали ще произвеждат отпадъци или не. Предотвратяването на образуването на отпадъци се състои от следните елементи:

- Стриктно избягване на отпадъците;
- Намаляване на генерирането на отпадъци при източника;
- Насърчаване на повторната употреба;
- Рециклиране при източника.

Стриктното предотвратяване включва пълното избягване на генерирането на отпадъци, чрез реално премахване на вредните вещества или чрез намаляване на материалния и енергийния интензитет в производството, потреблението и разпространението. Примерите за точно прилагане на **предотвратяването** включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като се налага тяхното избягване и/или заместване с материали, които не са опасни за човека или за околната среда (например, чрез забрани на използването/ влагането на полихлорирани бифенили или озоноразрушаващите вещества, или премахване на тежките метали от батериите на мобилните телефони).
- Количество, като избягване употребата на материали или на етапи в производството/потреблението (например, чрез купуване на плодове и зеленчуци от открити пазари или от секцията за плодове и зеленчуци в супермаркета, вместо купуването на пакетирани плодове или чрез премахване на междинното опаковане на козметични продукти и паста за зъби).

Намаляването при източника включва минимизиране употребата на токсични или вредни вещества и/или минимизиране консумацията на материали или енергия. Примерите за намаляване при източника включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като намаляване употребата на вредни вещества в продуктите, в системите за производство и продажба, както и в системите за консумация и депониране и намаляване употребата на вещества, които пречат на повторната употреба или рециклирането (например, пластмасови етикети върху хартия, използване на хлорирани разтвори като почистващи средства).
- Количество, като използване на по-малки количества ресурси за осигуряване на същия продукт или услуга (например намаляване дебелината на покритието, въвеждане на системи за повторна употреба или пълнене, миниатюризация, ресурсно ориентирани покупки и потребление) и използване на по-ресурсно независими строителни подходи и материали.

Повторната употреба на продуктите включва многократната употреба на продукта в оригиналната му форма, по оригиналното му предназначение или като алтернатива, с или без допълнителна обработка. Примерите за повторна употреба на продуктите включват такива, които се отнасят до:

- Повторна употреба след допълнителна обработка, като измиване и повторно пълнене на стъклени или пластмасови бутилки, и обработка и използване на празни варели от лепила за варели за петрол.
- Повторна употреба без допълнителна обработка, като използване на торбички за пазар повече от един път.

Рециклирането при източника включва дейности, които позволяват използването на даден материал след обработка на територията на производителя на отпадъка. Примери са:

- Използване след биологично третиране, като домашно компостиране.
- Използване след пречистване, като повторна употреба на вода след пречистване, на разтвори след дестилация и т.н.

Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влагане на по-малко количество материали за производството на даден продукт
- удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтиране и поправка на продуктите

- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите
- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират
- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Мерките за постигане на националната цел за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които могат да се предприемат на местно ниво са:

- Икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци;
- Популяризиране на схемите за „еко-маркировка” и повишаване на екологичното съзнание на купувачите;
- Контрол върху спазването на изискванията, въведени в наредбите за масово разпространени отпадъци по отношение на заплащането на продуктови такси и относно повторното използване на съответния вид масово разпространен отпадък;
- Контрол върху спазването на забраните за изхвърляне в общия отпадъчен поток на опасни домакински отпадъци.

Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението.

Мероприятията следва да бъдат насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Цели се вземането на решението за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда като се вземат под внимание следните фактори:

- трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- материалите от които е направен – възобновими или невъзобновими;
- съдържа ли излишни опаковки.

Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са еко-маркировките на продуктите.

Националната програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г. е втората за страната програма. Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма се разработи отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци.

Мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци

В Приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за ПО, обособени в три групи:

- мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци;
- мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране, производство и разпространение;
- мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба.

Анализът на приложимостта на примерните мерки показва, че относими към компетенциите на местните власти и подходящи за прилагане в община Самуил са посочените по-долу мерки. За всяка мярка са представени нейната същност, досегашно прилагане и планирани действия в настоящата подпрограма по всяка мярка.

- **Мярка: Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите**

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- Разработване на общински програми за предотвратяване образуването на отпадъци - съгласно българското законодателство, кметът на общината разработва *Програма за управление на отпадъците* и *Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци*, която е част от нея. Кметовете на няколко общини, ако те са включени в регионално сдружение, могат да разработят и Програма за съответния регион.
- Прилагане на икономически мерки

Компостирането е най-практичният и удобен начин да се третират органичните отпадъци в райони с еднофамилни къщи. Компостирането, което е собствения начин на природата за рециклиране, представлява контролирано разграждане на органични материали като листа, клонки, окосена трева и растителни хранителни отпадъци. Компостът е продукт за подобряване на почвата, който е резултат от правилното компостиране. Компостирането може да бъде по-лесно и по-евтино, отколкото поставянето на тези отпадъци в чували, или транспортирането им до претоварни станции или до контейнерите на централизираната система за събиране на отпадъци. Компостът също така подобрява почвата и отглежданите на нея растения. В селата обикновено има градини, ливади, дървета, храсти, или дори саксии за засаждане на растения и домашно приготвеният компост е много полезен. Всички органични отпадъци могат да се компостират. От всички „зелени“ отпадъци - отпадъци от дворове, като паднали листа, окосена трева, плевели и останки от градински растения, също и хранителни отпадъци, може да се получи отличен компост. Дървесните отпадъци от дворове могат да бъдат насечени и нарязани до размера на дърва за горене в печка или камина или да бъдат раздробени чрез шредер до дървесни стърготини или малки парченца. Когато се поставят около засадени растения или за настилка на пътеки, те накрая ще бъдат биоразградени и ще се превърнат в компост. Компостирането може да се практикува в повечето дворове в изработени в домашни условия или фабрично произведени съдове за компостиране или просто на открити купове (в някои населени места има изискване за затворени съдове). Фирми, училища и други предприятия може също лесно да компостират отпадъците си. Изработените в домашни условия съдове могат да бъдат направени от дървесни отпадъци, тел, снегозадържащи съоръжения или дори стари кофи за боклук (с дупки, пробити в страни и отдолу). Фабрично произведените съдове включват такива със система за обръщане, рамки, конусообразни и съдове с голям обем.

В изготвените сценарии е включено населението, което прилага домашно компостиране. Броят на необходимите компостери е определен при допускане, че един компостер обслужва едно домакинство в съответния регион. Средното количество компостиращи биотпадъци от един компостер е от 150 кг/г.

С въвеждането на допълнителни плащания (екотакси, данъци, концесионни възнаграждения и пр.) за ползване на природни ресурси се цели намаляване на количеството на използваните ресурси в производството и по този начин и намаляване на количеството на отпадъците, които биха възникнали.

- Въпреки, че вече са разработвани и приети различни програми, както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, не са предвиждани конкретни взаимнообвързани мерки за предотвратяване на отпадъците. Настоящата подпрограма е първата такава програма и в нея за първи път се предвиждат конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в общината. Сама по себе си изготвената програма е мярка за планиране на ефективното използване на ресурсите. Въвеждането на „електронна община“, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има съществен принос към политиката за ПОО и ефективно използване на ресурсите. Реализирането на мерки в това направление ще доведе до намаляване на употребата на офис хартия и консумативи, което е равнозначно на предотвратени тонове отпадъци в общината. Подобряването на обслужването на граждани в периода на програмата ще се фокусира и

върху разширяване на предлаганите електронни услуги и тяхното популяризиране сред гражданите и фирмите.

- Наред с това, общината може да насърчава екологосъобразно поведение на гражданите и юридическите лица, чрез подходящи икономически стимули. Например въвеждане на по-ниски ставки на годишния патентен данък по ЗМДТ за еднолични търговци и предприемачи, чиято дейност води до повторна употреба на дадени продукти (услуги за ремонт на дрехи, обувки, мебели, велосипеди, електрическо и електронно оборудване).

Тъй като трудно може да се измери точният ефект на количественото и качествено предотвратяване на отпадъци, постигнато в резултат на прилагането на тази мярка, **подходящ индикатор за нейния успех може да бъдат стойностни показатели като например: брой разработени програми за ПОО, брой изпълнени мерки от общинската програма за ПОО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания или икономически стимули, брой семейства въвели компостиране на място и др.**

Мярка: Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до предотвратяване на отпадъци, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение, относно предотвратяване на отпадъци при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството с оглед ПОО и намаляване на тяхното количество.

- Съществуват много добри примери за проведени информационни кампании относно ПО от местните власти. Например, за намаляване на количеството отпадъчна хартия, образувано от разпространението на рекламни материали в това число и на безплатни вестници, в редица европейски страни съществува практика за поставяне на стикери „против нежелана поща“ на разположение на всеки, който желае да участва. От друга страна растящото място на информационните и комуникационни технологии в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи „всички хартии“ да бъдат избегнати, като се дава приоритет на електронния носител, независимо дали става въпрос за битови сметки или за друга информация, предоставена на хартиен носител. Организирането на обучение на преподаватели може да бъде засилено, като съвместно с Министерството на образованието и науката се намери и подходящ начин (например в часовете на класния ръководител) за включване на преподаването на придобитите знания в учебната програма.

Информационното осигуряване на дейностите по управлението на отпадъците е с важно значение при процесите на техния контрол. Необходимо е Общината да разполага с достатъчно и надеждни данни за различните видове и потоци отпадъци, с които борави или които се образуват на територията ѝ, но се управляват от други лица. Обобщението на информацията за генерираните отпадъци на територията на общината влияе и върху годишното изчисляване на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, както и за намаляване количествата на отпадъците, депонирани на Регионалното депо.

Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците. Информирането и участието на обществеността е основен компонент на всяка Програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най-добре разработената програма не може да постигне своите цели. От изключителна важност е населението и бизнесът да бъде запознато с йерархията при управление на отпадъците, да са запознати с приоритетността в реда на справянето с отпадъците, както и за отговорностите на

всеки, който образува или допринася за образуването на отпадъци, включително и отговорността да покрива пълните разходи за своите действия.

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложи в Програмата за управление на отпадъците и Плана за действие към нея, ще се постигнат при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. Необходимо е да се поддържа непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото разбиране.

- Основният резултат на тази мярка е повишаване на общественото съзнание. Специална целева група ще са децата и учениците в детските и учебни заведения, които много бързо се приобщават към „зелените” идеи. Информационните кампании ще се фокусират приоритетно към намаляването на образуването на отпадъци от опаковки от хартия, картон, стъкло и пластмаса и биоразградими отпадъци.

- **Индикатори:** Брой проведени информационни кампании и обучения.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване
Оперативна/и цел/и:	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
Текущи индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година - 1421 тона за 2022 година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Самуил през 2022 г. – 227 кг/ж/год.
Целеви индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година – 1338 тона за 2028 година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Самуил през 2028 г. – 223 кг/ж/год.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите	1.1. Актуализация на Програма за управление на отпадъците с включени цели и мерки за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/	2400	Общински бюджет	2023	Одобрена от Общински съвет Програма за управление на отпадъците на община	Подготовка и съгласуване на 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Разработена и приета 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Община	Обществеността и всички заинтересовани страни, които участват в консултациите при разработването на програмата
	1.2. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	6000	Общински бюджет, ПУДООС, ОПОС 2021-2028 г.	2022	Изготвен актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	-	Изготвен 1 брой Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	Община	РСУО
	1.3. Извършване на мониторинг за изпълнение на мерките за ПОО заложи в програмата, включително недопускане	-	-	2021-2028	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община	-

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

	образуването на локални замърсявания								
	1.4. Изпълнение на мерките и контрол във връзка със забраната от юли 2021 г. за пускането на пазара и употребата на определени пластмасови продукти за еднократна употреба (Директива (ЕС) 2019/904 от 5 юни 2019 година)	3000	Общински бюджет	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на отпадъци от някои продукти за еднократна употреба	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община	РИОСВ
	1.5. Намаляване на отпадъците от хартия и офис консумативи, чрез въвеждане на „електронно управление“	2000	Общински бюджет	2022-2028	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	Ежегодно - брой въведени електронни услуги	Общ брой електронни услуги до края на 2028 г.	Община	-
	1.6. Изготвяне на план за предотвратяване образуването на отпадъците в ежедневието на общинската администрация	2000	Общински бюджет	2022	Създадени предпоставки администрацията на всички нива да прилага мерки за ПОО	Подготовка и съгласуване на 1 брой План за предотвратяване образуването на отпадъците в ежедневието на общинската администрация	Разработен и приет 1 брой План за предотвратяване образуването на отпадъците в ежедневието на общинската администрация	Община	-
	1.7. Изготвяне и прилагане на планове за ПОО в	6000	Общински бюджет	2023	Предотвратени битови отпадъци от общински	Подготовка и съгласуване на Планове за	Разработени и приети Планове за ПОО в	Община	Общински структури, звена и предприятия

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

	общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия				звена като пример за останалите организации в общините	ПООв общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия		
2. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	2.1. Изготвяне на годишен план за действие, относно разяснителни кампании за предотвратяване на отпадъците	-	-	2023-2028	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Изготвени годишни планове	До 2028 г. изготвени 6 годишни планове за действие	Община/ Еколог	-
	2.2. Провеждане на кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПОО	3000	Общински бюджет ПУДООС и др.	2022-2028	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Брой реализирани дейности от годишния план за действие	До 2028 г. проведени минимум 7 информационни кампании	Община/ Еколог	-

7.2. Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25 септември 2015 г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030 г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Проучване на ЕК на данни от страните членки на ЕС показва, че около 20% от общо произведените храни се превръщат в отпадъци.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018 г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30% до 2025 г. и с 50 % до 2030 г.

Независимо, че посочените количествени цели не са задължителни, като се вземат предвид екологичните, социалните и икономическите ползи от предотвратяването на хранителните отпадъци, се изисква държавите членки да въведат в своите програми за предотвратяване на отпадъците конкретни мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци, включително информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци. Освен това държавите членки трябва да измерват напредъка в намаляването на хранителните отпадъци. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до“ и „най-добър до“).

През 2017 г., Комисията подготви Насоки на ЕС за улесняване даряването на храни. В тези насоки са определени ролята и задълженията на участниците при преразпределянето на храни; дейности на организациите за преразпределяне и благотворителност; сортиране на хранителни излишъци за преразпределяне; възможност за проследяване; определяне на основната и юридическата отговорност при възникване на проблеми с безопасността на храните; последици за преразпределянето на хранителни излишъци, изисквания за информация за предварително опаковани храни и пр.

Създадената Платформа на ЕС относно загубите и разхищението на храни разработи и в края на 2019 г. издаде „Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни“. Препоръките са ориентирани към бъдещето и включват набор от хоризонтални или „междусекторни“ препоръки, които са общи за различните етапи на веригата на стойността на храните, често включват множество участници и са необходими за постигане на глобалните цели по отношение на загубите и разхищението на храни. Някои от тях са насочени към специфични горещи точки, като разхищение на храни на равнище потребители, което изисква допълнително разглеждане, проучване и целенасочени действия от страна на всички заинтересовани страни. Препоръките са отправени както към публични, така и към частни организации, като предлагат подходящи действия за конкретни участници и, което е важно, призовават за сътрудничество между различните заинтересовани участници. Въпреки че препоръките не са изчерпателен списък на всичко, което може и трябва да се направи, за да се

предотвратят загубите и разхищението на храни, те предоставят важна насока за всички участници, включително самите граждани на ЕС.

На национално ниво в България темата за хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. , който включва мерки както за третиране на хранителни отпадъци, така и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.
- Закон за храните. Глава шеста "в" от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

Законът за управление на отпадъците не включва определение за „хранителни отпадъци“, а хранителните отпадъци са включени в определението за „биоотпадъци“. Съгласно това определение хранителните отпадъци обхващат: „хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.“

Директива ЕС 2018/851 дава следното определение: „хранителни отпадъци“ са всички храни, които са се превърнали в отпадъци“ и препраща към определението за „храни“ в член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета: „По смисъла на настоящия регламент „храни“ (или „хранителни продукти“) означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приет от хора. Понятието „храни“ включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготвяне или обработка. То включва водата след точката на съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕО и 98/83/ЕО.

Понятието „храни“ не включва:

- а) фуражи
- б) живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека
- в) растения преди прибиране на реколтата
- г) медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕО (21) и 92/73/ЕО (22) на Съвета
- д) козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕО на Съвета (23)
- е) тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕО на Съвета (24)
- ж) наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971 г.
- з) остатъчни вещества и замърсители.

Законът за изменение и допълнение на ЗУО привежда в съответствие определението за хранителни отпадъци в съответствие с Директива 2018/851.

В България (както и в останалите страни-членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общеевропейската методика, приета през 2019 г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба

№ 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци в страната.

В изпълнение на глобалните цели и европейските политики по отношение разхищението на храни МЗХГ е започнало разработването на всеобхватна Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни, която ще включи мерки за загубата и разхищението на храни от „фермата“ до „трапезата“.

Домакинствата са основният източник на образуване на хранителни отпадъци и в страната и в ЕС, следвани от сектора на преработка и производство на храни.

По информация от Окончателния доклад за морфологичен анализ на отпадъците, извършен през 2022 г., на територията на община Самуил се образуват около 95 тона хранителни отпадъци на година, което представлява 5,79% от общото количество генерирани смесени битови отпадъци. Нормата на образуване на хранителни отпадъци на човек от населението в общината е около 15 кг/чов./год., което е под изчислените средни норми за България и ЕС. Причината е в спецификата на населените места, битовите и хранителни навици на населението в общината.

Независимо от това са необходими целенасочени политики и мерки за предотвратяване и намаляване на хранителните отпадъци.

Основната цел на тази подпрограма е намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци.

В Подпрограмата за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци са предвидени основно меки мерки. В преобладаващата си част те имат информационно-образователен и административно-регулаторен характер. Мерките са насочени към различни целеви групи, в т.ч. публични институции, домакинства и бизнес.

Изпълнението на мерките ще допринесе за:

- подобряване на качеството на информацията и проследяването по отношение на количествата образувани, повторно използвани, рециклирани и оползотворени хранителни отпадъци;
- повишаване на осведомеността на обществото за проблема със загуба и разхищението на храни;
- повишаване на информираността на различни целеви групи (общини, НПО, бизнес, домакинства и др.) по отношение предотвратяване образуването на хранителни отпадъци;
- стимулиране на даряването на храни.

Мярка: Прилагане на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни

Община Самуил може да предприеме допълнителни действия в следните направления:

- събиране на информация за количествата образувани хранителни отпадъци от бита, заведенията за обществено хранене и стопанския сектор;
- идентифициране на заинтересованите страни на територията на общината от всички етапи на хранителната верига;
- повишаване информираността на населението за предприетите мерки за намаляване количеството на хранителните отпадъци и др.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване
Оперативна/и цел/и:	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
Текущи индикатори	Количество образувани хранителни отпадъци в тон за година - 95 тона за 2022 година; Норма на натрупване на хранителни отпадъци в община Самуил през 2022 г. – 15 кг/ж/год.
Целеви индикатори	Количество образувани хранителни отпадъци в тон за година – 89 тона за 2028 година; Норма на натрупване на хранителни отпадъци в община Самуил през 2028 г. – 14 кг/ж/год.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Прилагане на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни •	1.1. Изпълнение на мерките за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	-	-	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци до края на 2028 г.	Община	-
	1.2. Изготвяне и прилагане на планове за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци в общински структури, звена и предприятия, вкл. общински пазари и др.	5000	Общински бюджет	2023	Предотвратени битови отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общините	Подготовка и съгласуване на Планове за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	Разработени и приети Планове за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	Община	Общински структури, звена и предприятия
	1.3. Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	10000	ОПООС	2022-2028	Намаляване образуването на хранителни отпадъците от бита, ресторантьорство и туризъм, и	Брой подадени проекти за ПО на хранителни отпадъци	Брой изпълнени до края на 2028 г. проекти за ПО на хранителни отпадъци	Община	-

					реализирани и разпространени добри практики				
	1.4. Разяснителни кампании и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци, в т.ч. относително значението на "Най-добър до" и "Годен до" на търговските хранителни продукти	3000	Общински бюджет	2022-2028	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	Ежегодно - брой разяснителни кампании и брой участници	Брой разяснителни кампании и брой участници до края на 2028 г.	Община	РИОСВ
	1.5. Прилагане в пълен обхват на възможностите за даряването на храни, с оглед преодоляване на бариерите и популяризиране даряването на храни	-	-	2022-2028	Увеличаване даряването на храни преди изтичането на срока на годност и намаляване на хранителните отпадъци	Ежегодно – Брой организирни кампании/акции за даряване на храни Количество дарени храни	Общ Брой организирни кампании/акции за даряване на храни Количество дарени храни към края на 2028 г.	Община	Домакинства, Търговски обекти, Производители на храни и др.

7.3. Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци

В йерархията за управление на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване на образуването им. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците в колкото се може повече направления. На следващо място е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. Следва оползотворяването, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци води до минимизиране на количествата на рециклируемите отпадъци **в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо.**

Формулирането на количествени цели за рециклиране и оползотворяване, засягащи определени приоритетни потоци отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването.

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло

до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло

За разлика от останалите масаво разпространени отпадъци /МРО/, в управлението на отпадъците от опаковки Общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки. В случай че нямат сключен договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, общините са длъжни да разработват и изпълняват сами програми за разделно събиране на отпадъци от опаковки и да предоставят ежегодно информация на МОСВ в тази връзка.

Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са, както следва:

- 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.: Пластмаси: 50%; Дърво: 25%; Черни метали: 70%; Алуминий: 50%; Стъкло: 70%; Хартия и картон: 75%;

- 2030 г.: 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в т.ч.: Пластмаси: 55%; Дърво: 30%; Черни метали: 80%; Алуминий: 60%; Стъкло: 75%; Хартия и картон: 85%.

В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство¹⁶ от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. , а до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво се приеха и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки¹⁷, които страната ни трябва да прилага.

Голяма част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са биоразградими отпадъци. Ето защо българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата.

Съгласно §1, т.2 от ДР на ЗУО „Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Съгласно §1, т.3 от ДР на ЗУО „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

*Член 8, ал. 1 от Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО да постигат следните **регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:***

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране.

Разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

При изготвяне на предвижданията за разделно събиране на битови био-отпадъци са възприети допусканията, определени в Модел и поетапен план за действие за управление на биоотпадъците в България, разработен в рамките на проект „Разработване на нормативна уредба за управление на биоотпадъците и създаване на система за осигуряване качеството на компоста и Национална организация за осигуряване на качеството на компоста“. Направените допускания по отношение на фракциите „хранителни отпадъци“ и „растителни отпадъци“.

¹⁶ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

¹⁷РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2019/665 НА КОМИСИЯТА за докладване на данни за отпадъците от опаковки

Прието бе, че системата за разделно събиране на битови био-отпадъци ще бъде въведена до 2019 г. и участието на населението в разделното събиране ще е съобразено с изграждането на съответните инсталации. Тази цел не беше постигната и предстои изграждане на регионални и общински компостиращи инсталации през периода до 2028 г. От системата за разделно събиране са изключени домакинствата, които прилагат домашно компостиране.

Целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. биоотпадъците се изпълняват от общините самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона. Системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУЕЕО, които се осъществяват и финансират основно от организациите по оползотворяване, чрез схемите за „разширена отговорност на производителя” се отчитат и допринасят в голяма степен за постигане от общините на целите за рециклиране на битовите отпадъци.

Важна предпоставка за постигане на целите за намаляване количествата на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определена отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци (отчисления за депониране на всеки тон битови отпадъци), като тези от тях, които изпълняват посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълняват задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., изигра съществена роля за прилагане на нов подход към биоразградимите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните биоразградими отпадъци чрез създаване и постепенно разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инфраструктура за рециклиране на зелени, а в последните години - и за рециклиране на хранителни отпадъци, които до приемането на Плана почти изцяло се депонираха. Планът анализира и адресира и мерки за намаляване на депонирането на други потоци биоразградими отпадъци – основно хартия и картон, като количествата депонирани отпадъци от този вид

също се намалиха чрез развитие на системите за разделно събиране и инфраструктурата за рециклиране и особено на отпадъците от опаковки от хартия и картон.

В Подпрограмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни (меки) мерки.

Инвестиционните мерки са насочени основно към реализация на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, инсталации за рециклиране, инсталации за компостиране, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

„Меките“ мерки са насочени към осъществяването на различни тематични проверки, провеждане на информационни и разяснителни кампании и обучения, различни нормативни промени и др.

В резултат от изпълнението на мерките от тази подпрограма е необходимо до 2030 г. минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци, образувани на територията на община Самуил да бъдат подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Въвеждането на разделно събиране, при източника на генериране на отпадъци, ще доведе до увеличаване количествата на събираните фракции. Прилагането на схеми за разделно събиране от една страна ще бъде организирано на база на принципа **„отговорност на производителите“**, като задължение на производителите и вносителите на стоки, след крайната употреба, на които се образуват масово разпространени отпадъци, и плащащи продуктови такси на фирми по оползотворяване. От друга страна стои като задължение на общините да организират системи за разделно събиране на различните потоци отпадъци.

Приоритет ще има въвеждането на схеми за разделно събиране и рециклиране за следните групи отпадъци:

- отпадъци от опаковки и други битови отпадъци, подходящи за рециклиране (отпадъци от хартии и картони, пластмаси, метали и др.);
- отпадъци от офиси, административни сгради и учреждения;
- биоразградими отпадъци от домакинствата, заведенията за обществено хранене и от поддръжка на обществени зелени площи;
- едрогабаритни отпадъци;
- отпадъци от строителство и разрушаване на сгради;
- негодни за употреба автомобилни гуми;
- излезли от употреба моторни превозни средства;
- масово разпространени опасни отпадъци, като отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, луминесцентни лампи и др.

Изпълнението на целите за рециклиране ще бъде осъществено чрез:

- Количества, събрани от системите за разделно събиране с контейнери, поставени от организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и общините;
- Количества разделно събрани отпадъци от пунктове за вторични суровини и търговски обекти;
- Отпадъци, отделени в инсталации за сепариране на смесени битови отпадъци;
- Количества разделно събрани и компостирани зелени и биоразградими отпадъци в домашни, общински и регионални инсталации и др.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е първата от всички системи за разделно събиране на отпадъците, създадена след приемането на Закона за управление на отпадъците през 2003 г. На територията на страната работят няколко организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки, които имат ангажимента да изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки от името на лицата, които пускат на

пазара опаковани стоки. Системата е с широко покритие на територията на цялата страна. Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо генерираните. Средно за страните от ЕС стойността на този показател е 60,4% за 2008г. и 67,5% 2017 г. За страната ни този процент нараства от 50,3% през 2008 г. на 65,6% през 2017 г., като от 2010 до 2017 г. стойността на показателя се движи около средната стойност за ЕС. През десетгодишния период 2008-2018г. Република България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки.

В община Самуил не е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Рециклируемите отпадъци заемат 20,48% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмасата – 6,15 %, следвано от стъкло – 5,21%, хартия – 4,98%, картон – 2,91% и метали – 1,23%.

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“ за община Самуил е значителен – 48,47%, в това число - хранителни – 5,79%, градински – 29,97%, дървесни – 4,82%, хартия – 4,98% и картон – 2,91%.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2022 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Самуил са депонирани 127 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са малко по-високи от допустимите стандарти.

Относителният дял на разделно събрани отпадъци към 2022 г. е 13%. По този показател общината е далече от целевата стойност от 50-55 на сто и следва да се предприемат мерки за разделно събиране и оползотворяване на много по-големи количества биоотпадъци.

В тази връзка Община Самуил следва да предприеме допълнителни действия в следните направления:

- *Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и редовно спазване графика за извозването им при строг контрол на разделно събрания отпадък;*
- *Въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите отпадъци, чрез създаване на площадка за временно съхранение, последващо компостиране и разширяване на въведената система за домашно компостиране;*
- *Предоставяне на информация за количествата разделно събрани и предадени за рециклиране битови отпадъци от всички юридически лица на територията на общината;*
- *Мерки, свързани с осъществяване на контрол за изпълнение на изискванията за разделно събиране и предаване на рециклируемите битови и биоразградими отпадъци;*
- *Въвеждане на стимули за гражданите и юридическите лица за активно участие в организираните от общината системи за разделно събиране на битовите и биоразградими отпадъци.*

Пряко отношение към постигане на набелязаните цели на настоящата подпрограма са мерките от другите подпрограми, свързани със:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редуция на такса „битови отпадъци“ за участващите в системите за разделно събиране/;
- включването в общинската наредба на специални разпоредби и изисквания за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битовите, в т.ч. на биоотпадъците;
- периодично извършване от общината на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;

- определяне на такса „битови отпадъци“, възможно най-пряко, свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за управление на отпадъците на общинско ниво;
- внедряване на електронна информационна система за управление на отпадъците в общината, чрез която ще се събират данни за битовите отпадъци, вкл. модул за разделно събираните и предадени за рециклиране и оползотворяване, за проследяване на степента на постигане на целите и вземане на съответните управленски решения;
- обучителни програми за поддържане и подобряване капацитета на администрацията и контролиращите служители на общината;
- участие в Общите събрания на РСУО, обвързани с вземане на решения за подхода за изпълнение на целите на общините в РСУО и решения по други въпроси.

Реализацията на мерките от настоящата подпрограма гарантира поэтапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

Като се вземат предвид тенденциите в страната по отношение на опаковките и отпадъците от опаковки, европейските политики относно кръговата икономика и ефективното използване на ресурсите, както и новоприетото европейско законодателство в разглежданата област е целесъобразно достиженията на създадената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, не само да се запазят, но и да се надграждат и развиват в следващите години. Общините следва да фокусират вниманието си върху прилагащите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци), но и до намаляване на разходите за третиране на битовите отпадъци, които общините трябва да финансират. Бизнесът за производство на пластмасови бутилки за еднократна употреба трябва да пренастрои производството си с оглед достигане на целите за влагане на рециклирана пластмаса при производството на пластмасови бутилки за еднократна употреба. Следва да се определи компетентният държавен орган за контрол спазването на това изискване, като на този орган се осигури обучение, методически ръководства за контрол и други необходими ресурси – човешки, финансови, технически и др.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА
БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ И БИООТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	2022 г. - 0% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2022 г. – 13% от количеството на битовите биоотпадъци са разделно събрани и оползотворени
Целеви индикатори	2028 г. - минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2028 г. - минимум 50% от битовите биоотпадъци образувани в общината са разделно събрани и оползотворени

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци	1.1. Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	200 000	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2023-2025	Въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.2. Широко информиране на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	5000	Общински бюджет	2023-2025	Осигурен данъчен стимул за домакинствата	Промени в размера на такса „Битови отпадъци” към Наредба за реда за определяне и събиране на местните такси	Брой домакинства получили данъчен стимул за такса „Битови отпадъци” за разделно събиране на отпадъци	Община	Кметове на кметства и кметски наместници

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

	1.3. Въвеждане на разделно събиране от административни, стопанските, търговските и др. обекти най-малко на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и зелени биоотпадъци	-	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ОООП) Общински бюджет, Държавен бюджет, Частни инвестиции	2023-2028	Разширена система за разделно събиране на битовите отпадъци	-	Брой обекти, обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци	Община Организации по оползотворяване на отпадъци	Администрации Собственици на стопански, търговски и др. обекти
	1.4. Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на изискванията за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в организираната от общината система за разделно събиране на отпадъците	-	-	ежегодно	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой извършените тематични проверки	Брой извършени тематични проверки	Еколог	Община
	1.5.Ежегодно събиране и обработка на информация от ООП / фирми и др. юридически лица/ за количествата и видовете разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	-	-	ежегодно	Общината да разполага с информация за количествата разделно събрани отпадъци на нейната територията	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Еколог	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки
	1.6. Провеждане на информационни кампании за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, включително отпадъци от опаковки като ценен ресурс	2000	Общински бюджет	постоянен до 2028 г.	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от разделното събиране и оползотворяване на	Ежегодно - брой разяснителни кампании и брой участници	Проведени минимум 7 информационни кампании	Община	Медии

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

	1.7.Ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (напр. в края и в началото на учебната година)	4000	Общински бюджет	постоянен до 2028 г.	битовите отпадъци Допълнителн и количества разделно събрани отпадъци	Ежегодно - брой акции, Брой участници/учебни заведения Количество събрани отпадъци	Общ брой проведени акции до края на 2028 г. Общо количество събрани отпадъци до края на 2028 г.	Община	Училища
	1.8. Въвеждане в Наредбата по чл.22 от ЗУО на изисквания за търговските и други подобни обекти за разделно събиране на отпадъците от опаковки и увеличаване размера на санкциите, при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци	-	-	постоянен до 2028 г.	Намаляване количеството на рециклируемите отпадъци в смесения битов отпадък	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Общински съвет	Община
2. Достигане на националните цели и изискванията за биоразградимите отпадъци	2.1. Подготовка и реализация на проект на РСУО - Разград за изграждане на инсталация за компостиране	-	ОПОС, ПУДООС	2024-2025	Осигурена регионална инфраструктура за компостиране на биоразградим и отпадъци	Брой изградени инсталации за компостиране	Изградена 1 брой компостираща инсталация и 1 брой инсталация за предварително третиране Увеличаване дела на компостираните/оползотворени	РСУО	Общини, членове на РСУО

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

							биоотпадъци Намаляване на депонираните отпадъци		
	2.2. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	50 000	ПУДООС Общински бюджет	2023-2028	Закупени компостери и предотвратен и зелени и други биоотпадъци	Ежегодно - Брой предоставени компостери на домакинстват а през всяка от годините	Общ брой закупени компостери за фамилно компостиране Общ брой домакинства, прилагащи компостиране	Община	МОСВ ПУДООС РСУО Домакинства
	2.3. Включване в общинската наредба за управление на отпадъците на изисквания за разделно събиране на зелените отпадъци, след осигуряване на системата за събирането им.	-	-	2024-2025	Достигнати нормативно определените изисквания за разделно събиране на биоразградим ите отпадъци	Подготвени изменения в Наредбата за управление на отпадъците	Приети изменения в Наредбата за управление на отпадъците	Общински съвет	Община

7.4. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда, те могат да се превърнат в ценен ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение.

С наредбата се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Целта на наредбата е:

1. да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО;
2. да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети на национално ниво до момента, а именно:

- за първи път е разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.;
- одобрени са нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции.

Условията и редът за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на СО на територията на съответната община се определят с наредбата по чл. 22 ЗУО.

Община Самуил, както и другите общини в страната имат следните отговорности, произтичащи от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали:

- Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи е длъжна:
 - Да разработи План за управление на строителните отпадъци, като задължителна част от строителната документация за издаване на разрешение за строеж;
 - Да изпълни реално Плана за управление на строителните отпадъци;
 - Да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
 - Да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Ниската тенденция в прираста на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до инсталация за предварително третиране в с. Езерово. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за временно съхраняване и оползотворяване на строителни отпадъци в община Самуил.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че община Самуил, както преобладаващата част от общините, а и фирмите в страната, депонират строителните си отпадъци нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо Общината да направи проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони или изграждане на собствена инсталация, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни и информиране на гражданите и организациите, чрез публикации на интернет страницата си.

В Наредбата за определяне на условията и реда за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Самуил и Наредбата за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от компетентните органи на община Самуил, подробно са описани дейностите по управление на строителните отпадъци в общината.

В законодателството е регламентирано, че разходите за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, следва да се поемат от притежателите на отпадъците. В тази връзка доставянето на отпадъците до съоръженията за третиране и заплащането на цената за приемането им е задължение на съответния притежател. В условията на общината е възможно приемането на отпадъци да става срещу заплащане на услуги по разполагане на контейнери на мястото на образуването и извозването им до площадка за временно съхранение или директно до съоръжения. Размерът на заплащането ще зависи от транспортните разстояния и ще бъде по-висок за малките населени места. Следователно необходимо е да бъдат предприети мерки за предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища. Препоръчва се тези мерки да са насочени към предотвратяване на тези практики във възможно най-ранен етап, например чрез

изискване на договор за предаване на отпадъци преди издаване на разрешението за строеж или с плана за управление на отпадъците при разрушаване на сгради.

В подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Инвестиционните мерки са свързани главно с изпълнението на съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България.

Пряко отношение към постигане на набеязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- Програми за обучение на служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;
- Осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците;
- Разработване и внедряване на интегрирана общинска информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации. При планиране на осъществяване на мерките, отнасящи се до строителните отпадъци е взето под внимание, че за депонирането на тези отпадъци се заплащат отчисления за депониране за всеки тон депониран отпадък, аналогично на отчисленията за депониране на битови отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	Ежегодно отчитане на количествата рециклирани строителни материали, вложени в строежите с възложител Община Самуил, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Брой одобрени от Община Самуил инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци
Целеви индикатори	Достигане на 70% рециклиране на образуваните строителни отпадъци в общината до 2028 г. Брой одобрени от Община Самуил инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци от строителни дейности и от разрушаване на сгради	1.1. Стимулиране изграждането на мощности за рециклиране на строителните отпадъци	-	ОПОС, МОСВ и др.	2021-2028	Селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци	-	Брой инсталации за рециклиране на строителни отпадъци	Община	-
	1.2. Отреждане на временни площадки в населените места, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани строителни отпадъци от малки	20000	Общински бюджет	2021 - 2028	Гражданите не изхвърлят строителните отпадъци в контейнерите за битови отпадъци. Отпадъците се събират на временни площадки, с цел	-	Брой осигурени временни площадки за строителни отпадъци от малки ремонти	Община	Граждани

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	ремонтни дейности.				рециклиране.				
	1.3. Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	-	-	2022-2028	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Количества рециклирани строителни материали	Община	Възложители на инвестиционни проекти
	1.4. Проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни терени.	-	Общински бюджет	2021-2028	Осигурена възможност за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други.	Направено проучване	Количества рециклирани и/или оползотворени строителни материали	Община	

7.5. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци /МРО/

Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки
- ИУМПС
- ИУЕЕО
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми
- Отпадъци от батерии и акумулатори

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС /излези от употреба МПС/, ИУЕЕО /излязло от употреба електрическо и електронно оборудване/ и от батерии и акумулатори са заложи на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролите на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Заложените в НПУО 2021-2028 г. цели за МРО по години са следните:

Таблица 38: Цели за масово разпространени отпадъци по години

Група МРО	Цели
<u>Отпадъци от опаковки</u>	До 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч. Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Съкло: 70% Хартия и картон: 75% До 2030 г.: 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в т.ч.: Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Съкло: 75% Хартия и картон: 85%
<u>ИУМПС</u>	Ежегодно: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
<u>ИУЕЕО</u>	Ежегодно: разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
<u>Отпадъци от отработени масла</u>	Ежегодно: мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
<u>Отпадъци от гуми</u>	Ежегодно: не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на

Група МРО	Цели
	пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
<u>Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
<u>Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
<u>Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори</u>	Ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори
<u>Отпадъци от текстил</u>	До 2025 г.: 20% от теглото на образуваните отпадъци от текстил се събират разделно

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци до 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включени и този отпадъчни потоци.

Подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва основно „меки“ мерки, които имат организационен, административно-регулаторен и информационно-образователен характер.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ /МРО/

Стратегическа цел: 4	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна цел:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	Брой домакинства, търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, които участват в системите за разделно събиране и подготовка за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци
Целеви индикатори	През 2028 г. : Над 70% от населението участва в системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци Минимум 65% от теглото на образуваните масово разпространени отпадъци се рециклира и оползотворява

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Подобряване информираността и участието на населението и бизнеса, относно дейностите по управление на отпадъците	1.1. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	100 000	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки МРО Общински бюджет	2022-2028	Разделно събиране и оползотворяване на МРО	Брой сключени договор с организации по оползотворяване	Количества събрани разделно масово разпространени и опасни отпадъци	Община	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО
	1.2. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни	-	-	постоянен	Осигурени предпоставки за участие на обществеността в процеса на вземане на	Брой проведени обществени консултации/	Брой проведени обществени консултации/	Кмет	

Програма за управление на отпадъците на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	актове и документи в областта на управлението на отпадъците				решения относно общинските политики в областта на отпадъците	обсъждания	обсъждания		
	1.3. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на МРО	10000	Общински бюджет	Ежегодно	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	Брой проведени информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Минимум 7 броя проведени информационни кампании за разделно събиране на МРО	Община	
	1.4. Провеждане на анкетно проучване за мнението, нагласите, подобряване на познанията и разширяване на участието на гражданите в системите за разделно събиране на МРО	-	-	Ежегодно	Събрана информация за мнението на обществеността с цел подпомагане вземането на управленски решения	-	Проведени минимум 3 анкетни проучвания до 2028 г.	Община Еколог	

Програма за управление на отпадъците на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.5. Публикуване на годишните отчети по изпълнение на ПУО до 2028 г.	-	-	Ежегодно до 31 март	Осигурена прозрачност при изпълнение на общинските политики за отпадъците	Брой публикувани годишни отчети	Публикувани 7 годишни отчети за ПУО	Еколог	
	1.6. Провеждане на кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	10000	Общински бюджет	Ежегодно 2021-2028	Повишено участие на населението и бизнеса, почиствени нерегласментирани замърсявания и обществени площи	Брой проведени кампании; Брой участници; Количества събрани и извозени отпадъци	Проведени минимум 7 кампании; Минимум 50 участници на година; Количества събрани и извозени отпадъци	Община	
	1.7. Организиране на творчески конкурси за деца и ученици на тема „Намаляване и оползотворяване на отпадъците“	5000	Общински бюджет	Ежегодно	Развиване на екологично мислене и отношение към опазването на природата сред подрастващите	Брой конкурси; Брой участници	Проведени минимум 7 конкурси с минимум 50 участници на година	Община	Училища, детски градини
	1.8. Участие в национални кампании на ПУДООС	30 000	ПУДООС	2022-2028	Реализирани 2 екологични проекта	Брой реализирани проекти	Реализирани минимум 2 екологични проекта	Община	Училища, детски градини, кметства и Община

7.6. Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Депонирането на отпадъците стои на най-ниското ниво в йерархията на управление на отпадъците, въведена с европейското и с националното законодателство.

Основна част от усилията на национално и местно ниво за подобряване управлението на отпадъците са насочени към управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци, което може да се постигне чрез няколко групи мерки:

- ползване на депа, отговарящи на екологичните нормативни изисквания, които минимизират рисковете за околната среда;
- чрез намаляване на количествата депонирани отпадъци посредством увеличаване делана рециклираните и оползотворени отпадъци;
- закриване и рекултивация на старите депа за отпадъци с преустановена експлоатация;
- последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на закритите депа;
- предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци чрез разделното им събиране и предаване за обезвреждане.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци, включени в предходните подпрограми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

В резултат на изпълнението на Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци в НПУО 2021-2028 г. се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци в България да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци.

В настоящата подпрограма са включени допълнителни мерки от компетенциите на Община Самуил, свързани с:

- осигуряване на екологосъобразно депониране на остатъчните битови отпадъци на депо, отговарящо на всички нормативни изисквания;
- подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните подпрограми, целящи подобряване на тяхното
- разделно събиране и отклоняването им от депониране, най-вече на опасните отпадъци от бита;
- следексплоатационни грижи и мониторинг за рекултивирани участъци от сторото депо за ТБО.

Следексплоатационните грижи включват дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период.

- Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО е преустановена през 2009 г., а техническата му и биологична рекултивация са приключили през 2015 година.

На територията на общината към момента няма нерегламентирани сметища. Периодично се появяват замърсени терени с отпадъци, но общината своевременно ги почиства.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА

ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци
Оперативна цел:	<i>Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци</i>
Текущи индикатори	Количества битови отпадъци, генерирани на територията на община Самуил, депонирани в депа/третириани в инсталации отговарящи на нормативните изисквания
Целеви индикатори	100% от битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил, предназначени за депониране, след предварителното им третиране се обезвреждат в депа, отговарящи на нормативните изисквания

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Остатъчните количества битови отпадъци се обезвреждат, съгласно нормативните изисквания през целия период на програмата	1.1. Осъществяване на мониторинг след изпълнение на проекта за рекултивация на общинското депо	10 000	Общински бюджет	постоянен	Изпълнен план за мониторинг	-	Годишни отчети по изпълнение на Плана за мониторинг	Община Самуил	Акредитирани лаборатории и избран изпълнител по реда на ЗОП
	1.2. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	50 000	Сметосъбираща фирма	2021 - 2028	Ефективна и обезпечена с необходимия брой съдове система за събиране и извозване на смесените битови отпадъци	Брой съдове за смет; Брой транспортни средства за извозване на отпадъци	Брой подновени контейнери и кофи за смет; Брой закупени нови транспортни средства за извозване на отпадъци	Сметосъбираща фирма	Община
	1.3. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	10 000	Общински бюджет, Държавен бюджет	2021 - 2028	Предотврането образуване на нерегламентирани замърсявания на територията на общината	Брой изградени системи за видеонаблюдение	В края на периода на Програмата няма допуснати замърсявания	Община	

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
	1.4. Устойчиво управление на излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани в общински складове	10000	Общински бюджет	2021 - 2028	Отпадъците от препарати за растителна защита, които се съхраняват временно в общински складове са изнесени за обезвреждане в оторизирани съоръжения извън страната	-	Количество на обезвредените отпадъци от препарати за растителна защита	Община	

7.7. Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

Административно, Община Самуил е добре организирана. Формирана е Комисия към Общинския съвет и са назначени служители, които пряко отговарят за опазване на околната среда и управление на отпадъците.

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на административен капацитет в общината за изпълнение на функциите, произтичащи от нормативната уредба и поставените общински цели във връзка с общинската политика за управление на отпадъците. Новите и все по-растящи изисквания на националното законодателство за отпадъците налагат непрекъснато развитие и повишаване на административния капацитет на общините, което да гарантира, че те разполагат с ключови служители за компетентно управление на отпадъците на територията си. Дейностите по управление на отпадъците представляват комплекс от решения, действия и дейности, свързани с образуването на отпадъците, екологосъобразното им третиране на база определена информация, както и различните форми на контрол.

Ключовите характеристики на административния капацитет, определят и оперативните цели на настоящата подпрограма, около които са обединени включените в подпрограмата мерки, както следва:

- *Мерки за нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците*

За изпълнение на тази мярка е предвидено непрекъснато следене и развитието на националната правна рамка в сектор отпадъци, с цел навременно отразяване на нормативните промени в местната нормативна уредба, както и промени в нормативните документи на общината, съобразно местните условия и възникващи потребности. Разработването на ясни вътрешни правила за наблюдение, отчет и оценка на изпълнението на Програмата също е от основно значение за проследяване на напредъка в изпълнението и предприемане на коригиращи действия в случай на възникнали проблеми.

- *Постоянно повишаване на квалификацията на служителите*

За запазване и повишаване на квалификацията на служителите, които имат отговорности по управление на отпадъците, са предвидени редица обучителни дейности.

- *Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците*

Основните мерки са насочени към подобряване на информационната база за управление на отпадъците. Необходимо е всички дейности и процеси в областта на отпадъците да бъдат информационно обезпечени, чрез изграждане на единна информационна система, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните в интегриран вид. Единната информационна система ще гарантира изготвянето на качествени анализи и отчети и проследяване на напредъка по заложените в Програмата за управление на отпадъците на Община Самуил цели до 2028г.

В съответствие с развитието на националното законодателство в сектор отпадъци и с националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и за учене през целия живот, в подпрограмата са предвидени дейности за развитие на компетентността, знанията и уменията на служителите от администрацията с функции свързани с отпадъците и за тяхното ресурсно обезпечаване.

Включените в подпрограмата мерки имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще подпомогне постигането на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на община Самуил 2021-2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда
Оперативна цел:	Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците
Текущи индикатори	Брой изпълнени мерки от плана
Целеви индикатори	Подобрена нормативна и програмна осигуреност и повишен капацитет на служителите в Община Самуил

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците	1.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	постоянен	Нормативна осигуреност	Брой приети/ допълнени документи в областта на управление на отпадъците	Брой приети промени в общински нормативни документи при установена необходимост	Кмет	Общински съвет
	1.2. Изготвяне на годишен отчет пред ОбС Самуил и РИОСВ – Русе за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците	-	-	ежегодно	Наблюдение, отчетност и контрол на изпълнението на Програмата	Ежегодно – Изготвен 1 брой отчет	Общ брой изготвени отчети за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г.	Община/ Еколог	

Програма за управление на отпадъците на територията на община Самуил 2021-2028 г.

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
2.Постоянно повишаване на квалификацията на служителите	2.1. Обучения на служители в общинската администрация и други общински звена по теми за управление на отпадъците	5000	Общински бюджет НСОРБ МОСВ	постоянен	Повишена квалификация и умения на служителите	Брой проведени обучения	Брой обучени служители	Община	АСЕКОБ МОСВ РИОСВ НСОРБ
3.Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците	3.1.Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	5000	Общински бюджет	2022-2028	Общината разполага с достоверна информация в реално време за генерираните отпадъци	-	Внедрена и функционираща 1 брой информационна система за управление на отпадъците	Община	АСЕКОБ РИОСВ ИАОС

VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Програмата за управление на отпадъците на община Самуил за периода 2021-2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи. От своя страна изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи:

1 „Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.“

На заседанието си в Брюксел на 20 юни 2019 г. Европейският съвет постигна съгласие по програма на ЕС за следващите пет години. В документа „Нова стратегическа програма за периода 2019—2024 г.“ се определят приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще дават насоки за работните програми на други институции на ЕС.

Четири са основните приоритети на стратегическата програма:

- защита на гражданите и свободите
- развиване на силна и жизнеспособна икономическа база
- изграждане на неутрална по отношение на климата, екологична, справедлива и социална Европа
- защита на европейските интереси и ценности в световен план.

Стратегическата програма очертава и пътищата за постигане на тези цели.

2 България 2030: Национална програма за развитие (НПР 2030)

- Една от петте оси на развитие, заложили в НПР 2030 е *„Зелена и устойчива България“*, в рамките на която са определени три национални приоритета, първият от които е: *„Кръгова и нисковъглеродна икономика“*.

3 Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема.

4 Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България

• 2020-2030 г.

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажменти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.
- До 2035 г. количеството депозирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

5 Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.)

6 Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: *„Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда“* е определена специфична цел за *„ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.“*.

7 Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда. НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективното им използване като ресурс, устойчиво развитие и предотвратяване на образуването им.

Планът подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Програмата за управление на отпадъците на община Самуил е изцяло съгласувана и подчинена на принципите, целите, програмите, мерките и дейностите, заложи в НПУО 2021-2028 г.

8 Стратегията и плана за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 –2027 г.

9 Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

10 Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци

11 Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

12 Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда

- 13 Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030
- 14 Интегрирана териториална стратегия за развитие на СЦР 2021-2027 г.
- 15 Програма за опазване на околната среда на община Самуил за периода 2021-2028 г.

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Наблюдението и оценката на изпълнението на програмата са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед проследяване на изпълнението на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките, а при необходимост - извършване на актуализация.

Член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините, като поставя и следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола на програмата:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Наблюдението на изпълнението на Програма за управление на отпадъците на община Самуил 2021-2028 г. е процес на системно събиране и анализ на информация, относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. За всяка мярка или група от мерки в отделните подпрограми към програмата са посочени очаквани резултати от изпълнението ѝ, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Наблюдението на изпълнението на програмата за управление на отпадъците включва няколко важни аспекта.

Кметът на общината *организира наблюдението на изпълнението* на общинската програма за управление на отпадъците. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата.

Вторият аспект се отнася до *събиране на информация* за проследяване на напредъка на изпълнението на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат за образуване, състав, събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците е от съществено значение за проследяване на напредъка към постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. Изключително важно е общината да разработи и прилага единна информационна система за отпадъците. С оглед на това, че за някои мерки ще се налага измерване на информираността, развитието на социалните нагласи и участието на населението и бизнеса при изпълнение на мерките за отпадъците, целесъобразно е общината да провежда проучвания или анкетни допитвания. Сроковете за събиране и систематизиране на данните трябва да са съобразени с нормативно изискваните срокове

за отчети и доклади, с цел постигане на ефективност и ефикасност на процеса. ЗУО изисква кметът на общината да представя годишен отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците за предходната година до 31 март, а регионалните сдружения за управление на отпадъците да представят годишни отчети за изпълнение на целите по чл. 31 от ЗУО до 10 март на следващата година.

На трето място, системата за наблюдение, отчет и контрол на изпълнението на програмата включва действия, които осигуряват необходимата информация за *междинни оценки и окончателна оценка* на степента на изпълнение на целите, както и механизъм за анализ на причините за евентуални проблеми при изпълнението им и за актуализация при необходимост. Като административен подход следва кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на Отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Орган за контрол по изпълнение на програмата е общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта той изготвя *Отчет за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците* през съответната година, който се представя в срок до 31 март, като копие от отчета се изпраща на РИОСВ. Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година.

Член 52, ал.3, т.2 от ЗУО поставя най-общи изисквания по отношение на *актуализацията* на разработените от общините програми за управление на отпадъците - програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.

Необходимост от актуализация на общинската програма за управление на отпадъците може да възникне по различни причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в програмата стратегически и специфични цели и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

С оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на националните цели, които страната докладва на ЕК, общината следва да предвиди междинна оценка на програмата след тригодишен срок на изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели. В съответствие с изводите от оценката следва да се извърши актуализация на програмата, ако се налага. Ако обаче в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Процедурата за актуализация на общинската програма за управление на отпадъците следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след

което да се одобри от общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

Х. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в Република България
ББО	Биоразградими битови отпадъци
БО	Битови отпадъци (ТБО - твърди битови отпадъци)
ДБ/РБ/ОБ	Държавен бюджет/Ребупликански бюджет/Общински бюджет
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местната администрация и местното самоуправление
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НПО	Неправителствени организации
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Производствени отпадъци
ПОО	Предотвратяване на образуването на отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РД	Регионално депо
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците

СО	Строителни отпадъци
ТБО	Такса битови отпадъци
УО	Управление на отпадъците

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

Таблица 1: Баланс на територията на община Самуил към 31.12.2021 г.

Таблица 2: Честота, скорост и посока на вятъра

Таблица 3: Повърхностни водни тела на територията на община Самуил

Таблица 4: Подземни водни тела

Таблица 5: Водоеми на територията на Община Самуил

Таблица 6: Население в община Самуил 2015 – 2021 г.

Таблица 7: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2019 - 2021 г.

Таблица 8: Население по възрастови групи в община Самуил – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Таблица 9: Население в община Самуил по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г. (брой)

Таблица 10: Естествен прираст на населението на община Самуил 2017-2021 г.

Таблица 11: Заселени, изселени и механичен прираст в община Самуил 2017-2021 г.

Таблица 12: Образователна структура на населението на 7 и повече години - 07.09.2021 г.

Таблица 13: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание

Таблица 14: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2020-2022 г.

Таблица 15: Брой предприятия (без финансовите) в община Самуил за 2016 – 2021 г.

Таблица 16: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2018-2021 г.

Таблица 17: Баланс на земята по видове собственост към 2022 г.

Таблица 18: Баланс по видове територии по предназначение към 2022 г.

Таблица 19: Брой регистрирани земеделски производители 2017-2022 г.

Таблица 20: Основни видове отглеждани земеделски култури през 2022 г. (ха)

Таблица 21: Брой животновъдни обекти и животни по видове в община Самуил

Таблица 22: Разпределение на общата горска площ по вид собственост към 31.12.2022 г.

Таблица 23: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд за 2022 г.

Таблица 24: Подземни водни тела на територията на община Самуил

Таблица 25: Разрешителни за дейности с отпадъци на територията на община Самуил

Таблица 26: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Самуил и норма на натрупване (НН) 2017 – 2021 г.

Таблица 27: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък и морфологичен състав на отпадъците в община Самуил за 2022 г.

Таблица 28: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г.

• Таблица 29: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Самуил към 2022 г.

Таблица 30: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци

Таблица 31: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Таблица 32: Оползотворени, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци
Таблица 33: Размер на отчисленията за тон депониран отпадък до 2022 г. и следващите години
Таблица 34: Справка за финансовите средства за управление на дейностите по отпадъците в Община Самуил за 2018 – 2022 г. в лева
Таблица 35: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)
Таблица 36: Прогноза за количеството на отпадъците в община Самуил 2022-2030 г.
Таблица 37: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Самуил 2021 - 2028 г.
Таблица 38: Цели за масово разпространени отпадъци по години

Графика 1: Разпределение на площта на община Самуили по видове територии

Графика 2: Динамика на населението в община Самуил 2015-2021 г.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2017-2021 г.

Графика 4: Механичен прираст на населението 2017-2021 г.

- Графика 5: Морфологичен състав на отпадъците на община Самуил към 2022 г. в %

-

Фиг.1: Йерархия на отпадъците

Фиг. 2: Карта на област Разград

Фиг. 3: Карта на община Самуил

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Самуил

Фиг. 5: Средномесечни максимални температури и мразовити дни в община Самуил

Фиг.6: Средномесечна продължителност на слънчевото греење в община Самуил

Фиг. 7: Роза на ветровете на територията на община Самуил

Фиг. 8: Средномесечни количества на валежите в община Самуил (брой дни

Фиг. 9: Селищна мрежа на община Самуил

Фиг. 10: Карта на РДГ - Русе

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Окончателен доклад от изготвен през 2022 г. четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Самуил

Настоящото решение да бъде изпратено на кмета на Община Самуил и Областния управител на Област Разград в 7-дневен срок от приемането му.

Настоящото решение подлежи на оспорване в 14-дневен срок по АПК пред Административен съд Разград.

Председател на ОбС /П/ не се чете
/Д-р Бейтула Сали/

Изготвил преписа:
/Дамла Ахмед/